

**ČASOPIS
MAĆICY SERBSKEJE
1887.**

Redaktor:
Michał Hórnik.

Létník XL.

Zešiwk I.

(Cyłeho rjada číslo 75.)

Budyšin.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1887.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Lětník XL.

Budyšin.
Z nakładem Maćicy Serbskeje

Ležownostne mjená.*)

Zběrał *Michał Rostok*.

1. Budestecy.

Khaplic hatk. Bortnik, p. Hobrakec hora. Hobrakec sekera. Šmróčina. Mlynkec pěc. Wowče lada. Kruwjace lada. Na dołich zahonach. Křižaneč hat. Strónje. Połhat. Robočanski hat. Cyły hat. Lorencec hat. Sucha łuka. Krušwicec łuka. Na ladach. Pola studničkow. Pola kruwjacych kefkow. Pola wowčich kefkow. Na klinach. Pola stareho wara. Paradizl. (24.)

2. Hajniey.

Wulke łuki. Wódnik. W rěčkach. W strónjach. Pola hraboweho kefka. W tymjenjach. Pola Lubina. Pola Kózłów. Pola fabriki. Pola Zahorja. Pola Racec hory. Racec móst. Małe morjo. (13.)

3. Kózły.

Skałki, k. Wopuš, k. W rěčkach, t. W wólšinach. Hačišća. Strónje. Haty. W Trybach. (8.)

4. Jiłoczy.

Hromadnik. Bahna. Truby (= Tryby). Sosanka. Wachhórka (Wachhübel). Wowče hora. Na Brězoncy. Pjeúčina. Šěroka. Dubinki. Dołki. Jězor. Valtynec doły. Ptače bahna. (14.)

5. Supow.

Sosanka (městno, kdžez je něhdy kapadka stala).

*) Prír. Ležownostne mjená w Serbach, hl. Časopis M. S. 1865, str. 733.
— Statistika hornjołužiskich Serbow, hl. Č. M. S. 1885 a 1886. Red.

6. Bjedrusk.

Sosanka = na Sosancy. Na wrónjacej budźe. Na Ščeńcach. Lada. Pastwišća. Kamjeńca, k. Pichow (hórka). Tryby = na Trybach. Při złej luži. Wódnik. Strólnje. Dźelnje. Łusk. (13.)

7. Rozwodecy.

W Dzělnach. Wulke łuki. Wowča łuka. Zła łuża. Hrodźanske pola. W Bažonkach. Na Scēnach. Na Goborje. W Zmotłach (= in Mönden), p. W Pawlec Heli, t. Pastwišća. W hatach. Butrowa woda. Bortnik. Na winicy. Hlinjany hatk. Na delnych łukach. Šoberec doły. Pola zabiteho muža. Na kórcach. Za rěčkami. (21.)

8. Korzym.

Šibeńca. Kholowy. Rubježny hród. Dzělošća. Za hrodom. W hatkach. Zahony. Butrowa woda. Rynčowe keŕki (?die Blut). Rubježna pinca. (10.)

9. Zahorí.

W Dzělinach. W Dolinach. W Liwinach. (3.)

10. 11. Wulke a Małe Debsecy.

Pimpusowa hora (Scarabberg). Padušna mjeza. Prěčna mjeza. Pola Šmiser. Za rěku. Křiwa rěka. Pjetčina. Plonček. Pola wulkeho kamjenja. Pola čelnego puća. Na ladach. Borance. (12.)

12. Małe Bobolej.

Plonček. Česki móst. Ščeńca (hórka z khójnami). (3.)

13. Mnišonec.

Pjetčina. Boranca. Plonček. Pusty hat. Rybařske polo. Poňa hłowa. (6.)

14. Horna Hórka.

Inzla (= kupa), t. p. Wódnik, p. Při šlagu, p. Róžowc (Blumenthal, džel Hornjeje Hórki). Kukač. Kłobučk. Wowča hora. Čertowa klětka (= Teufelsfänzel, skałata hora). Na Heńzy, h. Haje, t. Pola hłohončka. Pola worješnikow. W fuksu. Mnišonska ščežka. W rěčkach. (15.)

15. Čorne Noslicy.

Sérbinki. Wosyčki. Kokoške hora. Butkowy. Na kosach. W dołach. W hajkach. Na drěwkach. Hołoš. Pode wsu. Za hunami. Na ladač a kamjenjach. Hórčica. Prěčnik. Tajně hat. Špitäl. Husace kefčki. Wawrjec zahrodka. Wulki Pichow, h. Mały Pichow, h. Mokřina. Pjeńčina. Rumpacht (lēs). Rune puče. Majki. (25.)

16. Džěžnikecy.

Lada. Pod hajom. Haj. Na Ščelcach (= na Ščeńcach). Pola starej cyhelčiny. Na starych džěloščach. Na dołhim. Za wulku łuku. Pjeńčina. Pola duba. Pola khójnow. Pola puénika. Pola Dobruše. Pola Přišec. Na Kolesku, p. Pola lipy. Pola Ščeńcy. Při čelnym puéu. Šklorone, ī. Kupa. Pola Šlepy. Džěžničanska hórka. Wulka łuka. Za khěžkami. Pola hrodzišča. Na klinach. Na Trybach. (27.)

17. Dženikecy.

Žilic pola == na Žilic. Zady wišnički. Pola Krušwicec pućow. Hrabincey. W dołach. Na Łahodzie. Stare łuki. Pola rěkow. Pola dubika. Pawłec łučki. Hromadnik. Srěnje kefčki. Po širokej mjezy. Po dołhej mjazy. (14.)

18. Rašow.

Wumjeńska łuka. Žilic doły. Pod pjeńčkom. Wjelča hora. Pola khójny. Pola Kubaša. Wićazec kuty. W łukach. Pola wódnika. Pod Baćonom. Baćon. Za rěkami. Mjecki. Zahonč. (14.)

19. Bělše cy.

Doley. Hromadnik. Róžowy. Wopuše. Rokoty. Bělawa, skała a p. Pola křiža. Doły. Strónje. Močidło. Pola dubika. Poslědki. Za hunami. Syćinki, ī. Zahory, l. ī. Papjernik, l. Lubin (ber Čhronberg). (17.)

20. Bónjecy.

Bódla, p. Kopany, p. Kałojca, p. Ćelaca zahrodka. Srěnje hona. Truhi. Na dołhim. Na prěčnym. Hajki. Poslědki, p. Bahno, ī. Haty. Wopuš. Wumjeńska łuka. Tři rjady. Wólsina. Žmórc. Rubježna pinca. Sucha łuka. Wulka łuka. Pola zleje stádnički. Mała łuka. Srěnja łuka. W Murjowanej. (24.)

21. Splósk.

Lada. Dołki. Prašica, h. Złota hora. Humjenišeo. Wowča hora. Pola wowčeńje == Wowčeńja. Mokřiny. Boža rola. (9.)

22. Delany.

Šórsec łaz, l. Dubey. Slépča ščežka. Wěčniki. Wjefbiccy. Butřanki (Buttermilčberg). (6.)

23. Brězow.

Hrodžisko. W Pječicach. Rišća (też: Žrišća). Škleňčefka. Wosancy. Hromadnik. Supš, p. (36 kóneow). Wowči hatk. Pod šmrékami. Žela = na Želach. (10.)

24. Šekcycy.

Majki = na Majkach. Linda = na Lindach. Jězor. Za dróhu. Haje. Wopuš. Mjez pućemi. Pola wětrnika. (8.)

25. Sowriccy.

Na ladkach. Wroblec cwiſla. W hatku. Hajk. Hłuboke puće. Žrišća. Žlobišća. Na Životnej. Na Pječicach. Džělošća (też: Dživošća). Na dalocej. W pućišćach. Ručicy. W jězorach. Na Trybach. Po Wroblec krušwiny. (16.)

26. Rachlow.

Hela. Čertowe woknješko. Kubjeńiec hórka. Wólsinki. Wulke ladko. Małe ladko. Scěna = na Scěnach. Kruwjace puće. Kinjanske. Čěžowske. Markaf. Kotoł. Khachlonk. Pola topołów. Pola lipy. Ruzlic ladko. Dejec ladko. Wulka a mała Rapaćica. Hromadnik. Składa (= Šehđe). Scěina. Wódnik. Hurbanec skopecy. Mičkec hórka. Pjeńčki. Prašica. Posledki. Čorno-bóh == na Čornym Bozy. (28.)

27. Trjebjency.

Maratki.* Włosančki*) Ručicy,* Nowe polo. Mikanea,* Pola Šlysela. Šibjeńca. Wólsina. Zahony. w Dołach. Hajk. Na kamjeńkach. Na pućach. W haće. Strólne. Babica. Močkec hora. Pola studnički. Pola pěskowej jamy. (19.)

28. Mješicy.

Pěskowa hórka = Gerša.* Lada = Pastwišća. Wólsinki. Wulka a mała Kačka. Włosančki*) = Mjesiska Kačka. Maratki.*)

Wěnčiki (tež: Wěčniki).*) Haarband (slěbornik).*) Randak. Mro-wišča. Přemjeńcy. Lěsowy. Ručicy.*) Babowy. Dubina. Khi-lanec hórka. (16.)

29. Bukecy.

Hromadnik. Wulki zahon. Mały zahon. Wěčniki (tež: Wěnčiki). Popec kut. Skopey (hórka). Měšeřskec hórka. Na Palmani. W Móstkach. W lužach. Pola sraneho kamjenja. W Swědom nic hače. Pod srěnjej dróhu. Pola Mitašec mjezy. Pola Křižanec kefkow. W topołach. W Mičkec lučach. W jě-zorach. Na Kosmaču. Šibjeńca. W Włosančkach. Pola pěsko-weje jamy. (22.)

30. Rodecy.

Wužlobje. Dróhony. Haty. Hrabcy. Porchawka. Rudawki. Lišče jamy. Čertowy kamjeń. Rynawka. Kantorec Janowy moscik. Nětošča. Korčmaſka. Wotawišča. Michalica. Swinjacee luže. Wowče spušcadło. Khójna. Bukowc. Pjeć slowkow. Harta = w Harče. Jamušča. Měrćinec hora. (22.)

31. Čornjow.

Smjetanca. Šibjeńca. Dołki. Knopinka. Hribowka. Sowiny. Na Kozołskim. Wětrowy. (8.)

32. Njezinarowy.

Pěstowy. Hajk. Pjeńčina. Pod lužkom. Zahonc. Nad kulo-wej hórku. W lučach. Smordoły. Mordoły. Džědowki. Na Scěnach. Smjetana. Šołćic srač. Zamskecy. Za mlynskec. Lužk. Pola brězynow. Pod Njeraškom. Lipiny. Kut. Wuštot. Jě-zory. (22.)

33. Wulki Dažin.

Pastwišča. Izraelec haje. Bubonik. W Włosančkach. Dołki. (5.)

34. Wujezd.

Rakojdy. Sowiny. Bana (drje: Bahna). Popica. Byčin. Jězor. Šibjeńca. Lěskowy. Pěstowy. W Šijach. W Haskach. Pěskowe jamy. Lišawa. (13.)

*) Powěda so, zo je djabol nječestnej njewěšče Gerši, kotraž měješe z njeprawom wěne na hlowje, tudy wěne wottorhnýł, tež slěbornik, włosy, mikančki a rucy. Na „Maratkach“ je wona na „marach“ stała.

35. Wóspork.

Wósmużowa hora (= Stromberg); snadź „Wusmudżena hora” (= erlöschener feuerspeiender Berg).

36. Kozacy Wuježk.

Wosance, p. Hilbjeńcy, p. Ł. Scina, p. k. Syéinki, Ł. p. Stare brohi, Ł. Kopr, p. Ł. Wólśina, k. Ł. p. Pamplka, p. k. Kšibjeńca, p. Skały, p. Trawjeńčk, Ł. Łužk, k. Ł. Nowy hat, Ł. Šeroke, p. Na poslénim, p. Na wuzkim, p. (16.)

37. Kortnica.

Winica, p. W Hečec dołach, Ł. W Kukačach, p. Na Libšec, Ł. W dubach. Na pěskowej horje, p. W studničkach, p. Na Bětli, p. Za khójnu, p. Ł. Pola poslénich kefkow, p. W brězynach, p. Ł. W nowym hače, Ł. Pola bramborskich kamjenjow, p. Ł. Pola Běleje Hory, Ł. W Rólawach, Ł. Zezady cyhlowanče, p. Pola fórbarka, p. Na Korčmach, p. Ł. (18.)

38. Kotecy.

Hľubočica. Jězor. Korkow. Kačeńca. Wjelčica. Čeréica. (6.)

39. Łusk.

Rjekwej? Nětošća. Harta. Klamerca. Slónca (= Štýlunzenberg). Hrodžisko. Husafka. Wužlobje. Hľubočicy. Stare krjo. Sypošće. Podleńca (= Beštílenzwiese). Róžowa. Mlynowy. Ryňawka (= doł ze žorłom). Scéřbowka. (16.)

40. Worcyn.

Domski hat (= Hausteich). Khopel-hat. Zadwórnica. Ferštafska łuka. Wósporska łuka. Mała Symanca. Wulka Symanca. Wulka łuka. Bělohorska sucha łuka. Psowa hora. Nowakec kefčk. Wišnjowa zahroda. Wulke hona. Srěnje hona. Druholny. Hórki. Pola Šosarjec kefkow. Tórnov. Wumjeńc. Droždžijska hora. Wyše hata. Gruntec hora. (22.)

41. Porsiey.

Popec jězor. Kuchinski hat. Trawny hat. Hlinjany hat. Branskec hat. Dubowy hat. Bahna (abo: Bahina). Na zahonach. Šeroki puć. Smoliec hat. Běbrachee hat. Běbracheec kuty. Móstki. Na šulach (= Schülfelber). W Koblíčach. Pěskowa hórka. Hu-

sacy ladk. Pola hľubokeho přerowa. Při drózy. Budeščanska ľuka. Doľha ľuka. Hrodowa ľuka (Schloßwiese). Bělohorské haty. Wroblec ľuka. W Zapalach. Skanečanski puć. Při zlej ľuži. Pola šлага. Pola Khaplie mosćika. Srěni puć. Džělošča (blízko při wsys). (31.)

42. Budyšink.

Hejdušec hórka. Kisały hat (Sauerfeid). Křiwy hat (Stronefeid!). Kšibjeńca. Hajki. Kuchinski hat. Swinjaca ľuka. Lipowa hora. Fararkec hat. Přiwčanski hat. Malešanski hat. Budeščanska skała. Plusčanska skała. Młynski hat. Pječkec kamjeńčka. Čertowy kamjeń.*) (16.)

43. Přiwčiecy.

Hlinjane jamy, p. Šócec hat (= Schüßenteid), p. Nowy hat, p. Mały Poprjane, p. Wulki Poprjane, p. Husčina, p. Přitoki, Ł. Zapak, p. Hodr hat (= Haderfeid), p. Doľhe kliny. Kuše kliny. Młynski hat. Na Plecach, Ł. Sucha ľuka. Doľha ľuka. Skanečanska ľuka. Bartska ľuka. Wowči móst. Suchi hat, Ł. Libijska woda (= Löbauer W.) (20.)

44. Skanecy.

W Zapalach, p. Ł. Kolcheč skalońca. W ľuhach. Korčmařec hajk. Křiwa ľawa. Pastvišča. Lada. Złotnik. (8.)

45. Hlina.

Kopaliny = na Kopanach (= Koppelhütung). Smochnač (tež: Mochnač), p. Jězor. Kowafka. Přitoki, Ł. Prěni, druhí a třeći šlag. Na Wokec. Brězynki. Małobudyščanska ľuka. Na ľukach, p. Přiwčanska ľuka. Šibjeńca. Přiwčanski hat. Budyšinki. Lada, Borščanki. Nowy hat. Stary hat. (18.)

46. Hućina.

Nowy hatk. Humjelec hatk. Wulka ľuka. Doľha ľuka. Wolaca ľuka. Dójna ľuka. Přitoki. Srěnea. Sčehna (wulke a małe). Na Brězanskim. Miznarjee hatk. Kefkacy hat. Plinic (tež: Klinic) hora. Po Nowej Wjescy. Spušćeńcy. Za khěžkami.

*) Na nim je čert sedžał a tam džeru wusiedział, jako je swoje doľhe nohi do malešanského hata k myeu wupřestřewał.

Mały hatk. Wulki hat. Popoc hat. Złoty hat. Dubinski hat. Dubinska zahroda. Pasowski hat. Rudle, k. Sćinowy hat. Dothi hatk. Butřankec hatk. Kocarjec hatk. Brězanski hatk. Flaj-sichski hat. Židec hatk. Małodubinski hat. Flajsich (förbark). (33.)

47. Połpica.

Mroka. Wósty. Wjazowa. Łuh. (4.)

48. Kislica.

Za hunami. Na kupach. Přiwiecy. Křiže. Brody. Wokleče. Sna, pl. Borušča (Borušče). Łuh. (9.)

49. Klukš.

Psyń. Pasowka. Poslěńca. Čertownja. Mroki. Přitoki. Dobrošin? Ščawn. Dołošča. (9.)

50. Brězyna.

Na ladač. Na kuće. W winklach. Pawlec doł. Hlinjane jamy. Róšatec jamy. Horne polo. Rudle. Stary hat. W přítokach. Dołhe žerdźe. Horny puć. Delny puć. Srěni puć. (14.)

51. Malešecy.

Pola Muškownje. Jackonski hat. Muškowski hat. Wulke polo. Dołhe polo. Pola wowčefnje. Wulki rukaw. Mały rukaw. Rudle. Pola husčiny. Pola šibjeńcy. Hrodowski hat. Mała hora. Šatec hat. Grabec Łuki. Klin. Křivoš. Zady keřchowa. Łuh. Biskopic hora. Přitoki. Sćerbošča. Pola dwej kamjenjow. Dothi hat. Wulki hat. Krjeńec hat. Hajki. Přemjeńki. Kuty. Wopuš. Koblanic jama. Dołba jama. Hanec kuty. Drózny hat. Čertownja (hluboki hat). Lada. Jězory. Dubey. Wósrancy. Ko-zancy. Pečec wumjeńk. Brězyčki. Bišle. Špankec hatk. Za-hrodki. Młynski hatk. Pastončka. (47.)

52. Delna Hórka.

Křič = na Křiču. Pod Křičom. Hrodziško. Kopačk. W Ščawnu, i. Čertownja (rěčka). Cyhelski hat. Wulki dub. Pastwišča. Přesady. W lodowej jamje. Spadnjeny móst. Na haleji. Kruwjacy móst. W Žurowach. Ščawny móst. Křudowy. Trawnik. Trjebjeny. Šibjeńca. Na khopu. Široki puć. Goliatowy kamjeń (kamjeń z nožicami a naporstnikom). Kopany. Pod

Wosykom. Radowey. Šonowc. Hajki. W Wosyku. Cyhelčiny. Módra skata. Zrěčíšo. Kolesko. Wjelča hora. Mała rěčka. Dučmanec truhi. Wosowy hat. Brancelec jězor. Korčmarjec hory. Bukičany. Šwejske. Šołćie luže. Křižovy kamjeň. Kunowcy. Hajšoc. Bukowc. Mały Wosyk. Hrjebja. Luboz. Při Lubozu. Lubozna hora. Lubozny hat. Łukowy hat. Džělošča. Hantl. Hrodžiščo. Wisate. Běle kamjenje. Zezady Wjeńka. Ruseley? Mjedawka. Deleńci móst. Hilbjeńce hory. Sekera. (64.)

53. Zdžef.

Hačišča. Rozdera. Wupalency. Srany kefk. Syte khójny. Dubina. Burizna (drje: Pyrizna, Quedenfels). Korčmarjec hórka. Korčmarjec doł. Sukec hora. Džělošča. (11.)

54. Brěmjo.

Džělošča. Łazy. Pola Płónča. Na klukach. Na smahach. Hromadnik. Wjazny. Pola Haja. Pola Zdžerje. Pola wětrnika. Bahna. Łužk. Dubina. Mileńcy. (14.)

55. Komorow, pola Klukša.

Džeršče, l. Džerski hat. Wjelčica, p. Studženki = w Stuďenkach. Kózlowe, h. Wulki Woklowe, h. Češina = pod Češinu, p. Rozdory, k. Manjowec lužki, p. Tři lužki, h. Kamjeńtny lužk, p. Dołhe zahony, p. Mały Woklowe, h. Rjana khójna, h. Pod khójcu, p. Pod wowčimi jórdatmi. Wowě jórdy, h. Lěščane pjeńki, h. Płonychař = na Ponygarju? Smjerdžak, h. Rudžany hat. Haki, l. Kupy = na kupach, l. Syćinki, k. p. Kuty (= přeni a druhí kut), h. Hajk, hajki, l. Spalena (khójny). Burowka = na Burowcy. Łuhi. Hlinjany hat. Běle brody. Satozy? Pod křižemi. Bródki. Šina. Delišča. Khmjelnica. Džělošča. Wulki a mały Feterjec lužk. Stary hat. Mroki. Pjenježny pué. Husak. Pěskowač. Hejkowač. Sciny, l. Trašink = pod Třašinkom. (47.)

56. Minakał.

Deleńki. Rěžowač = stary hat. Milany. Bródki. Wuheńc, h. Łužk. Křiž-hat. Čorný luh. Běly luh. Černjanski hat. (10.)

57. Kamjenej.

Rišča. Lišone. Na lučkach. Dračowy hatk. Kročetka. Na dnjom (? na dołhom). Semylewe khójny? Studžen-hórka. Klobuk.

Słónčna młodzina. Tachantske hatki. Psyči kečhow. Kunowc. Podatki (? Podhatki). Nowa Amerika. Křížiki. Hraborka (? Hrabibórka). Nadjézor. Prěčnik. Pisanki. Jatlo. Slěborna hórka. Brězhórka. Smolnička. Ronowy. (25.)

58. Radwoř.

Lišonc, ī. Hózdź, ī. p. Pola zwěrinownje, ī. p. Na Traškowje. Hućina, h. p. Khasowske lada. Butřenka. Popec hory. Fararjec jězor. Kobańke jězor. Khěžkec hórka. Fararjec skała. Wulki hat. Mały hat. Młynske khěže. Čorny Hodleř. Na wětrníku. Kšíbjeníčna korčma. Hačišća. Čorne hory. Wińca. (21.)

59. Kheln.

Zahony. Baby == w Babach. Na Wójnišcach (= w Wójniach). Nad Wójnicami. Rěchty. Za łukami. Za Baby. Na Babach. W jězorach. Na Biskopec. Za dróhami. Na horach. W dołach. Přede wsu. Za horami. Na gmejniskim. Pola Juranca. Pola Libuchowa. Pola Akermana. Pola Hodlerja. Pola Pawlika. Na suchich łukach. Pola kříža. Pola hatkow. Pola Kowarja. Pola Cymera. Pola Šatyla. Pola Madleny. Pola Kaplerja. Běrkec khójnički. W hajkach. Wyše Bórdana. Pola Kherbacha. Na Radwořskim. W Džiwinach, ī. Na Běrkce łukach. Hromadnik. Delanka, st. Kudzel, st. W Kamjeńcach. Na šěrokim. Pola stareje dróhi. Pola kšíbjeníčnej korčmy. Na wekselu (? Přeměňjašk). (44.)

60. Mały Wjelkow.

Garbański hat. Garbańska łuka. Pola Honec zahrodki. Po wětrníka. Na Šołćic. Pola skałów. Na horach. Pola plantaże. Grulec skała. Wínčec wotpočink. Pola Čichonic. Pola Zajdowa. Pola Kobanje. Na malej łučcy. Šćepankec łuka. Pola kefkow. Pola Libuchowa. Pola kefchowa. Srački = Šimanec*) hórka. Kušeńca. (20.)

61. Smochćicy.

Duborka, k. Čěžki, k. ī. Na skałkach, p. Zajědź, p. Hajki, p. Na Lešawkach. Słónčny templ (Sonnentempel). (7.)

*) Přir. „Na Šimanach“. Słona Boršć.

62. Delny Wunjow.

Džělošća, p. Wólšinka, p. Khrósty, p. Ł. Winica, k. Klo-
ny, k. Hajki, Ł. Lešawki, Ł. Khrósty, k. Čežki. Podwosty
= Pod wostami. Němc, p. Liški. (12.)

63. Horný Wunjow.

Połejna, p. Haj, p. Khrósty, k. Klony, p. Parla (hora).
Wosyčki, k. Kapaley, Ł. Haty, Ł. (8.)

64. Bolborecy.

Hatki, k. Na Kałońcy, Ł. Khrósty, k. Ł. Husitiska hora
(Husſittenberg). (4.)

65. Lešawa.

Sazonki, p. Ł. Lešawske khrósty, Ł. k. Hatwišća. Jězor.
Prečník. (5.)

66. Janečy.

Na wódniku. Ł. Mjecki. Hela, p. (3.)

67. Błohašecy.

Truhi, p. Kruwjace kefki. Brězynka, p. Pola studnički.
Radworný, p. Kurec hory. Wólšina, p. k. Husté kefki. Ko-
smač, p. Łuka při fórbarku. (10.)

68. Słona Boršé.

Jamy. Brězyny = na Brězynach. Klinček. Tkhóř (der Chor-
berg!). Podtkhóř. Stołpiki, p. W Šimanach, p. Wopalnišća
(hdźež prjedy wjes „Pětrowskocy“ steješe). Močidła, p. Ł. k. Sy-
ćizny, p. Ł. k. Dołki (tež: na Dołach). Wiwalca (hórka). Pod
Wiwalcu. Pusćina. (14.)

69. Hodžij.

Šibjeňčna hora (tež: Palaca hora). Podjanska ščežka. Kuro-
wic hory (= Kurec hory = Kulec hory). Khimjelec wjeřby.
Valtyneč khójny. Tymješća (tež: w Tymjenjach). Khimjelec doły.
Khimjelec wódnik. Ryčerjec kefki. Pječec hora. Hrodžiško.
Murjanskoc wary. Tórfowe jamy. Fararjec móst. Fararjec łuka.
Stara zemja. Zeleny doł. Ratarjowska łuka. Stara dróha. W Kha-
ponec hače. Praskowski lěsk. Harnapec skała. Wičežkec kefki.
Škrahoncy. Fórbark. Cenkljerjec hatk. Rychtarjec kubło. (27.)

70. Wulkí Žičení.

Pola wjerby. Pastwišča. Tórfowa łuka (= při tórf Lucy). Na čornej horje. W starej zemi. Dołhe wosrđki. Wičežne kefki. W strónjach. Na wuzkim. Wowći hat. Lišča hora. Kranjeny hat. Šnapowe polo. Kača łuča. Žičanski haj. Zeleny dol. Dołha łuka. Wowcerjec studnička. Mały hatk. Micojty hat. (20.)

71. Mały Žičeń.

Hejdúšec hat. Hrodziško. W strónjach. Lada. Podjanska ława. Podjanska ščežka. (5.)

72. Brězynka.

Husčanski hat. Hrozny puć. Butranka. Ročkowa hora. (4.)

73. Družkecy.

Klobučk, p. Pod wiheu. Hela. Butranki. Při šerjenjacej khěžey. Pola štyrjoch lipkow. Pola lipkow. Korbały. Pola kužoła. Hlinowe jamy. Šindrišl! Pječkec zahroda. Lada. Čorny hatk. Mlynska łuka. (15.)

74. Kočica.

Zahroda. Na ladach. Pola družčanského mlýna. Pola Huski. Pola duba. Pola mosćika. Kočanski haj. Pola haja. Při wowčenjach. (9.)

75. Běle Noslicy.

Při hnaščanskej mjezy. Pola demjašského mlýna. Na pěskach. Při drózy. Pola Nowych Družkec. Pola husčanskej rěki. Pola kočanského puća. Na křižnym puću. Pola lipy. Pastwišča. Pola hnaščanského lěsa. W skale. W Zodomje. Na ladach. Pod horu. Na Budarjec. Pola lipoweho kefka. W hajkach. (18.)

76. Hnašecy.

Pola zeleneho puća. Pola stołpa. W Dubjach. Křemjeň. Zahon. Ronowc. Ćelenc. W łuhach. W strónjach. W Bjarownach. Na přerowach. Němšicy (tež: Němécicy; mała a wulka Němčica). Hórčica = małe gmejnske. Hórki (hnaščanke h. a słónčanské h.). Pola Džechorec. Pola buka. Pola zeleneho kamjenja. Pola sraneho kamjenja. W zahrodach. W jězorach. Pola Ślejsa. Pola běleho kamjenja. Pola kruwjacych pućow. Pola sčerbjacych pućow. W ławkach. W brodach. W lipinach.

Hoščina (Haſenberg). Na dołach. Wósliča hora. Křížki. Pod lađami. Džělošća. Delne łuki. Klínky. Sedlačenc. W brězynach. Pastwiša. Měrnicy. Nuhel. Wódniki. Na skałach. Pola młyna. Pola Słónkec, Wjelčica. Na hórkach. Na šěrokim. Kotlišča. (48.)

77. Słónkocy.

Džělošća. Wulke polo. Jězory. Hórki. Doł. Zahonč. W łukach. Podejkaſ? Brězynki. Klóſtr. Lada. Bjaron. Podowsy. Butkowy. Hrabonki. Nowy swět. Brězyny. Dothe. W khójnach. Na skałach. Wólšinki = na Wólšinkach. (21.)

78. Dobruš.

Hrodziščo. Šwejdygraben (Schwedengräber). Zeleny pué. Khmjeleńca. Čělowý pué. Australija. Amerika. (7.)

79. Hrubjelčicy.

Haje. Broj (= Brohi?). Hrabšina. Džělošća. W dołkach. Na skowrončej horje. Na Torinje. Pola skałow. Pola kříža. (9.)

80. Přišecy.

Hela. Khmjelnica. Haty, t. (3.)

81. Hruboćicy.

W dolach. Pola haski. Grulowe polo. Žandowske polo. W wuhnjach. Pola Jacki a Manicy. Wulki Žandow. Mały Žandow. Pjelchiny. Pod hórkú. Na hórcy. W łukach. (12.)

82. Rašow.

Prěni, druhí a třeći zahon. Poprjane. Wjebicy. Pola Raboc. Na dalokim. W hajach. Pola Města. Za dróhu. Blejcharjec džělošća. W lučkach. Klinčki. Mały klinčk. Wulke klincy. Za hłohončkami. Kruwjaca łuka. Šěroka łuka. Wuzka łuka. Bajsyca. Miklee łuka. W ladach. W hajach. Baćon. Pod Baćonom. Za dróhi. Stara dróha. Pěski. Mjecki. Zahonč. Za rěkami. Pola kříža. Wutołčanske. Tórfowe jamy. Pod hajom. (33.)

83. Raboci.

W Cyrelach. Jězory. Pola tyranskeho puća. Pola khójniczkow. Pola Torońc. Pola Zrěšina. Pola Jeńkec. (7.)

84. Jeńkeczy.

Kříženicy. Kobučki (drje: Klobučki). Na Sekerach. W Lipinach. Kokulic kefki. W hajach. W wulkich polach. W hłubinach. W brozy. Supč. W cyrkelach. Na pěskach. Na šaney. W hórkach. W murjach. W poplach. W Mlynkec dolach. Wokobnišča. W starej drózy. W dubach. W kutach. Pola třoch mostow. Na wisatym. W jablončy. Pola černikow. Na Miklec. Na džěloščach. Weksel łuci. Na Pjekarju. W zahrodkach. Na wjele horach. Pěskowe jamy. (32.)

85. Wuricy.

W Znamšinach. W wjeſbinkach. Na pastwiščach. Džělošča. W Šindrobach. Stara łuka. W Kamjeńcach. Pola łuže. Pola skałow. Na dalokim. Na Poprjancu. Pola krušwinow. Na ladačach. Miklec łuka. Na horach. Pola Jeńkec. Pola Rynčec hajka. W hłubokich pućach. Při kruwjacych pućach. (19.)

86. Tiělany.

Wińca = w Wińcach. W hatkach. Pola Horneje Kiny. W Hrabkinach. Pod pěskami. Wurodzenicy. Sekera. Na Čornowskim = niže wětrnika. Ruki. Zahončk. Pola dubow. Kiwey (Kiebitznieče) = na horje. Pola Sokolcy. Haje. Pola Pječec suchej łuki. Pode wsu. Tórfowe jamy. W khójnach. Pěski. Mjecki. Na dołhim. Na tobakowym. Na rołkach. W Hrabiškwinach. (24.)

87. Sēiwjecy.

Pola dračoweho hata. Pola rěki. Pola skały. Pola suchej łuki. W Helach. Liponca (tež: na horje). Pola cyhelniny. Pola sucheho hata. Na Rynčec horje. Pola starej dróhi. Pola Rynčec hata. Pola Witichec skały. Janašec hora. Pola němskej dróhi. Rynčec lipy. W dole. (16.)

88. Židow.

Hrodziško (Broitſchenberg). Paleńki. Tóčki. Žehle. Pola stołpa. Kloric hora. Na skale. Libšic murička. Na klinach. (9.)

89. Budyšin (= Město).

Blido (Lijchfeld). Młynska łuka. Helgest (pohrjebnišče). Tuchoř. Knjezowy hat. Skoćace pastwišča. Winica (Weinberg). (7.)

90. Bozankecy.

Zahon. Pjerdawki. Na horje. Předows. Pola Bórka. Na ščežkach. Pola Kiny. (7.)

91. Delna Kina.

Pola Bórku. Haje = w bajach, p. Čefwjene. Trawowa łuka. Wulka łuka. Bozančanska łuka. W kutach. W kulojtych łukach. W khěžkach. (9.)

92. Krakecy.

Džělošća. Mroki, p. Pola wólšinow. Pola lipoweje hory. Srěńca. Wrónjaca buda. Čerćik. Přidawk. Pawłec hora. W Butrankach. Młynišća. Brody. Pola Pawłec hory. Wólsinska łuka. Pola zlej luže. Pola nowinow. Čorna łuka. Pod winicu. Po Čemjelčku. Wulki klin. Mały klin. W jězorje. Pola konjacej lučki. Pola Třeňeca. Pola ſibjeńnej hory. (25.)

93. Přezdrěń.

Čěžki. (1.)

94. Wjelećin.

Na nowej wowčeńni. Pod nowej wowčeńju. Mała a wulka khlěbowá škla (Bachjhüſſel). Čelaca łuka. Po dubach. Při šuli. Haty. Tolic hora. Dołhe wosrědki. Horne přečnicy. Delne přečnicy. Wódniki. Wyše kowańje. Pola Kaplerja. Kozacy rjap (Biegenrūden). Hela. Swinjaca lučka. Pod wulkim hěblom. Sucha łuka. Pola njebjeskeho młyna (Himmelsmühle?). Zezady dwora. Pětkec lada. Škowronča hora. Khmjelowa zahroda. Wyše Jeńki. Khelerec haty. Zady žezeznicy. Po Klinksec brězow. Šerbachi. Horne łuki. Na starej wowčeńni. Jehnjaca lučka. Racec łuka. Studnjaca łuka (Bornteich). Na klobuku. (35.)

95. Wostašeey.

Šibjeńna hora. (1.)

96. Warnołćicy.

Cachory (lěs). Bjarony a Bjarownje (Bärwald). Na dubinje, į. Dołki. Na rowach. Łuknišća. Kruwjace puće. Kline. Pola bna-šečanskich keŕkow. Dołhe lučki. Za pućom. Wisak, p. Na suchich łukach. Wowča hora. Na kapali. Łazk. (16.)

97. Drečin.

Sedlišča (tež: Serlišča). Smjertniki. Šustyrec prudło. Kłobuk. Strónje. Lada. Suche Łuki. Huséina. Pječkec keřčki. Dołhe Łuki. Pječkec hórki. Racce hórki. Sušk. Kruwjace puče. Pichow, h. Jórdanka, žórkó při Pichowje. Łožo džiwjeje žony, skały. Mokřiny. Wólsički. Šmróčki. Delna Łuka. Łahodzic strónje. Prěčniki. Hłuboke puče. Na hornym brjozy. Wyše zahrody. (26.)

98. Demjany.

Jězory. Strónje. Cyhelniča. Kočanski haj. Hačenja. (5.)

99. Holca.

Rapačica. Pastwišća. Mokřina. Šćeńca (= die Žjer!). Haki = w Hakach. Buchanc (der Bučanž, studnja). (6.)

100. Hunćericy.

Zady hun. Pola ladvow. Pola mjedžanskéj (?) dróhi. Pola Kosyrnja. Pola Nowej Wsy. Pola Cokowa. Na kšíbjeńcy. Pola wuhona. Pola dubčka. (9.)

101. Huska.

Slěborna hora. Pastwišća. W dubinach. Křiżowany puć. Hozarjec tymješća (Häfers Brücherig). Hrabički. Konjacy hat. Běla khěžka. Kšíbjeńca. Na Wićazec horje (= Raubſchloß). Winica. Slěborna hrabka. Rózk zahrody. Wulka Łuka. Wódnik. Na wuzkim puću (Ritčensteg). Cyrkwina Łuka. Młynska Łuka. Jězor (die Žjer!). Holčanski hat. Suchi hat. Cyrkwiny hat. Młynski hat. Hlinowe jamy. Wjazonski puć. Stara cyhelčina. Nowščanska hora. Hopie khójny. Rychlica. Darinski hat. Wokurka. Burski hat. Holčanska skała. Wowčernja. Pola pěskowej jamy. Polski kućik. (36.)

102. Nowa Wjes.

Přilaz (puć). Přidawk. Smažka. Wulki zahon. Mały zahon. Lišča hora. Hrodžišćo (Raubſchloß). Tymješćo (Häfers Brücherig). Čelaca (Čélča) Łuka. Kadłoby. Wólsiny. Zdžark. Stare Bloto. Brylawki. (14.)

103. Kosyrń.

W Syporščach. W tymješćach. Pola wiśnijoweho štoma. (3.)

104. Trjechow.

Drjewjan (Drehon). Drjewjenc. Dolki (die Lüken). Strónica (die Trunchen). Klonowka, st. (5.)

105. Smělna.

Smolica (też: Šmolica, die Dorfbach). Słebornčanski młyn (Schleißermühle, zu Kynitsch gehörig). Słebornica (Silberbach). Łupno (die Laupe, bei Wölfau). (4.)

106. Zemicy.

Kudzołki. Wuhon. Stary młyn. W łukach. Nowa łuka. Lada. Zady hory. Na horje. Dołki. Klonowka (lés). Rychtarjee hora. Hrodziško (die Rotischen). (12.)

107. Tumicy.

Rózowa zahroda. Za hunami. Stary wuhon. Khmjelnica. Wulki hat. Srěni hat. Mały hat. Zemičanska łuka. Nowa łuka. Mjedžanska łuka. Trawny hat. Smjertny puć. Bałcański hat. Lada. (14.)

108. Byrkerod.

Kšíbeňeny hat. Kšíbeňenna hora. Čerwjenonosłowska hora. Wutołčanska hora (Weidližer B.). Knježniska hora (Jungfernstien). Kloštyrska hora (Klosterberg). Tumičanska hora. Tři stopy na jenym kamjenju (= die 3 Stühle). (8.)

109. Mjedżowz.

Pastwišća. Žabjacy hatk. Šibjeňenna hora. Šibjeňeny hat. Dołhi hat. Wrjosowe hory. Pola Tunicha.* Na Burjecach. Lorenecce hatki. Pola złamanej hrjebje. Pola Hegi.* Na ladach. W Trjebjenach. W liščich jamach. Marijny hatk. Zeleny doł. Kruwjacy puć. Młynski pućik. Podewsu. Wuhon. Bejerjec łuże. Papruš. Hadlerje. Babina. Rólnik. (25.)

110. Gokow.

Krjach. Ladko. W hórkach. W kužolach. Pola Spytec. Pola Hunéeric. Pola Huski. Pola haja. Pola Kosyrnja. Na ladach. Na łučkach. W hajkach. W hače. W dole. W wuměnkach. Rokoćiny. Pola Noslic. Strónčki. Pola Mjedžowza. W Burjecach. Pusćina. (21.)

*) Po mužu, kotryž je sebi tam žiwjenje wzał.

111. Spytecy.

Hulanska hora. Mordański doł. Klonowy. Rokočina. Brylec tunka, k., nětk p. Hrodziško. Skała. Khmjelnica. Delenca (tež: Delency). Kmjeňčka (tež: na Kamjeňčcy). Lišče doły. Křinčki, p. Pod Lešawku, p. Bórc, p. Pola hrodziška. (15.)

112. Čeřwjene Noslicy.

Dreždánske hona. W šlabach. Korčmańskie polo. Zady pi-waňne. Pola Karlsdorfa. Cyhelnske polo. Při čelacej ťucy. Strónje, k. ī. Rězak, ī. Kamjeňtna ťuka. Karlsdorfska ťuka. Mlynska ťuka. Hrodowska ťuka. Rofic hat, ī. Pod polami, ī. Cyhelnski hat. Wulki hat. Rózowy hat. Dubiski hat. Pola strónje. Bałcar, k. Šibjeňčna hora. Lěs pola Karlsdorfa. Čorny hat. Pola čorneho hata. Čelaca ťuka. Džělošča. Zahončk. Gmejny. (29.)

113. Počaplicy.

Na krótkim. Na šerokim. Pola Lutojec. Pola Spytec. Pola Wjelkow. (5.)

114. Kanecy.

Babina. Bloha = na Blohach (hórka). Droholina. Gelnowa. Šije = Šijach. Třepjelca. Wrjósk. Kanečanskí doł. W nulħach. W mrokach. Sekera. Na křižu. W dubinach. W pjeňčkach. W strónjach. W Kunowach = w Kulowach. (16.)

115. Lutojecy.

Šije. Bloha. Mroki. Pola skalanského mlýna. Ladki. Rodzeney. Doły. Babiny. Třepjely. Lišče jamy. (10.)

116. Stachow.

Prosće. Pola Nowych Počaplic. Dołki. Łupnje. Na jasnach. Wišonki. Pola Wosyka. Na horje. Pola Ledžborec. Pola wětrníka. Pola Palowa. Na Babinach. Woklonc. (13.)

117. Hlupońca.

Zady wonkach. Za dołkami. Mjez dołkami. Sucha ťuka. Lipica. Za Lipicami. Brodže. Na starych džěloščach. Na Ležowach. Dubiny. W Krupic kuće. W Rakownjach. Na kužołku. Na horach. Pod horami. Na přelčinskej ťucy. Stare ťuki. Pola Žuric ťawy. Pola Jankec mlýna. Horne doły. Křinča. Na ladvach. (22.)

118. Wulki Wosyk.

Na hórkach. Na dołkach. Pola Wujezda. Pola Tuchorja. Pola přesadničkow. Pola wjerbkow. Pola Panec. Pola Dobranec. Pola młyna. Kudzołk. Pola Njezdašec. W Kříženkach. Pola pěskowej jamy. (13.)

119. Čěžkecy.

Pola Wučkec. Pola Běciec. Pola Kralec hory. Pola Pozdec. Džělošća. W hatku. Pola Šołciec wólše. Na dalokim. Pola hľubokeho puća. Pola Wroblec haja. W wjerbičkach. (11.)

120. Koblicy.

Jězor. Horny doł. Delny doł. Pola zeleneho doła. Pola hrodžišća. Pola Běciec. Pola Čěžkec. Na štyrnače róžkach. Pola Wučkec. Pola Dobranec. Pola khójnički. Pola džěloštneho puća. Na skałcy. Pola pěskowej jamy. Na ladach. (15.)

121. Niža Wjes.

Zahony. Na drózy. Huški (? Łužki). W rokotowym kefku. Studnički. Jězory. Džělošća. Kročicy. Łuki. Močidło. Na bělym kamjenju. Na dołach. Na starej Wsy. (13.)

122. Běčicy.

Popc kuty. Barec strónje. Deleńkec wopuš. Při plantaži. Jězor. Dubrawka. Na ladach. Na lišćej horje. Na młynskej horje. Pola wuhona. Pola pěskowej jamy. Pola dubčka. Deleńkec łuka. Pola křížneho puća. Pola Muterec kefekow. (15.)

123. Mušecy.

Žele. Khrósty. Fórmanki. Kamjeńc. Šćežki. Smohi? Bóńc. Hory. Doły. Wowče hórki. Šěroke. Pola Lešawy. Za rěku. W Lipach. Wabiny = w Wabinach. Bokač. Strónje. Hajki. (18.)

124. Wutołćicy.

Kótło. Hoblantec. Sakowske. Hromadnik. Wjelhora. Tepljenki. Mjetylčan-hat. (7.)

125. Banecy.

Pusčina. Pod polom. Močidło. W krejsu. Hajki. W Smohach. W Łukajcach. Na Sakowskim. (8.)

126. Łahow.

Čelchow (tež: Čefchow). Němc. Šibjeńčna hora. Jězor. W Lešawach. Hajki. Hrodziško. (7).

127. Zarěč.

W Koblówach. Na keřchowčku. Pola lěsa. Džowči kut. Marjowki. Rudžiny. Rubiško. Paseňk. Hlubina. Łajec hat. Hłohončki. Maruški. Na Hakowskim. (13.)

128. Króńca.

Sekera. Rudžiny. Džělošča. Špitanki. Hórki. Znamše. Skiba. Smažki. (8.)

129. Łuh.

Lešawa == w Lešawach. Na mrokach. Na špycy (hórka). Brězynka. Wósom wosrědki. Na dołach. Na klipku. W mostach. Pola třoch křižow. (Hausgang). Wopuše. Pola krónčanského mlýna. Srjedź kefkow. Pola Křemjenej. Na wuzkim. Pola Khasowa. Pola Pósthorna == pola Noweho Łuha. Pola wińcy. Khmelnica. Pola Hozynki. Pola lodowej jamy. Pola šule. Při wbohowskich mostach. Pola Wbohowa. Na kudžefkach. Sróciela. Pastwišča. Pola přesadničkow. Zalešawa. Na łóžku. (30.)

130. Čornjow.

Jězor. Kliny. Kislica. Wósporska hora. Hórka. Hrodzišče. Kuły. Podskalc. Talefk. Hačišča. Hajny. Dubina. (12.)

131. Komorow pola Rakec.

Cympl (= kónc hole). Wopuš (= kónc hole). Pjeńkač, h. Bělač, h. Wölšank, h. Zdžark, h. Kutlank (Kesselsteich). Łuh, h. Trnhi. Bjezdónki, k. Nuhło. Hutowa. Wićelstwa, k., l. Wrjóski, p. Bjarnač, l. Lěski, l. Pasowka, l. Šibač (jězor). Hačicy, p. Sypošče (? Sypoče, sypače), p. Wulke Wotrowey, p. Hliny, p. Trancy, p. Kutołbje, p. Swačiny, p. Pjeńči doł (pastw.). Běrtl == na Běrtlu, p. Dube, p. Křivo, p. Hajny, p. Hajk. Krótčicy. Łazki. Pušeńcy. Nowy hat. Gmejnski hat. Hutowny hat. Za korēmu. Pola křížika. Pola Trupina. Pola Łuha. Wuhoń. Pastwišča. Stara dróha. Pola wětrnika. Rokotowy jězor. Pod nowym hatom. Pod dubcom. Pola rybańje. Za Hutowu. Pod přerowami. Čerwjeny zahon. Pola Kutlanka.

Mały zahončk. Šołćic jězor. Daloke hórki. Kamjeńtne hórki. Dołhi zahon. Zdżarec mjezy. Wróblec kut. Knježi kut. Ha-jenišo. Lěs, p. Pod lěsami. Nowotna łuka. Na zbytkach. Za dołami. Blíša a dalša hrjebja. Pod Łazkami. K małym łuč-kam. Mjez ławami. Manec wjeſby. Za zelenej hrjebiōku. Za slowčej hrjebju. Za pastyrjowej łuku. K nowej hrjebi. Lizakec kliny. Na kupje. Haćicy. Prěčne lada. Šibakec štuki. Na Kinicy. Lubkec štuki. Nowy pué. (86.)

132. Zejicy.

Hajki. Na Kamjeńcu. Pola kunča. Židlowy. Wulke doły. Dołki. Pola lipki. W jězorach (= bližše a dalše jězory). Pola Časec. Při Družey. (10.)

133. Khróscicy.

Trjebjeń. Kunčowa hora. Zejičanske polo. Lěsk. Za hu-nami. Zatkula (rěčka). Wróblec skałka. Čorna. Slěborna hórka. Kšibjeńca. W haju. W suchim. Kopače. Pječec dubičk. Na štukach. Fulkec hórka. Gronsec hórka. Syporsća. Jězor. Ko-zarey. Šołćic khójny. Stara cyhelnica. Matkec hatk. Pola korčmarjec wowčeńje. (24.)

134. Smjerdźaca.

Wumjeńki. Handrijowe khójčki. Pola šěrokich łukow. Pod štuku. W jězorach. Wowča łuka. Kamjeński jězor. Na wo-rjeſey. (8.)

135. Smječkecy.

Mroki, p. Delank, p. Džělošća. Družčiny. Pola lěsow. Wyše wsy. Wjele horow. Pola Wěteńcy. Za sadlišćom. Za zahrodu. Na wumjeńku. Pola lěsa. Pola Wudworja. W hra-binach. Na Hermanec. (15.)

136. Prawoćicy.

Za zahrodu. W Čornej. Pod kefkami. Pod kšibjeńcu. Pola Ćibana. Pod krušwinkom? Binčow. Jězory. Za dróhu. Předows. Haćišća. Hrodžišća. Za hajkom. Prěčnik. Pod skałku. Pola Kopšina. (16.)

137. Wěteńca.

W wińcach. Pola Smječkec. Šćepjenc. Zahony. Połdnja. Kudžołki. Lěski. Pola Miłoćic. Pola Serbskich Pazlic. Za hórkami. (10.)

138. Miłoćicy.

Žaba. Zaws. Koleš. Prěčnik. Zakupe. Skopčk. Zahončk. Cěže. Jark. Dračina. Tradowe. Žlob. Lipica. (13.)

139. Jawora.

Pode wsu. Krótčica. Hlinki. Jězor. Nuhi. W Klejětcey, p. Mochojte Łuki. Strónje. Paradiz. Blidko. Pod Jarkom. Za wólšinami. Na hłowach. Zahončki. Zahrodki. Hombarg. Hribowka. Jaworka. Podhaj. Halki, ī. (20.)

140. Konjecy.

Wumjeńki. Rune wsy. Załužk. Pod hocholcom. Pjewišča. W hozdžu. Brody. Wěry. Po šesća — w Pošešćach. Po štyrjom. Jabłońka. Kročišča. Kuty. Khmjelnica. Łučiny. Jězorcey. Šipje. Mroka. Wuhońska hola. Na łuhach. (20.)

141. Toreńcy.

W hajkach. Łuka — w hatach. Polo pola Bónjec. (3.)

142. Brěza.

Hajnrichec kefčki. Mordáfski doł. Pola lipkow. Pola třoch kamjenjow. Pječkec lada. (5.)

143. Lutobě.

Winica. Křińca. Čorna hora. Klak-hora. Zeleny haj. Psyča hora. Lada. Jeńkoc kuski. Sucha Łuka. Planir-Łuka. Mrózec kuski. Kača luža. Pola duba. (13.)

144. Łomsk.

Brody. Łuženča. Hołbin. Slěn. Pasowka. W Sypočach. Pola wowčeho mosta. W hajku. Khaponica. Černčin. Na křížu. W Kulowech. Drobjan-hórká. (13.)

145. Zdžař.

Horne kefki. Delne kefki — Kamjeńčki. Puéik (hórká). Cachory — Mokřiny. Rumpacht. Zahrodki. Na Hórkú. Horna

brězyna. Na česki móst. Čertowa klětka, skała. Na ščežey po horje. Wulki Pichow. Cyrkwinski puć. Puć na Bjarony. (14.)

146. Darin.

Na strónjach. Na špryceach, l. Hrodziško. (3.)

147. Bukojna.

Čiehowe, l. (1.)

148. Hrodziščo.

W skałach. Farski a knježi łužk. W nowym haće. Sčininy hat (Rohrteich). Knjeniny hat (Frauenteich). Trawnik (Graštéich). Kopr (Kupferfels). Slěborna hora (Silberberg). Poslěnje keřki. Libšec keřki. Na Bětli. Winica. W Kukačach. Šibjeńca. Na swječeū. (15.)

149. Rakojdy.

W Mušnach. Na Kinštejnje. Podušne. Wulki klin. Pola Bukojny. Mały klin. Pola Zmoła. Na Ładkec horje. Na rěčkach. W łubach. W křižach. Na horach. Při Rjekec wjerbach. Rjekec hora. W Jazorščach. W Kukačach. Na Domšec kupje. W haju. W suchich łukach. Za hajom. Předowsu. Na wulkej łucy. Złotnik. Na dołej łucy. Pola Hilbjeńceč ławki. Pola pěškowych jamow. W Domšec haju. Za hunami. Pola bělę hliny. Na Prochnec horje. Na Rjekec horje. Na Wokojni. Za brohom. Na wulkim kruše. Za haleju. Pastwišča. Pola Zmólčka. Na širokim. Za Zmólčkom. W jězorach. Kuty. Pola Slónčic. W Koši. (43.)

150. Křidlo.

Wumjeńki. Sucha łuka. W hatkach. Kliny. Nowe Gaty? Široke. W hajku. W jězorcach. Wulke hórki. Łaz. W Synežorach (?). W dróhach. W jabłoňkach. W załučkach. W zwoniach. W Helach. W Woberškach (?). Wunen (?) = Humna. Za Woberškach. Kudzeř. W Paskach. W Zapaskach. (22.)

151. Kupoj.

Kupjana Šina. Mroki. Séerše. Wulki hat. Stary hat. Nowy hat. Hlinjany hat. Pobočny hat. Korjeńtny hat. Srěnja truha. Kušic łuki. Wulke łuki. Noparjec kupa. Khmjelnica. Sčerski hat. Kišec pjeńki. Bródki. Bowa hora (Bohowa?). Šołciec

kut. Haki. Srane keřki. Minakałske brohi. Wulki haj. Mały haj. Pod kupu. Pjeńki. Łučki. Behnjate, hdźeż „wowče bahno“, Ledum palustre, rosće. (28.)

152. Jatřob.

Hrjebje. Mjezrěki. Sčiny. Brězyny. Bunjowka. Popołk. Šěroke. Zahony. Přeroj? Hejkowač. Husak. Doły. Zahoney. Khołmjana hora. Křiwc. Zakhołm. Piskowač. Rudzany hat. Na rjabach. Prěni kut. Srěni kut. Łuhi. Wólše. Pod wuhonom. Stary hat. Wowče hórdy (= jórdy). Khójnowy hat. Pod khójeu. Kukače. Hajk. Zakhójčki. Běłe hórki. Wulki wuhon. Za wopušemi. (34.)

153. Džiwoćicy.

Korbały = čorna hora. Butčanki. Wińca. Mała wińca. Horne keřki. Młynski hat. Nowa dróba. Stara dróba. Kulec hory (Kurwic hory). Larasec lěsk. Tórfowe jamy. Pasnik = pola wara, ł. Srěna łuka. Hrodziško. Prěnje keřki. Druhe keřki. Tymješća. Na ladach. (18.)

154. Praskow.

Pola mosta. Horne keřki. Wulki kruch. Debrčanski puć. (4.)

155. Mała Boršć.

Korbały. (1.)

156. Horna Boršć.

Na wětrníku = na skale. Na starej drózy. Wićazec skala. Manjowkec korčma. Praskowski puć. (5.)

157. Bójswecy.

Cyžeńki. Jórdan. Pažonki. Na Pružnicę. Na Puséinje. Na skale. Na kosy. Klobučk. Na Pěskach. (9.)

158. Zombark.

Faskec pola. Pod Koberom. Šoberec doły. Bortnik. Pola Wódneho Muža. Pažonki. Butrowa Woda (rěčka). (7.)

159. Bobolecy.

Himbjerk. Na Ščeńcach. Spušćadło. Pječkec wopuš. Na klinach. Čělny puć. Na šěsc wosřdkach. Małe džěloška. Na dołich Wonkach (Wuhonkach?). Syćinki. Na Hěblu. W dołkach. (12.)

160. Bohow.

Hórki. (1.)

161. Čornjow (poněmčeny).

Die nördlichen Gefäder? Die südlichen Gefäder? Jězory.
 Kuty. Bajeln? Mroka. Kročicy. Pola Křídla. Zlote (die Swutem).
 Die Woſen? Beim Forſte. (11.)

162. Jězow (poněmčeny).

Zady dwora (hinterm Höfe). Tamereſten (? tymješta). Trunen
 (? Strónje). Srěnje keřek (Mittelbüſchchen). Pola Čornjowa. Die
 Boden? Die Mäuselbrüche. Pěskowa hora (Sandberg). Pod
 skału (unterm Steinbrüche). Klincy (tež: Blincy). Der lange Lehnen.
 Die Snichen. Daš Rodeland. Duby. Kotoł (Kessel.) Wulke
 jězory. (16.)

163. Wysoka p. Bukec.

Pječica. Horjeńca. Deleńca. Kut. Hórka. (5.)

164. Horna Kina.

Za murjemi. Džělošća. Kliny. W hatach. Spušcadło. Na
 ščežkach. Pola Bobole. (7.)

165. Lubjeńc.

Hórka. Smaha, k. Friderika. (3.)

166. Sulšecy.

Ptača hórka (Bogelberg). Pola Wičazec wiśnički. Wińca.
 Pela poplow. Hola. Khrósty. Hlinjane jamy. Kamuški. Knje-
 zowa Łuka. Dołha Łuka. Mikanee Łuka. Młynska Łuka. Młynske
 polo. Pola Čorneč. Pola Baćonja. Pola Haslowa. (16.)

167. Droždžij.

Hajk. Lada. Pastwišća. Pola kamjenja. Pola škowrončej
 hory. Pola psowej hory. Murjowana. Pola Marka. Pod Mar-
 kom. Bjenadžic hora. Hawšec studnička. Bjenadžic Hóršawa.
 Dubina hórka. Pola horneho wara. Pola Tempela. Čechi. Hatki.
 Krušwicec dołki. Langeč hora. Tórnawa. Pola kalkoweje pjecy.
 Burske pola. Kuric hora. Pola delnych keřekow. Swinjace ladko.
 Smokrow. Pola Woreyna. Wulke pola. W wjefbinkach. Šuntyrka.
 Skoršawy. Langeč dołki. Křižow. Hóršawy. W Fifonjach. Pola

hermanskeho puća. Pola Pajkec brézyny. Pjelchata. W žlobach. Dołhe wosrédki. Na Měrcinec. Na wuwrotach. Pola topoła. Pola duba. Pola Zmodlčki. Krušwicec Łuka. Njechornaska Łuka *) Kumšiska Łuka. Knjenina Łuka. Złotnica. Rizl-Łuka. Piwańska Łuka. Pod Skoršawami. Trjebjeńska Łuka. Delfne Łuki. Korčmarjec Łuka. Pola dubika. Wišnjowa hora. Na hórkach. Pola Polencee pola. W Firdonjach. (61.)

168. Zrěšin.

Šubšowe polo. W kuće. Na pěskach. Pola lipy. Fligeleec Łuka. Pola hórkow. Łuka = w bahnach. Na nowinach. (8.)

169. Wóslink.

Humjeńki, p. Kamjeńske. Kliucy. Łužki. Pod skałku. Milowske. Dańske, ł. Wólšne. Lišča hora (hl.). Smoržowa hórkka. Łučniśca. Wosna. (12.)

170. Debrcy.

Hunjeńki, p. Zasnička. Niże dróhi. Za dróhu. Winica. Šibjeńca. Čertowe nuhło. Kamjenje. Borše, ł. Pod lěskom. Lada. (11.)

171. Wysoka p. Wóslinka.

Humjeńki, p. Srěnje khójny. Truhi. Želne. Kitry? Hownecy. Za horu. Rokonca, ł. Łučki. (9.)

172. Skaskow.

Kliny. Zamosty. Za ławku. Čerwjenki. Pola kamjenja. Mroki. Čorny móst. Humjeńki. Na hórkach. Wólšniki. (10.)

173. Droby.

Łomščanka (přerow). W Zlijach. W hačiščach. W Wosynach. Džělošća. W Dubeščach. Wosynski hat. Zlij-Łuki. Na Sčehnach. Dubšan hat. Pegel-hat. Na Wajěu. Mroki. (13.)

174. Bórk p. Budyšina.

Hrabowka. Džělošća. Bělawa. Čele. (Mbgott). Pannberg? (5.)

175. Bošecy.

Brosa. Sudžiny. (2.)

*) 12 kórcow Łuki za pokrata khlěba.

176. Kašecy.

Zahončk. Hajk. Dubiny. Mała Lipica. Pódrjeńcy. (5.)

177. Žuricy.

Zahuny. Wumjeńki. Łazy. Załuki. Podhórki. Zamóstki. Hory. Móstki. Močidla. Zamočidla. Mroka. Śrenki. (12.)

178. Njebjelčicy.

Lindaš (też: Lindy, w Lindach). Boršé. Pstruchi. Grósowe. Lišče jamy. Hela. (6.)

179. Pěskecy.

Hózdź. Jězeńca. (2.)

180. Bart.

Prašica. Čichowc. Čertownja. Grodžiško. Hajk. Žmoł (Žmoła do jězor). Kruwjace kefki. (7.)

181. Kołwaza.

Hórki. Włosančki. Młocki. Sowiny. Kharowy. Bydlina. Bojwujowa hěta. Na wini. Skalizna. Ščipawka. Hrabowy. Kozowske. Mohetel. (13.)

182. Koprey.

Palman. Horný a Delny Garbař. Wowčeńja. Zady hajkow. Zahory. Khmjelska łuka. Na Štrolach. (7.)

183. Błócanы.

W Polskej. Na Hrabšku. Na Bómlinje. Jězory. Na Pjeńčinje. (5.)

184. Lejno p. Bukec.

Włosniki. Šmrčina. Brězny hatk. Kónčki. Bemcijna. Kamjeńca. Rěčki. Pystowe. Lipiny. Na Wódnikach. (10.)

185. Žornosy ki.

Waršawa. Polska. Swisle. Torant. Zahony. (5.)

186. Wuježk.

Kuty. Pola wolacych kefkow. Na Khmjeleńcy. Pola Maćenskeho puća. W hórkach. W hatkach. W Randaku. Jězory. Čipcyna hola. Čwisle. Zdžary. Hołbjeńcy, p. (12.)

187. Delany. (hl. 22.)

W lěšinach. W rěčkach. W Łazu. Na Pincach. Na Dučmanec. (5.)

188. Sowricy. (hl. 25.)

Pod hajkom. Pod lądkom. Na Pyćiśach. Na nowinach. Na ladač. Na khudej. Na širokim. Na bělej. Na kulojtej. Na klinach. Na dołhinje. Na rišcach. W džělošcach. W zlobišcach. W brězynach. W Čwislach. W Ručicach. Pórštena. Tryby. Wumjeńske. Kamjeńca. Samy hatk, p. Ł. (22.)

189. Rachlow. (hl. 26.)

W Skopeach. W łučkach. W hajkach. W dołach. W poślękach. W pjeńkach. W hatach. W bukach. W faskach. Na pohrjebje. Na Wóćkee mrokach. Na Prašicy. W mokřinje. Skopej (lěsk). (14.)

190. Mješicy. (hl. 28.)

Na Maratkach. Horne Maratki. Nowina. Winica. Harbandska studzeńka. Pola Čornoboha. Dubina. Na Kamjeńtynym. Pod horami. Na Babowach. W rěčinkach. Na Ručicach. Na Lěsowach. (13.)

191. Trjebjeńcy. (hl. 27.)

Na přehladku. Na zahorach. Na Mikawey. Na šlinku. Pola Strólnjow. Motskec hory. W haćinach. W Ručicy. W hlinjanečach. (9.)

192. Wadecy.

Wólśina. Studzeńka. Trawnik. Jězor. Na Zapalach. Na pěskach. Na dalokich. Na Podtrjebjency. (8.)

193. Wawicy.

W wachu. W płonychu. Na wuparach. Na hrabšku. (4.)

194. Něćin.

Na Kotowskim. Na hajdeberku. Dołhe wosrědki. (3.)

195. Bukecy. (hl. 29.)

Džělošća. Hajk. Australska. Zła łuka. Khlěbowe pola. Wolace kloki. Móski (= Móstki). Šćerkawka. Maleny. Rynčec hród. Hozowy kefk. Zwisyla. Kopica. Sćena. (14.)

196. Łusk. (hl. 39.)

Na Słónicy (też: Słónča, Ščilunženberg). Na ladač. Klobuk. Powleńca. Porlenca. Łuhocicy. Klamerca (też: Młynowe Klamorčki). Zybowka. (8.)

197. Rakecy.

Mała hola, p. Kamjeńcske haty. Ručica (hola). Za wulkej lawu. Bělač. Winica. Kosa hrjebja. Šibjeńcne khójčki. Dubič. Prěčne mjezy. Wulka hrjebja. Cyhelnica. Lěski. Přede wsu. Hrabiny. Hančec kefki. Mjez rěkami. Młynišća. Farski hat. Hamor (= Hamorski młyn). Drózny hat. Piščan. Cyhlinski haty. Pólny hat. Cyhlinska hrjebja. Farska hrjebja. Stara rěka. (27.)

198. Lětoń.

Lišča hora. Winica. Hadraske. Česak. Jamy. Wólśina. Wódnik. Ladko. Nowiny. W khójčkach, p. Hatki. Klobuk. Zastawy, Ɍ. Kruwjace łuki. Wulke a małe łuki. Za rěku. (16.)

199. Dobrašecy.

Zahon. Sčiny. Jasno. Krušwiny. Na Babach. (5.)

200. Haslow.

Bródkowy. Sławčiny. Šibjeńca. Na skałkach. (4.)

201. Hora.

Syporšća. Lada. Brězynki. Parjeńcy. (4.)

202. Holešow.

Włosanka. Pasowka. Stare błóta. (3.)

203. Holešowska Dubrawka.

Dzělošća. Kosywomod. Błóto-lada. (3.)

204. Koslow.

Zahuny hat. Kosyhrjebja. Dzělošća. Dubrawy. Slowčiny. (5.)

205. Wbohow.

Škrabawy, h. Křemjenje (skała). Babica, Ɍ. (3.)

206. Wětrow.

Dzělošća. Jabłońki. Wrjosowki. Hromadna hora. Modlišća. (5.)

207. Šešow.

Wjelkownja. Krušwy. Włohi. Sedlišća. Smohi. Brylewka. Wumjeńki. Fijany. Kóčowski hat. Hajki. Na hórkach. Za rěku. W Arabiskej. (13.)

208. Čornecy.

Njewjesole. Haty. Jězor. (3.)

209. Jeńšecy.

Pola Psowej hrjebje. Huški (? Łužki). Dzělošća. Pola swječeá. Při Wólskach. Na nowinach. (6.)

210. Nowa Wjes p. Rakec.

Hromadnik. Wumjeńki. Wólskí. Hela. Kročicy. Na Pěskach. Dzělošća. Tři wosrědki. Zahoney. Na Dubrawach. (10.)

211. Jitk.

Cuzoby. Doły. Šeńcy. Stara Wjes. Stara Dróha abo Tři Korčmy. Kročicy. Wopuš, p. Pola lada. Křižki. Łuhi, l. Běle lado (hl.). Ptačina (hl.) Kosyhrjehja. (13.)

212. Kamjenej p. Rakec.

Na Hlinach. W Brodze. Łučnišća. Kišery. Pod hatom. Kadomnik. Za Fórbarkom. Za ławku. W truhach. Na horje. Mjez horami. Ručica (hl.). Khěžník, h. Žónski hat. Domaš. Róžkowcay. Nikul. Stary hat. (18.)

213. Trupin.

Dozdžark. Pozdžar. Zatrushi. Zandow. Čorne wólše. Kóne. Dračownja. Kuši dub. Hatki. Załuhi. Khójnica. Na Štucy. Kobły. Bělač, h. (14.)

214. Njezdašecy.

Třepjeley. Lisanje. Kšibjeńca. Wotrow. Šprycy. Klinc. Wisata štrunca (= stróńca). Wrótka jabłoń. Jegerjec doły. Khimjelec wódnik. Winowa hora. Pola brězycy. Šibjeńčna hora. Błósk. Zahon. Kałońca. Pola ławki. Zahórki. Mała Łučka. Wulki klin. Sucha Łuka. Nowina. Wotryw. (23.)

215. Dobranecy.

Mały klinčk. Liščina. Haćizny. (3.)

216. Lubij a wokolnosć.

Lešgora (= Liša hora). Dołki. Lyte (rěčka). Fulgony. (4.)

217. Ketlicy.

Lišk, l. Rybakec bórka. Hórki. Popica, h. (Širženteich). Lug (němscy). Hajk. (6.)

218. Njechań.

Młonišća. Na ladach. Skałka. (3.)

219. Wujeć.

Jězor (Sjer). Bubnik (haj). Lyte (rěčka). Kurin. Šehbe (Lada). Lindigkeit. (6.)

220. Walowy.

Pola mlynčkow. Pola lipy. Pola duba. Na Rakowach. W Kamjeńku. (5.)

221. Maleéicy.

Winaki (ein Thälchen mit Gebüsch). Bronowy, p. Hromadnik (hórka). (3.)

222. Četow.

Tuchenjow (Duchenau, früher ein Dorf). Hałuš-łuka (Halš-wieś). (2.)

223. Stróžišeo.

Prěčink, p. Češki, p. Khapica, p. Běłka, Ł. Mišonki, Ł. (5.)

224. Bronjo.

Łaznja, p. Lipjeńka (żórło). (2.)

225. Ralbięcy.

A. Pola.

Prěčne pola. Dzélne p. Šeroke p. Wuzke p. Pjetrušec p. Wumjeńki. Zahony. Zahoncy. Wulki zahon. Wulka a mała štuka. Wólšiny. Za Wólšinkami. Łazy. W Łazach. Jězor. Pod jězoram. Jězorčk. Kilanec jězorčk. Jězorey. Pola stareho hata. Pola šibjeńčneho hata. Hatki. W hatku. W hače. W kobjelhače (tež: w kobjeli). W hatach. Na łuhach. Łužk. Łužicy. Mały kamjeń. Wulki kamjeń. Kuty. W kutkach. Pola hornjoho puća. Trupinjan. Nowosčan puć. Mjezpuća. Mjez pućom. Ławki. Niže a wyše ławy. W lěsku. W delnim lěsku. Za lěskom. Mroka. W mrokach. Żornja. Żornje. Poštyrja. Pošesća. Wěry. Bród. Černiki. Jabłońka. Ječniša. Rune wsy. Łučiny. Załučkami. Žibowe. W dubach: Dubrawka. W dwěmaj dubičkomaj. Khójny. Prěčne khójny. Pod khójnam. Khójnički. Zakhójčki. Brězniki. Za brězniki. Za brězynku. W brězkach. Na horach. Hórš. Stary hórš. Nad hóršom. Podhórce. Dołk. Na dołach. Pola rěki. Za rěčku. Česak. Za mosćikom. Za mlynom. Tóčki. W točišcach. Dołha. Hrjebje. Močidla. Hwórdz.

Pjesvišća. Worješinčka. Šołtowstwo. Kudželki. Turje. Pěsnica. Wopłowki. Rudawki. Předows. Na hłowach. K Rakecam. Pěski. Klumpa. Špundowanje. Fijownjach. W hajiščach. Další wosyčk. Kupy. W kupach. Pola Jurasa. Za Jurasom. Za zahrodami. W zahrožkach. Za hunami. W jamach. Syéinki. Krušwiny. Hole. Šibjeńca. W křižku. W křižikach. Wuhony. W kołbach. Hliny. Na mokřinach. Kročica. Pola Konjec. W Sypoščach. Małe Sčehňčka. Wrotnica. Lada. Hnojiny. Na Sčehnach. Za kowańju. Liški. (132.)

B. Łuki.

Wówča łuka. Šěroka łuka. Ćelaca łuka. Wulka łuka. Łučki. Dołhe ł. Małe ł. Delnje ł. Hornje ł. Mały jězor. Wulki jězor. Pod jězoram. W jězorach. Mjezerěki. Wumjeńki. Łazy. Hwózdź. Bród. Žibowc. Kozency. Runę wsy. Zajamy. W kutach. Na kutach. Ławki. Pola ławki. Dołk. W dołach. Pola stareho hata. Hatki. Wólśina. Turje. Pola brězynki. Hlinki. Wósciny. Howjadk. Zahroda. Zbytki. Čornaki. Žornja. Wičežki. Na brjohach. Dubrawa. Za hajom. Na mokřinach. Podboršé. (46.)

C. Lěsy.

Prěčne hole. Srěnje hole. Ralbičan. Łuhowske hole. Gmejnske hole. Přestorkowane hole. Dołhe zahony. Gmejnske zahony. Łužki. Łužicy. Łučiny. Łuki. Pjesvišća. Šipja. Hwózdź. Jězor. Na jězorcach. W jězorach. Łazy. Parcele. Pola stareho hata. Wyše hata. Za hatom. Pod khójnami. Handrijowe khójnčki. Brězynka. Pasća (drje: Pastvišća). Wopuš. Wopuški. Turja. Na horje. Slěborna hórka. Hórš. Śwjerčki. Pola Smjerdžecan mjezy. Zbytki. Zdžarki. Na kupach. Srjedź wody. Klumpa. Ranéik. Wosowa młodzina. Wosyčk. Haj. Lěški. W lěsku. W fijownjach. Syéinki. W čerwjeńkach. Kamjenje. Pola Koslowa. Hnójny. Mroki. W třoch korčmach. (55.)

226. Lubachow.

Kałońca. Sotrowska hora. Psyče hory. Dornišća. Wósła hora (Gjelsberg). Křibjeńčna hora. (6.)

227. Dalicy.

Rapak. Wužoby (Wužloby). Mroki. Brězynki. Pola lipki. Na Skalcach. Paradiz. Twjelka. Łuhi. Delency. Wólśiny.

Hajki. Jazyk. Lada (pod ladami). Pola Kwaćic. Pola Lutobča.
Pola Boranec. Pola Borsče. Pola Ješic. Wumjeńske. Šěroke.
W dołach. Na Kulowom. Róžowy. (24.)

228. Pomorey.

Awstraliska Łuka. Wopuše (Schwanzwiese). Trawniki. Bukečanska Łuka při cybłowani. Trjebjenska Łuka. W dołach. Cymeriec pola (Bahnfelde, gefegen an der Eisenbahn). Rabowské hórki. Hlinjane jamy. Čahanc. Rokočiny. Delne smahi. Za hunami. Na Bětnařcy. (14.)

229. Horný Wujezd.

Wóslink. Jězor. Tuchoř. (3.)

230. Wulki Wosyk.

Praskow (ein Dorftheil). Bolborey (ein Gut). Na Syćinkach.
Hrodžisko. Džělošča. Nowina. Dubiki. Zeleny doł. (8.)

231. Hbjelsk.*)

Wachna hora. Wosenki. Łaz. Lěhancy. Džělošča. Bělowki. Patoki. Hilbjeńcy. Truha. Pjeńki. Winowa hora. Šibjeńčna hora. Dubiny. Bukone. Tachčicy. Na zaklatym. (16.)

232. Kočina.

Nuhi. Klinki. Paprotne. Wotrowe. Trumjenja. Syćinki.
Podhaj. Podlěs. Dubički. Pastwiščo. Křinca. Pórwatne. Pjedušča.
Podkupy. Lěščiny. Zajtki. Kužołk. Wólšiny. Žerlički. (19.)

233. Wochozy.

Kupa. Syćinki. Směški. Křinowe. Wopalency. Dalše kupki.
Bližše kupki. Zbytk. Pod duby. Rowy. Kročicy. Zakaznja.
Hrabojea. Truha. Zakhójčki. Hłowa. Rušk. Pjeńki. Šěroke.
Běły lub. Zawlarcy. Smjertny lužk. Kozmancy. Pola dróhi. Na
Třečeňk (= Cyčeňk?). Brézyna. Podbrjoh. Stupjeń. Wjelča
šibjeńca. (29.)

234. Mužakow.

Leknica (rěčka). Zerna (lěs). Šrot (rěčka). Gačina (jězor).
Wósyna, lěs. (5.)

*) Wottudy spočinaju so mjená pruskich wsow.

Red.

235. Łaz.

Cyrkwiny kruch. Złyčan-hat. Za prěnjej, druhej, poslěnjej hrjebju. Za hunami. Cyhlowy (= Cyhlan-hat). Přede wsu. Na Kołpjan-puén. Pola Radski. Mroki. Kut. Woplony (nizke pola). Pod khójčkami. Bukojna. Delniča (tež: Deliča), l. Palman, p. Jamy, tr. Smolerjec kut, p. Kołodzij. Hatk. Za ławami, l. Hajno, l. Trašiny, l. Panske łuki. Knjezowe łuki. Pola Šelnika. Nowy hat. Šibjeńčny hat. Čorný łuh. Kupaty łuh (Šau-penfug). Daloke. Pola Małcharjec mjezy. Łazki. Tkalcec hat (= Tkalski hat). Swětły hatk. Žabjacy hat. Ramuš, h. Khmjelnica. Blejcha. Khmjelnica w Łazkach: Smjertna hora. Mała hola. Mortkowskie Łazki. Bjezdźak, h. Kuty (= gable, Gaběn, Želdstrich). Pěsačne, p. Pasowki (pastw.). Za hrjebju, p. Handrowe, p. Zahoncy. Syćiznowy hat. Ławkowske pola. Běły jězor. Korćina, h. Slowčan hrjebja. Rychty (hola). Kudżer-hat. (55.)

236. Mortkow.

Hola. Na Kupanach (hola). W Pinkach (hl.). Milčak (hl.). Šindrbišl (hl.). W Łuzy (hl.). Na Jórdach (hl.). Swinjace khójny. Pola stareho hata. Pola starych kefkow. Róžk haleje. Pola puénika. W Łuzy, p. Na Jórdach, p. Pola Palec kefkow. Na hlinach. Na brězami. Pola Bjezdźaka. W bělým brodže. Stary hat. Nowy hat. Horný a Delny syćiznowy hat. Bjezdźak, h. Rubany, l. Dubcy, l. Wuzywka (? Łuzyłuka), l. hl. Hoły blak. Wrjosowy blak. Studženka. Rudy. (30.)

237. Złydin.

Raćina. Radžina. Hrodžišeo. Na Hamorje. Hendrof. Smuha. Pjecak, l. Hela, l. Džérki, l. p. Přečinki, l. p. Krótčica, p. Zahrodiče, p. l. Němc, l. Rohački, l. Pjeňčki, l. Džědskec šěroke. Mjez hrjebjemi. Na zahonach. Hórki. Wuhoń. Kamjenej. Rězwačina. Woplan hrjebje. Wosyny. Ščany hat. Ławki. Milansko. Mroki. Handrowe, h. Balak, h. Lěsowy hat. Nuň, h. Komoł. Wulki hat. Delny hat. Nowy hat. Mrokowski hat. Handrowski hat. Zaměšane. Załhowčan hat. (40.)

238. Křišow.

Hromadnik. Miklawš. Bacholcy. Šindrbišl. Kotołske haty. W Firotach (? W wuwrotach). Pronowe? Wěnaki. Na Tuche-

njach. Tymjelec kuty (Tümliß). Mały Cytowk. Sróči hat. Pastwišća. (15.)

239. Čisk.

Wodowy młyn na „Homole“ (Hummelmühle). (1)

240. Wysoka.

Kulowcy. Jězor. Dubič (Gießberg). Hlinjane jamy. Łuh. Přerow. Na Štuey. W Wotruhach. Kubičanski hat. Kliny. Na Šusterec. Doňa łuka. Byěa łuka. Spušcadla. Ćelaca łuka. Hobr-hat (Oberteich). Kołpičanski hat. W Kotole. Ručica. (19.)

241. Hermanecy.

Šostany. Šostanki. Dubrawa. Pjecak. Pola Kobica. Němc. Pod horn. Pod hajom. Ślaki = na Ślakach. Na Kulowcach. Kulec pućik. Na pućišćach. Zahoney. Mroki. Haj. Bližša mroka. Pola čisa = na Počisy. Kupiny. Strowjene. Kaponica. Křiwa truba. Hatki. Tonidlo. Łazy. Wumjeńcy. (25.)

242. Łučo.

Dubina. Łazy. Stare polo. Zbytk. Spalenc. Brézanja. Za hórkú. Łubi. Łužnica. Syćizny. Krótčicy. Truhi. Hrabina. Nuhelk. Brjohi. Wjeſbinki. Stara rěka. Mjez hrjebjemi. Na wumjeńkach. Při swjatej Wóřsi. Klin. Łužk. Łučan-wopus. Milanski hat. Róžant. Kołmanki, Ł. Hileowa, Ł. Khomot, Ł. Wjazyny, Ł. Kut, Ł. Boranowe pola = Boranowe, tr. Hromadnik (pastw.). Łazki. Śibjeńca. (34.)

243. Delni Wujezd.

Łuh, h. Hromadnik, Ł. Bramborki, Ł. Pjeńki, Ł. Šmrěčina, Ł. Lěščina, p. Hileowa, Ł. p. Rěčniše (= stary pŕerow). Khomot (hola). Rohače, p. Śibjeńca. Domače, p. Lipina. Manjowa. Čistowe, h. Běły łuh, b. Milan-hat. Rudej, p. Zahrodky, p. Wotežki (pastw.). Wrjosešća (pastw.). Čefwjeny bród (puć). Łužk. Wowči wuhon. Zbytki. Hednuša = Hejdušno, p. Zmoha. (27.)

244. Lubuš.

Mroka. Pjeć žerdži. Mjezluhi. Doł. Žolniske. Předmostne. Žerdki. Łužkojte. Dubrawne. Skažanske. Rozdora. Twarske. Łazne. Krotnaš. Zahrjebne. Zahunje. Překupne. Hlinki. Zahonec. Krotuški. Lěs. Trjebjelny. Łopjeńe. Nuhlo. Nowe

pjeńki. Měrne. Přiňazne. Łužk. Kupki. Hlina. Pasatne Łučki. Hlinske. Baćanske. Poddubki. Wosebnicy. Serpik. Limbačicy. Podkraj. Smělny Łužk. Rahowc? Hrabowc. Zazahrodki. Zakħežki. Rinčowske. Wółšinske. Brězyny. Mostne. Přeměnjašk. Pod holu. Podkrajca. (50.)

245. Spale.

Wumjeńki, p. Kadłobnik, p. Za Trjebuchom, p. Požadne, p. Špahowc (? Španowc), h. Hadowcy, h. Truhi (Łužki). Wowsnišća, Ł. Sałodź (?), Ł. Koboty, k. Ł. Wółšički, k. Ł. Łuhi, h. Ł. Żarłuh (= khójčki, p. l.). Ponik, h. Zasranc. Hajny. Zahonc. Dalše. Na třoch. Na pječoch. Lazy. Brěžki. Zbytki. Kuty. Wuhoń. Jenšecy. Trjebuske = Trjebuch. (27.)

246. Židzino.

Now(ołu)čanske pola. Rokoćina. Wuhoń. Repske. Zhubjeńcy. Brězna. Rynčowske. Hlinkowske. Łazk. Posošno. Styskawa, h. Brumec Łuka. Nižk. Podrožnik. Mjerkowznja. Bjezdonk. Załaznja. Krapt (?) Krjapt). Herbske. Dołhe. Śtuki. Zahončki. Hlinki. Wółšinske. Tři wosrědki. Wumjeńki. (26.)

247. Lipiny.

Džětmař. Wuhnje. Prjelica. Štatojca. Psowe Łuhi. Jemišća. Za mjeckami. Na budyšskim puéu. Ładny Łužk. Wrjosowy Łužk. Bahno, h. Bahniško, h. Truhi, h. Kutki, h. Truhaca wopuš. Zebjerk, h. Markowc, h. Kalognišća, h. Handrowš, h. Kuty. Zahońcy. Jamki. Bližši a další hat. Kudżef. (25.)

248. Běły Kholme.

Dubina. Zahonc. Wumjeńcy. Łužk. Šěroke. Hat. Zastołp. Korćina (tež: Koćina). Hajk. Kolodžij. Pasowki, pl. Pušćeńca, pl. Rězak. Mroki. Šibjeńca. Hliny. Kuty. Hatki. Mitaš. Nuhlik. Kefka. Za mostami. Hory. Nawicy? Dólček. Stare. Ćelaca zahroda. Sedlišća, Ł. Sulka, Ł. Pjeńki, Ł. Losy, Ł. Pastwy. Zaječa hora. Łukaškec hora. Křižowa hora. (35.)

249. Duby.

Železno. Čorna truha. Ješčerowa studzeń. Ćichowe (kruch lěsa). Maršin (kruch lěsa). Křipjo. Swětlík, h. Ćisowa hórka. Bjezednica (= bjez dna džera). Hromadnica. Borošija (wowčeńje). Poprink. (12.)

250. Krjebja.

Rudy. Kamjeňčki. Rudawki. Deleňki. Ľubi. Piskornja. Paski. Zahoney. Zbytki. Kowarje. Wólšiny. (11.)

251. Běla Woda.

Guny. Zaguny. Wugon. Mała zagroda. Kupka. Zagonce. Kupa. Rybniki. Šmrjocki. Slup? Dubašk. Kučiki. Rozdorniki. Běla wódka. Byglowna. Měkkoliš. Zachwališ. Pjeňki. Stupniki. Bližšy jazor, h. Dalšy jazor, h. Carny jazork, h. Chwališ, h. Nowy gat. Rybnik. Kulowačík (mały a wjeliki). Kapalica. Šćity. Trjebki. Gradžinski gat. Jurjowy gat. Čerwjeny gat. (32.)

252. Parcow.

Rozpušne. Dlukke. Pjatyšne. Šyroke. Kupowac. Wjelij. Glinske. Zagońc. Strožyšeo. Dalše. Srěnje. Mijica. Škodojske. Rěpišeo. Krocyca. Mocowa. Mostojska. Bjezdowy. Mjaze. Pjeňkojske. Krolíj. Selišeo. Dłumoka. Podbrězynki. Wjazna. Grožišeo. Stadzeňkojska. Dolska. Łucka. Wjela. Kotoł. Krol. Pjeňkojska. Burowa góra. (34.)

253. Bjezdowy.

Džělošeo. Krocyey. Wumjeńki. Šibjeńče khójčki. Kóžnik. Křižan. Rozpušne. Bobrjenc. Kupy. Kupowac. Nowe role. Pjeňki. Ploni. Staré nowiny. Zadubrawki. (15.)

254. Roholí.

Dołhe zahony. Čorný Doł. Podhola. Mitaš. (4.)

255. Bórk.

Zakaleńcy. Srěniše. Zasrěniše. Kuty. Kutk. Delečne īuki. Brjohi. Brězniske. Załuhi. Zahuniše. Zahrodniče. Kamriš. Łužki. Jězorca. Mjezluhi. Worješne īuhi. Rokočany. (17.)

256. Hory.

Załuž. Wumjeńki. Budychenc. Zahoney. Hołki. Žerdži. Zabréznički. Ľubi. Tonidla. Panske. Poddubey. Łučki. Załužki. Předewsno. Pjeňki. Wjerchowc. (16.)

257. Nowa Łuka.

Předewsno. Łazy. Měry. Prošinišča. Załužki. Dubrawki. Wjela. Šěroke. Stara Wjes. Zahuna. Pjeňki. Mjezrěki. Pasowki. Pola Rězaka. Při delním załužku. (15.)

258. Naré.

Tružk. Rokoćina. Marijny studžeńk. Bližsi studžeńk. (4.)

259. Michałki.

Brody. Wuhoń. Lada. Wjeſk. Swjeatko. (5.)

260. Nydej.

Wumjeńk. Čiže. Kudžołki. Dubiny. Deleńca. (5.)

261. Bluń.

Dubicy. Dólske. Gasy. Kamjeńske. Łužki. Mroka. Nuhlojske. Předewske. Pózubiny? Répišča. Stara Wjas. Studžeńske. Selišča. Zagońcy. Zamosty. (15.)

262. Čorny Khołme.

Wumjeńk. Kamjeńtna hora. Žerdze. Kubicec hora. Podwosna. Klin. Běla studnička. Hłowy. Podkrušwiea. Potoki. Na Bližsom. Podtruha. Podkhołmski hat. Podhora. Mjezpuče. Podlužk. Brězynki. Zabližsa hora. Podwólśina. (19.)

263. Sprejcy.

Mjezhory. Maleny. Poddubk. Cepk. Na Wrjoskach. Dubiny. Wosweč? Za Pěsanicu. Na lucy. Bawery. Rjemjeń. Podlěs. Mroka. Šeldy. Zamosty. Mjezmosty. Wowča hórka. Zakaznja. Podhola. Winica. Kut. Wo krju. Předekeř. Bukojnca. (24.)

264. Drētwja.

Kalojnca. Zakaznja. Cyplate. Zanošany pué. Hólka. Kruška. Kónštany. Dračowe keřki. Na dalokim. Nadlacha. Borownišča. Hólske. Wrjosowe. (13.)

265. Bjerwałd.

Wulka Štuka. Bušwica. Zaklećina. Dliny. (4.)

266. Sypšecy.

Zahrodka. Błažikowske. Rěchtej. Hilcowa. Čmowe khójny. (5.)

267. Drěwcy.

Zymna. Truha. Wumjeńki. Wupalnišča. Łužk. Borduc = Nowe Drěwcy. (6.)

268. Lipiny (hl. 247).

Prylca = Prjelica. Džědmař = Džětmař. Kałonišča = Kałonišča. Markowka = Markowc. (4.)

269. R a d s k a.

Handrowc. Na starej wsy. (2.)

270. Tři Žony.

Podpěški. Křivo. Wólše. Zahońčki. Za wumjeńkami.
Delene łuki. Horjene łuki. Močidła. Abraham (hola). Hnójny
(hola). (10.)

271. Š i b o j.

Mitaš. Podhola. Na Hlinach. Na Šerokim. (4.)

272. Zdžary.

Zahon do hrjebicy. Mjez hrjebicu a puščeńcu. Za puščeńcu.
Zahon do bližszej hrjebje. Zahon do dalšej hrjebje. Za dalšíj
hrjebju. Na Hlinach. Boršć. Hrabjeńske. Na Horach. (10.)

273. Koblicy p. Zdžar.

Brězowy lužk. Wjelče lužki. Dołhi lužk. Łuh. Mjezkhojny.
Hnójne. Wuhlerjedy. Zahrbje. Kibiéi kraj. Wosmje. Šesće.
Plonik. Jałorc. Łuhi, h. Čop, h. (15.)

274. Bukojna.

Brjeńki. Zahonc. Zahon. Kobjele. Wumjeńki. Łazy.
Hliny. Hamrišća. (8.)

275. Mučow.

Wuhon. Porlena. Jězornja. Poršany puć. Mlynišća. Rudny
zahon. Jězornja, hl. Hnónik, hl. (8.)

276. Němey.

Mileřća. Humjeńki. (2.)

277. Rachlow.

Dólcyc. Na předowsy. Blížše a dalše Widliny. Łazy. Mjez
hrjebje. Husyey. Traley. Hory. Podhory. Zahońčki. Za hu-
nami. Zalès. Łužki. Zajězor. Dubcy. Přesocy. Pasowki, Ł.
Kupy. Wopuški. Khmjeliccy. Hromadnik. Hozdže. Kliny (hole).
Husacy jězor. Słabiny. Zabělač? (26.)

278. H ó z k.

Předews. Huroty. Kajeny. Zabrieńki. Pasowka. Nadate. (6.)

279. Koćina (bl. 232).

Nuhi = Nuhły. Trumjo = Trumjenja. (2.)

280. Salow.

Łazy. Boršć. Zahončki. Zbótki. Paty. Poslénje a prěnje zahony. Kulec puče. Křicey (?Křincey). (8.)

281. Lubhosć.

Wjelča hora. Prěčne. Podlužk. Pod bělēj hórku. Truhi. Zahoney. (6.)

282. Dubrjeňk.

Róžki. Srénje. Poslénje. Mroki. Zahončki. (5.)

283. Čisow.

Wolešinčki. Sydomnače. Brězny. Wosmy. Jězorka. Pod lěsom. Koleso. Syčwo. Ladwo. Zahonc. Za duby. Załužk. Rola, t. Dubjeňk. (14.)

284. Hóznja.

Dubina, p. Dalše. Srénje. Kročica. Jamy. Košyn-doł. Wólšina. Šěroke. Knježnina hora (hórki). Wičazowa abo Honakowa hora. Husta hora. Wińcafska hora. Běla hora. Dubowa hora. Jelenjaca hora. Dolba hora. Wowča hora. (17.)

285. Lipoj a Tornow.

Tružki. Jězorske. Dołhe (deutsch: Domän). Šepske. Humjeńki. (5.)

286. Němješk.

Rosak, p. Kóska. Kročica. Polina. Zarěka. Bukoje. Ražina. (7.)

287. Łuta abo Łuty.

Humjeńki. Mjezhrjebje. Wuskec Hozdoł. Pasowki. Worčow. Kupki. Wjeli. Wjelske. Wójcas? Dubrawki. Wořaski. Hatowski. Močowski. Wjefchowski. Keřhowski. Jězorski. (16.)

288. Zeleny Hózdź.

Kališe. Kročicy. Zalijak. Wólšicy. Humjańk. Panske. (6.)

289. Želnje.

Humjańk. Zalija. Kin (?Klin). Brězny (= Brěznja). Kuty. Botops? (6.)

290. Wětrnica (Wiebniš).

Wuhon. Humjank (též: Gumjank). Wólšiny. Našdan? Do kupow (= Kupenfeld) (5.)

291. Njedžichow (poněmč.).

Wjeršk. Róžkowy hat. Wotšn? Getſippe? Ottowic? Podlaz. Brěznja. Šroke. Saurik? Poderpač? Šarlič? Łazk. Łužk. Ługowy hat (Ługteich). (14.)

292. Wudwor (Guteborit, poněmč.).

Rohač. Batrwač? Łučik. Zabrozny. Łazy. Wumjeńki (Gümingen). Dubrawa. (7.)

293. Lipsa.

Humjeńk. Zelišća. Graj = Kraj. Kročica. Punač? Lěsny zahon (d. Łežušan). (6.)

294. Brunojce (poněmč.).

Wernik. Steinik. Hopiška. Dubrawa. Endres. Tři dubu. Tři lužacku. Tři lipje. Na Andaršu. Na Gorje. W Gajku. (11.)

295. Wjeska.

Łužki. Zagon. Glina. (3.)

296. Krušwica.

Rokoćinka. Na Górah. Hu Gromady. Kěmeŕna. (4.)

297. Kij.

Goza. Doł. Džinka. Pasýk. Leknicka. Močidla (haty). Niwod. Brusnik. Stary gat. (9.)

298. Wuskidž.

Na Kupach. Brězyna. Gradžinka. Gražina. Brusnik. Jazowc. W Hamerskim Łuzy. Bjerezyna. Brodk (přerow). Winaf. (10.)

299. Zagóř.

Za Nysu. Čerinci. Paprotnica. Kupac. Ług. Kliny. Kut. Łužki. Zagorki. Zabrézyny. Zalas. Bjerceel. Gózk (fuh). (13.)

300. Skarbišojce.

Zagony. Kut. Łužki. Hele. Weršeúcy. Leknicy. (6.)

301. Spalene.

Gradžina. Nowe Landy. Lady. (3.)

302. Jabłońc.

Prěnikaj. Na Gunach. W Třoch Žerdžach. Na Górah. Tři jazorje. Na Dubach. Na Wosynkach. Górańske pola. Radošnica. Krocyey. Na Mučernikach. Lask. Mjezdrogi. Radošnica (rěčka). (14.)

303. Góla.

Stary fórbark. Pjač. Štyri. Šéroke. Nowy Łužk. Kalowe. Nowinka. Rowna Studeň. Pěskowa Górká. Česatka. Na Kuéé. (11.)

304. Slepø.

Jazoríšča, p. Długe. Kupy. Zakupniki. Zalěščiny. Kompanja. Podgaty. Kutki. Podług. Sławne? Lask, l. Krocyce. Łomy. Gustk. Gradžina. Jazbiny. Hela. Pjecyšea. Stružki. Graboy. Smale. Robliki. Hajk. Wugon. Struha (rěčka). (25.)

305. Sprjowje.

Kytaúka. Nowinki. Wuhony. Delej. Zahoney. Stara rěka. Nadławki. Hrjabje. Podžowki? Kut. Cyganska hora. Časnik? Počasnik. Močidła. Wotoki. Piskornja. Hanina lava. Zbytki. Banowač. Paleńk. Cyple. Pastyfska. Kupy. Tužki. (24.)

306. Rychwald.

Doły. Wusranc. Pěsaríca. Pěskowy Łuh. Bukowina. Kamjeńca. Sprjownik. Łazowa. Rokoćina. (9.)

307. Wunšow.

Luh. Sprjowja. Hatki. Haćik. (4.)

308. Publik.

Sprewja. Wumjeńk. Pastwišča. Truhi. Brjehi. Jěra. (6.)

309. Stary Lubolán.

Sucha Łuka. Kosakec Łuka. Čefwjena hora. Přečink. Napandzanske haty. (5.)

310. Mochole.

Kuty. Luh. Šibjeńcy. (4.)

311. Klětno.

Čémno. W Łuhach. Woteše. W Trečku. Skonowa? (5.)

312. Košla.

Podliščica. Zališčica. Podéisowk. Stara Wjes. Podbrošow. Rudy. Łuhi. Pjetrišča. Podkhójna. Křiwe Łuki. Žampy. Zapaski. Delene Łučki. Załučki. Horjene Łučki. (15.)

313. Dyrbach.

Stara Wjes. Na Hlinach. Bodłowy. Podkraje. Za Pěskami. W Tornowej. Kosmač. (7.)

314. Wolešnica.

Lazki. Zły Łuh. Łužk. Hósty (?Hózdy). Zahórki. (5.)

315. Radšowk.

Stara Wjes. Zahuny. Suche Lučki. Jězorey. Zahončki. Nadlužki. Lužk. Dubjanka. W Križiku. Nójny (= Nowiny). (10.)

316. Kryngelceny.

Wjelčina. Pjetrišća. Modle. Łužki. (4.)

317. Hamor.

Dwaj Lugaj. Bjezhora. Pólki. Banowač. Dubina. Jěžik. (6.)

318. Dołha Boršé.

Snah == na Snahach (pastw.)? Wolacy hat, i. Sucha Łuka. Kózman. Hromadnik (= tři haty). Łuh, h. Šibjeňna hora. Kolešec pué. Truha. Čelča Łuka. Pola Zelezneho. Za Smjatušom. Łužki. Srěnje pŕerowy. Křipjo. Husčenca. Swětlinka. Dubowa hora. Bamušk. Na winicy. Pola Lipin. Wulki hat. (22.)

319. Dubc.

Luh. Luža. Raglica (pŕerow). Malinka. Gatka. Tack. Dubrawa. Brěznja. (8.)

320. Prícy n.

Krocyce. Wjele. Za wińcu. Kruški. Wjelike leno. Małe leno. Wjelkowa jama. Zagóńce. Łucki. Křenowa zagroda. Dubina. Dubinski gat. Dubinske pastvišće. Łužk. Lěda. Stary gat. Žerdki. Pla wětřnika. Cymorowa góla. Zagole. Wjele drogi. Groblica. Blómowa grobla. Pla stuženka. Srěna a wjeřbowá grobla. Karban. Klawšoje zagroda. Gatowa Łucka. Sčěnowa Łucka. Wjelika hejba. Mała hejba. Popowe krě. Běla Łuka. Běły gat. Dubowa Łuka. Rubelina. Popowy nugel. Kněsko lěsko. Stara winica. Lubochowa góra. Napowa. Ryneš. Němc, h. Běskow, h. Za kefkom. Za šapańju. Za cyglownju. Stara cyglownja. Třuga. Mała tružka. Zaserišće. Ždžary. Łaz. Dorna. Naskibka. Šyrocyyna. (57.)

321. Rań.

Małe a wjelike, p. Za chojnu. Bližše a dalše zdžary. Małe podchojny. Wjelike pola. Hubrjazne. Zafarafske. Klužkowe.

Zakowalne. Třužníki. Małe wjeskowne. Wjelike wjeskowne. Gliny. Blota. Wjelike a małe głowace. Zbytki. Za třugu. Wjelike a małe prjekowše. Wjelike a małe stuženske. (19.)

322. Gozde.

Glensk. Za młyn. Lindow (= wüste Feldmark). Mjazy groble. Křivoš. Pasyki. Za šapafnju. Brjazynske. Dołki. Dubrinki. Smolinki. Wuže. Rěcka. Šelnica. (14.)

323. Stara Darbna.

Połojce. Kjarchobske. Šyroke. Krocyca. Štuka. Połojcka. Jamki. Mała a wjelika góra. Pjeńkowy gat. Łaz. Łazowa łuka. Łazk. Pytanka. (13.)

324. Ogorzna.

Carne pjeńki. Winica. Pola łuże. Melbuš. Na dołach. Krocyca. Góra. Zagłowa. Sucha rěka. Błudny gat. Młyňščo. Kališča (Büfingen). (12.)

325. Bukowina.

Pla gatu. Kurwoši nugeł. Šelowe dróžki (Todtentweg). Kóncy zagrody. Běskow. Němc. (6.)

326. Wíki.

Božank, p., l. Hopuška, p., k. Za hugon. Podblóto. Nugla. Grobla. Za krušu. Na dołach. Poprycanske drogi. Gatk. Góra. Konopawa. Syšo. Za hajnom. Podgerałyty. Zajgerałyty. Łucka. Při kowalnej třuze. Pusty młyn. Drogos, p. Nowa łuka. Wólšow. Brozdy. Za třugami. Dobriny. Babiny nugeł. Do cybargu, l., h. Na łuconej golcy. Za wětřníkom. Na zagońcach. Žerdki. Na angeru. Sylna góscina. Na hupalonym. Gjarbawa. Dwóriščo. Dlějki. Předejsniki. Hobwjasniki (bei Švifniž). Na třuze. Pla lindowskiego nugla. Do hopušawy. Dubowa góra. (43.)

327. Gołkojce.

Podrynkele. Rozdžice. Hugon. Hoblink (mały a wjeliki h.). W Blědarjach. Na styrich. Šmamoty. Hugi (bližše a dališe). Štrydynkele. Swinjacy hužk. Pod cesakom. Pod gusćinu. Łapone. Glugotawa. Pjeńkac. Šejcowka. Langoze? Pla Wotrinka. Kužereyny doł. Běsowa góra. Šyndarjowa góra. Za cygleńcu. Za gozdkom. Kosaene kałońce. Grabiwina, hl. Gribowna, hl. Žeržach, hl. (27.)

328. Wjeŕbno.

Na šyrach. Na wowsnych. Na wjeli droze. Hupalone. Na rudnych (bližše a dališe). Wosek. Šomašcove. Na Bawjerojc. (8.)

Přispomnjenje redaktora.

1. Tute ležownostne mjená běchu z poloječ hižo zestajane, hdyž druhu rozmnoženu recensiju tych samych wot k. Rostoka dostač. Tohodla přikhadžeju někotre wsy pod dwěmaj číslomaj. Zo by so lóže pytało, zrjadowach po woběmaj recensijomaj zběrku skónčne tak, zo najprjedy sakske a potom pruske hornjo-serbske, za tymi pak delnjoserbske wsy slěduja. Hdyž so tuta zběrka hišće wudospolni, móže so pozdžišo po wosadach abo tež alfabetisec jako słownik wšěch znatych městnych mjenow wudać. K tomu pak dyrbi so hišće wjele zběrać a snadž tež podate porjedžić; přetož k. Rostok njeje we wšěch wsach sam być móhl a bě na pomoc druhich pokazany. Štóż chce zběrku wudospolnjeć, prašeř so wosebje někotrych starých ludží kóždeje wsy abo tajkich, kotřiž doňho hižo tam bydla a we wšom dobry rozsud maju; tajki dyrbi při njewěstych formach tež genus a numerus přistají atd. Přitom hodži so pohladać na wjesny „croquis“ (ležownostny plan) pola gmejnskeho předstojnika. Zo bych tajkim zběračelam a dospołnosći zběrki poslužiš, sym mjená wšěch tudy pod poddatymi cyframi přikhadžacych wsow abo městow zestajał, kotrež takle za sobu slěduj:

Banecy 125. Bart 180. Běčicy 122. Bělšecy 19. Běla Woda 251. Bjedrusk 6. Bjerwald 265. Bjezdowy 253. Bluń 261. Błócany 183. Blehašecy 67. Bobolcy Małe 12. Bobolcy W. 180. Bohow 181. Belborecy 64. Bónjecy 20. Bórk p. Budýsina 174. Bórk 255. Boršé Doňha 318. Boršé Horna 75. Boršć Mała 174. Boršé Słona 68. Bošecy 175. Bozankecy 90. Brěmjo 54. Brěza 161. Brězow 23. Brězyna 50. Brězynka 72. Bronjo 224. Budestecy 1. Budyšin 89. Budyšink 42. Bukecy 29 a 195. Bukojna 274. Bukowina 325. Byrkerod 108.

Coków 110. Četow 222. Čěžkecy 119. Čisow 283. Čisk 239. Čornecy 208. Čornjow p. Bukec 31 a 130. Čornjow pon. p. Kamjencza 161.

Dalicy 227. Darbna Stara 323. Darin 146. Dažin Wulki 33. Debrcy 170. Debsecy W. M. 10 a 11. Delany 22 a 187. Demjany 98. Dobranecy 215. Dobrašecy 199. Dobruš 78. Drečin 97. Drētwja 264. Drēwey 267. Droby 173. Droždžij 188. Družkocy 73. Dubc 319. Dubrjenk 282. Duby 249. Dyrbach 313. Dženikecy 17. Džěžniķecy 16. Dživoćicy 172.

Góla 303. Gołkojee 327. Gózde 322.

Hamor 317. Hajnicy 2. Haslow 200. Hbjelsk 231. Hermanccy 241. Hlupońca 117. Hlina 45. Hnašecy 76. Hedžíj 69. Holca 99. Holešow 202. Holešowska Dubrawka 203. Hora 201. Hory 256. Hórka Horna 14. Hózna 284. Hózk 278. Hroďšo 167. Hrubelčicy 79. Hruboćicy 81. Hućina 46. Hunćericy 100. Huska 101.

Jabłońc 302. Janeey 66. Jatřob 152. Jawora 139. Jenkecy 84. Jeňsocy 209. Jěżow 162. Jiłocy 4. Jitk 211.

Kanecy 114. Kamjenej 57. Kamjenej p. Rakec 212. Kašecy 176. Keln = Kheln 59. Khołmc Běły 248. Khołmc Čorny 262. Khrósćicy 133. Kina Delna 91. Kina Horna 185. Kislica 48. Klětno 311. Klukš 49. Koblicy 120 a 273. Kočica 74. Koćina 232. Kołwaza 181. Komorow 55. Komorow p. Rakec 131. Konjecy 140. Koprey 182. Kortnica 37. Korzym 8. Košla 312. Koslow 204. Kosyrní 88. Kotecy 38. Kózły 3. Krakecy 92. Krjebja 250. Křidlo 150. Křišow 238. Króńca 128. Krušwica 296. Kryngelecy 316. Kupoj 170.

Łahow 126. Łaz 144. Łomsk 144. Łučo 242. Łuh 129. Luka Nowa 257. Łusk 39 a 196. Łuta a Łuty 287. Lejno p. Bukec 184. Lešawa 65. Lětoń 198. Lipiny 247 a 268. Lipoj a Tornow 285. Lipsa 293. Lubachow 226. Lubhosé 281. Lubij 216. Lubjenc 186. Lubuš 244. Lutobě 143. Lutojecy 115.

Malećicy 221. Malešecy 51. Michałki 259. Miłoćicy 138. Minakał 56. Mjedźowz 109. Mješicy 28 a 190. Mnišone 13. Mochole 310. Mortkow 236. Mučow 275. Mušecy 123. Mužakow 143.

Narć 258. Něčin 194. Němcyc 276. Němješk 286. Njebjelčicy 178. Njechań 218. Njedžichow 291. Njezdášecy 121. Njeznařowy 32. Noslicy Běłe 75. Noslicy Čorne 15. Noslicy Čerwjene 112. Nowa Łuka 195. Nowa Wjes p. Huski 102. Nowa Wjes p. Rakec 210. Nydej 260.

Ogrozna 324.

Parcow 252. Pěskocy 179. Počaplicy 113. Polpica 47. Pomorcey 228. Poršicy 41. Praskow 154. Prawoćicy 136. Pricyn 320. Přezdrén 93. Přišecy 80. Přiwéicy 43. Publik 308.

Rabocy 83. Radska 269. Radšowk 315. Radwoř 58. Rachlow 26, 189 a 277. Rakecy 197. Rakojdy 149. Ralbicey 225. Raň 321. Rašow 18 a 82. Rodecy 30. Roholn 254. Rozwodacy 7. Rychwałd 306.

Salow 280. Sčiwjecy 87. Skanecy 44. Skarbišojece 300. Skaskow 172. Słónkeczy 77. Slepo 304. Smělna 105. Smječkecy 135. Smjerdžaca 134. Smochćicy 61. Sowricy 25 a 188. Spale 245. Spalene 301. Splósk 21. Sprejcy 263. Sprjowje 305. Spytecy 111. Stachow 116. Stróžišo 223. Sulšecy 166. Supow 5. Sypšecy 266. Šekocy 24. Šešow 207. Šiboj 271.

Torońcy 141. Trjebjeńcy 27 a 191. Trjechow 104. Trupin 213. Třélany 86. Tři Žony 270. Tumicy 107.

Wađecy 192. Walowy 220. Warnołćicy 96. Wawicy 193. Wbohow 205. Wěteńca 137. Wětrnica 290. Wětrow 206. Wiki 326. Wjelećin 94. Wjelkow Mały 60. Wjefbno 328. Wjeska 295. Wjes Niža 121. Wochozy 233. Wolešnica 314. Worecyn 40. Wostašeцы 95. Wóslink 169. Wóspork 35. Wosyk Wulki 118 a 230. Wudwor 292. Wujeř 219. Wujezd 34. Wujezd Delny 243. Wujezd Horny 229. Wuježk Kozacy 36. Wuježk (Wuijčke) 186. Wunjow Horny 63. Wunjow Delny 62. Wunšow 307. Wuricy 85. Wuskidz 298. Wutołćicy 124. Wysoka 240. Wysoka p. Bukec 163. Wysoka p. Wóslinka 171.

Zagor 299. Zahof 9. Zarěč 127. Zdžář 145. Zdžary 272. Zdžef 53. Zejicy 132. Zeleny Hózdź 288. Zemicy 106. Złyčin 237. Zombark 158. Zrěšin 168. Želnje 289. Žičen (Wulki) 70. Žičeňk (Mały) 71. Židow 88. Židžino 246. Žornosyki 185. Žuricey 177.

Zabyte: Bojswecy 157. Bukojna 147. Brunojee 294. Hórka Delna 52. Ketlicy 217. Kij 297. Luboln 309. — Zmylki w pokazowarju su při cyfrach: 142, 148, 151, 153—160, 164, 165, 167, 214, 234, 235, 257, 279. — Str. 29 čitaj: do Žmoła, jězor. Str. 31: Dobrošicy.

2. Jako příklad, jak so z poněmčowanjom ležownostne mjena kónčuja (přir. horjeka čísla 104—108, 161 a dr.) a kak so w-

dawno němskich wsach podobne mjena pokazuja, přidawam z Rostokowych zapiskow hišće někotre němske a połněmske. Tak z Wjazońcy: Salzlede, Gužhübel, Hölle, Linzhübel, Wolfsgrube; z Póckowow: Wiedwasserberg, Brummerlich, Klunler; z Kosyrna: Koſeltsche; z Huski: Silberberg, Silberſchluſt; z Wósporka: die Preſſe, die Bernau, die Bielau.

3. W času korrektury dostach hišće dodawki „z njeswačidl-skeje wosady“ wot k. dr. Pfila, z kotrehož jenož městnostne a ležownostne mjena z Njeswačidla wuzběhnuju: W hłubinach, Lešavic ťuža, pod Winicu, na šečkach, w Bělcej, pola studnički, Klobuk, khmjelnica, na šečkach, na Bosćiju (hdžež je swjećo s. Bosćija stało), Brylowka (luka), Byča luka, Bělki, w Różanče, w tymješčach, Łučeny hat.

4. Při wudospołnjenju zběrki městnosćowych mjennow, kotrež so tudy z wjacy dyžli 300 wsow podawaju, mjez tym zo k. dr. Muka 763 serbskich abo naněmčenych wsow mjenuje, njech so swěru kedžbuje tež na dialektiske wosebitosće, na ludowu etymologiju (n. př. Złotnica m. swódnicia, štrunca m. stróńca, Włosančki = drje Wosłanički, přir. woſton, woſłanjać atd.), a na dotal zmylne wukładowanie přez dosadženje druhdy lěnjo abo hewak wopak wuprajanych zynkow (Hnójny je wopak m. Nójny = Nowiny, Hradžiny = Radžiny abo Hrjadžiny, při družcy = při tružcy atd.) Mnohe ležownostne mjena su w běhu lětstotkow jara skrótčene (z wuwzaćom nowočasnych) a wujasnuju so z mjennow druhich stron. Wšelake mjena podawaju appellativa, kotrež su pola nas woteznate, ale pola druhich Słowjanow hišće žiwe. Z nich wujasnuje so dzěl tych wjesnych pomjenowanjow, kotrež njeisu patronymika na -icy abo -owicy = ojce & -ejce (po delnjoserbsku), = naše -ocy. (někotre: Jiřocy, Rabocy atd.) & nětčiše -ecy.

5. Česćeny zběračel k. wučeř emer. Rostok sam pilnje dale zběra a tudy podate wudospołnja. Tola prošu tež druhich zdželanych Serbow, wosebje młodych, zo bychu we wšehc jím přistupnych a znatych wsach dodawki a porjedzenki jemu abo mi za Časopis podawali. Swój mały kraj dyrbimy do drobna znać a wopisać, pomniki swojeje serbskeje rěče dyrbimy wšitke zhromadžić, w małym dyrbimy swěrni a příkladni być a wostać!

Dodawek k serbskim swójbnym, wjesnym a ležownostnym mjenam.

Podał dr. *Ernst Muka*.

K swójbnym mjenam w mojej „Statistice Serbow“ wzjewjenym dodawam hišće někotre, kotrež sym pak sam zezběral pak připóstane dostał.

I. Swójbne mjena.

a) Delnjoserbske.

1. Z Kóšyny a Kóšynki: Baran, -nowa, -nec. Cynk, -kowa, -kec. Herjeńc, -cowa, -cec. Jurk, -rcyna, -kec. Jakubašk, -bina, -bec. Kósak, -kowa, kejc. Kubolt, -towa, -tojc. Kopań, -áňka, arjec. Łoboda, -ožina, -ožic. Ležka (Löffel?), -žcyna, -kec. Matyjašk, -škowa, -škejc. Mich (Münich), -chowa, -chejc. Nikol, -lka, -lec. Nowak, -kowa, -kec. Pawluš, -šyna, -šoje. Pjetšyk, -kowa, -kejc. Pěškar, -řka, arjejc. Rewna, -wnina, -nie. Ročk, -kowa, -kejc. Sochorik, -rcyna, -rojc. Šydla, -dlina, -lic. Tupač, -čowa, -čeje.

Přispomnjenje: Wokolo Komorowa lud wjesne mjena bižo khětro kepsa n. př. Bukeca gen. Bukecow m. Bukecy, Bukec, Bockwitz p. Rölan. Bykeca Mückenberg (město), hs. Kupsk. Bělna Biehlen: wo Bělnach. Brězk, Brězka, Brězki, Brieske. Rownej m. Rowna, Rowno n. Rauno. Seliščka, Selišča m. Sedliščo Sedlitz.

2. Z Wjelikich Dobryń p. Chošebuza: Bobuš, -ška, -šoje. Balcko, -ckowa, -ckoje. Bogot, -tka, -tojc. Gólbín, -binka, -nkojc. Holik, -kowa, -koje. Howjel, -lina, -loje. Handrejk, -kowa, -koje. Kizyca, -eka, -coje. Kiška, -kowa, -koje. Kólozej, -žejka, -žic. Kyna, -ninka, -nic. Krawc, -weowa, -eoje. Libak, -eka, -koje. Łavrjeńc, -řeka, -ſcojc. Matško, -škowa, -škoje. Matyjk, -kowa, -koje. Mar, -rowka, roje. Nowka, -weyna, -koje. Pawliš, -ška, -oje. Škrabak, -acka, -koje. Škornja, -nina, -nic. Symank, -kowa, -koje. Turań, -áňka, -anic. Urbańc, -ńcka, -eoje. Zańkel, -elka, -lic. Rosak, -kowa, -koje.

3. Z Wóseńka p. Chošebuza: Diktus (t. j. Benedictus), -ska, -soje. Duchtař (Doctor), -řka, -ric. Dreš, -šowa, -šoje. Lisk, -cyna, -skoje. Mjertynk, -nkowa, -koje. Měrica, -oka, -coje. Mroz, -owa, -ojc. Popjela, -lka, -lic. Rojk, -kowa, -koje. Šćež, -žowa, -žoje. Šyrok, -kowa, -koje. Wjacefka, -fcyna, -rjoje. Zejmiš, -išowa, -šoje.

4. Z Njabožkoje a Dług w Blotach: Bjezk, -zkowa, -koje. Bramań, -řka, -rjejc. Dalbog, -gowa, -goje. Durink, -kowa, -koje. Grysk, -kowa, -kowe & Gryskoje. Górká, -cyna, -cyc. Grogorik,

-icka, -koje. Gubac, -cka, -coje. Kasporik, -kowa, -roje. Kokot, -tka, Kokotowe & Kokotoje. Kófcak, -kowa, -koje. Kólik, -kowa, -koje. Kuba, -bina, -bic. Libik, -cka, -koje. Lennik, -ica, -koje. Mejsus, -ska & Mejsusowa, Mejsusowe & Mejsusoje. Njackaf, -fka, Njackorjowe & Njackoric. Šulta, -sina, -šio. Tkalc, -cowa, -coje. Zakrjow, -wka, -eje.

5. Z Rogowa p. Gubina: Huglar, -fka, -rjowe. Grabk, -kowa, -kowe. Kórnak tež Kórnýk, -acka & Kórnakowa, -kowe. Kófcak, -canka, -cakowe. Kekel, -lka, -lowe. Kuban, -íka, -njowe. Jefk, -fcyna, -fkowe. Lad, -dowka, -owe. Manjeta, -nješina, -nješine. Pudera, -rinka, -rine. Šolta, -sina, -šine. Tabor, -rowa, -roje. Zgažej, -žejka, -žowe.

Přispomjenje. W Rogowje lud praji: To su Huglarjowe, Ladowe, Manjesine = das sind Huglars, Ladens, Manjetas; dale: ja žom do Šolty, Manjety, Pudery, Huglarja etc.; ich gehe zu Schulzens, Manjetas, Puderter etc. Podobno praji so tež w Mosće (Maust), Liškowje (Gr. Lieskau) a wokolnosći: To su Šejcove, Šolśine, Nowakowe, Mališowe etc.; a: ja žom do Nowakoje, Kuboje, Mališoje, Šolšic.

b) Hornjoserbske.

1. Z Ketličanskeje wosady: w Ketličanskich starych cyrkwińskich knihach z 1. 1676 namakaju so mjena zwjetša serbski zapisane n. př.: Katha Bartuschez se Spikale — Hana Junzkez s Walowa — Marscha, Wurschla, Hana Kislowa, Marja Witschasez, Hana Bulkarez, Merten Čornak, Marscha Mitschkez, Ursula Jurikez. — Dale su tam zajimawe swójbne mjena: Brokoff, Benjowski, Bérka, Belbic, Burzian, Bjedrich, Bijař, Czernohowsky, Diznař, Dejček(a), Faska, Golbs, Helgest, Haška, Heňka, Hejnca, Halank, Junkař, Jónska, Kasprak, Kalaw, Kojač, Kwač (n. Queitsch), Kurjo, Kurjeńc, Kunat, Mučnik, Mencl, Mikliš, Něčka, Němčk, Nerettig (Njerjadk?), Panach, Panic, Piskař, Pilak, Rannig (Ranik), Randig, Rakl, Tompak, Tunš, Uša (Usche), Warnaš, Wjerćic (n. Werthschütz), Wujanc, Wučer, Wečel, Wilma, Wjeňk, Wjeňčka, Zachansky, Zemik (Semig).

2. Dodawk serbskich swójbnych mjenow Njeswačidlskeje wosady*): a) z Njeswačidla: Njeprašk, Robiš, Pfül, Helas, Wollmann (Womaň), Jakub, Hatas, Faltrynk, Kuhn (Kóň), Bjerš, Mehla, Horst, Němc, Bartuš, Wodner (Łódnař?), Pjetrel, Bér, Šelčik (Schelzig), Hilbrik, Měšer, Butra, Winkler (Nuhlef?), Schütze (Šuca), Polleňk, Hajnca, Šobel, Mitank, Koksch t. j. Kokuš, Bjarnat, Jenka, Bala (Bahle). — b) ze Šešowa: Pawoł (Paul), Hejna, Delny, Wrobel, Hala, Bodrich, Wernař, Neumüller (s. = Nowy Młyńk), Jure, Rychtař, Hanušk, Čoch, Rola, Běrk (Birke), Bradel (Broda),

*) Diakonatstwo w Njeswačidle je přestało 1870, hdyž tež officialnje wuzběhnjene njerěka. Posledni diakon Taťa potajkim 1870 emeritowany.

Nyča — Schieber (Šibak). — c) z Noweje Wsy: Ewald (s.), Hantš (= Haantuš), Herman (s.), Eichler (s. = Dubski), Tyšef, Walter (s.), Hamš, Haase (s. = Zajac), Brankat, Ładko, Scheunig (t. j. Ženich), Česla, Mjetwa. — d) z Holeš. Dubrawki: König (t. j. Kral), Bergan, Scheibe (drje Šuba), Klahre (s., Klora), Liška, Bierich (t. j. Běrik), Křížan, Hähnel (s., Kokotk?). — e) z Holešowa: Vogel (znémč. z Ptačk), Hušmann (s.), Symank, Khězor, Vendrich (s.), Horn (s., t. j. Horny), Surcen (s.), Pawlik, Němc. — f) z Króńcy: Tranja, Rodich (t. j. Rodyk). — g) z Khasowa: Lange (t. j. Dolhi), Bellgardt, Feister (s.), Grofa (s.), Kokor (Kocker), Schröter (s.), Pretschmann (s.), Hubaňc, Hansel (s., t. j. Hansk), Lehmann (t. j. Wičaz), Kubica, Kilian, Šewe (Schuster), Strjela (Strehle), Hrehork (Rehork), Günther (s.). — h) z Přezdrěna: Preische (s.), Petermann (s. = Péter), Marćink, Frenzel (s.). — i) z Milkec: Probst (s.), Laday (Polak), Glücklich (s., = Zbóžny), Berthold (s.), Cawnik. — k) z Łuha: Benš, Kuntze (s. 4, = Kónel!), Nanie, Hejdán, Hurban, Marčka (t. j. Marćink), Wokač, Šram (s.), Zimmermann (s., t. j. Česla), Čoška, Melda (s.), Donka, Dubski, Kmoch, Hensel (t. j. Hansk), Henka, Rojč, Bryl. — l) z Lusča: Mejchela, Bundemann (s.), Mütterlein (t. j. Matka), Ławda (t. j. Łahoda), Voigt (s.), Broska, Barš, Šerc, Hofmann (s.), Mjaška, Cyž, Skala. — m) z Jaseńcy: Just, Donat, Fromelt (s.), Nowotnik, Denaf (s.), Rjenčka, Kmječ, Křížank, Stranc, Janko, Ślenkar, Bartel, Šrybař (Schreiber), Štraws (s.), Förster (s. = Hajnik), Sobe a Soppe (t. j. Sowa), Böhme (s., t. j. Čech), Jawork, Krause (s., Kruža), Radca (Rätze), Lešawka, Rokot. — n) z Bóšic: Hetmank, Smolet, Hejna (n. Höhne), Kaulich (s.), Raš, Kříženk, Proca, Mér(i)š, Rjek, Haška, Biskop, Neumann (t. j. Nowak), Bart, Kubica, Pětaš. — o) ze Zarěa: Henig (s.), Bjenad (t. j. Bernhard), Krolik (n. Grülling), Krečmař. — p) z Wbohowa: Pór, Stiller (s., drje Čichi), Tschanber (s., drje Ščapan). — q) z Łahowa: Engemann (s.), Haller (s.). — r) z Hory: Wosky (pak Wózki pak Włóski), Jurc, Wetzlich (t. j. Wjacławek), Rostok, Pop (n. Popp), Natuš, Wencel, Koška (s.). — s) z Dobrošic: Laras, Popjel, Breier (s., = Brojer), Arlt (s.), Zarjenk (Sähring, t. j. Zahrodník), Bržank, Mič, Narčík, Čečík, Janč, Wowčef (n. Schäfer). — š) z Koslowa: Falant, Kilan, Rjelka, Müssiggang (t. j. Měškan), Kučank. — t) z Banec a Wutočic: Šibšk, Palman, Freund (s., = Přečel?).

Přidawk k hospodařstwu: Nimo mjenovaných namakaš we N. wosadze hiše: 2 cyhelnicy, 2 horňčerni, 3 palečcarnje, 2 twarožkařni, 5 hajníkow (město jenoho), 2 serbskaj a jedyn móže serbski, a 2 wětrníkaj (m. 1).

Přispomnjenje k swójbnym mjenam pruskich Hornjołužiskich Serbow (Časopis 1885 čo. 71), str. 51: Slawaš, Hoffmann

rěkaše drje „Hopjeńc“, Lin a Linak, Schein, s. Žeń, k tomu: Tryzno. — str. 54 Wažnik vir gravis (nic Wašnik, n. Waschnik), Holšk = maly Gallus, cf. Hawš a Hawk m. Hawlk; str. 63 Kokor; str. 64 Wojnaſ drje je z němskeho parěčneho „da Woin“ (t. j. Wagen, wóz). — str. 65 Kholch: J. E. Smolef myslěše na „Kalixtus“. — str. 68 Kranc je drje s. Krjeńca. — str. 69 Serbska twórba za Schieber drje je Šibak.

II. Ležownostne mjená.

Ležownostnych mjenow dodawam tu jenož někotre delnjo-serbske: 1. Z Błotow: a) w Długach: Wótšow, Smaga, Předejsy, Dwórnik, na górah, rěka = Spree. — b) Strugi Sprjewje: Křišowka, Sprjewica, Mlynska, Górašowa, Poleńcowa rěka (Pollenz-Fliess), Radušane jězdživo = Raduscher Kahnfahrt. — c) Pod krajom, ein Teil von Leipe — na wjelkem — Třupcany — winica. — 2. Z Janšoje p. Picnja: Na wósmjach, na pjacyšcach, na piskatcy, na kraju, na lucnem, w dubicach, do kýnca, na wóťrowje, za třugami, na zgórjelinje; na starych grozach, na makowniku, na drogach, na Radojskim, na wóťroju, za gumnami, na hugonje, na krocycach, na mazer-nuglach, na pěškownikach. — 3. Z Liškowa: Dunaj (tež Dunawa a Denawa němski Donau), gróbla, kenž z wjelikeje měščanskeje rěki (Sprjewje) do Picańskich gatow běžy; Třuga, rěka, kenž přez Trawnicu do Barbuckich gatow a wóttam přez Móst do Małksy běžy; Zadenawa (góla). — (Pris. Časop. 1865, str. 344. Redaktor.)

III. Wjesne mjená.

Zajimawe je wobkedžbować, kak wšelako so w delnjoserbskim wot wjesnych mjenow podzelniki (adjektiya) wotwodžuju: 1. Wot mjenow na -ow wukhadžeu adjektiva na -ojski n. př. Křišow, Křišojski; Změšow, Změšojski; Škodow, Škodojski. — 2. Wot w. mjenow na -oje tež: Matyjejce, -ojski. — 3. Wot mjenow na -owy w. adjektiva na -ojski: Drobkowy, Drobkojski. — 4. Po příkladze tutych su wot nich wukónčenje -ojski přijałe tele adjektiva: Carnojski, Carna. Derbnojski, Derbno. Dešankojski, Dešauk. Dlugojski, Dlugi. Dłuskojski, Dłusk. Dlužankojski, Dlužanki. Dobrylugojski, Dobrylug. Dubrawkojski, Dubrawka. Gólinkojski, Gólink. Górnjankojski, Górnjak. Górojski, Góry. Góznojski, Gózna. Gribojski, Gribownja. Hańkojski, Hańk. Holtajojski, Holtna. Jamnojski, Jamno. Jarješkojski, Jarješk. Jatojski, Jaty. Kałkojski, Kałk. Kamjeńkojski, Kamjeńki. Klinkojski, Klinka. Kopacojski, Kopac. Kóšynkojski, Kóšynka. Kromołojski, Kromola. Kušojski, Kuša. Łazojski, Łaz. Lěskojski, Lěska. Lindrojski, Lindroz. Liškowkojski, Liškowk. Łutojski, Luta. Radojski, Radoja. Rańkojski, Rańk. Stokojski, Stoki. Tarnojski, Tarnojsk. Trupcojski, Trupc. Wjelchnojski, Wjelchna. Wóseńkojski, Wóseńk. Wóseńckojski, Wóseńek.

Žylowkojski, Žylowk. Žewinkojski, Žewink. — 5. Wot w. mjenow na -any (ane), -ań, -a, -je, -ej wukhadźeju adjektiva na -ański: Drěždany, Drěždánski. Dolane, Dolański. Rań, Rański. Rjaščań, Rjaščański. Žagański, Žagan. Bělański, Běla. Bělogorjański, Bělagóra. Horlicański, Horlica. Jaworcański, Jaworka. Klěšičański, Klěšiča. Łukajcański, Łukajca. Małksański, Małksa. Wjasčański, Wjaska. Wórlicański, Wórlica. Barcański, Barce. Dłopjański, Dłopje. Drjejeański, Drjeće. Duhjański, Dubje. Chóricański, Chórice. Jam(n)icański, Jam(n)ice. Kózlański, Kózle. Lěščański, Lěšče. Lipjański, Lipje. Lubolcański, Lubolce. Markošycański, Markošyce. Nowoněwański, Nowa Něwa. Radochlicański, Radochlice. Slěpjański, Slěpje. Sojański, Sowje. Stobricański, Stobrice. Tarpjański, Tarpje. Terpjański, Terpje. Trjebejcański, Trjebejce. Wórejcański, Wórejce. Wórlicański, Wórlica. Wótrowcański, Wótrowce. Cojański, Cowje (Zane). Žrobolcanski, Žrobolce. Drětwjański, Drětwej. Fusański, Fusej (Chwóśczej). Módlański, Modlęj. Šisański, Šisej. Wjelcański, Wjelcej. — 6. Po příkladze tutych su tworjene adjektiva: Glincański, Glinsk. Górański, Górk. Gózdáński, Gózd a Gózd. Grožcański, Groźc. Grošcański, Grožišćo. Dešański, Dešno. Husański, Hus. Jazorjański, Jazory. Jazorcański, Jazark. Kopański, Kopańce. Kibušański, Kibuš. Klěšański, Klěšnik. Łojojcański, Łojoje. Lubošcański, Lubošc. Mrocański, Mroena. Njamašklébański, Njamaškléba. Psowjegórański, Psowje Górki. Picański, Picń. Pricański, Pricyń. Radušcański, Raduše. Radyńcański, Radyńc. Rajcański, Rajc. Rampušański, Rampuš. Rogožański, Rogozna. Rušański, Ruš. Załužański, Załuž. Skjarbošcański, Skjarbošc. Sedliščański, Sedlišćo. Selcański, Selc. Syjański, Sywik. Starosedlański, Staresedlo. Střeňcański, Střeńc. Tupcański, Tupe. Wicelański, Wiki. Carnygozdáński, Carnygózd. Žałgosčański, Žałgosć. — 7. Wot w. mjenow na -eń, -eńc, -eńce wukhadźeju adjektiva na -eński: Jaseń, Jaseński, Jeleńce, Jeleński. Kamjeńce, Kamjeński. Korjeń, Korjeński. Rogeń, Rogeński. Naseńce, Naseński. Synjeńce, Synjeński etc. — 8. Po jich příkladze su tworjene adjektiva: Kamjeński, Kamjenna. Młozeński, Młoze. Garjeński, Garej. — 9. Na -ejski wukónčeju so jenož: Turejski, Turej. Krjejski, Krje (Sacro). Damnejski, Damna. — 10. K w. mjenam, kiž so na -ań, -oń, -ol, -iń, -in, -yn, -yń, -oń, -oń, -om, -ym skónčeja, připowješa so zwjetša jenož wukónčenja -ski n. př. Mukwafski, Mukwań. Lutobofski, Lutobor. Lutolski, Lutol. Libešiński, Libeśin. Myšiński, Myśyn. Žargoński, Žargoń. Radomski, Radom. Prožymski, Prožym. — 11. Nimo toho připowješa so hišće wukónčenje -ski bjez wšeho přeměnjenja k tymle městnostnym mjenam: Jaserń, Jaserński. Kemjel, Kemjelski. Wintorp, Wintorpski. Wólobuz, Wólobuzski. Želm, Želmski. Žemf, Žemfski. — 12. Po příkladze tutych su tworjene tele adjektiva: Darbiński,

Darbnja. Góriński, Górna (Milkersdorf). Gręšynski, Gręšna. Ho-
grozyński, Hogrozna. Wjerbiński pôdla Wjerbjański, Wjerbno. Śla-
zyński, schlesisch. Zakazyński, Zakazn. Zelezyński, Zelezna. Lipiński, Lipna. Rudyński, Rudna. — 13. Druhe wjesne mjená wot-
ćiskaju wukónčacy samozynk abo sobuzynk abo wobaj před wukón-
čenjom -ski: Boboliski, Bobolice. Dubliski, Dublice. Daliski, Dalice.
Grabiski, Grabice. Jemjelniski, Jemjelnica. Krawliski, Krawlica.
Krimiski, Krimice. Lobožiski, Lobožice. Niwiski, Niwica. Prašy-
wiski, Prašywica. Radewiski, Radewiza. Slopiski, Slopice (Slopischa). Šelniski, Šelnica. Šupiski, Šupice. Trawniiski, Trawnica. Cerkwiski,
Cerkwica. Źiwiski, Źiwize. Po tutych příkladze: Rjasnicki, Rjasne.
Zaspiski, Zaspy. Třepliński, Třepliny. Njacyński, Njacyna. Pšyński,
Pšynje. Rašyński, Rašyny. Wólšyński, Wólšynka. Chudowíński,
Chudowina. Hugliński, Hugliny. Radowánski, Radowańk. Dubraw-
ski, Dubrawa. Wóškalawski, Wóškalawa. Luboraski, Luboraz. Riko-
walski, Rikowałd. Wórmaska, Wórmlag. Nažejeski, Nažejece. Prib-
jeski, Přibrjeg. Zakrjejski, Zakrjejc. Łakomski, Łakomej. Lamb-
bowński, Lambownja. Limborski, Limbork. Jazoriski, Jazorce. Pa-
protiski, Paprotna. Prjawoski, Prjawoz. Rowński, Rowna. Wjer-
chownski, Wjerchownja. Dwórski, Dwory. Grodski, Grodk. Jawofski,
Jawora. Kólski, Kólsk. Chóšebuski, Chóšebuz. Přiluski, Přiluk.
Trjebulski, Trjebule. Dobrybuski, Dobrybuž. Kósobuski, Kósobuz.
Łužyski, Łužyc. Niwerlski, Niwerla. Saski a Sakski, Saksa.
Zgórjelski, Zgórjelc. Jasernski, Jaserna. Kobjelski, Kobjela. —
14. W někotrych adjektivach wustorča so sobuzynk s wot wukón-
čenja -ski: Barbucki z *Barbuc-ski, Barbuk. Drěžnicki, Drěžnice.
Góšcerazki, Góšceraz. Hurazki, Huraz. Husocki, Husoka. Krušwicki,
Krušwica. Nagluzki, Nagluz. Naseński, Naseńce. Ochozki, Ochoza.
Rjasnicki, Rjasnik. Witrebocki, Witrebok (Jüterbogk). Kónopocki
m. *Kónopotski, Kónopotna (Kantdorf). Kósomłocki m. *Kósobłotski,
Kósomłot (Kossenblatt). — 15. Nječasto tworja so w delnjoserbskim
adjektiva wot wjesnych mjenow z wukónčenjem -any: Bžež, Bže-
žany. Cersk, Cersčany. Lask, Lascany. Lěska, Lěščany. Lěda,
Lěžany. Linje, Linjany. Lipje, Lipjany. Lipsk, Lipsčany. Lubá
(Gross-Lübbena), Lubicany. Měšk, Měščany. Mochlice, Mochlicany.
Mokre, Mokrjany. Mokřoja, Mokřojany. Móst, Mósčany. Mułkojce,
Mułkojcan. Njemješk, Njemješčany. Parsk, Parsčany. Raduš,
Radušany. Rěwojce, Rěwojčany. Stotup a Stotupk, Stotupčany.
Suchygózd, Suchygózdžany. Změšowk, Změšowcany. Jenički raz
namaka so -yny: Nowa Wjes (Neudorf, Neuendorf, Sachsendorf, Ritz-
neendorf), Nowsyny. Přirunaj k tomu hornjoserbske substantiviske
wukónčenje -an a němske -er n. př. Ralbičan młyńk, der Ralbitzer
Müller. Wuježdžan faraf, der Uhyster Pfarrer.

Genitiv na -u

Podal dr. Pful.

Genitiv na -u so nětkole wjacy słowam připokazuje, nježli to w przedawšich časach běše. Tale zjewizna wjedze mje na wozjewjenje sc̄howacych sadow.

§ 1. Genitiv twerdowukónčnych maskulinow wukbadža w južnosłowjanšćinje bišće džensniši džeń na starozastarske -a, ko-trež sanskritiskemu -as wotpowjeda (grich. os, ūac. -is, germ. -is, něm. -s).

§ 2. W starobołharšćinje so pódla porjadneho -a druhdy tež wurjadne -u pokaže. Schleicher kirchenslaw. 'formenlebre' (1852) str. 205 praji: 'Den genit. sing. bilden einige substantiva, dem dativ gleich, auf **o** (-u), z. b. **волов** bovis, **миров** pacis. Im Böhmischen gilt diese endung für das unbelebte masculinum.' Tak ma starobołharšćina we wulkim cylu bišće prěnjotne -a, bjez-tymzo je česki jazyk nježiwjeńskim předmjetam kóncowku -u připokazał.

§ 3. Fr. Lad. Čelakovský w swojich čescy pisanych uni-versitnych čitanjach wo přirunowacej słowjanskej grammaticy (Čtení 1853) podawa str. 120 wobšérne rozkládowanje wo nałożo-wanju genitivow na -a abo -u. Jeho słowa su zeserbšcene taj-kele. „Za znamjo 2. pada stajichmy samohłosnik **a**, přetož w naj-staršim nam powědomym stawje starosłowjanského a českého jazyka so nimale wśudźe ze samsnym zetkujemy, kaž při žiwjeń-skich tak při nježiwjeńskich. Pozdžišo wobkédźbujemy, zo nje-žiwjeńskie wjacy a wjacy samohłosnik 'a' ze zynkom **u** přeměnjeju, kotryž je w nětčízej dobję kaž w češćinje tak w pólšćinje so rozšerił a přewahu dostał. W rušćinje steji druhopadna kóncowka **u** jako porědka wuměnka, a damy-li we dwělnych padach samo-hłosnikej **a** přednosé před zynkom **u**, budžemy so mało hdy mylić. Jeno jako wuměnku a w pisach pozdžišich časow nama-kamy tež w cyrillšćinje tu a tam w 2. padze **o**: **домоу**, **хълоу**, **медоу**, **мостоу**, **ицу бокоу**, **до връхоу** a n. dr.; ale to su přeco nje-žiwjeńskie a twerdemu sklonjowanju přislušace słowa. We sklo-njowanju mjehkých kóncowkow pak pokazuje česki jazyk wob-stajnosé při starej twórbje, nječinjo tudy žaneho rozdžela bjez-

žiwjeńskimi a nježiwjeńskimi, a staja wšudze přehłosnik e město starého 'a': *do ráje, od meče (meča), z kouže, chmele, hdízež sebi pólścina tež u dowoluje: kurzu, chmielu atd.*

W ruščinje wosebje je potom u město 'a' do nałożowanja dójšlo, hdyž so džél někajkeho cyłka jedna: n. p. tak a tak wjele sněgu, pesku, puxu, lny, solodu, goroxu, percu, saharu, šelku, чаю, лятарю atd. Potajkim so prají mnogo sněgu a bělostně sněga, bochenokъ ukeusy a bochenokъ dla ukeusa. Tež někotre druhe слова, kiž so ze swojim wobpríječom na dalokosć, na čas, na zmysla atd. počaňują a kiž zynk přenjeho pada wobkhowaju, maya u: верху, низу, ряду, краю, кругу, боку, часу, вѣку, глазу, виду, цвѣту, слуху, носу, запаху, вкусу, смѣху, obýčaju atd. Zo w českéj a pôlskej ryči při nježiwjeńskich genitiv njeje wšudze na hlōsnik -u přešlo, ma swoju přičinu we wèestej kruhotosi jazyka, kotryž sebi swoje stare prawa baji kaž dalokožkuli móžno, pŕeco so prócujo swoju młodostnu podobu zakhować, a hdy by to trjeba bylo we snadnych powostankach. Tule wobstajnosć widzimy wosebje při bôle trjebanych a nimale we wšednym nałożowanju přikhadzowacych wurazach; tehodla je starší pad -a w pólścine z wjetšeho džela zawostał w pomjenowanjach nadobow, připrawow, drastow, měry a wahi, dželow čěla atd.: n. p. stołka, łócka, scyzoryka, rękawa, dukata, szeląga, kasztana, orzecha, palca, włosa, wosebje pak na sobuhłosnik k wukhadtace: ogródka, października (october), dziennika, pamiętnika, słownika, promyka. — Podobne poměry bychu so tež w českém jazyku namakać dałe: kus chleba a sýra, do chléva, ze mlýna, do večera, z kláštera a kostela, u oběda, života, světa, ovsy, rybníka atd. Dale mjená měsacow a dnjow: ledna, února, do pondělka, zejtřka atd., kaž tež mjená městow, kaž w pôlskim tak tež w českém: p. Krakowa, Nowogroda, Paryża, Berlina, č. do Řím, Londajna (p. pak Rzymu, Londynu). Při wjele słowach leži na spodobanju, chce-li něchto tu abo tamu koncowku genitiva nałożyć: úmyslu a úmysla, dvoru a do dvora, do roka a toho roku, sklepa a sklepu atd. W pôlskim jazyku zložuje so genitiv w někotrych słowach po jich poznamu: n. p. lipiec (pražník, julij) — lipca, a lipiec (knježniški abo porojowy měd) —

lipeu; duch, -a (animus), -u (spiritus); środek, -a (srjedźizna), -u (srđek); geniusz, -a (škitowacy duch), -u (génie) atd. — Ćežko pak je dosahacu přičinu wudać, přečo Polacy přečiwo wšej wot-dobje tež při někotrych žiwieńskich genitiv na -u tworja, kotrež pak ma tež we akkusativje město, jako: wół — wołu, bawół, bobr, zwierz, drozd, drop, skop, gad, trąd (wčoła). — W illyrskim jazyku kónči so genitiv bjez wuměnki na -a.“

Tak daloko Čelakovský. Z teho widzímy, zo je kóždy na-spomjených słowjanskich jazykow z genitivom na -u swoje samsne puće šoł. A tež ani to so njehodži prajić, zo bychu njeziwjeńskie w českim powšitkownje abo přewažnje genitiv na -u měle. Nětko pak pohladajmy na īužisku serbščinu.

§ 4. Wzmimy najprjedy tele wurazy: Nóž, jěž (dłuż. jež), muž, mječ, žołć (dł. mjac, żołc), hósć, hózdz, žołdż (dł. gosć, gozdż, żołż), kraj (dł. kraj), k hmjel (dł. chmigel), kóne (dł. końc); pjenjez. By žadyn horno- abo delnołužiski Serb 'wot nožu ... wot khmjelu ... wot kónca' prajił? Nikuli! Duž móžemy tudy za serbščinu tele (horjeka hižo za druhe jazyki spóznate) prawidło postajić: Genitiv na -u njehodži so pola nas za mjehkowukhódne słowa, tež hdy by něhduša mjehka kóncowka so zhubiła była.

§ 5. a) Nětko podamy wjetšu ličbu twerdowukhódnych (najbóle jenosylbiskich) wurazow, zo by čitař po swojim ryčnym čuću rozsudžił, hač móže so tu genitiv na -u tworić, abo hač so to njehodži.

1. Słowa na **h, ch, g, k** (krkniki): Bóh (gen. Boha), brjoh (ufer), proh (schwelle), roh (horn), dołb (geldschuld), spřah (gespann), běh (lauf), sněb, brěch, měch, plěch, směch, wjetch, mnich, hroch, moch, proch, duch, dych, brjuch, kruch, worjech, kožuch; džak, mak, prak (gesindel), prask, pjatk, ptak, swak, sak, zak (tasche), zlamk, wjelk, keŕk, kwětk, pěsk, srědk, trysk, lik (trichter), bok, klok (pfeil), prok (bolzen), sok (linse), skok, hołk, wósk, štwórk, bruk (käfer), suk, zwuk abo zuk (schall, echo), zynk (ton, laut), smyk, rynk, rapak, swjatok, słownik, započatk.

2. Słowa na **z, s, dz, c** (jednore syčawki): Rěz, bóz, mróz, wóz, powóz, rječaz, mosaz; čas, kwas, pas (gurt), pos (psa),

lěs, hłos, kłos, kós (amsel), nós, włós, wrjós, wows, kus; pale, tkale, krawe, šewc, herc, kóne, kóre, škóre, wěnc, čépc, zajac, měsac, hornyc, hudžeńc, namakanc.

3. Słowa na **d**, **t**, **n**, **r** (zubniki): Had (schlange), pad (fall), sad (obst), rjad, njerjad, džed, jěd (gift), měd, Žid, bļud, lud, křud, sud, płód, słód, hłód, lód, khód, ród (geburt), hród (schloss), narod, porod, wohjed; hat (teich), swět (welt), list, knot abo škrot (manlwurf), khort (windbund), kut, pļat (leinewand), płót (zaun), pót (schweiss), porst, prut, skót, móst, wóst (diestel), žort, kabat, khribjet, ropot, život; nan (vater), pan, len, klin, són, zwón, dorn, młyń, horan, baćon (storech), karhan (krug); bur, dwór, měr, mór, bratr, wětr, jězor, wječor, cokor.

4. Słowa na **b**, **p**, **w** a pola nas też **f**, **f**, **m** (hubniki): Drab (reiter), Serb, khlěb, hrib, drob, bob (bohnen), žlob, dub, rub, slab, zub, hłub (krautstrunk), palrob, wobrub, kadołb (rauchsack); rjap, krop, serp, lěp, šip (pfeil), pop, snop, stołp, pup, trup, žonop (senf); staw, splaw, hněw, kčěw, khlěw, spěw, džiw, row (grab), skhow, rukaw, nakow (ambos), pódkow, zerzaw; kał (kraut), boł (eimer), doł (thal), koł (pfahl), stoł, woł, popjeł, wosoł, djaboł; dom, štom, dym (qualm), khołm (hügel).

b) Hdźe móže so tudy genitiv na **-u** tworić? Čitarjo budža rozdželnje wotmolwjeć: přetož w delanach (wookoło Wojerec) so tajke ženje njetrjeba, w hornym kraju (wookoło Budyšina) druhdy, w polu a w Delnych Łužicach husćišo. W sčehowacych §§ checemy to nadrobiňo rozentajeć.

§ 6. M. Hauptmann 'Niederlausitzsche Wendische Grammatica' (1761) str. 62 sč. tole podawa. 'Der genitivus singularis endiget sich ordentlich in -a; die wörter aber auf ein d und t haben in gen. -a und -u: z. e. narod geburt, gen. naroda und narodu, plod frucht, plot zaun, plat tach (Mat. 9, 16), gat teich. Swět welt hat lieber swěta als swětu. Dom haus ... do Božego domu hyś, ins Gotteshaus gehen'. A potom to. 'Die namen der früchte, welche alle nur in singulari decliniret werden, haben auch in gen. -a und -u: als bob bohnen, gen. boba und bobu, groch erbsen, grocha und grochu, sok linsen, soka und soku, ljan flachs, ljanana und ljanu.'

§ 7. Štož hornolužisku serbščinu nastupa, dha G. Matthaei 'Wendische Grammatica' (1721) str. 18—34 genetiva na -u ani njenaspomni. Spisaēl, w Lubjskej stronje rodženy, bě dothe lěta duchowny w Khołmje, hdžež so tajki genitiv njetrjebaše.

§ 8. Andreas Seiler 'Sorbenwendische Grammatik' (1830) znaje genetivna -u. Handrij Zejler je prawje wobkedźbował, hdžiž praji, zo twórba -u pódla '-a' jenož jenosylbiskim připadnje, hač runje nic wšitkim. Str. 11 so tam bjez druhim čita: 'Dieses -u nehmen sie vorzüglich an, wenn sie von Präpositionen, welche den Genitiv verlangen, regiert werden; z. B. bōz hollunder, dom haus, wohnung, kał kraut, hlōd hunger, sad obst, hroch erbsen, hrōd schloss (gebäude)'.

§ 9. 1. W Budyskej ryči trjebaju so tak derje kaž stajne scéhowace genitivy na -u: Bóz — bozu, hlōd hlodu, kał (kohl, kraut) kału, lenu, měd mjedu, sadu, skotu; a najbóle tež hrochu, hrodu, kaž domu. We wšeh druhich padach so po Budysku nimale přeco genitiv z wukóncom '-a' nałoži. (Płast mjeda, Luk. 24, 42.)

2. Starobolharščina znaje woboji genitiv 'doma' a domu. Pola nas je 'dom — domu' tak wjele kaž bydło (wohnung), a 'dom — doma' tak wjele kaž twarjenje (gebäude, khěža); n. p. stúp sobu do domu (komm einen gang mit ins haus, in die wohnung); wrota teho doma (gebäudes) su dobowe; wojacý běchu džeru do doma wutřelegi.

3. Po cyłych Serbach rjeknje so: 'Kak jím do domu rěkaju (welches ist ihr Familienname)?' abo delanscy: 'Kak jim do domu praja?' Dokelž delenjo hewak žaneho tajkeho -u nimaju, dyrbi genitiv domu hinak nastál być, hač naše zbytne genitivy na -u, kotrychž pokhod so nam dale deleka wujasni (§ 11). Wěc pak je z krótka ta. Kaž īačanske domu-s sanskr. dam-a-s a dam, gr. δόμη-ο-ς a δῶμα-α, δῶ — dwojaku deklinaciju scéhuje, tak je tež naše słwo dom něhdy dwojaki nominativ a dwojake sklonowanje mělo: a naš genitiv domu wotpowjeda īačanskemu genitivej '(domu-is) domūs', bjeztymzo zo naš genitiv doma na stary nominativ 'dom-ū' pokazuje.

§ 10. 1. a) Ze rta našich *polanow* sym scéhowace wurazy a wobroty z genitivom na -u zhromadžiš. a) Črónka z rohu,

z jelenjaceho rohu [ale kruwa při woju z kónčkom 'roha' do konja storčí]; lětsa wjele sněhu leži [ale: hromada, hłubokosć, barba 'sněha']; wjele směchu [ale: nětko je kónc 'směcha']; poleče wot hrochu; wjele mochu, prochu; wot kruchu płatu zešite, wot kruchu kamjenja zaraženy; wjele džaku, maku; wjele praku; do kefku [ale: černje 'kefka' su wótre]; wot teho srědku je strowotu zaso dostał [ale: móć teho 'srědka' je wulka byla]; wšo polno pěsku [ale: wulke zorna 'pěska']; to do skoku dže; wot wósku džélane, wjele wósku; z jeneho do druheho rynku. β) Wjele mazu; rězu nasypać; bozu; wot mrózu [ale: barba 'mróza']; času dosé, wjele času trjebać [ale: wot započatkow 'časa' (t. j. swěta), znamjo 'časa', hręchi našeho 'časa', do 'časa' přiněć, do prawebo 'časa']; w khłebje dosé kwasu (sauer-teig) njeje [ale: z 'kwasa' (hochzeit) hić]; jow je wjele lěsu [ale: štomy 'lěsa', do 'lěsa', z 'lěsa']; ty njemóžeš do mojeho hłosu přiněć [ale: hłubokosć jejneho 'hłosa' je njespodebnaj]; w lěsu je wjele wrjosu [ale: kćenje teho 'wrjosa' je mjenje rjane]; wjele wowsu [ale: z 'wowsa' wěne, kitki 'wowsa', kón so wot 'wowsa' žiwi, daj kurom 'wowsa', daj jim 'kruch wowsa']. γ) Sadu; z rjadu do rjadu; jědu, wot jědu [ale: tónle had žaneho 'jěda' nima]; měd — mјedu; tónle štom ma wjele płodu, tamon je bjez płodu [ale: waša ryč je bjez 'płoda' wostała; hdýż jabłuko jěš, dha mi praj, kajki je slód teho płoda']; słodu (malz); hłodu; wjele lodu [ale: lětsa hišće žaneho 'loda' widželi njejsmy]; listynošeř wot swojeho khodu domoj dže [ale: posoł je wot swojeho 'khoda' do Budysina zaso dom]; hrodu; płatu; płotu; wjele potu [ale: žaneje krepki 'pota' njepřeleć]; wjele ludži bě z mostu do wody spadało (z wjetša: 'mosta, z mosta, dale mosta' atd.); lenu, horstka lenu; z dworu, wot dworu, do dworu, z kóždeho boka dworu (hewak: 'dwora'). δ) To změjemy wjele drobu [ale: při wutřelenju wot 'droba' zranjeny]; wot kropu sparjeny; wjele lěpu [ale: hornýček 'lěpa', 'lěpa' namazać]; wjele spławu; wjele kału, hromada kału, do, wot, z kału; dom (po § 9, 2. 3). ε) Sam přidawam hišće bobu a soku wot nimale woteznateho 'bob' a 'sok'. Horječnu sadu na listynošeřja pak wurjekny raz moja mandželska (Budyska), kiž je so při naju přebywanju w Nje-swačidle njewjedžicy z polanskim genitivom na u spřečelila. Ja

so jeje woprašach, čehodla njeje „wot khoda“ prajiła. Wona po krótkim přemyslenju wotmolwi: „Wot swojeho khodu“ rěka tak wjele kaž „wot swojeho cyledo, wobšérneho khodženja“ (turnus); „wot swojeho khoda“ pak by khód jako jenički, jako jenokróény poznamjenjało. To trjechja z tym, štož je horjeka Čelakovský při skladnosći ruščiny podótknył.

b) Wšitke tudy pod číslom 1 zapisane (a někotre druhe, délka pod 2 stajene) vokable su pomjenowanja nježivenskich, materielnych (resp. substancialnych) předmjetow, kiž su potom zaso tajke, zo něsto kollektivne (pluraliske wjeledželne, so rozšérjace, rozšérjene, wobšérne) poznamjenjeju, při kotrymž so rad někajki kollektiviski abo tež partitivny wuraž (kaž ‘wjele, dosć, kus’) abo někajka na pluraliske wobstejnoscé pokazowaca předložka (kaž ‘wot, z, do’) naloži. Tudy mamy zjawnje někajki genitiv dželenja; tón kónči na -u (n. p. wjele wowsu, wjele lësu). Hdzež pak so na kollektivnosć njedžiwa, hdzež so wěc jednorje jako wěc mjenuje, tam staja *polan* genitiv na -a (n. p. kón žiwi so wot wowsa, zady lësa).

2. Při někotrych slovach je wjacy abstrakeje trjeba, zo by kollektivnosć abo wobšernosć wěcy so pónznała. To su wosebje tele příklady: Wjele dołhu; hač do wjeřchu (tež adv. z wjeřchu, zwjefchu); z boku rěki steješe cyły rynk twarjeni [ale: žona dže z ‘boka’ swojeho muža]; wot proku zatřeleny, wot kłoku zranjeny; tkalskeho sukna ja swědoma njejsym; wot zuknu; so wot padu zhrabać [ale: čežkosé ‘pada’]; tole jabłuko je hi-našeho słodu; wot rodu (wot ‘naroda’); wot sonu trašeny; do rowu położeny; do dołu híc (přir. stbłh. miru, ‘měra’, pacis).

3. a) Tež někotre žiwenske předmjetы, kiž su wjacy abo mjenje kollektiviskeho wobpřjeća, maju pola *polanow* genitiv na -u. Stajnje so praji skotu; a hewak sym tole slyšał: Wjele ludu, z ludu; mjaso wot wołu (wolace mjaso, ochsenfleisch), štodha do teho wołu tak biješ? (t. j. do teho čehniweho skočeća) [ale: ta koža je wot ‘woła’, a nic wot kruwy]; hromadki wot knotu [ale: kóžka wot ‘knota’]; do ptaku třelić; wot bruku; wot hadu kusnjeny; do buru džeržeć [ale: to sym wot ‘bura’ kupił, nic wot měšćana].

b) Horac khwali Augustowe časy: 'Tutus bos etenim rura perambulat'. Runje tak móžemy sebi naše slovo woł kollektivisci myslíć; a z teho zrozymimy nic jeno naš polanski, ale tež horječny pólski a starobołharski genitiv wołu (wolu). Tehorunja kollektiviske su zbytne wot Čelakovského horjeka (na kóncu tudy-šeho § 3) podate pólske слова skop, bobr atd. Čelakovský je tudy tež akkusativ na -u zapisał; tajkeho ja pola nas ani w polu nadejšoł njejsym.

4. Jednory abo čisty, powšitkomny genitiv (na -a) móže jako tajki specialnosć džěleński genitiva sobu wobjimać, móže džěleński sobu zastupować; tehodla polan tež při kollektiviskich a podobnych wurazach husto dosé genitiv na -a nałozi, tak zo so cyle po spodobanju n. př. wjele sněhu a 'wjele sněha' rjeknje. Při wěstych słowach pak polan tak derje kaž přeco džěleński genitiv na -u nałožuje; samsne su wosebje te: Bozu, hłodu, kału, lenu, brochu, mjedu, sadu, hrodu, domu (§ 9), płatu, a přeco skotu.

§ 11. a) Dokelž genitiv na -u z wjetša někak na pluraliske wobstejnoscē pokazuje, chce so mi zdać, zo je samsny něhdy pluraliski kył a na -u n wukhadźał, tak zo by n. př. wjele sněhu to samsne było, štož 'wjele sněhun, wjele sněhow'.

b) Sanskritiska kóncowka pluraliskego genitiva rěka -ām, īač. -um grich. or, pola limborskich Serbow -un (-ung), stblih. -ū, čě. -ů (něhdy '-un') pódla pozdžišeho '-ūv' něhdy '-ū-o-w-ū'.

c) 'Pomniki Połobjan słowjanščiny' (w tymle Časopisu 1863—64) podawaju (hdyž tež z druheho sklonjowanja) wuraz kok wile kopkung, = kak wjele kapkun, kak wjele kapkow, quam multum (quot) guttarum.

§ 12. Štož naposledku praktiske nałożowanje genitiva na -u nastupa, sym teho měnjenja, zo tón, kiž zapisane polanske wobroty ze swojeje narodneje strony znaje, so samsnych ejetrjeba wostajeć, zo pak my, kaž ma kóžda našich přiwuznych ryčow swoje wosebliwoscē, tónle genitiv přez jeho faktiscy wobstejace mjezy rozšerjeć njesměmy, a to éim mjenje, 1. dokelž tón nowotnik, kaž bu hižo pokazane ani wšudze domjaceho prawa dostał njeje, a 2. dokelž w tych dialektach, do kotrychž je so začíšcał, při jeho trjebanju mało přezjenosće knježi. Štož je po swojim

narodnym městnje na same -a zvučeny, tón pisaj -a a wobkedžbuji, kaž je so hač dotal činiło, jeno tu mału ličbu wuměnkow na -u w § 9, 1.

Připis. a. Pluraliski genitiv kónči w starobožaršćinje při twerdowukhódných maskulinach pak na połhlósnik -ů (kotryž je w nětčišich přirodnych naryčach woněmił), abo pak na přiwejsk -ow-ů (pola nas -ow): n. př. lěs -ů (nom. sing.) — gen. pl. lěs-ů (kakkiž nominativ je), abo lěs-ow-ů, lěsow. Pola nas su tajkele 'krótké' genitivy so zastariłe, a hornolužiska serbšćina nałožuje nimale bjez wuměnki přiwejsk -ow. Nichtó njepraji n. př. 'wjele lěs, wuce wjelk, do hrib hić, wot wojak być, džesać pjenježk płaćić' atd.; kóždy Serb rjeknje: 'Wjele lěsow, wuce wjelkow, do hribow hić, wot wojakow być, džesać pjenježkow płaćić'; a tež słowa ze stverdnjenym wukóncem maju -ow: n. př. wot wótcow zawostajene wašnje, mjena młodych hólcow, wot wótrych kóncow (kónčkow) zranjeny. Krótki genitiv matej jeno słowje '(hód) hody' a '(pjenajeż) pjenyeż' we wurazach do hód (vor weihnachten), wot hód, wjele pjenyeż a p.

b. Po analogiji maskulina su potom neutra, hdyž bě '-ů' woněmiło, swoje škodowanje přez přiwejsk -ow wurunaće: n. př. (blide, tych) blidow, wěkow, wěčkow, pjerow (sto), wjele stow ludzi, (dno) sudobje ma pjeć dnow. Krótki genitiv trjebaju so we wurazu wjele lět, džesać lět atd.; z pola znaju tónle rozdžél: Wjele lět wotpovjeda němskemu 'viel Jahre', wjele lětow pak němskemu 'viele Jahre'. Hewak praji so tež do njebjes, z njebjes, wot njebjes.

c. Z teje samsneje přičiny su tež feminina kóncowku o w přijałe: n. př. pjeć žonow, wjele rybow, stadło wowcow, spěšnosć kozow, (noc-i, noc) džesać nocow, njedosahanje mocow, wjele měcown, z našich wsow. Někotre krótké genitivy trjebaju so w bornym kraju tehdy, hdyž so wo kollektivnosć abo partitivnosć jedna, wosebje do hór, stadło kruw, wjele kar, džesać kop (posledniši wuraz tež w polu trjebany); hewak praji so horow, kruwow, kurow, kopow: n. př. šera a módra barba kruwow je pola nas žadna; kak wjele žita sy z twojich kopow měl? — Krótké twórby stron, nowin a dr. su nowšeho pokhoda.

d. Wokoło Wojerec prají so 'hodow, pjenjezow, horow, kru-wow, hromada kokoši a wjele kokosow (deleka f.) do njebjesow abo do njebjeskow', a najbóle tež 'létow'.

e. Kaž twerde, tak pola nas tež mjehkowukhódne kmjeny wšitkich rodow kóncowku -ow přiweješeu: n. př. wot wulkich kralow a khrobłych mječow je so wjele krajow a kralestwów přewinyło (nichtó njepraji: 'Wot wulkich krali a khrobłych mječi je so wjele kraji a kralestwów přewinyło'), wot mužow a žonow lubowany, žony dyrbja so swojich mužow bojeć, tu je pjeć mužow a pjeć hólcow, ze wšelakich pućow a ščežkow, džiwje swinje so wot żołdzow kormja; ze wšitkich wowčeñijow a kruwańjow, z kólnejow a hródzow, na morju wjele łódzow jězdži, z kosów dželane, z kolijow wujęć, pjeć zmijow, z tym młodzeńcom je so wjele nadžijow pobrjebało; w tej krajinje je jeno mało twarjenjow, bruki wot kćenjow žeru, naše město ma wjele dawanjow (abgaben), wosebne džéci maju wjele wjeselow (wjele zwjeselenjow).

f. Pluraliski genitiv mjehkich wukhodow móže tež na i wukónčeć, ale jenož tehdy, hdyž so wo někajku kollektivnosć abo něsto podobne jedna: n. př. džesaé muži (zehn mann), džesać muži z našeje wsy, sto wojerskich muži, při wojakach so wjele mječi blyskotaše, džensa je třoch krali (sonntag epiphanias), na třoch krali (scil. swjedžená), wjes ma wjele wobydleri, črjóda hołbi, hromada kamjeni a cyheli, z korjeni wurośe, tu wjele żołdzi leži, hromada kosći, z knježich hródzi a bróžni wjele lebiji (speere), před wobylehnjenym mórkim městom bě wjele bróni a wjele łódzi widčeć, wjele khěži (hdyž khěže pódla sebje steja, hdyž njejsu na rozdželných městnach); runje tak: wjele twarjeni (ale: 'z twarjenjow abo khěžow abo domow' so wšednje wjacykróć kuri), štom ma wjele kćeni. Kóncowka i za kollektiviske wurazy so za pisanje poruča, hdyž tež so při wšednej ryči husto powšitkomne 'ow' nałożi. Někotre tajke příklady maju nimale stajnje i: n. př. wjele hołbi w polu: hromada kamjeni a cyheli, z wottorhanego wuhnja mamy nimo-měrnje kamjeni; w hornym kraju: hromada kamjeni a 'cyhe-low'. Wojerowska podryč Iubuje 'ow': n. př. črjóda 'hołbjow', wjele kamjenjow. Džiwnje dosć pak praji so tudy: Na třoch

krali, a nawopak w polu a w hornym kraju: Na třoch 'kralow'. Hewak 'kral' njeje kollektiviskeho wopřijeća; tehodla praji so: wot kralow, wjele kralow.

g. 'Te a te nowiny maju wjele čitar-i' njehodži so prajić, dokelž čitarjo (hdyž tež može jich wjele w čitańjach bromadže być) ničo kollektiviske njejsu (kaž to n. př. wobyllerjo su). Tak tež njemóže zawiedzeny člowjek w towarzstwie swojich 'zawiedzer-i' sydać, dokelž zawiedzerjo abo zawiednicy, jelizo tež wjele korčmje sydaju, do kollektivow njeslušeu.

h. 'Tudy ma wjele wjesel-i a wjele nadzij-i swój kónc'. Tak njehodži so prajić, dokelž abstrakta njemóža kollektiva być.

i. Někotre słowa kollektiviskeje přirody maju stajnje wukhód -i (a to tež wokoło Wojeres): Ludzi, džéei, swini, hromada hus abo husy (něhdys 'hus-i'), mil (t. j. mil-i), najbóle tež koni, hoséi, duri (thür).

j. Genitiv 'knihi' za 'knihow' je tworjeny, kaž by słowo 'knija' rěkało, štož pak njeje.

Dosłowo. Zo bychmy, kaž theorija chce, wšem mjehko-wukhódnym kóncowku i dawali, njeje móžno, dokelž je serbšcina, hdyž bě so raz wotšečpiła, swój samsny rozwiwanski khód šla a so při tym hinak rozsudžila.

Zyma.

Wet E. Wjelana.

Zyma je mužica

Kruta a njesmilna,

Před njej wšo dyrkota.

Zyma je! wše běleja nětk hona,

Šere njebjø scele mječel sněžny,

Wusypa ze swojoh' wulkoh' lona

Z bělej plachtu na wšo wodžew něžny; —

Wětry duja přerazliwje rězne,

Wšo so khowa, struchle wšitko blědnje.

O zyma, ty mužica,

Sy kruta a njesmilna,

Před tobu wšo zdyrkota!

Zyma je morjawa,
Kiż, stoż je rostlina,
Z jědom tu zawdawa:

Hdze je zelení, kwětki, róže rjane,
Hač sej wóćko k wokřewjenju žada?
Kčewy wjac tu njeisu nihdze žane;
Z dycha zymskoh' wjadnje wšo a pada;
Štož bě kčelo a so zelenilo,
Je do smjertnoh' spanja zawjaznylo!

O zyma ty morjawa,
Sy kruta a njesmilna
So smjertny rub wodžela!

Zyma je kralowa,
Knježerka wulkotna,
Wobšernoh' kralestwa.

Z kóncow wobej morjow lodowejju,
Hdzež su sněhi jenož, lód a mrózy,
Hdzež tam mjerzne, wětry džiwje wěju,
Hdzež so z čežu woħréwaju wbozy,
Džčata so suwaju po lodže,
Tam zla zyma sceptaf z krónu wjedże.

O zyma ty kralowa,
Kiž sceptaf a krónu ma
Najwjetšoh' kralestwa!

Zyma je krasnica,
Rjana a spodžiwna,
W dejmantach blyščata.

Nutřka zdebja wokno kwětki krasne,
Wonka pola, hola, kefk a prućik
Tysacoro zybola so jasne;
Z womjerzlinu swětły kózdy šmućik
Blyšči so, zo lědma wóćko znijese
Wšón tón blyskot, debjehństwo to čiste.

O zyma ty krasnica,
Sy rjana a spodžiwna
We dejmantach blyščata!

Zyma je wěščefka, ---
Dokelž je zachodna,
Rjeńše dny wěščata.

Węźnje kruta zyma njedotraje,
 Nad kratosću dobyće ma miłość!
 Z Božoh' slónčka miłośće roztaje
 Lód a mortwota, a nowa čilosć
 Zbudzi so, — tež mi z miłosće Bożej
 Zeskhadža džen rjeđi z zymy časnej.
 O zyma ty zachodna,
 Tež mi sy ty wěčeska
 Zas přichodnch' žiwjenja!

Dodawčk za hornjoserbski słownik.

Zezběral dr. *E. Muka*.

I. Słowa z ludowego rta.

Boran, Boč (Gerüst); brjóšk (Wosyk), Pfirsich; Domaš, Thomas; dresč m., Schiffzumppflanze (Wochozy); drjebjer = kruch khléba, kiž so do poliwki drjebi; -kanc, suffix n. př. tónlekanc, gerade der ba! kežny (Wosyk), a, e, Ernte; kežne tykancy, Erntefüchsen; knježa coll, die Gutsherrſchaft; knjejstwo, die Obrigkeit; kóliki, pl., Streichhölzchen (Běla Woda); kóć ds. góć! Interject. = Pož, n. př. kóć Haňža! Pož Laufend! kop (khop) m. tež die Kuppe des Hofs [so na kop lehnyć] (Wosyk); mochołka, rotthe Ringelblume, smjertnička; nimoměrny, unermehlīch; nóżka f., Stengel einer Pflanze; pakosćie tež: schmuggeln; Pakoſtka, Gulowitzer Berg, dokelž bě tam w starym času stacija Šerachowskich pakosćerjow; prěduik m., Vorberläder (Wagen und Gewehr); přibjerk, Nebeneinnahme, Geld zum Zuſehen; přiražk m., Zuschlug (Zejlef); próseń, -nje f., Hirſstroh (Wochoza), prósniča; sanka, Furie, Rasende; sanica n. př. Ty sy hľupa sanka! skiwlo, winjelndes Geschöpf (Wosyk). Ty sy prawe skiwlo! slepy: hač do slepeje čmy, bis in die Stofffinstere Nacht; sprudać so = sprawoći so, sich rechtfertigen (Wochoza); stonojca a stonožčka, Kellerrassel (Wosyk); strašidlo, Vogelscheuche; ščepko n., Brise, Stükchen (Wosyk); wón chce ščiknyć, er will erfrieren; Trjechowy, Tröbigau; wotščerknyć, ausheben (Wosyk): wot časnika, hdýž wuzběhuje: časnik džesać wotščerkny; wótřo, Nabel des Nadelholzes, wótka pl., Kiefernadel (wokolo Kamjenca); wottok, Ebbe; wotzadnik, hinterlader (Wagen und Gewehr); wudžimać, wuždžimać, auſringen (Slepō); wuskhadžeć: mloko je wuskhadžene (Wosyk); wuprajmo n., Außspruch, Sprichwort (Zejlef); wuzběhować přerowy, Gräben ausheben; zácek, die Geschwulst (Wosyk); zlo-njedobre =

njedočink, Čaugenichts; žabjace poslešćo, Ziegenbart (Wosyk); železwo, Čiſenſtūd, železwa pl., gesčmiedete Čiſenſtūde.

II. Pomnjeća hčdne participia.

Zhniče jabluka su něšto druhe hač zhniče jabluka. Dodžeržana košla, padanki, padane jabluka, rozpadane murje, rozpadanki, napadany snh, zasedžany člowjek, wubojsana žona, rozkwěkanej rucey, zhromadženy lud, zestarjeny, zemrjetý, wotestata woda, zastata dań (verjähri), zaležany pňat, wotležana wjes, wuskhnjene šaty, zawutleny, zaħłodeny, zapity muž, zabity karla, zwudowjena, wysoko zrosčeny, dorosčeny, zažita a zarosčena rana, zapłakany, přisahany sudnik, přisahanc, zaklinčany, zeskhadžany měsačk. Zmjerzły člowjek je něšto druhe hač zmjerznjeny člowjek.

III. Někotre nomina composita.

Bólbkynejz (Bóh luby k.), Cyketarušk, Čichimichał, Dikibjernat, kisykał, kozymór, kropijahły, kropimuka, kropiwósmuž, mlócycałta, mlócyjahły, mlócywósmuž, muchorizna (t. j. muchomorizna), palowaka, pikikowař, ryzykón, smjerémučny, wjelkoraz

IV. Přisłowa, hrónčka atd.

Kopol wostanje kopoł, a hdy by slěborny był. Hdyž so dzěčo rad nowu drastu wobleka a ju na kedžbu njebjerje, praji so: Potom budžeš zaso, kaž woł w jenej koži. Lěpje woš w kale, hač žane mjaso. To ničo małe njeje, hdyž wulki do blóta padnje. Štóż něšto dočakać njemôže, tomu so praji: Tebje wěsće čerw (do rée) toči. Štóż ma zbože, tomu so spjucy pjerdrnie. Hdyž so žonska rubiško tak na hlowu wodzéje, zo je mały kónc zwjeřcha, rjeknje so: Ty pak maš šrybarja na popje sedžo. Tomu rič zerzawić njebudže = tón wšak wutraje. Tón je w mudrości warjeny = přez měru mudry. Kuntwory ković a kawkam lećeć dać. Moje dla dži do pjecy (twarežki wubjerač)! Spi ty swoju smuhu dale! Tón je či dobry, kaž pos čelacej hlowje, hdyž je so druheho mjasra najědł. Njewjestaj je sebi pjerje rozsypala (abo: N. s. p. přesypuje), rjeknje so, hdyž so njenadžijcy při slónčnym wjedrje snh hić počina. Hdyž předliča padžerje na lawce ležo wostaji, ju w nocu khodojta čišći. Hrónčko mlóčkow: Dwaj mlóčitaj k khlebej, třo mlóčca k tykancam, štyrjo mlóčca wo poł kórcia — pjećo mlóčca na domkhowaniku.

Jutrowne khěrluše z luda.*)

Z rukopisa w Khołmje namakaneho wupisał *Matej Handrik.*

I.

Pírunaj č. 113 Spěwařskich.

Stanyi je Khrystus wot smjerće,
haleluja .;:

Tón wumóžnik wšitkých ludzi,
haleluja .;:

Kiž martru a smjerć čerpil jo
Za člowjeka žalostneho.

Hdy by wón horje njestanył,

Dha by wšitkón swět zahinył.

Dokelž wón horje stanył jo,
Dha khwalmý knjeza Jesom

Khrysta.

Te swjate žónske k rowu džéchu,
Khrystusa žálbować cheychu.

Tak wone k rowu přífídzechu,
Jandžela tam namakachu.

Toho wone zo stróżichu,
Wot njeho pak trošt krydzechu.

Njebojčo so! Wy pytaćo
Jezusa teho křiżowanego.

Wón jo wot smjerće horje stał
Džens na tón swjedzeń jutrowny.

Stúpēo sem a wohladajō
To město, hdžež wón ležal jo.

Tón rub wy tež wohladajō,
Z kotrymž wón wobalený bě.

Spomíče, kak wam prajašo,
Wón wot smjerće stanyć chco.

Džico pak wy a khwatajō,

A jeho to pósłam powěsčo.

Te žónske temu wěrjachu
A jeho pósłam to prajachu.

Kažeo jim hić do Galileje,
Tam jeho wohladaćo wěsče.

Te pósli pak jim njewěrjachu,
Hač sami jeho wohladachu,

Nětk we tom jutrownym času
Džakujmy so wše Khrystusej,

Kiž jo wot smjerće horjestał,
Tu prawdosć jo nam warbował.

Z teho so cheemy zwjeselić,
Khrystus tón chco naš troštaf

być.

II.

Spěwařskich č. 111.

Džens jo dobył Khrystus, syn
Boži, kotryž je stanył wot smjerće,
hal, hal, z wulkej česću a kras-
nosću; za to so džakujmy jemu,
hal, hal.

Wón jo čertej wšu móć pobral,
jeho hrody wón rozetorhał; runje
jako móceny rybę jo přewinył
swojego winika.

O slódki knježe Jezom Khryst
tych hrěšnych ludzi zbóžnik sy,

wjedź nas ty přez twoju hnadu
k tebi do njebja z wjeselosću.

Nětk nam žadyn winik nje-
škodzí, tež najhórši nic njewadzí,
njepřečel jo pobity, my pak nětk
Bože džéci smy.

Za to so Bohu džakujmy, wšitey
so k njemu zwjeselmy; wšitko so
koncej přibliža, dha spěwajmy
wjesele džensa.

*) Pírunaj brošurku: Stare lube kěrliški slepjanskeje wosady wot Šymka-Wjelana. Tež „Nabožne spěwy z luda“ w Časopisu 1885, str. 192—195.

Redaktor.

Bohu Wótcu najwyššemu, jeho
Synu najlubšemu, swjatemu Du-

chej toho runja budž w tej wě-
nosći česá, khwalba.

III.

Spěwáfských č. 103.

Khrystus wo smjerći ležašo, na-
šich hréchow dla tam daty, wón
wospjet horje stanył jo, a nam
přinjesł to žiwjenje; z teho so
cheemy zwjeselić, Bohakhwalic, so
jemu džakować a spěwaći, haleluja.

Smjerć přemöće nichtó njemó-
žašo wot wšickich čłowskich dže-
či, to naš hréch wšicko činješo,
zo nichtó njebež bjez winy, přez
to ta smjerć na swět přindzo a
na nas wšickich mōc krydze, kiž
nas wo jastwje džeržašo.

Jezus Khrystus tón Syn Boži
na naše město jo přišoł a jo za-
placił wše naše hréchi; z tym tej
smjerći jo hnedy pobral wšu jeho(!)
mōc a prawo wšo jeno smjerći štalt
wostajlo, to žahadlo jo zhubilo.

Jena džiwna wójna běšo, smjerć
ze žiwjenjom wojowašo, to žiwje-
nje jo přewinylo a tu smjerć wu-

smjerćiło jo, to pismo jo swědčilo,
tak kak smjerć tu smjerć požrjela
jo, směch wot smjerće jo sčinił so.

Hew jo to prawe jutrowne jeh-
njo, kotrež jo Bóh sam wustajil,
to jo na křížu pječene we hórjacej
lubosći, z jeho krvju cejchowani
smy, ta wěra smjerći přjódł džerži,
tón tamaf nic nam nješkodži.

Dha swjećimy nětk tón wysoki
čas z wutrobnym wjeselenjom, kaž
nam nětk swjećić da tón knjez;
wón jo sam to prawe slónco, kij
přez jasne swětlo wšě wutroby
rozswjećuje, tych hréchow nócňetk
zašla jo.

My jěmy a smy wjesole we
jutrownym slódkim khlěbjie, kisale
često njedyrbi być při tom hnadt-
nym słowje. Khrystus cheo ta
jědž nam być a te duše nasyći,
ta wěra druhého nochee měć.

IV.

Spěw. č. 114.

Stanył jo Khrystus wot smjerće,
hal. hal.

Tym pósłam připowědaję,
Zo Khrystus horjestanył je.

Tón wumóžnik wšickich ludzi jo,
hal. hal.

Nětk we tom jutrownym času
Džakujmy so wše Khrystusej,

Kiž martru a smjerć čerpil jo
Za čłowjeka žalostneho.

Kiž je wot smjerće horje stał,
Tu prawdosć je nam warbował.

Tón jandžel džeše k Mariji:
Wy džíco do Galileji.

Z teho so cheemy zwjeselić,
Khrystus tón chce naš troštaf byé.

V.

Spěw. č. 110.

Přišoł jo sem tón zbožny džeń,
Nichtó so dosć wjeselić njemóžeše,
Khrystus džens krasnje z wójny
čehnje,

Stareho hada, hréch a smjerć,
Wšu helu a wšu nuzu tež
Je přewinył Khrystus naš Kajeż,
Kiž jo wot smjerće stanył džens,

Njepřečelov jatych wjedże, hal. hal.

hal. hal.

Na sabat rano ze žalbu
Příndzechu Marije k jeho rowu
Žałbować knjeza Jezom Khrysta,
Kiž horje stanył nam běše.

Koho wy pytaće? jandžel džeše,
Khryst stanył jo, kiž tudy ležal je,
Hew leži jeho pótny ſac*);
To jeho pósłam hnydom powězce.

Džens je tych pósłow zrudoba
Do wjesela přewobročena,
Hnydom jako teho knjeza wi-
dzechu,

Wšeho zrudženja lós běchu.

Tón knjez prajašo luboznje
Dwěmaj pósłomaj na drozy,
Wutrobje so jimaj horještaj,
Za jédu jeho požnaštaj.

Naš Simson Khrystus wšehomóchny
Helskoh' lawa dele pobi,
Wot hele prostych preč njese,
Djabołam wšicku móć pobral je.

Kaž Jonas trí dny we rybje,
Tak doľho Khrystus w rowje bě,
Přetož ta smjerć njemóžeše
Dlěj' dzeržec teho Swjateho.

Ta smjerć jeho pušćić dyrbješe,
To žiwjenje dobywaše,
Wša móć tej smjerći wzata jo,
Khrystus nam žiwjenje přinjeſt jo.

Džens džemy z Egiptowskeje,
Z helskoho Faraona zemje.
To je to prawe jutrowne jehnjo,
(Kiž) jemy w khlěbje a winje.

My jemy je w słodkim khlěbje,
Jak'su tym židam přikazane.
Žana złosc njedyri při nas być,
Zo so móžemy plódne žiwić.

Tón Boži jandžel nimo dzo,
Nas křesćianow njebije,
Přetož my smy wokrjepjeni
Z Khrystusowej krvju tak wěrnje.

Ta zemja, měsac a to slónco
A wšo štož předy zrudne běšo,
So zwjeseli (z) tym swyatym,
We kotrymž Khrystus złama helu.

Dha tohodla my zdobnje wšitcy
To haleluja spěwajmy,
Džakujmy so wše Khrystusej,
Kiž jo horje stał nam k trostu.

Amen.

Hornjołužiske texty ludowych pěsni.

Zežběrał *Ludwik Kuba*.

Předspomnjenje redaktora. Knjez L. Kuba z Poděbrad je konše lěto w Serbach přebywał a pilnje pěśnički z hlosami napisował. Najwubjerniši plód jeho pućowanja a studija za nas a druhich Slovjanow je „Nowa zběrka serbskich melodijí k hornjołužiskim pěsnjam (223 číška)“, kotruž w zešiku II. tuhoto lětnika wozjewimy. K tomu je mi tutón najwjetsi znajef serb-

* t. j. ſat; tuž za woteznate słowo njeslušne „ſac“. Z cyła widzimy z tých kěrlušow, kotrež su často bjez rhythma a runozynka, kak hubjenje su sebi ladžo z nimi pomhali a spěwajcy hubjene přełožki po času hiše bóle skazyli!

Redaktor.

skeje hudźby tež za zešiwk II. wjelewustojny nastawk přepodał: „Hudźbne wumjełstwo lužiskich Serbow“. Daloko a sławnje znata je jeho zbérka narodnych a znarodnjenyh wuznamnyh pěsni wšech słowjanskich narodow „Slovanstvo ve svých zpěvech“, nětko hižo 29 zešiwkow. Wotdżel hornjo- a delnjoserbskich pěsni (85 pěsni a reji) je hižo wudaty. Hač runje k. Kuba hewak jenož cyłe swoje dźelo předawa, je nam, kotriž njemóžemy tajke drohe wěcy nakładować, ličbu extrawoćisćow „Lužiskich pěsni“ přihotować dał a darił, zo bychu so k wužitku Maćičnego domu à 2 M. předale: Ze swojej zbérku je nastork dał k zabawam „lužické večery“. Hlejće w nim skutkownego přečela Serbow!

Č. 6. *)

(Smoleń I. str. 243, ma jeno 2 strofje:)

Wudawaj so holičo
do Delan delej,
na wulke kubło,
na wulke kubło,
na wjele pjenjez.

Na kajke ja příndu,
na tajkom ja budu;
příndu-li na male,
příndu-li na wulke —
na tajkom ja budu.

Č. 9.

Šlo je holčo po wodu
z tymaj now'maj kanomaj.
Holčo staj tej kanje dele,
witaj mje ty z ručkomaj.

Z ručkomaj chcu ja ēe witać,
ty dejš ze manu k wječeri hić.
Z tobu chcu ja k wječeri hić,
ty pak b'dzēś mi powędzeć,
hdže tej twojej bratraj staj?

Na to chcu ja ēi powędzeć,
hdže tej mojej bratraj staj;
mojej bratraj staj na piwje,
na tom piwje pšeničnom.

Hólčik džěše to jstwy nutř,
hólcaj za blidom sedžeštaj,
starši wot njeju praješo:
čahaj, bratře, z nóžnow mječ!

Cheomoj jemu hłowu séeć,
wón cheče naju sotru měć.
Hólčik běše spěšny dosć,
wróci so wón w durjach zas.

Hišće takle praješo:
Lubuju, ja lubuju
mojo młode žiwjenjo
a mojoh' ryzoh' konika.

Mi je moja mać prajiła,
Zo ja dyrbju pěkna być,
zo ja dyrbju pěkna być
a hólcam dyrbju dobra być.

Tohodla sym ja horje rostla,
zo chcu hólcow jebać;
jebała sym ja, jebała
a sama sym so zjebała.

*) Ličby počahuja so na „Nowa zbérku serbskich melediji“. Texty jednostrofowe budzą jenož tam woćišcane.

Č. 10.

Njedaj sej holička k wutrobje hić,
zo jo twój luby tak jara falšny.

Wón wčera wječor z tej druhej dom šoł.
Njech je wón šeł, hdžež jo wón cheyl,
to b'dzo jom' wšitko zas k rukomaj přińć,
hdžež b'dzo wón do swojoh' rozoma přińć.

Jeho je rozom jara krótki,
a jeho žiwjenjo jara młode.

Wat cuzych ludži je wobrěčany,
wat falšnych towařšow zawjedženy.

(Hišće 3 pěs. k č. 10.)

Njebjełčan Žurowa	Jězče moji hóley,
radna žona,	wječerjejče,
swjaty dženj dopoldňa	na naše holcy so
blincy pječe.	njespušćejče.

Hólcam je wječerjeć	Naše su holčatka
podawala,	jara młode,
lute te pječene	Ale su wšítke
kurjatka.	preč slabjene!

Jena je slabjena
do Klóštera,
druha je slabjena
do Kamjenca,
třeća je slabjena
našim hólcam.

Wšak ma moja lubka	Wšak ma mój luby
šoreuškaj dwaj,	konje a wóz,
z tymaj so budžemoj	z tym so mój budžemoj
priwodzeweć.	wokoł wozyć.

Č. 13.

Předź, předź, předź, heličo!
Zapředź sej wrječenko!
:: Wupředzeš kudżelku ::
napředzeš potačik!

Što sy ty činila,
moje lube džéco,
zo sy sej husarja
za brejerja wzaka?

Husarja sy wzała,
za lubośc wudala,
to by lěpjey bylo,
zo by sej njewzala.

Č. 18. (Přir. Smel. I, str. 228.)

Rejwaj mój pohončo z džowku,
to je ta poslednja reja.

Pohonč tón wjesele rejowašo,
holčo to žalostnaje plakašo.

Přečo ty plačeš, moja holička?
wšak maš tu čotu, twoju staru mač!

Što mi to pomha, moja stara mač:
hdyž ja rejować njebudu směč!

Č. 55.

Ja* sym na hwězdach widžala,
zo dołho žiwa njebudu.

Ja sym so wša smjerć zrudžila,
njejsym ja tole zhoniła,
zo dołho žiwa njebudu.

Bežela holička k molerzej:
moluj, mój molerjo, róžidku.

Moluj, mój molerjo, nowy kaše,
ja sym na hwězdach widžala,
zo ja dołho žiwa njebudu.

Jedne mi lopješko čerwjene,
druhe mi lopješko zelene.

Šla je ta holička
trawičku žnjeć,
tri mi te štundžički
do běloh' dnja.

Prěnu wona štundžičku
žnješe,
čerwjone te zerja
horje džechu.

Č. 57.

Druhu wona štundžičku
žnješe,
jasne te slóničko
skhadžeše.

Třeču wona štundžičku
žnješe,
k njej je tam přišoł
tón Hołdrašk.

Č. 59.

Ničo wjac so njestaram,
hdze budu ja nôcku spać,
wo lësu hažach zelenych
tam budu ja nôcku spać.

Na swoju lubku kedžbować
tu cyku dołhu nôc,
na jeje ličko čerwjene,
na pjerščen slěborny.

Č. 67. (Wot H. Zejlerja, hl. Spisy I, str. 117.)

Dwě róži kćějetej
we Kralec domje jasnym,
za krytym blidom kwasnym
srjedź družkow swatow stej
tak rjanej sadžonej;

a dokež stej tak rjanej,
wot wšickich lubowanej,
tuž na njej smjeja,
so wšickich wobliča.

To tajkej njejstej nic
mi roži ze zahrody,
gólc jeno rjany, młody,
druga pak golica,
jeho cesna njewěsta;
tej džensa pornje sebi
haj se džitej, kaž zdebi,
stej pyšnej, lubosnej
kaž roža kćejetej.

Wonej pjeršćeū zawdalej
a ruki stoj sebi swěrnje,
jej lubosće tak wěrnie
su z bogom swjećene;
tuž jima derje je.
Nětk wntroba stoj jena,
přez ničo njezdžena;
nětk jako mandželskéj
na wěcne swojej stoj.

Stej česnje zwěrowanej
wšich lubych žohnowanja
a gosców zajuskanja
džens rjenje přewodža
do jeju mandželstwa;
tež starše zbožo přeja,
gdyž wjele zamóžea,
a swěrne měnjenja
ze sylzu wobkrúca.

Haj z wjelikej radosću
tež my waj powitamy
a wamaj zaspěwamy
my předne towafse
džens kěrluš kwasaſki;
wy njechcelej se gněwać,
hdyž b'dzomy takle spěwać;
prińdz strowa w nadobnym
tym wěncu ručanym.

Kaž chójčka, jedlénka,
we zymje a lěče statu,
ma pychu gałuzkam datu,
tak njech přec zelene
waju zbože wostanje;

a při tom casnem zbožu
sebi džeržtaj gnadu božu
a myslé ponižne
za kublo nejwušše.

Kaž ryby płowaju
we cystej wodźe strowe,
tak kóžde slónčko nowe
njech waju powita
strowej cas živjenja
a mělej li sčiž nosyć,
da chcelej boga proseyć,
zo sćerpnoś wobradži
a horjo přikrotši.

Kaž přewodža nas sčiň,
kiž wot swěla sém pada,
tak bože mje a gnada,
njech waj khód přewodža,
do dołgeg' živjenja;
da krasny škit waj kryje,
štož mataj, derje tyje,
měr, lubosć, spokojnosć,
to budźe we domje rosć.

Žorl njezaprahnite
so žorlo bože wamaj;
a štož gdys dalej samej
sebi wěcej prosytej,
to wam wjeršny daj;
zo wšicko waju dželo
by poradžene kćelo,
a swójba lubosna
waju něhdy wokoša.

Zawěscé tajkej
je našo požadanje
a dobre spodobanje,
kiž wamaj zjewimy
a skónčnje prosymy,
zo nowy štant a bydło
by bylo krasne sydło,
gdžež pak waj' wutroba
tež na nas spomina.

Č. 68. (Přir. Lužičan 1864, str. 28.)

Ta celá wjes se skhadžuje
na kermušku rejwači,
a to so všicko zraďuju,
ja žar'wač man, nic rejwač.

Wšitke Hanki te tu su,
hač moja Hanka ta tu njej';
ja wěm, što sym zhubil z njej',
to wjac nabyć njebudu.

Sčeřpna kaž te jehnjo bě,
lubješe so ludzom,
štóž je prawje spóznał był,
wóćce jemu spadnyštej.

Połnej lice měješo,
měchkej, kaž tej brěšce,

čerwjenej a kćěještej,
wóćce kaž tej hwězce.

To njebě doňho dřje,
hač wokoł mejki rejwachmoj,
mój rejwachmoj, hač běše čma,
ja žortowach a spěwach.

Wona mi mój klobučk wozmy,
je njepytaych kak khětře,
bant zeleny mi wokoł zwi,
a směšnje na mnje spohlada.

Hišće takle praješo:
ty mój luby bančiko,
ty mój luby bančiko,
na wětriku zmahuј šo!

Wučahi z protokollow M. S.

1) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 14. decembra 1885. Přítomni: Hörnik, Fiedleř, dr. Grömlus, Imiš, Jenč, Kapleř, Mjeřwa, Müttlerlein a Skala. Z prěnja wobzamkny so jenohlásnje, zo by so na připóslanu prástwu k. wučerja Knjeza z Móšec a na rtnu k. fararja Selle z Krebjja za šulsku resp. ludovu knihownju po jenym exemplaru kózdeje dotal wudateje ludoweje knižki dario z našeho składa. Z druha so postaji, zo dyrbi so hypotheka měšánskeje nalutowańje wupowědzeć, nochce-li nam dań na 4% ponižić. Z třeća přizwolištaj so lužiskem prědafskemu towařstwu w Lipsku dwaj exemplaraj słownika za połojući płacizny. Potom wotpokazuje so poskićenje wotstupjenja džela ležownosće*), runje tak tež nowowudače „choralmelodienbucha“. Skónčnje spomina so na deklaraciju dokhólneho dawka.

2) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 15. febr. 1886. Hörnik, Fiedleř, dr. Kalich, Kapleř, Mjeřwa, Müttlerlein a Skala.

*) Pri skladnosći přistajam z wěsteje přičiny, zo běchu prěnje na zaplăcenje ležownosće počcene 500 tol. wote mnje. Přir. Přednošk w Časopisu 1873, str. 65.

Předsyda wozjewja, zo su „Štyrihlósne serhske spěwy“ w hornjej a delnej rěči hotowe, kotrychž płaćizna dyrbi so po dōstaću a rozsudzenju zličbowanja w předsydstwie postajić. Zarjadnik maćičneho domu k. referendar Müttlerlein předpołoža zličbowanje minjeneho lěta, kotrež so po wustawkach revisoromaj přepodawa. Pilnemu spisowarjej Č. přewostaja so džél lětnikow Časopisa po tunišej płaćiznje, dr. Fr. Krauszej we Winje pak maju so na požadanje někotre wažniše wudaća M. S. připóslać, dokelž je nam někotre knibi darił a chce wo Serbach w časopisach pisać.

3) Posedzenje předsydstwa a wubjerka, 15. hapryla 1886. Přitomni: kk. Hórnik, Fiedlef, dr. Grölmus, dr. Kalich, Kaplef, Mjetwa, Müttlerlein a Skala. Najprjedy wuradzuje so dnjowski porjad hłowneje zhromadźizny, kotař dyrbi na třeľeni być. Manuskript powědańčka k. Wehle přepoda so druhemu recensemensej, dokelž je jón předsyda hižo přečítał. Předsyda žada přizwolenje kharty jako dodawk k Časopisej, kotryž na jutry jako cyły lětnik dohotowi. Potom jedna so wo dawno hotowej Bartkowej čítancy za šule, kotrejež dla k. farař Imiš ze šulskim rádžicelom jedna. Jako nowaj sobustawaj so přiwaštaj: wyšsi wučeř Müschner (Myšnař, rodž. Delnjołužičan) z Barlina a serbske burske towafstwo z Wojeree. Čita so džakny list dr. Krausza. Serbskemu spisowarjej přizwoli so džél Časopisa za poniżenu płaćiznu. Skónčne wozjewja předsyda, zo je z nowym kolporteurom sam pola hejtmanstwa budyšského wobwoda pobyl a tam dowolnosé za kolporteurske prawizny darmo dostał; hejtmanstwo Kamjeneskeho wobwoda pak je z listom prosył, tak zo drje tež tam darmo to same so dowoli. Mjez druhimi dobroćeliemi M. S. je k. P. A. Łukaszewicz zběrku knihow pósłał.

4) Hłowna zhromadźizna, 28. hapryla 1886. Wona džeržeše so na třeľeni w přitomnosti 74 sobustawow a přečelow M. S. Po wotewrjenju čitaše předsyda hłownu rozprawu, z kotrejež slědowace wuzběhujemy. Najwažniši podawk za M. S. běše extabulacija znateho doňba, na kotrehož město mjeuší njezapisany a po něčim wotpłaćomny zastupi, štož je w protokollach hižo powědane. Někotři běchu jako sobustawy (hl. w předkhadźacych protokollach) přistupili, zběrki běchu přiběrałe, jeno we wubudzowanju dobroćelow za dom dyrbimy wjetšu horliwość a wutrajnosć přeć! Wudał

je so 1. lětník Časopisa na l. 1885 z nastawkami dr. Muko, dr. Pfula, Wjelana, Radyserba, Kósyka a redaktora, jako tež z wobrazom dotalneho stareho domu M. S., kotryž je k. wučeř Knjez darmo narysował; 2. Předzenak na l. 1886 wot fararja Rády z pomocu kaplana Křižana a někotrych druhich; 3. Štyrihlósne spěwy wot K. A. Kocora. Knibownik k. seminariski wyšší wučeř Fiedlef rozpraji, zo je so wot jednotliwych dobročeřejow 34 čisłow do knibowejne darilo, a wot towarzstwów abo wustawkow 63. Potom wopowědaše k. Kapleř, zo je ze skläda wudał 5285 exemplarow Protynki, 429 Spěwneje radosće, 294 Trójnikow, 293 Bibl. stawiznow, 570 zešiwickow Časopisa (kotrehož čisla 1, 3, 12 a 53 wjacy na skladze njejsu) atd. Pokladnik k. Mjefwa rozpoži, zo bě wob lěto 2413 hr. 72 p. dokhodow a 2364 hr. 33 p. wudawkow, tak zo ze zbytkom zamóženje knižneje pokladnicy 2893 hr. 33 p. wučinja. Pokladnica za twar domu ma 4075 hr. 29 p. Zarjadník domu k. referendar Mütterlein dawa rozprawu, zo měješe dom 2097 hr. 59 p. dokhodow a 1694 br. 4 p. wudawkow, tak zo bě čisteho wunoška 403 hr. 55 p. Na to slěduje rozprawa k. kantora Jordana wo delnjołužiskim wotrjedže M. S. Wo nowej Bartkowej čitaney za šule a wo jednanjach ze šulskim inspektorom přednošuje k. farař Imiš. Žadana swobodna wučeřska konference njeje daloko docpěla; jenož w Khrósticach su 13 wučeřej so jedyn-króć zhromadžili. Po předstajenju přiwarzachu so jako sobustawy: kk. stud. theol. Jakub Nowak z Kašec, stud. theol. Miklawš Jawork z Miłoćic, farař Sella z Krebje, stud. jur. Michał Cyž z Lipska, wučeř N. Šołta z Kanec, stud. theol. Matej Handrik z Jamnoho, direktor Kotsmich z Wołomuca a diakon Matek z Kamjencu. Při namjetach žada k. farař Sella, zo by so wjacy knižkow za lud pisało a wudawało. Na to předsydstwo wotmohwja, zo je často hižo čestne myto za tajke knižki wupisowało, ale jenož wot k. Wehle rukopisy dostało, a wočakuje nětko rukopisy wosebje wot mlodych duchownych a wučeřejow. Tež přistaja k. farař Wałtař, zo lud wšelake dawno wudate knižki pilne čita, štož so tež z tym dopokazuje, zo su někotre hač w třoch wudawkach wudate bylo. Tohorunja přispomina k. dr. Muka, zo je so w předsydstwie a na hlownych zhromadžiznach hižo často podobne napominanje na spisowarjow stało, na kotrychž wězo pilnu dělá-

wosć so předsydstwo z wubjerkom zepjera. Z čitanjom a podpisanjom protokolla, wot k. Skale wjedženego, skónči so zhromadzizna.

5) Posedženje předsydstwa a wubjerkka, 20. meje 1886. Přitomni: kk. Hórnik, Fiedler, dr. Kalich, Mjeřwa, Mütterlein a Skala. Předsyda wozjewi, zo je k. wučeř Knjez z Móšec wobraz njeboh J. E. Smolerja derje narysował a w Drježdžanach jako swětločiš zhotowić dał a chce jón za wułožene 90 hr. Maćiey wotstupić na rozpredawanie. Přitomni přijachu tuto poskićenje čim bôle, dokelž bě k. Knjez wobraz domu M. S. darmo narysował. Na to wobzamkny so wudžlenje stipendija J. I. Kraszewskeho za budyšskich gymnasiastow. Městopředsyda k. farař dr. Kalich žada někotre porjedzenki do Časopisa, kotrež chce při skladnosći redaktor woćišće. Skónčenje wobzamkny so poniženje płaciźny Časopisa za pilneho spisowarja a powyšenje rabatta za roznošowarja.

6) Posedženje předsydstwa a wubjerkka, 29. septembra 1886. Přitomni: kk. Hórnik, Jenč, dr. Kalich, Mjeřwa, Mütterlein a Skala. Předsyda rozpraja, zo ma so lětsa z wotplaćowanjom bjezdjanjowego dołha nětko spočatk stać z 500 hr., štož so wobzamkny. Kolporteur za prusku Łužicu je w tu khwilu njemožny, dokelž dyrbi so tam 48 hr. dawka za to płacić. Z Popojc bě so před krótkim zhoniło, zo ma k. Jórdan 25lětny wučeřski jubilej. Tohodla bě předsydstwo tutomu wjelepilnemu spisowarjej wšełakich tvěbnych knihow za šulu a za lud zbožopřejny list připrůštało, štož wsitcy přitomni radzi nawěžichu. Jako nowe sobustawy přijimaju se po rjedže swojeho zamołwjenja k. wučeř Böhmař z Hornjeho Wujezda jako rjadny, k. duchowny Sołewjew z Koburga, k. dr. jur. Strakatý z Prahi a k. duchowny Ekert z Prahi jako wukrajne stawy.

7) Posedženje předsydstwa a wubjerkka, 14. febr. 1887. Přitomni: kk. Hórnik, Fiedler, Imiš, dr. Kalich, Kapleř, Mjeřwa, Mütterlein a Skala. Předsyda zdžéluje, zo so nowa čítanka k. Bartka w Lipsku (džél z wobrazami) a w Budyšinje pola Smolerja skónčenje číšci a zo dyrbi po slubjenju jutrowny tydženj hotowa być. Potom čita k. referendar Mütterlein dosć spokojaeu rozprawu wo maćiečnym domje, kotrež so revisoromaj kk. Jenčeř a Skali přepoda a hłownej zhromadziznej předpołoži. Městopředsyda k. farař

dr. Kalich a zarjadnik domu chcetaj so prócować, zo bychmy pjenjezy na dom za hišće nižšu dań dostali. Zjawnia próstwa k Serbam wo dary za dom M. S. ma so trochu powjetšena z nowa a časčišo w Serbskich Nowinach woćišćować, jako tež přikhadźace dary. Jako revisoraj pokładnistwa M. S. postajištaj so k. faraf Jenč (kotryž ma tež jejne starožitnosće revidować) a k. kapłan Skala. Skónčenje bu k. faraf Wendt z Čorneho Khołmca jako sobustaw přijaty. Do aktow dawa so kwitowanje na horjeka spomnjene 500 hr. a zapis někotrych darow na wurunanje summy.

8) Posedženje předsydstwa a wubjerka, 28. měrca 1887. Přitomni: kk. Hórník, faraf lic. Imiš, faraf dr. Kalich, kantor Kapleť, překupe Mjeŕwa, referendar Mütterlein a kapłan Skala. Najprjedy wuradžuje so programm za błownu zhromadźiznu na třeľeni. Porjad budže, kajkiž je hewak. Dokelž je 40. wopomjeće wobstaća M. S., budže zhromadny wobjed maćinikow a hosći, kotrež so w Serb. Nowinach přeproša. Potom wudželi so stipendium Kraszewskeho za gymnasiastow. Dla wotemréća (19. měrca) tutoho přečela M. S. a našeje studowaceje młodžiny, wjelesławneho spisowarja, na kotrehož w tych dnjach tež cuze ludy spominachu, dawa so serbske nutrne sobužarowanje z jeho narodom do protokolla. Tohorunja připomina so přezažna smjerć (13. měrca) k. kapłana Nowaka w Kulowje, sobustawa M. S.

Wučahnył M. Hórník.

Nekrologaj XXIV. a XXV.

H a n u š K n j e z ,
wučeř w Móšecach.

* 22. februarja 1863. † 14. februarja 1887.

Młodeho, rjane nadžije wubudzaceho narodowca smy zhobili! Tak prajachmy sebi při smjerći tutoho njeboćičkeho. Spočatk jeho skutkowanja běše tajki, zo pola njego wjetšu wutrajnosć a wobstajnosć w často njedžakownym, ale za zdželanosć luda jara trěbnym džele za Serbowstwo wočakowachmy, dyžli smy hewak w našich wobstojnosćach widžeć zwučeni. Njebohi Knjez wězo najprjedy swoje zastojnstwo derje dopjeljnješe a měješe jako wučeř

najwjetšu khwalbu. Tola wón njespokojo so z tym, zo by pola swojeje inspekcije derje wobstał, ale nałoži zbytny čas na njeporučene a tola wužitne džělo a skutkowanje. Jako bě hižo w serbskim towařstwje na seminaru swojich towařow w serbščinje rozwođował a k wótčinskemu skutkowanju napominał, tak poča jako wučer do Serbskich Nowin dopisować a nastawki do „Łužicy“ pisać z podpisom K. z Doła. Šulsku knihownju założivši staraše so, zo by so ličba serbskich knižkow w njej rozmnožiła, a napominaše mužow swojeje šulskeje wosady, zo bychu tola tež za maćičny dom w Budyšinje dary woprowali. Wón rysowaše pilnje a zhotowi dobrowólnje a darmo podobiznu našeho J. E. Smolerja, kotraž bu z nakładom Maćicy Serbskeje w swětločištu wudata, jak tež wobraz dotalnego stareho maćičneho domu. Z tymi a druhimi skutkami běchu naše nadžije z prawom wubudżene, tak zo je naše želenje wo zemrěteho čim klubše.

Hanuš Knjez wukhadža z pobožneje serbskeje swójby města Budyšina, w kotrejž so wšednje rano a wječor stav ze serbskeje biblije čitaše. Z tym wocući w nim prěnja lubosć k Serbowstwu, jako jebo přečel A. Žemr we „Łužicy“ wobtwjerdža. Tule lubosć njerubi jemu ani cyle němska šula měščanskeje syrotownje, kotruž wot jutrow 1869—77 wopytowaše. Jutry 1877 zastupi do wučeſkeho seminara a běše tam we wšech klassach prěni. Před posledním pruhowanjom 1883 skhorje tak strašnje na płuca, zo dyrbješe po lěkarjowej radze w Görbersdorfje wustrowjenje pytać. Tam wobkbadžeše z někotrymi pôlskimi hospěmi a wudokonja so w pôlščinje. Wottam so wróciwši čuješe so dosé strovy a wobsta jutry 1884 jara khwalobnje kandidatski examen. Lětni čas wužiwaše k posyljenju swojeje strovoty a na Michała nastupi wučeſke zastojnictwo w nowozałożenej šuli w Móšecach při Čornicy. Bohužel dyrbješe hižo w lěcu 1886 dla znowaskhorjenja na suchočinu tuto jemu lube město mjez Serbami zaso wopušćić. W staríškém domje bu wšitka móžna pomoc nałożowana, ale po Božej njewuslěnej radze podarmo. Nadžije połny młodženc přihotowaše so z podaćom do Božje wole k zažnej smjerći, kotraž jeho 14. februaria t. l. z khorosće wumšo.

Jeho wulecy zrudženej starší zhobištaj w njebočičkim swoje jeničke džěeo, šula swěrneho wučerja, my jeho přečelowje přikhil-

neho młodženca, naše towarzstwo horliwego sobustawa, naše Serbowstwo wobdarjeneho a džělaweho narodowca. Have pia anima!

Předsydstwo M. S. dokonja zrudnu přislušnosć z tym, zo palmowu haļzu ze serbskim napisom na jeho kašę połozi a zo někotre jejne sobustawy jeho zemrěte čelo na Tuchofske pohrjebiščiše přewodzachu.

Michał Hórnik.

Jurij Nowak,
administrator w Radworju.

* 28. hapryla 1853. † 13. měrca 1887.

Jara zrudna powěsé roznjese so w katholskej serbskej stronje, hdyž tam před někotrymi dnjemi přičahnywši nowomjenowaný farski administrator Jurij Nowak přečiwo wšomu wočakowanju zemrě. Tež wón njebě jenož za swoju wosadu žiwy a staroścwy, ale skutkowaše za zbože cyłego Serbowstwa po swojich mocach, po swojim powołaniu a w swojich wobstojnosćach. Hdyž běchu třo serbscy duchowni w měsće Kulowje za sobu wotemrěli a tuta wulka wosada, do Wrótławja jako jenička serbska słušaca, w času „kulturkampa“ noweho fararja z cyła dostać njemóžeše a wjele mjenje serbskeho, poda so tam wón z lubosée k serbskej wosadze po přeču budyškeho ordinariata před swjatkami 1884 jako pomocny a požčeny duchowny abo kapłan na njewěsty přichod swojeje promocije a na wěste přejara napinace džělo. Nimale tři lěta horliwje tam skutkowaše za Serbow a tež za Němcow, kotřiž jenož džél měščanskich wobydlerjow tworja, mjez tym zo je 12 cyle serbskich wsow zafarowanych. Dokelž bě we wosadze lubowany a tež pola Němcow w swojej džělawosci připóznaty, mješe po wotwobročenju „kulturkampa“ wot żońšeho nadžiju na faru. Tola tu prćowachu so někotři němcy chauvinisći pola swětneje a duchowneje wyšnosće we Wrótławju, zo by tam faraf přišol, kotryž by wulkej wjetšinje wosady njedosahacy był, dokelž móže jenož jeničku němsku rěč. Pola krajneho radcy njeboćičkeho jako njepřečela Němcow wobskoržichu, dokelž bě Serbow k dobrowólnym přinoškam za serbskeho, na wučeństwo so přihotowaceho wosadneho młodženca namołwjał! Tuž bě njewěste, hač zechce jeho swětna wyšnosć na farskim měsće, za kotrež bě pola kolla-

turstwa w klóstrje Marinej Hwězdźe žadał, po trěbnym wozje-wjenju čerpjeć. Tohodla wotwoła jeho budyšski biskop-tachant znowa do dioecesy a to do Radworja. Bohužel běše nimomérne napinanje, njedžak a falšne wobskoržowanje w Kulowje hižo khorowatosc zawinowało, tak zo njeboh Nowak na zahorjenje mozhow khory do Radworja 10. měrca přijědze a tam při wšej lěkařskej pomocy 13. měrca zemrě!

Jeho pohreb 17. měrca běše při wšom sněhowym mječelnu wulkotny a mócnje pohnuwacy; přetož ze wšech serbskich wosadov přińdzechu přewodžerjo a z Kulowskeje někotre sta ludži, mjez nimi měščanosta, wotdželenje měščanskich třělcov a towarzstwo rjemjeslniskich atd. Pohrebny kondukt wjedžeše faraň Hórnik z Budyšina a k. kaplan Skala měješe pohrebne předowanje we farskej cyrkwi; k tomu běchu džesaćo druzy duchowni přitomni. Njeboh duchowny zawostaji swojeju starjeju, bratrow a sotry. Njech po swěrnym džěle wotpočenje w Božim měrje!

Jurij Nowak narodzi so w Njebjelčicach, hdžež bě hač do njedawna jeho nan šulski wučeř a kantor. Wón wopytowaše najprjedy doma a potom w Budyšinje šulu a bu do seminara w Prazy přijaty. Wot 11. hapryla 1877 duchowny skutkowaše w Budyšinje hač do swojeho přesydenja do Kulowa.

Wón běše rad mjez Serbami džělawy. Spisa někotre krótke nastawki do Kath. Pósla a předsłowo k něhduší Lipje Serbskej 1878. Našej Maćicy bě porjadny sobustaw a wot septembra 1883 hač do meje 1884 zastupny pismawjedčeř, w towarzstwie ss. Cyrilla a Methodija někotre měsacy jako pokladník služeše. Tež bě sobustaw towarzstwa Pomocy za studowanych Serbow a Bjesady. Wśudże jeho česčachu a lubowachu. Jeho wopomnjeće wostanje mjez nami w česći!

Michał Hórnik.

Dary za dom M. S.

Wot 1. oktobra 1885 do 1. hapryla 1887 su dale darili w hriwnach: kkk. z Kašec: Cyž 3, Nowak 0,50, Kral 0,10; ze Žurie: Miklauš Cyž 4, Stranc 2, Pjech 2, Rabowa 2; z Kanec: Cyž 3, Čörlich 3, P. Libš 6, Kocor 2; z Jawory: M. Čörlichowa 5, Wawrik 3,

Zarjenk 3; z Milošic: Pful 3, Jawork 3, Bjaršowa 3; z Wotrowa: Cyž 2, Wrobl 2, Rjedžina 1,50, Symank 1,50; kaplan Skala w Budyšinje 20; Strela w Psowjach 5, zbytk čisteho wunoška M. domu 70; Krawc w Čornjowie 0,50; z Wósporka: A. Wičaz, H. Wičaz, Wawer, Kurjo, Töpfer, Nyčkowa, Krečmarjowa, Marčka, Ramš, Čoch, Jawrik, Bernhard a Pětřka w hromadze 6,50, Kólpa 1, Pětka 0,30, zwud. Nyčkowa 0,25, Kucharjowa, Starkowa a Grosowa 0,60, Wičazowa, Ender, Sommer, Křižan, Töpferowa a Ungerowa 0,60, St. rodž. Wičazec 0,05; z Jitka: Nowotny, Nowak, Sturm, Pětřka, Bartušk a J. Pawlik 6, H. Pawlik, Hejdan, Hofman a Čeč 2, Šibak 1,50, Kocor 0,10, Měšef 0,75; wyšsi wučeř Fiedleř w Budyšinje 6; farař Imiš w Hodžiju 12; z Rakec: Pola 1, Krawc 1, Lukaš 1; Šimjenc w Wulkim Radšowje 0,50; z Čežec: Albert 1, Nutničanski 1 a Kluga 1, Pětřka 0,50, J. B. Pjech 0,30, J. Pjech a Šklenčer 0,40; ze Šešowa: Horst, Zahrodník, Michalk, Rjenč, Mětk, Pětřka, Wawrik a Róla 8, Haňza Mihanec a Manja 0,40, Delni 0,25; Domaška w Nosačicach 10; Michał Wawrik w Kanecach 1,45; překupce Wičaz w Budyšinje 3, Garbarjowa w Nadžanecach 1, w Kostajnicy: Kotur 25,27, Dragičević 3,22, Feodorowic 2,09, Gavella 1,61; farař Herman we Wotrowje 100; Blažij w Tranjach 1; z Hućiny: Matek 5, Mjeřwa 2, Wolf 1, Bajer 1, Rothenburk 1, Šewčik, Měto, Pětawa a Jurkova 2, Herman, Freund, J. Hatnik, Jenč, E. Hatnik, Pful, Heusert a Flex 1,60, Misnač 0,19, Kobanja 0,11, Wutroba 0,10; Jaseńčanska serbska bjesada 4; A. N. w Pardubicach 0,84; Wawrik w Khróścicach 1; w Rakecach: Tomaš 0,50, Klimant 2; Wirt w Stróži 2, Šolta w Trupinje 1, dr. Jan Karłowicz w Drježdžanach 1,10; Ramš, překupce w Budyšinje 8; prof. Baudouin de Courtenay w Derpē 2; Halabala, farař w Rajhradze na Morawje 1,60; farař Jenč w Palowje 20; Wirt w Kelnje 0,50; Wowček w Wukrančicach 1; kantor Jórdan w Popojech 10; přez k. farskeho administratora Barta w Radworju při někotrych skladnosćach zběrane 50; kantor Šolta w Radworju 1; serbscy studenći serbskeho seminara w Prazy 58, farař Mrózak w Hrodžišeu 20; farař Hórník w Budyšinje 50; překupce Mjeřwa w Budyšinje 20; Smola w Kašečach 3; z Nižneho Nowgoroda: Ostrowski 2, Njedželski 1, Mlečko 1,10, dr. A. 10, dr. Andrejewski 6; z Čornjowa: Jenč, Wičaz, Hečikowa, Dub a Kefk 5; farař Garbař w Kotecach 12; Bartko w Nosačicach 2; Krušwica we Wjeřbnje 3,10; Kocor w Ketlicach 3, Kral w Radworju 1, dr. Muka w Kamjenicy 10; Dybowski we Lwowje 1; farař Wjelan w Slepom 30; w Khróścicach: Domanja 6, Jurk-Kokla 2; z Kumšic: J. S. a M. J. 2, M. W., J. G., B. M. a H. W. 8; H. B. 0,50, E. H. 0,20; Michał Kokla w Khróścicach 10; w Slonej Boršci: M. H. a H. R. 2; wučeř Rjelka w Rakecach 6; M. B. we Wotrowje 10; dr. O. Gintl w Hořovicach w Čechach 22; Kefk w Malešecach 2; čisty wunošk koncerta Budyskeje Bjesady 50;

z Lichanja: Wowček a Kwačanski 2, Jeffe 0,85; překupe Svjetković w Osjeku (Esseg) 3,20; J. A. w Jenkecach 3; wučer Rězak w Zderi 10; na kříznach kublerja Rjelki w Słonej Boršći 3,71; hrabja Mieroszowski w Pressburku 1,70; Melda w Stollbergu 1; prof. Pechánek w Jičínje 5,22; Oliva w Prazy 1,05; J. Zbirovský w Písku 4,81; Chranicki w Krakowje 3,17; Jeho Jasnosé wjeſch Anatol Gagarin w Odessy 15,34; referendař Mitterlein w Budyšinje 6; wunošk M. domu 400; čescy a serbscy wulčnicy z Lipska 3,20; Łusčanski, praeses w Prazy 10; zbérka na kwasu k. Handrika 45; faraf dr. Kalich w Budyšinje 10; z Přiwic: Pecold 2, Grützner 1; prof. dr. Pfül w Njeſwačidle 15, překupe H. Lorenc w Budyšinje 10; N. N. 1,40; faraf Matek w Hučinje 5; na kříznach k. Žura w Delnim Hunjowje 5; w Bukecach: faraf Kubica 10, serbske towarzstwo 5; H. Króna 1; ze Žurie: Cyž 3, Stranc a Rabowa 4; z Kaſec: Cyž 3, Nowak 0,50, Kral 0,10; z Wotrowa: Cyž, M. Wrobl, P. Wrobl, Kocor 8, Rjedzina a Symank 3, Cyž a Čorlich 6; z Jawory: Zarjenk a Wawrik 6; Bjaršowa z Miločic 3; Serbja serbskeho seminara w Prazy 31; „Václav“ w Lipsku 6; Kubica w Rakēcach 1; z Hodžiskeho seminara 1; serbske burske towarzstwo we Łazu 34,60; faraf Wjacka we Wujezdze 6; z Budyšinka: faraf Krügaf 24, kantor Suška 6; kantor Smoka w Budystecach 4; Krawe w Čornjowje 0,50; M. D. w Dobruši 2; wunošk serbskeho wječora w Lipsku 53,50; 4 ex. Čerwinkowe broſury 2,40; z Čežec: Albert, Nutničanski a Kluga 3, Pětka 0,50, Pjech 0,30, Kefk 0,20; Holka w Prazy 0,58; khorych podpjerace towarzstwo we Wulkej Dubrawje 7,75; Kubica w Rakēcach 1, Mič w Hunćericach 1, Jenko w Herrnhuće 1; faraf Domaška w Nosacicach 10; z Konjec: A. Mitaš a Langa 4, J. Mitaš a Krawe 2, wuměnkaf Mitaš 0,50; N. w Nadžanečach 1; džel wunoška spěwanskeho swjedženja w Budyšinje 105,98; z Jitka: Nowotny, Nowak, Bartušk, J. Pawlik, Sturm a Pětka 6, Měšer 0,75, Šibak 1,50, H. Pawlik, Hofman a Čeč 1,50; Kocor 0,10; hrabja Mieroszowski w Pressburku 1,71; z Bolbore: Domaška 2, Šrama a N. N. 2; R. z R. 10; z Khrōšćic: Wawrik, Just a Rychtar 3, Wjenka 3, Hila 3, Domanja 3, kublet Jurij Rjenč 9, Herman 41; z Wudworja: Žurich 3, Kokla 2; z Łuska: Mlynk 1, Wičaz 0,50; G. S. w Dobruši 1; Błažij we Wujezdze 7; na kříznach Handrija Wünsche w Špičkałach 8,20; Lehnert w Cokowje 1; faraf Hórník w Budyšinje 50; A. B., Krapowski 2; serbska wobradzenka „Sorabica“ w Lipsku 50,50; njemjenowany z Hodžija 15; Mlynk z Čemjerc 5; dr. Grólmus w Budyšinje 18; Hanska ze Stróže 2; z Budyšina: Wičazowa rodž. Grōšic 5, zwud Smolerjowa 10; Steinbachowa, Benedikt a Berta Belwicec 9, Bisoldowa 4, Seligerowa 5, fararjowa Rězbařkowa 20, překupcowa L. H. 5, Dürlichowa 2, posthaltař Pjech 10, rečnik Jakub 6; Š. w R. 1; ze Židowa: Tycowa a Haňza Šočić 6; Garraf w Nadžanečach 2; z Rakēc: Póla, Lukaš a Krawe 3, Domaš a Mička 1; překupe Mjetwa

w Budyšinje 20; Mjerwa w Hučinje 4; farař Wjelan w Slepom 30; kantor Jordan w Popojcach 10; wučef Majas w Grimmje 1,20; Šewčík w Debrcach 3; dr. Jan Karłowicz w Drježdžanach 1,70 a Jeho Jasnosć wjefch Anatol Ewgenijewič Gagarin w Odessy 20.

Zličbowanje M. S. w 39. lěće (1885).

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokladnicy.	VII. Z předawanja knihow.
Z lěta 1884. . . hriwnow 99. 39.	Z cyla (w tym 1015, 40 za protyku) 1712. 92.

II. Demoj wzate kapitale.

Vacat.

III. Daň z wupožčenych pjenjez.	Daň z papjery wot k. fararja
Z lutowařuje 1. hapryla . . . 69. 55.	Wjelana 32. 16.
Z 500 hr. na domje M. S. 22. 50.	Tohorunja wot k. Halabale 2. 80.

92. 5.

34. 96.

IV. Přinoški sobustawow.

Wot 53 sobustawow 212. —	Staw I 99. 39.
" 212. —	" III 92. 5.

V. Předzaplačenje.

Wot 15 sobustawow 60. —	" IV 212. —
" 60. —	" V 60. —

VI. Doplačenje.

Z cyla 202. 50.	" VI 202. 50.
" 202. 50.	" VII 1712. 92.

Rekapitulacija.

Do hromady 2413. 82.	Staw I 99. 39.
" 2413. 82.	" III 92. 5.
" 2413. 82.	" IV 212. —
" 2413. 82.	" V 60. —
" 2413. 82.	" VI 202. 50.
" 2413. 82.	" VII 1712. 92.
" 2413. 82.	" VIII 34. 96.

B. Wudawki.

I. Wupožčene pjenjezy.

Do lutowařuje č. 54 600 200. —	Spěvník (60)
" 200. —	Slowník (25)

7. 20.

II. Čestne myto.

Vacat.

III. Čísť knihow a cirkularow.	Časopis č. 72
Časopis č. 72 254. 75.	Trójník (1000)

23. 75.

Trójník 124. 50.	Spěwná radošť (320)
Hród na horje L 111. —	Hród na horje L. (1000)

14. —

Štyrihlósné spěwy 145. —	Citanki (100)
2000 cirkularow 25. 55.	Trojník (1000)

18. —

660. 80.	Spěwná radošť (320)
" 660. 80.	Spěwná radošť (320)

12. —

252. —	Spěwná radošť (320)
198. 40.	Spěwná radošť (320)

41. 50.

90. —	Hród na horje L. (1000)
12. —	Bibliske stawizny (500)

29. 67.

227. 30.	Štyrihlósné spěwy (500)
779. 70.	Ziwjenjoběh Smolerja

125. —

779. 70.	Ziwjenjoběh Smolerja
" 779. 70.	3. 92.

7. 92.

IV. Wudawki za protyku.

Čísť (6000 ex.) 252. —	Za Trójník
198. 40.	" Štyrihlósné spěwy

VI. Papjera.

26. 20.

90. —	" Štyrihlósné spěwy
12. —	" wobalki "Hród na horje"

123. 53.

227. 30.	" wobalki "Hród na horje"
779. 70.	153. 38.

3. 65.

VII. Wselcizny.

		Staw	I.	200. —
Inseraty pola Smolerja	6. 60.	"	III.	660. 80.
Inseraty pola Monse	7. 20.	"	IV.	779. 70.
Wenc a wjaznica na wo- pomnik P. Tecelina	9. 50.	"	V.	381. 4.
Wobruk vot. tafle k. lic. Imisej	3. 50.	"	VI.	153. 38.
Wotnajeński přinošk za kni- hownju	90. —	"	VII.	289. 57.
Porto pola knihiskladnika	20. —			Do hromady 2364. 49.
" " pokladnika	9. 23.			
Zawescenje	18. —			Přirunanje.
Lithogramm macicneho domu	30. —			Wšitke dokhody 2413. 82.
Wudawki za knihownu	12. 45.			Wšitke wudawki 2864. 49.
Wumaznenje hypotheki	28. 34.			Zbytk w pokladnicy 49. 33.
Dokhodny dawk	4. —			Zamóženje knižneje pokladnicy.
Prestajenje regalow bibl.	— 75.			W krajnostawskej lutowaſni
	289. 57.			na knižki č. 54600 2207. —
				Na macicnym domje 500. —
				Awstrijska statna papjera 137. —
				Zbytk pola pokladnika 49. 33.
				Z cyka 2893. 35.

W Budyšinje, 24. hapryla 1886.

M. Mjerwa.

Pokladnica macicneho domu.

A. Dokhody.

Wot Serbow w Serbach nahromadzene pjenyezy	947. 20.
Wot wukrajnych přecelow Serbow	209. 4.
Zbytk čisteho wunoška domu z l. 1884 wot zarjadowarja	70. —
Zbytk pola pokladnika	— 26.
	Do hromady 1226. 50.

B. Wudawki.

Do lutowaſni na knižki č. 49 828	1200. —
Porto za cirkulary a listy	16. 55.
	Do hromady 1216. 55.

Přirunanje.

Wšitke dokhody	1226. 50.
Wšitke wudawki	1216. 55.
	Zbytk w pokladnicy 9. 95.

Přehlad zamóženja (za twarjenje domu).

W krajnostawskej lutowaſni na knižki č. 49 828	3965. 34.
Na macicnym (starym) domje	100. —
Zbytk w pokladnicy	9. 95.
	Z cyka 4075. 29.

W Budyšinje, 24. hapryla 1886.

M. Mjerwa, pokladnik.

Přinoški sobustawow M. S.

W běhu lěta (1885) zaplaciči pětinoški tute sobustawy:

Na I. 1886: kk. farař Mrózak z Hrodišća; farař Wjelan ze Slepoho; wučeř Wrobl z Delnjeje Hórki; dr. jur. Vašátko z Mezličia; professor Baudouin de Courtenay z Dorpata; dvůrski radžíčel dr. Jakub z Drježdžan; kaplán Rězak z Khróscie; dr. Jan Karłowicz z Drježdžan; kaplán Mikláš Žur z Budyšina; Ludwik Kuba z Poděbrad; kaplán Kubaš z Njebjelčic; stud. theol. Lužný z Wołomuca; kantor Liška z Hodžija; vyšší wučeř Myšnař z Barlina; serbske towarzstwo z Wojerec.

Na I. 1885: kk. kantor Bur z Königshaina; kantor Kocor z Ketlic; kantor Jordan z Popoje; kantor Šoltá z Radworja; farař Hadank z Popoje; sem. vyšší wučeř Fiedleř z Budyšina; překupce Měřš z Budyšina; farař Domaška z Nosací; farař Imiš z Hodžija; gymnasiálny wučeř Mojn z Eislebena; wučeř Rjełka z Rakęc; dr. med. Dučman z Budyšina; farař dr. Kalich z Budyšina; farař Mrózak z Hrodišća; Adam Wegliński w Szczuczkach; farař Louček t. č. w Budystecach; farař Lenik w Klětnom; farař Gólc z Rakęc; farař Wjelan w Slepom; wučeř Wrobl z Delnjeje Hórki; serbske towarzstwo w Bukecach; farař Wjacka z Wujezda; kaplán Křižan z Hodžija; wučeř emer. Rostok w Huscy; farař Ráda z Mužakowa; kaplán Nowak w Kulowje; wučeř Rězak ze Zdžerje; kubleř Wanak z Banec; gymnasiálny wučeř Holan z Dorpata; wučeř Nyčka z Essena; praeses Łusčanski w Prazy; serbski seminar w Prazy; překupce Ernst Glien z Budyšina; překupce E. Lorenc z Budyšina; kubleř Guda z Hornjeje Kiny; farař Wałtař z Łaza; serbske towarzstwo w Zarčě; kaplán emer. Kózlik z Komorowa; farař M. Halabala z Rajhrada; farař Dyškant z Vršovic; dvůrski radžíčel dr. Jakub z Drježdžan; dr. med. Lešovský z Hodžija; kantor emer. Libš w Budyšinje; knihičíšer Wencel z Wojerec; korrektor Nowak z Pardubice; dr. Karłowicz z Drježdžan; domownik Holka z Prahi; kaplán Žur z Budyšina; Ludwik Kuba z Poděbrad; administrator Bart z Radworja; serbske towarzstwo z Wojeřec; překupce Mjeřwa z Budyšina; farař Ráda z Barta.

Na I. 1884: kk. kantor Bur z Königshaina; farař Krušwica z Wjefbna; wučeř Kefk z Bukec; kantor Šoltá z Radworja;

gmejnski předstojnik Mlynk ze Zarěča (2. rjad. po starych statutach); kantor Bartko z Nosaćic; sem. wyšsi wučeř Fiedleř z Budyšina; farař Kubica z Bukec; dr. med. Dučman z Budyšina; gymnasialny wučeř dr. Muka z Kamjenicy; farař Gólc z Rakec; kapłan Križan z Hodžíja; farař Ráda z Mužakowa; kapłan Nowak z Kulowa; Jednota w Khróścicach; farař Jenč z Palowa; gymnas. wučeř Holan z Dorpata; překupe E. Glien z Budyšina; překupe Lorenc z Budyšina; dr. Jakub z Drježdza; dr. med. Lešovský z Hodžíja; kantor emer. Libš z Budyšina; překupe Domanja z Khróścic; referendar Mütterlein z Budyšina; kapłan Žur z Budyšina; admin. Bart z Radwora.

Na l. 1883: kk. kantor Bur z Königshaina; farař Běrník z Klukša; semin. wyšsi wučeř Fiedleř; dr. med. Dučman; farař Ráda z Mužakowa; kapłan Nowak z Kulowa; Jednota z Khróścic; farař Jenč; gymnas. wučeř Holan; překupe Lorenc; dr. Jakub; dr. med. Lešovský; kantor Libš; referendar Mütterlein.

Na l. 1882: kk. kantor Bur; farař Ráda z M.; kapłan Nowak z K.; překupe Lorenc; dr. Jakub.

Na l. 1881: kk. Bur; Ráda z M.; Nowak z K.; dr. Jakub; wučeř Sommer.

Na l. 1880: k. Bur.

Spomnjenki k 40. narodninam M. S.

Stož chce stawizny našeje Maćicy zeznać abo pisać, nadeńdże wšitko, hydž tutón Časopis a wosebje w nim woćišcane protokolle přečita. Stawizny hač do lěta 1872 su ližo z krótka zestajane w „Rozprawje na 25lětnym założeniskim swjedźenju“ wote mnje spisane a w Časopisu 1872 a wosebje woćišcane. Tohodla chcemy nětko tudy jeno najwažniše přistajić, stož je so w Maćicy a za Maćicu wot l. 1872—87 stado.

Wotpohlad Maćicy wosta tón samy, kajkiž bě wot spočatka wuraďdený. Jenož dla zakońskich požadankow přeměnjowachu so wustawki. Tak přiwzachu so na hłownej zhromadźiznje 1872 nowe překhódne wustawki, dokelž dyrbješe Maćica dla lěpšeho rozwija a skutkowanja prawa juristiskeje wosoby dobyć (dostate

1. okt. 1872) a tohodla towarzništvo z wobmjezowanym rukownjom tworíć. Po tuthy wustawkach wuzwolichu so jutry 1873 do předsydstwa J. E. Smoleř jako předsyda (štož bě hižo wot 18. dec. 1872), Hórnik jako městopředsyda, Łusčanski jako I. a dr. med. Dučman jako II. sekretář, překupc Jakub jako pokladník, Fiedleř jako knihownik; do wubjerka pak příndzechu: farař Imiš z Hodžíja, farař dr. Kalich z Wujezda, farař Brósk z Křišowa, a kaplan Dučman z Radworja, a zastupnicy tuthy buchu: mištr Wendleř, wučer J. Kral z Budyšina, wučer Kral ze Sokolnicy a farař Jenč w Palowje.

Wot našeho Smolerja kupjeny, ale z wulkim dełhom wobčezeny maćičny dom drje so wot towarzstwa přewza, ale Smoleř jako założef rukowaše za jeho zadanjenje a kryješe deficit.

Domu dla bě předzélanje wustawkow po nowym prawje trěbne a tak wuradžichu so meje 1875 nětko płaćace „nowe wustawki M. S.“, kotrež wyšnosć w novembru wobtwjerdži. Na to stachu so nowe wólby na jutrownej zhromadźiznje 1876. Smoleř bu předsyda, Hórnik městopředsyda, Łusčanski (jenički) sekretář, Mjeřwa pokladník, Fiedleř knihownik (štož bě hižo 1872 a prjedy), Kapleř knihiskladník; do wubjerka (abo wobkeďbowanskeje rady) wuzwolichu so: Imiš, Jenč, murjefski mištr Wendleř a kaplan Dučman z Radworja.

W předsydstwie a wubjerku nastupichu po něčim někotre přeměnjenja. Předsyda běše Smoleř hač do jutrow 1882, a nocheyše so tehdy z nowa wuzwolić dać, dokelž běše khorowaty a hišće w daloķej czubje přebywaše; za to pak počesčichu jeho z čestnym předsydstwom na čas žiwjenja. Z horzejšeje přičiny woteda Smoleř tež paršonske zarjadnistwo a rukowanje maćičného domu, kotryž wot 1. januara 1882 cyle do rukow Maćicy přeňdže. Dotalny městopředsyda Hórnik bu jutry 1882 z předsydu. — Městopředsydstwo dosta tehdy farař dr. Kalich. — Pisma-wjedzeř bu najprjedy Łusčanski, po jeho přesydenju do Prahi příndže přez optaciju kaplan Róla januara 1877 na jeho město a na hłownej zhromadźiznje 1881 wuzwoli so na město ćežy khoreho Róla († meje 1881) dr. Muka. Hdyž tutón na gymnasium do Kamjenicy so přesadži, nastupi w septembru 1881 přez kooptaciju Jurij Nowak, a po přesydenju tutoho meje 1884 kaplan

Skala. — Pokladnik bu 1882 překupc Mjeřwa, knihownik wosta Fiedleř a knihiskladnik Kaplef. — Zarjadnistwo domu wjedzeše po Smolerju a wjedze referendar Mütterlein, sobustaw wubjerka. — Z wubjerka jutry 1876 wuzwoleneho wustupi julija 1880 Wendleř a dr. Muko nastupi, jutry 1881 přińdže refer. Mütterlein do wubjerka, runje tak jutry 1882 kaplan Skala. Po wotkhadže Nowaka přińdže Měto do wubjerka. Na město tutoho, kotryž so do Huski přesydli, wuzwoli so 1885 dr. Grólmus.

Po statutach w tym času dale wudate knibi za lud a za ludowe šule*), su tute:

58) Brothfa na lěto 1873. 59) Swěrnaj ſužodaj. Powědancžto wot Mučinka 1873. 60) Brothfa na 1874. 61) Brothfa na 1875. 62) Brothfa na 1876. 63) Ernst a Albert, rubjenaj ſakfa přynzaj, wot Jórdana. 64) Brothfa na 1877. 65) Brěnja čítanfa (ſibla), wot Bartka. 66) Brothfa na 1878. 67) Towařšny spěwnik za serbski lud (z notami), wot Fiedlerja. 68) Brothfa na 1879. 69) Brothfa na 1880. 70) Spěwna radosć, zběrka šulskich spěwow, wot Fiedlerja. 71) Brothfa na 1881. 72) Brothfa na 1882. 73) Brothfa na 1883. 74) Říčňíz a polměšňaz abo Turkojo píched Wimom. 75) Brothfa na 1884. 76) Brothfa na 1885. 77) Trójniši, sběrka powědancžtom wot Radyserba. 78) Brothfa na 1886. 79) Štyrihlósne mužske chory. Zestajał K. A. Kocor. 80) Brothfa na 1887.

Pódla tuthyč čisłowanych wuádzechu bjez čisła: 1) Bibliske stawizny za šule, wot Bartka. 2) Žiwjenjoběh J. E. Smolerja, wot dr. Kalicha. 3) Lecžazý líst na žylý ſerbſi īud, wot Domaški.

W druhim wudawku wobstarachu so: 1) Nadpad pola Bukec. 2) Hród na Landskrónje. 3) Pjekarjowe Spěwy I. a II. 4) Ju-trowne jejka, a 5) Robinson.

W třećim wudawku wozjewištaj so: 1) Genovefa, a 2) Hród na Landskrónje.

Časopis, kotrehož staj njeboh Smoleř přenje 10 a nětčiši konsistorialny praeses Jakub Buk w Drježdžanach dalše 26 wudaļoj, wukhadžeše po dotalnym programmje a docpěje lětsa 76. zešiwk.

*) Přichodnje njech so knižki za šule „bjez čisla“ wudawaju; přetož te hodža so mjenje jako dar za sobustawy.

W poslednich 15 lětach běchu moji sobudžělačerjo a podpjerarjo: Broniš, Dučman H., dr. Dučman, Grys (†), Handrik, Imiš, Imišowa, Jenč, Jordan, dr. Kalich, Kósyk, Kuba, dr. Muka, Nyčka, Parczewski, Pjech, dr. Pful, Róla (†), Rostok, Rězak, dr. Sauermann, Smolef (†), dr. Vašátko (†), Wehla Hermann (†), Wehla Jan Radyserb, Wjelan a Zejlef (†).

Honorar njejsu ani spisačelovje knihow (khiba snadne darjene myta za powědančka atd.) ani redaktorowje a jeho sobudžělačerjo dostawali, jako so tež wšitke zastojnstwa (hač na mały rabatt za pokladnika) cyle darmo wobstaraju. Wšityc dzělajú z lubosće k swojemu serbskemu narodej.

Wšelake pjenježne dary smy wot sobustawow a přečelov našeje rěče a literatury dostawali za Maćieu a we wosebje tudy wopomnjenym wobčasu tež za dom Maćicy Serbskeje. Njech so dale tak stanje přez staranje sobustawow w kraju a wukraju.

Z Maćicy wuńdže nastork k znatym literarnym, towarzstwowyim a druhim Serbowstwu wužitnym skutkam.

Ze zjednočenymi mocami wšitkých Serbow a z pomocu přečelov našeje narodnosće mőžemy docpěć — nowy dostojuňy maćičny dom, widzomne centrum našich kulturnych průcowań, sydlo towarzstw, museum z knihownju, z starožitnostnymi a druhimi zběrkami, čitańju, knihańju, konviktom za gymnasiastow a druhich studowacych atd.

Z wjetša su drje wučeni abo studowani Serbjia za tule naležnosće zahorjeni. Ale tež naš serbski lud dyrbi so wjele bóle zdělać a zbudžići, zo by swoje naležnosće njezanjechał, ale spěchował, štož je k duchownemu zbožu! Preco z nowa dyrbi so napominać, zo bychu dobrowolne slubjene pječlětne dary so składowałe we wšitkých wsach a městach, hdzež Serbjia přebywaju. Wšitke serbske towarzstwa dyrbjia za tu samu mysličku horliwe skutkować!

Hdyž sami pilnje skladujemy a dzělamy, potom směmy tež přichodnje wot susodnych ludow nadčeć podpjery za intellektualne a moralne pozběhnjenje a zdžělanje našich Serbow.

M. Hörnik.

Wozjewjenje.

Njeje-li tón abo wony sobustaw M. S. spisy abo Časopis dostał, njech to z přidaćom adressy knibisklădnej wozjewi.

Za přistupowacych wozjewjamy, zo su wšelake maćicne spisy lišće na skladze, kotrež móža so na runym abo na knibikupskim puću po znatych płaćiznach dostać, n. př.:

Łužiski serbski słownik. Pod sobuskutkowanjom H. Zejlerja a M. Hórnika spisany wot dr. Pfula.

Hornjołužiska serbska ryčnica. Zešiwk I. Zynkostow. Spisał dr. Pful.

Wěnc narodnych spěwów hornjo- a delnjołužiskich Serbow z přewodom fortepiana wot K. B. Kocora 1868.

Šesć spěwów serbskich za tenor abo sopran z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1881.

Towařny Spěwník za serbski lud. Zestajał K. A. Fiedler. 1878.

Štyrihłosne mužske chory. Zestajał K. A. Kocor.

Śwětłoćišćowa podobizna J. E. Smolerja (wobraz sam 30 > 20 cm), rysowana wot wučerja Knjeza.

Časopis wukhadźa kóžde lěto w dwěmaj zešiwickomaj. Dla móžnego njedorozymjenja přispominamy, zo je Maćica Serbska lěto starša dyžli jeje Časopis, kotryž hakle 1848 wukhadźeć poča. Na prěni lětdzesatk 1848—57 liči so prěnje 16 zešiwickow, na druhí a na dalše pak po 20 zešiwickach.

Spisy stareju prawopisow (evangelského a katholského) wot 1847—72 wudate, mjez kotrymiž z hwězdzičku woznamjenjene wjacy na skladze M. S. nimamy, su tute:

- 1) Ježus we Domi Pobožnych. Schyri Přjedovanja se Sawoſtajenswa h. Lubenského. 1847. Druhi wudawſ 1858.
- 2) Žutrotne Žejſta. Powědańčko Chrystofa Schmidta. Přcheložil Š. Kucžant. 1848.
- * 3) Michał. Powědańčko wot R. Kulinana. 1848.
- 4) Sserbske horne Čužicy. Wot G. B. Jakubu a Kucžantka. 1848.
- * 5) Sserbaj. Powědańčko dr. Pſula. 1848.
- * 6) Ribačenje. Rošwuczenje wot

Mucžinka. 1849. 7) Dobrotý, Dživý a Študý bože nad iſraelſkimi
Dječjimi. Wot K. A. Ženčja. 1849. 8) Jan. Powědańczko wot
K. Kulmana. 1849. * 9) Knjez Mudry. Powědańczko M. Buča. 1849.
* 10) Bohuſlav z Dubowina. Powědańczko Schmida, wot J. Buča.
1849. 11) Hrób na Landſtrónje. 1849. Wot Mučinka. 12) Selenſka
Prěni džel, wot K. A. Ženčja. 1850. * 13) Wěrný Křečečjan. Prě-
dowanie wot G. B. Žakuba. 1850. 14) Wumjenkar. Powědańczko sa
lud wot dr. Pſula. 1851. 15) Ššadova knižka. Wot Kožora. 1852.
16) Wotroha krala Jana. Z čeſkoho wot Millawſcha Chža. 1851.
17) Boža křaňnosć we ſtowrbje. I. Wot J. B. Mucžinka. 1851. * 18)
Nadpad pola Bułez. Wot Wehle. 1852. * 19) Ššobudar. Rosmuzjenje
G. B. Žakuba. 1852. 20) Křyſtof Kolumbus. Wot dr. Sommera.
1853. * 21) Biblijke ſtawiſny po Kurzu, wot Bartka a Pjekarja. 1853.
22) Selenſka. Džel II. 1854. 23) Boža křaňnosć we ſtowrbje. II.
1854. 24) Pſchedzenal. Prothla na I. 1855. Wot R. Raedy. 25)
Njedžela. Krónowaný ſpiž wot Schwerina. 1855. * 26) Ššerbske
baňne, wot Seilerja (z Časopisa) 1855. 27) Prothla 1856. 28) Wo-
ſobny Dar za Křečečjanow, wot M. Buča. 1856. 29) Spěvý
sa ſerbſke ſchule. I. Wot kant. Pjekarja. 1856. 30) Prothla
1857. * 31) Křečijne wójny. Wot Mucžinka. 1857. 32) Prot.
1858. 33) Prot. 1859. 34) Prot. 1860. 35) Žakub abo Bože ſkovo
dyrbi w člowěku žiwjenje doſtačz, wot K. Kulmana. 1862. 36) Spěvý
sa ſerbſke ſchule. II. 1860. 37) Prothla 1861. 38) Prothla 1862.
39) Genoveſa. Ze Schmida M. Horník. 40) Robinson. Wot K. Kul-
mana. 1862. 41) Prothla 1863. 42) Napoleon I. a jeho wójny. Wot
J. A. Pohonča. 1863. 43) Prot. 1864. 44) Prot. 1865. 45) Oberlin.
Jeho žiwjenje a ſtuſkowanje atd. Wot J. Bartlo. Šeſtiw I. 1865.
46) Prot. 1866. 47) Najwujſtničji pſčeczeljo ratařiſta a hajniſtwa
bjes ſwěrjatami. Wot M. Rostoka. 1866. 48) Prot. 1867. 49) Wěnčěk
ſiaſkow abo ſběrka powědańczkow. Wot J. B. Mucžinka. 1867. 50)
Prot. 1868. 51) Prot. 1869. 52) Michał Budai, jeho žiwjenje a wot-
kaſanje atd. Wot Dučmana. 1868. 53) Šahrodiſtvo. Džel I. Šša-
dova ſahroda. Wot M. Krala. 1869. 54) Prot. 1870. 55) Prot.
1871. 56) Ššo ſwoní mě! Wot Seilerja. 1871. 57) Prothla 1872.

W o b s a h.

Ležownostne mjena. Zběrák Michal Rostok	str. 3.
Dodawčk k serbskim swójbnym, wjesnym a ležownostnym mjenam. Podał dr. E. Muka	" 51.
Genitiv na -u. Podał dr. Pfälz	" 57.
Zyma. Wot E. Wjelana	" 67.
Dodawčk za hornjoserbski słownik. Zezběrák dr. E. Muka	" 69.
Jutrowne khěrliše z luda. Wupisał Matej Handrik	" 71.
Hornjołužiske texty ludowych pěsni. Zezběrák L. Kuba	" 73.
Wućahi z protokellow M. S.	" 78.
Nekrologaj XXIV. a XXV. (Hanuš Knjez a Jurij Nowak)	" 82.
Dary za dom M. S.	" 85.
Zličbowanie M. S. w 39. lěće (1885)	" 88.
Pokladnica mačičneho domu	" 89.
Přinoški sobustawow M. S.	" 90.
Spomnjenki k 40. narodninam M. S.	" 91.
Wozjewjenje	" 95.

Do Maćicy Serbskeje móže kóždy w kóždym času přistupić, kiž lětny přinošk (štyri marki abo 2 florenaj w slěbrje) zaplaći, za čož so jemu kóždolětnje wudate spisy připósčeļu. Z cuzby sčeļu so pjenjezy direktneje pod addressu: An den Verein Maćica Serbska in Bautzen, Königreich Sachsen.

Adressa našeho pokladnika je po němsku: Kaufmann M. Mörbe, Bautzen. Na naprašowanje wo Maćicy wotmołowja so na listy pod addressu: Pfarrer M. Hörnik, Bautzen. Připoslávanje Časopisa a knihow M. S. wobstara naš knihisklădnik, J. Kapler, po němsku: Lehrer Johann Kappler, Bautzen.

Připoslávanje knihow a starožitninow wuprošujemy sebi direktneje abo po knihikupskim pućn pod addressu: Für den Verein Maćica Serbska in Bautzen, durch die Buchhandlung Schmäler & Pech in Leipzig. Předsydstwo a wubjerk M. S.

 Wo zaplaćenje pjenježnych přinoškow naležnje prosymy.
Lěto so bórzy minje.

M. Mjeſwa (Mörbe), pokladnik M. S.

Č A S O P I S
MAĆICY SERBSKEJE
1887.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Lětník XL.

Zešiwk II.

(Cyfęho rjada číslo 76.)

B u d y š i n .
Z nakładem Maćicy Serbskeje.

Narodne hudźbne wumjełstwo Łužiskich Serbow.

Rozpomnjenja, textowe a hudźbne přinoški z pućowanja po Łužicy.

Podawa *Ludwik Kuba*.

I. Hudźbne wumjełstwo a „Nowa Zběrka“.

Podawam tudy zběrku narodnych łužiskich pěsni, kotrež sym loni na swojim pućowanju po Łužicy zbromadził a kotrymž cheu tutón nastawk přistajić, z dźela zo bych njedostatki swojeje zběrki wujasnił a z dźela, dokelž budźe wužitne wo wěcy porěčeć, wokoło kotrejež dotal wjele čěmnoty knježi. Tohodla porěču najprjedy wo serbskim narodnym hudźbnym wumjełstwje z cyła, a potom wo swojej zběrey wosebje.

Wobżaruju, zo móžu do tuteje „čěmneje twjerdziny“ jenož mało swětla wupoślać, přetož studium a analysa słowjanskich narodnych melodiji je hišće puste polo. Tuž njesměm sebi jara zwažne wusudy dowolić, ale dyrbju so jenož na to wobmjezować, štož móžu z dobrym swědomjom za prawdu wudawać, a wšo drube, štož je hišće w njewěstoće, mjeztym wuwostajíć. A tuthy prašenjow je wjacy dyžli tamnych wěstotow! Tak budźe mój nastawk njedospołny a njesmě so přjeć jako dźělo, kotrež by hižo nadrobnu analysu serbskeho narodnego hudźbnego wumjełstwa podać a z toho přislušne konklusije wuwjesć chyło. Z tym njech so čitař nakhwilnje spokoj!

Počatk wšeje ludoweje hudźby bě ludowy spěw. Pozdžišo nastawachu hudźbne nastroje, kotrež běchu pola wšelakich narodow we wšelakej měrje we wuživanju. Pola jenoho dźělesťaj so wopravdze spěw a nastrojowa hudźba wo wutrobu luda — tak běše tež pola Serbow; pela druheho podušowaše šěroka króna, do kajkejež bě so štom prostonarodnego spěwa rozwił, ze swojim scěnjom wurost nastrojowejje hudźby a ta bu jenož do małeje měry pěstowana — jako n. př. pola Rusow.

Wuživanje nastrojowejje hudźby měješe — donižkuli so to we wjetšej měrje stawaše — znamjenity wliw na dalše rozwiće

narodneho hudžbneho wumještwa. W tej wěcy, powšitkownje pišo, sobu pišu wo Serbach. Zaměr hudžbnych nastrojow w spočatku bě zawěsće jenož posylnjowanje melodije a podpěrowanje spěwarjow při spěwje. Hudžbnicy potajkim spěwanu melodiju jenož wospietowachu.

Bórzy pak so hudžbnicy přejara wobmjezowani čujachu, jednore wospietowanje běše jim přewostudłe, čohoždla požadachu čěsnjace puta ze sebje wottřasć a swobody nabýć při swojej hrě. Požadachu za přeměnami, za wšelakoséu a dospěchu žadaný zaměr, dokelž dosahacu pomoc namakachu w dwémaj wobstojnosćomaj: z džela we swojej wobrazotwórnoscí abo we swojej hudžbnej tworiwosći, z džela w tom, zo na hudžbnym nastroju so melodija lohko hodži přeměnjować, wudebjec a bôle złożita činić. Tohodla dowoluja sebi hudžbnicy abo hercy, hdyž ze swojej hru ludowy spěw přewodźeju, wšelake wudebjenja přidawać; při tom wobkhownuja wězo měru hladajcy, zo by so přeměnjowanje w duchu přenjotneje melodije stało. Tworja potajkim variacije na date thema, kotrež su k njemu něhdže w tom poměrje, jako džeo k mačeri. Hudžbne něžnočuće hercow njedowoluje jim dale hić, ale każe jim přenjotnu melodiju wobkhować, tak zo by tuta z kóždeje variacije wukukowała.

Mamy potajkim hižo dwě družinje melodiji: 1. prěnjotny jednory naspěw, kotryž lud spěwa*) a 2. variaciju tuthy naspěwów, přewodźenu na hudžbne nastroje.

Z toho slěduje, zo ma serbska narodna pěseń, donižkuli wot herca na nastroju přewodžena bywa, přeco dwě melodiji: přenjotnu spěwanu a wotwodźenu bratu. Dokelž pak, štož je mi znate, njeje žanho prawidła, po kotrymž bychu so někotre pěsnje njesměle z nastrojem přewodzić, móžemy wuprajenu sadu na serbske narodne pěsnje přeczytnje počahować.

Ke charakteristicy variaciji spominam, zo je jich wosud z tymi samymi wuměnjenjemi rjadowany, kotrež su jich nastáće

*) Wijasnenje, čohodla spěwarjo melodiju njewudebjuju, ale ju spěwaju w prěnjotnej jednorosći, hač runje maju drje runje tajku wobrazotwórnosć jako hercy, je jednore: mjez tym zo ma hudžbnik nastroj, na kotrymž móže wšelake přeměny lohcy přewiesić, wobmjezuje spěwarja nje-wawuđeny hłos, kotryž jemu přikazuje, zo by w prěnjotnych mjezach zwostał.

zawiniłe. Hercowa variacija bu mjenujcy k žiwjenju wuwołana jenož z wubudżenej myslu herca, z jeho wobrazowornoséu, bu potajkim wutworjena jako srédk přeciwo wostudźe, zo by herc njetrjebał přeco jene a to same hraé. A ma-li wutworjena variacija tutomu zamérej dale dosahać, a je-li sobu tež hercowa fantasija stajnejenak žiwa, dyrbí potom tež nowonastata variacija dalšim přeměnam so podéisnyé. Tuž njeje tajka variacija ničo stajne, ale přeměniwa węc. Přibližnje móže so prajié, zo herc njeprestajne něsto druhe hraje, t. j. njezamóže pšeń wospjetować, zo by sebi njedowolił tu mjeńše a tam wjetše přemény. To čini wón njewědomje, dokelž rucy a porsty su wjedzene z jeho hudźbnym nahonom a nic z dołhotnym rozmyslenjom.

Potajkim stojitej spěwana melodija a hrata variacija w tom pomérje, jako něsto stajne k njestajnemu, jako stojace slόnco k pohibowanej zemi. Wězo dyrbju připóznać, zo je spěwana melodija jenož w theoriji njedótknjomna, we woprawdžitosci pak bywa po času tam a sem w někotrym dźele přeměnjena, ale tajke přemény činja so k prěnjemu w poměrnje jara małej měrije a potom k druhemu žorla so z cyłe druhoho žorla a tohoda su z cyła hinašeje powahi. Wšitko na swěće podleži „zubej časa“ abo „duchej časa“ a wliwy tutoho zwučenja wuskntkuja spěwanej melodiji jeje zhinačenje. Tute přemény su potajkim z cyła druhoho wukhoda dyžli přemény, kotrymž hercowa variacija podlēhuje a kotrychž wunošk je tež variacija sama.*)

Skónčenje mamy třecu družinu serbskeje narodnejje hudźby, je to: jeničcy abo čisće nastrojowa. Wona zjawnjeasta

*) Dyrbi so rozdziel činić mjez variaciju a variantom. Variacija je nowa melodyja, wotwodzowana z pomocu wšelakich hudźbnych porješenjow z jednoreje prěnjotnejje melodyje. Wobě melodyji dyrbitej sebi podobnej być, to je harmoniske jadro a hlowne melodyskie linije dyrbja so wobkhować. Přemény smědza jenož pódłanske węcy nastupać. Podstata je ta sama, wodzéwk je hinaši. — Variant rěkamy přeměnje, kajkaž so při někotrej melodyji pódla druheje poskićeje. Variant njetrjeba z prěnjotnej melodyju ničo zhromadne měć. Znutíkownje staj sebi czuj, jenož připadnosć je jejú přeměniła. — Při někotrych pěsnjach poskićejetaj so wobaj připadaj: variant a variacija. Někotre městna (pódla z cyła jenajkich) su sebi podobne (variacija), někotre pak docyla rozdzielne (variant). To hodzi so studować tež na pěsnjach w přistajenej zběrcy.

najposledy. Najprjedy so spěwaše, potom přewodžeše so spěv na nastroje, při čomž hercy sebi dowolachu, swój přewod wudebjować a přeměnjeć — a naposledne pospytachu so wo samostatne hudźbne wutwory, wo składby, při kotrychž so njespěwa a kotrež buchu złożene wot ludźbiakow samych. Tuta čista instrumentalna ludźba njeje so w Serbach, štoż je mi znate, jara rozwila. Do tuteje družiny słuszeju kwasne prezpola abo pokhody a snadź někotre reje.

Prajich „snadź“ a dyrbju tudy wujasnenje podać. Štóż w našej zběrcy přehladuje někotre serbske reje, jich khrobłe skoki, wulki rozsah tonow a spěsne, bohate a złożite melodiske wozdoby, tón rjeknje: „Bjezdźelnje, tute reje njebuchu ženje spěwane.“ Tomu přiswědčuje tež ta wobstojnosć, zo mi při někotrych rejach herc zjawuje praji: „Ta reja so njespěwa.“ Měnu pak, zo wobě tutej wobstojnosći njedosahatej k přeswědčenju, dokelž přećiwo woběmaj móža so podstatne napřećiwijenki činię. Z přenjeho hercy činja přenjotnu melodiju z wudebjowanjom přeco bóle złożitu a tuto skutkowanje je najwjetsi rozkéw dokonjało runje při serbskich rejach. Wone pěsni wudebjuja so do teje měry, zo by je w tej formje wězo nichtó zaspěwać njemohl. Štóż rukuje nam potajkim za to, zo tamne reje, wo kotrychž myslimy, zo spěwać so nje-hodža, njejsu hoła variacija na prostu, jednoru a tohodla tež spěwanu melodiju? A zo je herc prajił: „Ta so njespěwa!“ zaso njemóże dosahować. Hdże mamy wěstotu toho, zo texta z cyła ženje było njeje, hdyż — jako je znate — tajke wěcy často do zapomnjenja spadują? Wěrimy, zo so ta reja džensa hižo njespěwa, tola móžne je, zo je so prjedy spěwała, ale je zapomniena była a nětčisi lud ju wjacy njeznaće! Tomu měnjenju khwata na pomoc tež ta prawda, zo bu rejowanje w ludźe přenjotne přeco pěstowane runočasnie ze spěwom, a to nic jenož pola Serbow, ale tež druhdźe. Hdy bychu potajkim tute nastupace reje woprawdzie čisće instrumentalne składby były, mjenujcy wot hercow za ludźbne nastroje skomponowane, tak by to było dželo najnowišeho časa aastače žaneje tajkeje reje njeby přislušało minjenemu lětstotku. Wo wšitkom tom pak njevodži so wěstota nabyć a z wěstotu hodža so do třećeje družiny při-

rjadować — štož je mi znate — jenož kwasne přezpola. (Hladaj čísla 46, 47, 48, 49, 118, 119, 120.)

Tuž je powšitkowny pohlad na narodne serbske hudžbne wumještvo tajki: na jednej stronje jeničcy spěw, na druhéj stronje jeničcy nastrojowa hudžba, mjez nimaj pak někajki srjedźny twar: nastrojowa hudžba, na zakładze spěwanych melodij nastata, mjenujcy spomnjene variacije hercov.

Na tomle powšitkownym přehladu dyrbju w tu khwilu zastać, hač runje by ważne, zajimawe a trěbne było, so hišće dale zahłubić do tutych jednotliwych družinow a pěsnje rozdželeć na poddružiny po jich hudžbnej stronje. Najprjedy by zajimało wypyтанje cuzych živojołów, kotrež so w serbskich pěsnjach poskićeju; bychu to byłe němske, české a pólske živojoły. Při spěwach, kotrež bychu pólske a české pěsnje připominałe, by so nam zajimawe prašenje dostało: su tute zhromadne samownosće wuraz jednoródnistwa (bratrowstwa) tychle narodow, abo su naneseny napław wot českich a pólskich susodow?

Po wotličenju wšich cuzych přisadow bychu so nam zjewiłe přenjotne živojoły, podstatne znamjenja wosebiteje serbskeje narodneje hudžby, kotrež bychu so znowa rozrjadować dyrbjałe na starše a nowiše, na čož bychmy je dale džélili, po kotrymž wašnju bychmy skónčenje dobyli zhromadnosće domjacych a cuzych znamjenjow; tuta pak by nam služila jako měridko, po kotrymž bychmy melodije móhli rozestajeć na přenjotne, pokažene a z cyła caže. Je wšak dosé zjawne, zo tajki zaměr wjele prócy žada a zo w tu khwilu njebychmy móhli tajki nadawk dokonjeć.

*

Wopušćiwi rozprajenje wo serbskich pěsnjach powšitkomne wobróćmy so k nowozhromadżenym ethnografiskim hudžbnym materialam.

Wotmysł zběrkow tuteje družiny je kóždemu jasny. Wone maju — hdyž nic jednotliwje, tola znajmeńša zhromadnje — wobraz podawać woprawdziiteho postawa prostonarodneho hudžbnego wumještwa.

W przedstojacym woznamjenich z krótka, kajki so nam pohlad na narodne serbske hudźbne wumjełstwo pokazuje. Wśitko, štož prajach, sym póżnał ze samsnego nazhonjenja na pućowanju po Łužicę nabyteho, nic pak ze zběrkow serbskich pěsni. Připóznawam wulke zaſłużby dotalnych serbskich zběračelow, dawam jim njeskrótčenu khwalbu, ale wo to prošu, zo by so na mnje nichtó njehóršil, hdyž rjeknu, zo jako wśitke spočatki na swěće, tak maju dotalne serbske zběrki pódla swojich dobrzych samownosći tež někotre njedostatki. Tute njedostatki móža so powšitkownje z tym poznamjenić, zo z tych zběrkow njedostawamy tajki wobraz, kajkiž nětčiša serbska narodna budźba poskićuje a kotryž sym byrnje z krótka na spočatku načisnył. Tohodla prócowach so při swojej zběrey toho njedostatka so zminyć, — ale zo mojemu prócowanju so njeporadži dospołnje tamny zaměr dospěć, toho najlěpší dopokaz su tute rjadki: tudy powědam ze słowami to, štož by mělo samo ze zběrki so wuswětlić. Wuprajeny porok dótka so ze swojej wótrosću tež mojej hłowy.

Prajich, zo ma nimale kóžda serbska pěseń dwě melodiji, z kotrychž je jedna prěnjotna, druha pak wotwodżena. Při někotrych pěsnjach da so tuta druhia melodija z małymi notami na tom samym rjadku poznamjenić. W dotalnych zběrkach wziewjeju so tu a tam podobne přidawki, ale z prěnjeho je to tak rědko, zo to nikak k tomu njedosahuje, zo bychmy sebi prawe předstajenje wo variacijnym skutkowanju hercowa scinili, a z druheho njeje přeco jasne, hač tamne małe noty poznamjenjeju hercowa variaci abo snadž variant, mjenujcy binaše waňje, w kotrymž so nastupaey džél pěsne snadž něhdze spěwa. Z cyła widzimy, zo dotalni zběračelowie njejsu dosć kedžbowali na rozdželi mjez spěwom a hercowej hru, z čohož slědowaše, zo su někotre pěsni (wosebje w Smolerowej zběrey) tak pisane, kajkež so spěwaju, a druhe tak, kajkež je herc hráje, a zaso druhe z połocjey po spěwje, z połocjey po brě zapisane. To je wězo khiba.

Dyrbi pak so sobu wuznać, zo je jara wobčežno, moju wuprajenu žadanku dopjelić tež tehdy, hdyž ma zběračel dosć časa a hdyž jemu żane zwonkowne zadžewki so njenapřećiwyja. Wobčežnosć leži w hercu samom. Prajich hižo, zo herc sam nje-

přestawajo přeměnja tež variacijs, wězo tu bôle, tam mjenje. Hdy potajkim by zběraéel z jednej pěsnju hotowy był, hdy by wšitko zapisował? Zawěscé by to dohotna próca była, a byrnje to najswědomičiši zběraéel był, by so dyrbjał spokojie z wěstosou, kotaž nas powueuje, zo dokonjany wobraz organisma, kajkiž prostonarodne wumjełstwo je, ženje so podać njehodži z mortwymi notami. Dosaha, hdyž z najmjeńša jednu hercowu variacijs zapišemy a snadž tež někotru wotkhilku, je-li zajimawa.

Při pěsnjach, kotrež sym ze swojeho samsneho slyšenja zapisał, sym — doniž bě móžno — tajke hercove variacijne wotkhilki poznamjenił z pôdlanskimi notami při hłownej melodiji. Bohužel njedokonjach při njedostatku časa a při mnohich druhich zadžewkach, kotrež so cuzemu pućowarjej na přek stajeju, wšitko tak, jako by so słuchało. — Nětko přehladujmy postupnje cyły rjad melodiji wote mnje předpołożonych.

Najprjedy su pěsnje, kotrež sym po samsnym slyšenju zapisał a to A. serbske reje, B. kwasne pokhody, C. wšelake pěsnje. Prócowach so wšitke variacijne wotkhilki hercow zapisać, kotrež su tudy z pôdlanskimi notami podawane. Při pěsnjach, kotrež sym wot dudaka zapisał (čisla 21, 22, 23, 24, 25, 26, 50, 51), su zajimawe bohate a pisane dudakowe variacije, kotrež dyrbjach wošebiće zapisać. Přidamy-li sebi k tutym melodijam w basu wulke F, mamy dospołnu dudakowu hudźbu. K tajkemu pospytej hodži so jara derje harmonium (nie piano), štož horliwie poručam. — Dale su tu zajimawe kwasne pokhody z cyrkwe a do cyrkwe, z kotrychž prěnja dwojica so zda być jeničcy hornjołužiska, druga pak jeničcy swójstwo namězneho kraja; z najmjeńša njejsym druhde druhé pokhody slyšał. Tute pokhody su woprawdze ważne, dokelž su jeničke wěste repreasentanty serbskeje narodneje instrumentalneje hudźby. — We wotdzelu „Wšelake narodne pěsnje“ namakamy mnohe melodije wot Smolerjowych wotkhilne, kotrychž přirunowanje njebudže bjez zajimawosće. Tu je tež wjele z cyła hinašich melodiji, přiſlušnych k textam, kotrež pola Smolerja nadědzemy. Z cyła je tu 45 reji, 4 kwasne pokhody a 20 wšelakich pěsni.

Dale podawam pěsnje ze zapiskow hercow: M. Hicki z Ralbic, Pana a Starca z Khróscic. Hdyž wot tutych muži žadach, zo bychu mi někotre reje napisali, poskićichu mi swoje zapiski. Přijach to z džela z radosću, z džela pak z reservu. Dach sebi někotre reje z pomjatka hrać a póznach, zo je wšitko tak zapisane, kaž to herc hraje. Myslu z prawom, zo běchu moje žórła wěryhódne, hač runje běchu w zešiwickach, z kotrychž wupisowach, tež wšelake „galopy, walcery“ atd. Najprjedy běše wšitko serbske poznamjenjene ze słowom „wendisch“, potom běchu při mnobich tež počatkowe serbske слова připisane, a skónčenje rozdželeše so kózda serbska pšeſť, byrnje ze słowom „wendisch“ poměnjena njebyla, ze swojej słowjanskej powahu, z wosebitym razom wot nowočasných hermanskich a nadróžnych rejwanskich kusow.

Hickowa zběrka wobsahuje 47 jara zajimawych rejí, ke kotrejž njeznaju ani přenjotny hłós ani text. Tutón rjad wpřímuje woprawdžite debjenki słowjanskeje hudźbneje prostonarodneje ornamentiki, a hdyž je přehlăduju, přeco wobdziwam, zo je w dotalnych zběrkach poměrnje tak mało rejí zastupjene, zo při wšej dosé horliwej serbskej zhěračelskej džławosci je so jich móhla tajka mnohosć potajić a to tak krasných! Te reje maju z wysokej wumjejskej hódnou ethnografisku wažnotu a su nam Słowjanam žórło wosprawnjeneje hordosće. — K tomu je w Hickowej zběrcy zajimawo, zo na kóncu namakamy najjednorisi hłós pěsňe „Swěćiła, swěćiła hwězdzička“, runjež bychmy w zapiskach herca nawopak wočakowali. — Tež přiwabja našu kedźbosć přistajene 3 varianty k horjeka spomnjenym „kwasnym pokhadam“.

W Panowej zběrcy mamy 42 rejí a 35 wšelakich pěsni. Při rejach wobkedźbujmy napadny rozdžél mjez tutymi rejemi a Hickowymi. Pola tutoho wotměnuja so štvrcove z wósmiowymi a čascišimi šesnatkami, — ale pola Pana, hač runje mamy zawěsće variacije před wočomaj a nie přenjotne jednore melodije, wuliwa so wšitko skoro njeprěstawajo nimale w samych wósmiach. A tola pokazuja zakladne rysy jenajkosć z někotrej nam hižo znatej pěsňu a swěđča rěčniwje ze swojim razom, zo su woprawdze to, za čož je hercowy napis na notach wudawa, mjenujcy „wendisch“. Rozdžél nastupa zjawnje jenož zwonkownosć,

jeničke wozdoby zakładnych melodiji, a dokelž widžimy binaše přewjedzenje pola Hicki a zaso binaše pola Pana, dyrbimy w tom widžeć wšelakosć tamnych individualit, kotrež tute pěsni hrajachu, do tutych wodžewkow wodžechu a po připadže tež zapisachu. Sobi je to tež dopokaz, kak wjerliwa a njestajna je zwonkowna podoba narodneje pěsni, zmócni-li so jeje hižo hercowa ruka.

Runje tak zajimawy je wotdžel „wšelakich pěsni“. Su to zwjetša hercove variacije na přemnohe narodne pěsni, variacije, kajkež snadž so hižo njezasłyša a kotrež w tej mnohosći pućowacy zběračel snadno njenadehdže. Mnohe pěsni tu pónznamy, a mamy přiležnosć přirunowac přenjotnu spěwanu melodiju, kotraž je wutwor hercowego přetvorjowaceho wuzdača.

Herc Pan mješe w swojej zapisnej knizy skoro při wšech pěsnjach připisane počatkowe słowa, druhdy pak tež słowa z někakkeje srjedźneje strofy. Tute njedospolne texty sym tudy přepisał; tola dokelž tu njeisu spěwane melodije, ale zložite, hrati, njejhodža so słowa pod noty podložić. Tohodla napisach je horjeka. Při mnogich pěsnjach je M. Hórnik wupytał, kotra z nich je hižo wočiščana; při tajkej je to přeco poznamjenjene. Pěsni, při kotrychž to njeje, by bylo zaslužbno pytać mjez ludom. Nadžiju so, zo so w serbskej Žužicy někotryžkuli muž naděhdže, kotryž po wonym spočatku snadž pola prostonarodneho spěwarja pokračowanje namaka. Při tom pak budže trjeba, tež přenjotnu melodiju pytać.

Skónčenje zbywa hišće zběrka Starcowa, wobsahowaca 26 serbskich reji, kotrež Hickowu zběrku připominaju.

Tuž wobsahuje naša zběrka mjez 223 čislami 160 reji, kotrež tež jeje hódnotu tworja. Hudžbny znajeť so zespodžiwa nad tymile mnohimi twórbami hudžbneho ducha ūžiskich Słowjanow a zahľubjuje so ze zajimanjom do tutych překrasnych wutworow, při kotrychž často pódla mócnoty widžimy takrjec miniaturnu melodisku wozdobu. Serbske reje wabja z přemóženjom k sebi a powučuja nas wo prostonarodnej instrumentalnej hudžbje ūžiskich Serbow, kotruž wězo přenjotnu, ale takrjec hrubšu namakamy w kwasnych pokhodach.

Při tom mysku, zo je so mi tudy ze słowami a w notowej přílozy poradžilo pokazać na to, zo serbske pěsnje dwě melodiji měwaju, spěwanu a hratu, a zo dyrbi so majez nimaj rozdžél činić. Tak by z tej zběrku dosć dospěte bylo.

Hdy pak by moje zbože, kotrež je hižo mój puć po Łužicę požohnowało, nowych wustojnych džělačerjow na to polo přiwabiło, tehdy by zawérno měra mojich přećow dospołna była.

Na kóncu praju najnutrniši džak M. Hórnikej, kotrež je mi při zrjadowanju nic jeno tuteje zběrki, ale tež cyleje knihi pomhał a jeje čiśc nawjedował.

II. Prostonorodna nastrojowa hudźba Łužiskich Serbow.

W nalěću lěta 1886 sym skónčenje, kaž běch sebi hižo dawno přał, krasnu Łužicu wopytał. Wabješe inje stajne nutrna žadosć, zo bych serbski lud a jeho wótěnu spóznał. W tom lěće pak zjednoći so z mojim starym přećom tež potřebnosć, zo do Serbow pućowach. Wudawajo zběrku narodnych pěsni wšech słowjanskich ludow spóznach, kak nuzno je, zo bych sam serbski ludowy spěw a prostonorodnu hudźbu spóznał. Njepříndzech potajkim do Łužicę jeno ze sameje sympathije, ale tež dla ethnografiskeho hudźbneho studia, kotrež bě mi nuzne, a tak je tuto pućowanje moje zapiski z mnohim witanym dobytkom napjelnilo.

Tohodla žadaše mój wjelečešeny přećel redaktor dr. Muka, zo bych wo wuspěchach swojeho pućowanja rozprawu podał, do čohož sym lubjerad zwolił, dokelž sebi mysku, zo budža so tež serbscy bratřa nad mojim dobytkom radować, runje jako sym so tež ja nad nim radował. Wězo hodží so nětčiši stav serbskeje narodneje pěsňe a hudźby powšitkomne woznamjenié z dwěmaj słowomaj: pomałe spadowanje, štož radostne njeje; ale při tom dyrbimy na to kedžbu měć, zo je w našim času wšudże tak, dokelž so nawječorna zdžělanosć wšudže mócnje dodrěwa a ethnografisku wosebitosć prosteho ludu zničuje. Džiwać dyrbi so na to, zo móže so w tajkim času z cyla jeno hišće wo mjeńšich abo wjetších powostankach tuteje wosebitosće rěčeć wosebję pola serbskeho ludu, kiž je wosrjedź Evropy a potajkim na stajnosći

z nawječornej kulturu wobkhadžuje. A sym-li potajkim prajił, zo sym so nad wuspěchom swojego pućowanja zwjeselił, sym z tym prajił, zo je so pola Serbow, džiwajo na ethnografiju a wosebje na hudźbu, wjacy wukhowało, dyžli běch so nadžał.

W tutom nastawku njemóžu wšelakich příčinow dla wšitko podać, štož sym we swojich zapiskach z Łužicy přinjest a štož sym z cyla spóznał. Mój program bě: A. spóznać prostonarodny spěw serbskeho ludu, jeho pěsni a te, kotrež bychu njeznate býłe, napisać; B. spóznać woprawdžitu serbsku prostonarodnu hudźbu, hercown a jich hudźbne nastroje (instrumenty).

Štož narodne pěsni nastupa, je wuspěch mojeho pućowanja tónle. Nadešoł a zapisał sym 223 dotal z džela njewoćiščanych pěsni a reji, bohužel z wjetša jeno melodije; texty njemóžach wšitke dostać, runjež sym za nimi slědžił.

Tudy cheu rozprawu podać wo prostonarodnej hudźbje, wo hercach a jich hudźbnych nastrojach.

Wo nastrojowej narodnej hudźbje Serbow sym so rozhładał przed swojim wotjèzdom do Łužicy w druhim dželu Smolerjowej zběrki Łužiskich narodnych pěsni. Tam sym namakał, zo maju Serbjia nimo „kosmopolitiskich“ nastrojow: husli (němskich), klarinety, trumbli, róžka atd. hišće serbske husle, tarakawu, dwoje „dudy“ (měchawu, kozoł) a lulawu (piščałku).

Prěniše nastroje nimaju w hudźbnej ethnografiji žaneje wažnosće; tohodla tež Smoler jeno mjena zapisuje a dale ničo. Za to pak su druhe nastroje (kotrychž mjena su šeršo čišćane) kedažby hódne, a tohodla je tež Smoler dosé nadrobnje wopisuje nimo lulawy, kotaž je přejara jednora. Wona nima wosebiteho wuznama, dokelž so prawidłownje njenaložeše a dokelž so z njej woprawdže narodna hudźba njehaješe. Lulawa je skerje džécaca hrajka, po cyłym swěće rozszerjena a kóždemu znata.

Woprawdžity wuznam a njeprějomnu wažnosć maju štyri nastroje: serbske husle, tarakawa, měchawa a kozoł. Njewém, bač su w serbskim ludze (z wuwzaćom wobojich dudow, kotrež su pola wšich europskich ludow) nastale a su-li potajkim słowjanskeho pokhoda; ale tež njedžiwajcy na to směmy je narodne serbske nastroje mjenować, dokelž su w serbskim ludu, w jeho

narodnym žiwjenju swoje ważne město dostałe při wšich swjedženjach, wjeselach, wobrjadach a wašnjach, dokelž so z nimi narodna pšeń haješe, dokelž z nimi wosebita narodna nastrojowa serbska hudźba a skónčnje tež narodny hudźbniski słowjanski typus: serbski herc so wutwori.

Potajkim by serbskich narodnych hudźbnych nastrojow štyri było. Štož rozšerjenje a trjebanje tuthykh nastrojow nastupa, prají wo nich Smolef, zo móžemy je w jich prawej płaćiwosći skoro jeno hišće wokolo Mužakowa nadeńć. Tute słowa su napisane před lětom 1843. Dokelž sym do Łužicy skoro poł sta lět pozdžišo pućował — čas to, w kotrymž duch noweho časa najmocnišo na wsy so dobywaše —, myslach sebi, zo lědma jedyn tamnych nastrojow nadeńdu a runje tak mało serbskeho herca. Moje nadžije běchu jara snadne.

Ale kak radoстnje buch přeslapnjeny! Nic jeno zo sym tute nastroje a jich hercov nadešoł (z wuwzaćom jeničkeje tarakawy, kaž pozdžišo powěm), ale je so mi radžilo, tež pjaty łužiski hudźbny nastrój nadeńć, kiž je dotal — štož je mi wědomo — njezny. Su to małe wěrowanske huslički, wo kotrychž pozdžišo wjaczy naspomnu. Z toho wšoho je jasne, zo móžach so, wotjězdžo z Łužicy, nad wuslědkom swojego pućowanja radować, přetož mało běch wočakował a namakach mnoho, myslil běch sebi, zo su wše nastroje zaše a namakach nawopak pódla znatych hišće „nowy“ nastroj.

Prjedy hač k jednotliwym nastrojam přeńdu, naspomnu hišće něsto powšitkomne wo serbskich hercach. Dyrbimy dwojich serbskich hercov rozeznawać. Z prěnja woprawdžitych starych serbskich hercov, kotiž na narodne serbske nastroje hrája, pěstujey narodne reje a pěsňe. Tući hercy — sława nic jeno Serbow, ale wšich Słowjanow — bohužel so zhubnija, woteměraju na wulku škodu Serbow. Džensniši džeń je jich jeno hišće mało.

Z druga su nowiši hercy, na kotrychž jeno z hněwom spominam. Město narodnych nastrojow maju cuze instrumenty, „kosmopolitiske“, město narodnych reji a pěsni pěstują cuzu hudźbu, z wjetša němsku. Dokelž maju z wjetša swětle mosazne instrumenty, mjenuje lud tutu hudźbu prosće „messing“. Tući

ludžo potorhuja a niča to, štož su stari twarili, teptaju z nohomaj herbstwo swojich prjedownikow a wonječešću tak najdrózsi pokład, kiž su jim wótecojo wotkazali a kiž je pycha cyłego Serbstwa: narodnu ludžbu, narodne pěsňe, narodne ludžbne nastroje. Tohodla bychu njesměli ani mjeno „serbski herc“ měć, dokelž runje nawopak toho činja, štož su činili a tu a tam hišće nětk činja prawi stari serbscy hercy. Tući pěstujcy narodnu ludžbu podpjerowachu we Łužicy słowjanski živoł, džěłachu za přispōrjenje prostonarodnego słowjanskego wumjełstwa we Łužicy, ale jich njeporadženi nasłednicy noweho časa zacpěwaju wšo to, zničujcy domjace wumjełstwo a zawjeduja njezmysine Barlinske a Drježdānske pólki a walcery, a z tym tupja a morja ludžbne a spěwne wobdarjenje, kotrež je serbskemu jako słowjanskemu ludej hłuboko zaščěpjene, haj woni pomhaju z tym serbski lud sam germanisować! Tohodla mam tých hercov po nowej módze za wulkich zahubjerjow, škódnikow a njeprěčelow łužiskich Serbow.

Štož prawych starych serbskich hercov nastupa, sym tu zajimawu wěc namakał, zo běchu w sakskej Hornjej Łužicy hercy najbole mjez krawcami a šewcami, w pruskej Hornjej Łužicy mjez džělačerjemi a dale k połnocy mjez burami. Hižo w najeźnym kraju sym jeno mjez burami hercov namakał.

Nětk wopisam jednotliwe nastroje a to w tomle porjedze:

1. tarakawu, 2. serbske husle, 3. wěrowanske husle, 4. měchawu a 5. kózla.

1. Tarakawa. Tón nastrój chcu tohodla najprjedy wopisać, dokelž mješe moje pytanie za nim jara zrudny wunošk, a dokelž bych njerad widział, zo by kónc tutoho nastawka zrudnje wuklinčał. Wšitke druhe nastroje sym we Łužicy zbožownje namakał, a tež hercov, — po jeničkej tarakawje sym podarmo so wobhonjował. Z wjetša njeznajachu ani mjeno toho nastroja, pomjenujcy jón „stara serbska piščel“. Tarakawa sama pak so njewujewi a wšitke powěsće wo njej klinčachu stajnję jara zrudnje; najbole hižo nichtó njepomni, hdy je so na tarakawu piskało. Skónčnje naděńdzech tarakawu — jeničku na swojim pućowanju, a hišće njebě ani cyła! Běše to w Kulowcu w pruskej Hornjej Łužicy. Hospodař Nykela bě ju dostał po njebohim džělačerju Hanču,

kotryž běše herc na tarakawu. Hanč zemrě, Nykela zdžedzi pišel, — ale nic tež swědomosć hraća na nju. Tohodla nje-staraše so wjele wo nastrój; da so jemu wokoło waleć, rozbić, hač so skónčne rozsypa a někotre kruchi so pozhubichu. Hdyž Nykelic wopytach a swoju žadosć wuprajich, počachu po cyłym domje běhać, kusk po kusku přinošeć, ale njebě to wšitko. Hdyž te kruchi do hromady zestajowachmy, njeostawasę so hlowny džělk: připrawa, w kotrejž so zynk twori. Dyrbju tohodla swoje poznamki ze Smolerjowejho wopisowanja (w Pěsničkach z l. 1843) dopjelnić.

Tarakawa je podobna klarineće, ale trochu čeňša. Dołha je něhdze 54 cm. Twar je jednory. Je to rołka hladcy wottruho-wana, kotrejež spódni (delni) kóne so jako lijk rozsérjuje. Wobarbjenje je čorne. Na někotrych městnach je nastrój wobjaty — snadź bóle dla wozdoby dyžli dla skrućenja — z mosaznymi pružkami (rynkami), z kotrychž posledni wobdawa lijkoty kóne tarakawy. Mjez tym zo je tarakawa ze swojim twarom klarineće podobna, dopomina z připrawu, w kotrejž so zynk twori, na obou. Nětko dyrbju so wobroćić k Smolerjowym słowam, kotryž piše: „Dieses Instrument ist mit 13 Löchern versehen, von denen neun in einer Linie und vier seitwärts derselben angebracht sind; vier davon befinden sich am Vorderstück, sechs am Mittelstück und drei am Schallstück, welches ausserdem noch ganz am Ende eine Oeffnung hat, wodurch ein Band gezogen werden kann, um es aufzuhängen. Das Mundstück besteht aus einem von hartem Holze gefertigten Knopfe mit einem Zapfen, der ins Vorderstück hineingesteckt wird. Mitten hin durch Knopf und Zapfen geht eine sehr enge runde, mit einem messingenenen Cylinder ausgefütterte Oeffnung. An diesem Cylinder, welcher nach vorn etwas hervorsteht, steckt ein dünnes, wie bei der Oboe vorgerichtetes kurzes Rohr, wodurch der sehr durchdringende und gellende Ton hervorgebracht wird, welcher dem Instrumente eigenthümlich ist.“

Tajki je wopis tarakawy. Wužich při tom z wjetša Smolerjowejho słowa, ale nic ze swojeje winy. By mi lubšo było, hdy budžech móhl tarakawu sam porjadnje zeznać a potom tež wopisać. Tohodla běše citat ze Smolerja trěbny, a dokelž je kniha Smolerjowa nětko hižo dosé žadna, měnju, zo budža wuwzate słowa někotremužkuli witane.

K tomu hišće přispominam, zo ta na posledku mjenowana trubka (troska) so dželaše ze sciny a zo so k tomu nałożowaše scina, — jako mi w Kulowje zdželichu, — skoro jeničcy z nje-dalokich hatow, dokelž běše najlepša.

Štož nastupa wašnje a podstatu hry (piskanja) a hudžbne rjadowanje zynkowego materiala, z kotrymž tarakawa disponowaše, wo tom Smolef njespomina, ja pak na swojim puću wo tom ničo zholić njemóžach, dokelž herca njenadeńdzech, haj ani dospołnje zdžeržanego nastroja!

Tarakawa je potajkim drje cyle zašla! Snadž hižo we řužicy z wuwzaćom woneho kruchateho exemplara w Kulowcu nihdže druhi ani njeje! Što je přičina toho spěšnego zhubjenja? Sym pónaž, zo je to zawinowała zbožowniša konkurrentka — klarineta. Za nju wuměnicu hercy tarakawu. To pak njeběše wulke nje-zbože; přetož klarineta přija tón samy nadawk na sebje, kajkiž mješe tarakawa: w ruce starych serbskich herců wuwodzowaše narodne pěsňe, narodnu serbsku hudžbu. Nastrój takle drje zańdže, nic pak hercy. Či zwostachu, hač w nowišim času hakle počinaju so pozhubjeć, jako druzy hercy. Nowych młodych klarinetistow je dosć, ale to njejsu prawi serbscy hercy; tući stajnjе wotreběraju a njebudže doňho trać a posledni póndže do rowa!

Potajkim bu klarineta po tarakawje narodny nastrój; to smě so tohodla prajić, dokelž so na njej njepěstowaše cuza hudžba a tež cuze živojoły njezanosořachu so mjez Serbstwo; wona džě bórzy zdomjaeni a postaji so do služby serbskeje narodneje hudžby. Tón nastrój přiuči so do swojeje wokoliny, jako so cuzobnik assimiluje w czubje noweho naroda a bywa jeho sobustaw. To-hodla njesměmy z našeho stojnišća klarinetu poruno stajeć druhim „kosmopolitiskim“ instrumentam.

Što je přičina, zo je we wojowanju mjez klarinetu a tarakawu tamna dobyła, njemóžu njezmylnje wobtwjerdžić. Ale zda so mi, zo je dokonjanosé klarinety jednoru tarakawu předobyła; zynkowy (tonowy) material při wonym nastroju je wjetší a wšelakoriši.

Dobreho stareho herca na klarinetu nadeńdzech w starym Mrózu, dželaćerju w Kulowje. Namakach pola njego wjele dobrych samownosći, wo kotrychž sym jemu w českich časopisach

zasłużenu kławalbu dał. Wón znaje wjele pěsni, je dotal čerstwy, čily a woprawdze njespróchniwy.

2. Serbske husle. Z wuspěchom swojego slědzenja potutym nastroju sym dospołnie spokojom: nađešoł sym jón dosé husto. Zda so mi, zo njeje serbska wjes, hdžež by tutoho nastroja njebylo. Wězo njejsym jón přeco w najlepšim rjedze nmakał, husto bě wón hižo tajki, zo so trjebać njehodžeše, ale druhdze zaso mějachu jón w najwjetšíj čistoće, haj nađeňzech tež dobrych hercow, wo kotrychž pozdžišo porěču. Najprjedy wopisam nastroj sam.

Při serbskich huslach su najtrěbníše tele wosebitosé: 1. Maju jeno tři truny: e, a, d. 2. Maju khětro hinaši twar; rysy hlowneju deskow na resonancnym čele su drje podobne číslu 8 kaž při němských huslach (runjež su při serbskich huslach tute rysy jednoriše), ale wulki rozdíl je w tuteh třoch wěcach: a) spôdnja deska je dospołnie runa (při němských huslach je zwaha wjelbnjena); b) zwjeršna deska tež zwjelbnjena njeje, ale njeje tež runa, ale je prawidłownje nazhibnjena, jako by ze scény pródzneje ročki wzata byla; c) wobě tutej descy njejstej runoběžnej kaž při němských buslach, ale zwjeršna deska je nakosnje položena, tak zo je při korjenju wyšša a k šiji je dale nižša. Wyšša je mjenujcy na tamnym kóncu, kiž so při němských huslach pod brodu džerži, a je tak wysoka, zo so serbske husle runje tobodla pod brodu džeržeć njehodža; kak so džerža, praju pozdžišo. 3. Třeći rozdíl je tón, zo na kóncu šije njeje spirala jako při němských huslach, ale runa desčička ze wselakimi zarězkami wudebjena, do kotrejež su kiješki k přičinjenju trunow zasadžene wot spody a nie z boka jako při němských huslach.

Nimo toho su někotre mjeńše rozdíle, kaž na příklad: wosebita forma zubateho wěka; jednore žolte wobarbjenie; wudebjenje kromy zwjeršneje deski, kotrež z małych skřižowanych čornych smužkow wobстоji; kulowate a hwězdate čorne wudebjenje wosrjedz husli na zwjeršnej descy blizko ročka; runaj dwaj wurezkaj do resonancnego čela, kotrajž staj při němských huslach kaž f zezhibnjenaj. Smyk abo hudźeć je mało hinaši. Skónjenje je při serbskich huslach hišće jena wosebitosć: bant, kiž je k woběmaj kóneomaj husli přičinjeny, zo bychu so za njón husle

džeržeć móhle. A to čini so na cyle wosebite wašnje. Sym hižo prajíł, zo so serbske husle z brodu přidžeržować njehodža. Herc, hdyž so k piskanju hotuje, přimnje husle z prawej ruku, tyknje lěwu ruku přez bant a přiminje z tej samej ruku husle za šiju; potom přitkóči jich spódni (delni) kónč — nic k šiji, kaž so z němskimi huslemi čini, ale k wutrobnu, při čimž lěwy ťohé kruće wupinje, z tym so bant načechnje a husle so takle hišće bóle k čelu přitkóča. Potajkim je połoženie serbskich husli při piskanju wodorune abo horizontalne kaž při němskich huslach, ale tež tady su rozdžele. Serbske husle su tak zložene, zo njeje zwjefšna deska horjeka a spódnja deleka, ale zo stej po bokomaj a horjeka je pobok husli, tak zo přez to hudžeć so njesuwa nakosnje a wodorunje kaž při piskanju na němske husle, ale zwi-sujo: smyka so z deleka horje a nawopak w tajkej nakosnej smuzy, kajkuž wisaca waha twori.

Piskanje na serbske husle je hewak formalnje w druhich nastupanjach jenajke z piskanjom na němske. Jenož jene zwon-kowne wotkhilenje hišće naspomnju: najnižši ton, kotryž móže serbski husle nałožeć, je d; hľubšo piskać njemóže, dokelž truny nima. Za to pak su we znutřkownym charakteru piskanja mnohe wosebitosće, kotrež su zrosćene ze słowjanskim duchom skladbow, na husle piskanych, jako tež ze słowjanskim duchom herca samoho, tak daloko, štož je tutón hišće ze stareho rodu, njeskaženy z jèdojtym dychom noweho časa. Skladby, kotrež su serbskim huslam najbóle přirodžene, su serbske reje. Mějach puénjo přiležnosć wjèle tutych rejí nadeňe (přez połdra sta), ale bohužel z wjetša bjez texta. Tu a tam mi při někotrych rejach prajichu, zo so njespewaju. Njemóžu runje přisahać, ale k wérje podobne je, zo su so něhdy wše reje spěwałe, mjenujcy prěnjotnje je so pola wšech narodow k rejám spěwało, spěw bě zaklad a założef wšeje hudžby.

Serbske reje maju swój wosebity typus a to nie jeno we swojich zakładnych rysach (we kotrychž maju wěstu podobnosć z polonezu), ale tež w jednotliwoścach, we mnogich wudebjeńkach abo kaž so wobraznje praji: we swojej hudžbnej ornamenticy. Serbska reja by do tutoho nastawka ani njeslušała, hdy by tuta ornamentika wutwor serbskich hercov njebyla. W tom su drohe wopomnjeće po sebi za přichodne časy zawostajili, hdyž

budźe wšo tak rozwažene, jako so słuša. Woni su jednory přenjotny hlós bohače a nadrobnje wuwjazali a wudebili rhythmisci a melodisci, a su z tym swoje něžne hudźbne čuće wopokazali, swoju hudźbnu fantasiju, swoje hudźbne dary, swojego słowjanskego ducha. Dživno, zo w dotalnych zběrkach lužiskich narodnych pěsni so tak mało rejí namaka, hdyž je so tola mi radžilo za dosé krótki čas jich telko nadeńć. Raduju so nad tym nimo měry a to čim bôle, dokelž su mjez exemplarami wote mnje namakanymi najkrasniše reje, kotrež sym spóznał. Sym pokłady narodnego lužiskego wumjełstwa namakał, kotrež su z wjetša džěla serbskich hercown. Sym přeswědčeny, zo budža, kaž so w nětčisim času pola nas w Čechach wjele kedžbliwośće narodnemu ornamentej na morawskim wušiwanju přiwobroća, runje tak we swojim času słowjanski hudźbny ornament studować a k tomu studiu poda wjele wubjerneho materiała serbska reja, kotař je přez pilnu a žohnowanu ruku serbskich hercown wysoko narostła a kćenja njenadžiteje krasnosće přinjesła, kćenja cyle słowjanske, přenjetne, kotrež wažne městno na polu prostonarodnego słowjanskego wumjełstwa, haj tež w kulturnych stawiznach słowjanskego splaha lužiskich Serbow destanu.

Nadžiju so, zo je so mi tola z džěla radžilo pokazać, w čim tamny znutřkowny rozďzel hudźby na serbske a na „němske“ husle wobstoji. Tutón rozďzel postaja serbsku narodnu hudźbu a jeje założerjow — serbskich hercown wysoko! Tohodla je zhujowanje hercown a jich narodnego instrumenta jara zrudna, ale njeprějomna wěc. Štož je so mi radžilo serbskich hercown spóznać, njejsym z młodoho splaha žanoho widział, kiž by po čeri swojich předownikow dale kročié cheył, kiž by dosé lubosće k drohemu herbstwu swojich předownikow měł, zo by nětk jich hódný naslědnik był. Spóznał sym, zo młodži hercy na serbske husle pak z cyła hižo njepliskaju, pak drje hišće pliskaju, ale jara njerady; němske husle su pola nowšeho splaha dospołnje so předobyle, štož dobyće euzby nad domjacym elementom rěka. Khorhoj słowjanskego narodnego wumjełstwa we Łužicy su cuze wětry rozdrěle, wona podrubnje so a spadnje, zo by město njeje euzba swoju dobyčersku khorhoj postajiła — tohodla do džěla, zo by

so zdörperžalo, štož so hišće zdörperžeć hodži! My Słowjenjo mamy džē starodawny brach, zo sebi swojego njeważimy a cuze přijimamy; potom hakle, hdyž je wšo zhubjene, hdyž je hižo pozdže, płakamy, zdychujemy a skoržimy nad zhubjenjom, kotrež smy sami zawinowali, cheemy z wołanjom wrócić to, štož je čas ze železnymaj rukonaj wotnjesł a štož hižo ženje wróco njeda; smy kaž tamni njeskedžbni ludžo, kotriž prawo na bohate herbstwo zamjelča — a potom so zamołwjeja, zo by so jim wróciło! Tak je hižo podarmo płakać, podarmo sebi hłowu łamać — lěpje je, z toho sebi wučbu wzać: budźmy přichodnje kedžbliwi, džělawi, spróčniwi!

Tuta žałość je so mi z wutroby wudrěla nic jeno tohodla, dokelž Łužiske narodne wumještvo spadować widžu, ale tež, dokelž je njeskedžbność pola nas Čechow zhubjenje a zabyée telko wěcow zawiñła! Nadžiju so, zo moje słowa tež pola někotrehožkuli Łužiskeho bratra wothłos nadeńdu.

Nětk pak dyrbimy hišće k serbskim huslam, k jich piskanju a k hercam so wrócić. Myslu, zo so we swojej wumješskiej bytnosći serbska hudžba wot němskeje hłuboko rozeznawa, a zwonkowne znamjo tuteje prawdy zda so mi hižo to być, zo su Serbjia „kosmopolitiske“ husle na rozdžél wot serbskich raznje pomjenowali „němske“. Z toho hodži so sudžić, zo su serbske husle přenjotnje słowjanski instrument, štož tež to wobswědča, zo pola druhego europskego ludu njejsu; a dokelž tež ani jedyn druhí słowjanski narod jich nima, su z dobom tež samo jeno serbski instrument. Tuž je serbski herc, kiž na husle piska, samo jeno serbski typus, a dokelž, kaž sym pokazał, je tež hudžba, kotaž je so ze serbskimi huslemi wuwiła, cyle wosebita, oryginalna a zo je nimo toho hewak wubjerna, je wěste, zo dyrbja so serbske husle a wšitko, štož z nimi zwisuje, jara wažić; je wěste, zo ma tutón instrument wulki wuznam a zo je potajkim tež nětčiši čas, hdyž tutón instrument a jeho zastupjerjo so zhubjuja, za Serbow wopomnjeća hódny čas a wažny ze stejišća słowjanskego narodopisa a to nic jeno z wědomostnego, ale z cyła powšitkownego stejišća, přetož ze zhubjenjom serbskich husli a jich hudžby so ze słowjanskeje bytnosće Łužiskich Serbow džel zhubi, tak jako ničacy Zub wětrow skału drjebi.

Snadž by so móhlo rjec, zo su němske husle dospołniše dyžli serbske a zo potajkim tuto přeměnjenje žane zhubjenje a škoda njeje, ale wužitne wupožčenje, dobra kupý, haj samy dobytk. Wězo přidawam, zo su němske husle dospołniše — maja džějenu trunu wjacy! Ale što dyrbi so za tutu trunu dać? Cyłe to bohatstwo słowjanskich zynkow, kotrež wšě na wěcne do zabyća zapadnu, słowjanskosc serbskich zabawow a reji, — při kótrychž přichodnje njebudža wjacy słowjanske hłosy dušu zahřewać, ale cuze pěsnje — z krótka drohe hudźbne płody słowjanskeho ducha lužiskeho Serbstwa! Droha to kupý, droha jako přeco, hdyž jedyn narod wot druheho kupuje cuze za swjate herbstwo swojich wótcow! Tu narod předawa kruch swojeje bytnosće, předawa mjaso a krej swojego samsneho čěla za cuzu błyścaku a po napohladze wabjacu maličkosé! Na tuto wašnje smy my nawječorni Słowjenjo wjèle cuzbje předali a tak herbstwo swojich wótcow přisadžili — wo tom stawizny přemnoho powědaju. A rozhladujemy-li so džensa po Słowjanstwje, widzimy, zo so to bišće dotal stawa. Duša rudzi so hłuboko, widzicy tuto wocuzbnjowanje Słowjanstwa a praša so bjezdžak: „Hdy budže toho tola kónce? Hdy Słowjanstwo na tutom błudnym a zahubnym puću zastanje?“

3. Wěrowanske huslički rěkaju tež małe husle abo małe fidle. Tak mi w Slepom w namjeznej krajinje prajachu, w kotrejž samej sym tutón nastrój nadešoł. Małe rěkaju tohodla, dokelž su woprawdze mjeńše dyžli serbske husle, wěrowanske pak tohodla, dokelž so jeno při wěrowanjach — kwasach trjebaju. Ale jich nałożowanje je tež hewak wobinjezowane; přetož na huslički so jeno tehdom piska, hdyž so jich hudźba z dudami přewodža. To je powazy jich hudźby cyłe přiměrjene. Dokelž su małe a z cyła wysoke zynki piskaju, by jich hłos sam za so přejara wrjeskaty a škręčaty był. Tohodla trjebaju přewod „rozomnišeho“ kózla abo měchawy, w kotrejuž kolebatej něžnej hudźbje so wótre zynki husličkow měrnjuja; zynki husličkow zwjazuju so z hłosami dudow do noweje łahodnej, něžnej, połnozwučnej a wjesołej hudźby. Wěrowanske huslički su dospołniše kaž němske husle twarjene. Rozdžél je tón, zo su wjèle mjeńše, něhdžé kaž husle za džěci. Džělaju so z worješiny a su njebarbjene. Serbskim huslam su w tym podobne, zo maju jeno

tři truny a zo na kóncu šije tohorunja zaplečenja nimaju, ale runu desčičku, do kotrejž su z deleka kiješki zasadžene k přičinjenju trunow. Truny su přeco z kowa (metalla); tohodla ma hudžba, při kotrejž so na huslički piska, brinčacy přidych, štož cyłkej njemało wabjaceje mocy dawa.

Huslički džerži herc jako němske husle, jeno z tym rozdželom, zo je, dokelž su přejara krótke, z brodu přidžeržować njemóže, ale je wo wutrobu zepjera jako němske husle. Druhi rozdžel při džerženju tutoho nastroja njeje.

Pódla husličkow, kaž hižo prajich, su přeco z dobom dudy slyšeć; bjez tutych so huslički njetrjebaju. Štož je hudžbu tuteju instrumentow zjednoćeneju slyšał, dyrbi tuto zjednoćenje zbożowne mjennować. Při tom zwjazujetaj so dwaj instrumentaj, kotrajž staj po powazy wot so najzdalenišej a po zaměrje nawopačnaj, z čimž něšto srjedźne nastawa, čomuž žanoho přehnaća porokować so njehodži. Dudy mjennujcy podawaju mjehku, kolebacu, šučacu hudžbu, jako bychu wusnyć chyłe. Huslički pak su runje tej samej nawopak: jich hudžba je wótra, wuskočna, wjesoła, jako by chyła posłucharja k wjeselu, k rejam a k spěwej pohnuć. Ze zjednoćenjom wobeju tuteju tak wšelakeju ludžbow dostawamy „złotu srjedźnu drohu“: nowa hudžba njekoleba ani k spanju, ani zas nawopak njećéri posłucharja k druhéj mjezy, k njesmérnemu skakanju a wyskanju, ale zawjeseluje, napjelnja z radosću a k rejam čłowjeka njehoni, ale něžne wabi.

Při tatom nastroju je wosebje to nadpadne, zo Smolef wo nim ničo napisał njeje. K tomu je dwoja wina mózna: pak wo nim njewědzeše, pak tutón nastrój tehdom hišće njebě a je hakle w najnowszych časach so trjebać počał. Duž sym so dudaka Bola w Slepom prašał, hač so hižo dawno na huslički piska abo nic. Bola wotmołwi, zo njepomni, hdy je so na nje piskać počalo. Nimo toho druha ważna wěc za to swědči, zo je so tutón nastrój hižo dawno nałożał. Štož je so mi spóznać radžilo, bywa tutón nastrój w Slepom a we wokolinje, potajkim w krajinje, kotraž je w cyłej Łužicy najzakhowaniša. Wliwej noweho časa je tuta krajina mjez wšemi Łužiskimi wokrjesami najmjenje wustajena, štož wosebje — po mojim zdaću — hłuboke a šroke hole činja, kotrež tutu krajinu wot druhého swěta džela. Hdy bychu potajkim

wěrowanske huslički cuzy element z najnowsich časow byłe, bychmy dyrbjeli je přede wšim w druhich džélach Łužicy nadeńć, kotrež su cuzemu wliwej přistupniše a njebyehu byłe nawopak w Slepjanskej krajinje, kotař so z najwjetšej zakhowanoscé a njedotknitoscé wuznamjenja, štož narodopis nastupa. A skónčne dyrbimy prajić, zo je tutón nastrój, hdy by tež prěnjotnje cuzy był, nětk narodny nastrój; wón je znarodnił a ma wažne městno w narodnym łužiskim žiwjenju, je srědk k bajenju domjaceje słowjanskeje hudźby. K wěrje podobne potajkim je, zo běchu huslički hižo w tych časach, hdyž Smoleř swoje nastawki do zběrki serbskich pěsni pisaše, ale zo wón tutoho nastroja njeznaješe.

Kajki hudźbny nadawk ma kóždy nastrój (dudy a huslički), hdyž so na woboje z dobom piska, móžemy sebi myślić. Huslički piskaju melodiju, kotrež herc stajnje přeměnja a wudebja. Dudak pak tuto piskanje jednorje přewodźa; wězo, hdyž na kóncu tutoho nastawka powahu dudakowej hudźby wopisać a wujasnić zamóžu, budže jasne, zo tež dudakowy přewod ničo druhe njeje, dyžli dwaj zynkaj, z kotrejuž spodni hluboki stajnje w jenom hlōsu zyněi, druhi pak wukhadźa z pišćele, na kotrež so runje tak melodija piska. Rozdžel pak je tón, zo dudak tutu melodiju z cyła prosće a jednorje piska, ma-li při sebi herca, kiž na huslički piska, mjez tym zo, hdy by sam piskał, hlōs (melodiju) runje tak bohaće přeměnja, jako to husličkar čini. Njepiska-li potajkim dudak sam, je lěniši — ale to je cyle prawje. Z tym, zo melodiju jednorje piska (mjez tym zo ju husličkar stajnje z mnohimi wudebjeňkami wjele wobohaća), ma tu zaſlužbu, zo dudakowa melodija z husličkarowej do jeneje melodije njesplunje, ale wobě melodiji klinčitej kaž duetto a dokelž ma dudak dwě pišćeli, słyszymy tríhlōsnu, połnozwučnu wjesołu hudźbu, kotrejž so znapřećiwić njemóžeš. Skónčne we scěhowacym wotdželu wo dudach pokazam, zo, runjež ze zjednočenja dudow z husličkami po prawom jeno tríhlōsna hudźba nastawa, so tola jako štyri-hlōsna hudźba zda. Tohodla tute słowa njedosahaju, zo by čitar wo powazy hudźby, kotař ze zjednočenja dudow z husličkami nastawa, sebi dospołnego woprijeća sčinić móhl, k čomuž je njewuměnjomne nuzne, zo potajnosć dudakowego piskanja spóznaje, jeho wašnje a powahu.

4. & 5. Serbske dudy: měchawa a kozol. Tutoho nastroja a jeho hercownjach doľho nađeňć, tak zo sym so wopravdze bojał, zo jich njenadeňdu, haj samo, zo jich we řužicy hižo z cyla njeje a zo je jich wosud podobny wosudej tarakawy. Ale sym zmylił. Přišedší do Slepjanskeje krajiny, spóznach, zo by so tuta krajina jako wótčina serbskich „dudakow“ (kózlarjow) sлаvić móhla. Njemóžach sebi wše mjena dudakow z tamneje wokoliny napisać, ale z najmjeńša někotre majena móžu podać. We Slepom staj buraj Bola a Domil, we Trjebinje Główka a Černik, w Rownom bratřa Šurmanec. Ći wšitcy maju kózla a měchawu a nimo toho tež małe huslički, na kotrež je dobrý stary herec, kaž praja, Hans Šewc, wuměňkař w Trjebinje. Zo su w tutej krajinje hercy přeco burja, sym hižo na spočatku tutoho nastawka prajił. Nimo tutyh hercow je w tamnej krajinje wěsće wjacy wosobow, na kotrychž sym njedošoł; haj mějach mało časa, zo bych mjenowaných hercow z najmjeńša wšich pónzał. Sym so jeno z dwemaj Slepjanskimaj dudakomaj spónzał: Bolu a Domilom.

Wobaj mužej njejstaj hišće staraj, njejstaj přez pječdzesat lět. Tuteje a někotrych druhich přičinow dla (kaž na př. zo je dudakowstwo poměrnje dotal dosé rozšerjene, zo maju dudacy dotal swojich wučomcow a potajkim nowy splah dudakow plahuja a zo skónčenje jich budžbu lud sam dotal jara lubuje), směmy so nadžeć, zo budže dudakowstwo we Slepom a wokolinje hišće doľhe doľhe lěta trać, štož budže tamnym Serbam jeno wužitne; přetož konservativismus we wopisanym zaměrje je zapjera přeciwo poněmcowanju Serbow, přeciwo wotcuzbnijenju jich přenjotněho słowjan-skeho žiwjenja.

Kak rady maju dudy mjez tamnym ludom, wo tom so přeswědći sym za krótki čas swojego přebywanja w Slepom dosé přiležnosće měl. Běše kwas — bě na nim dudak z hercom na huslički; běchu w njedalokej wosadze reje — tam bě zaso druhi dudak ze svojimi towařsemi. Spóznach, zo je w tutej krajinje radostna přiwučenosć k dudam, zo je jich přítomnosć dotal nuzna při wšich zjawnych swjedženjach, zabawach a wašnjach, a nadžiju so, zo tež młody splah tutu sympathiju k dudam zdžedzi a zo tak k tomu připomha, zo bychu so hišće doľho w žiwjenju zdžeržala.

W opisam serbske dudy, kotrychž stej dwě družinje, měchawa (dudki, kózlo) a kozoł („dudy“ so zabywa), a dokelž je měchawa jednoriša, wotbudźemy najprjedy tu.

Měchawa je po prawom jeno wuharowany čorný měch z célaceje kože. Tuta koža je njepředujomne zešita a jeno tři džery su wostajene: jena tam, hdźež bě hłowa a dwě tam, hdźež běstej přednej nozy. Wšo druhe je dospołnje začinjene, zo by powětr nihdze wustupować njemohl.

Tute tři zwostawace džery su takle připrawjene: 1) tam, hdźež bě hłowa, přičinja so piščel, kotraž so z woběmaj rukomaj džerži a na kotruž so melodija piska, kotraž piščel přeběrawa rěka; 2) tam, hdźež bě lěwa noha, přičinja so druha piščel, wulka to roła, kotraž dudakej po khribječe dele wisy a jeno jenički hłuboki hłós dawa, rěka bruma; 3) tam, hdźež bě prawa noha, přičinja so „wusće“ (kónc) małego měška, z kotrymž dudak, jón pod prawej pažu džeržo a jón přizimujo, powětr do měchawy honi; měchej rěkaju hercy němski „blosberk“ město „blasebalg“.

Piščel, kotraž je do prědka wobročena a na kotruž herc melodiju piska, rěka přeběrawa, dokelž so po njej porsty tak prohibuja, jako bychu zwuk po zwuku přeběrałe. Je snadź połdra stopy dołha, tak sylna jako něhdze fleta a skoro cyła z drjewa. Jeno jeje kónc, zazhibnjeny a jako lik horjeka široko wotewrijeny, je w swojim wužšim dželu z roha wudźeły a w swojim najśeršim džele ze żołteho blacha. Na přeběrawje (jeje drjewjanym džele) je sydom džerkow zwjefcha a jena, hnydom horjeka, je spody; zadžeržuje so z palcom lěweje ruki. Lěwa ruka mjenujacy džerži přeběrawu horjeka a prawa, dokelž ma wobčežne dželo napjelnjowanja měchawy z powětrom, džerži přeběrawu niże. Hłosy, kotrež přeběrawa dawa, su w f-dur.

Zwuk twori so w njej z tutej připrawu. Z nutřka je mosazny stołpik po dołbosći zasadżeny, kotremuž łahodny rohožinowy jazyček přiléhuje, na spódnim kóncu staj wobaj mjez sobu zjednočenaj. Duchany powětr trase z jazyčkom a tak wukhadźa zwuk, kiž při piskanju melodije słyszymy. Tutón jazyček rěka tresć (troska). Wón dyrbi hłós, kotryž z přeběrawy wukhadźa, charakterisować. A wopravdze klinči melodija, sama za so přejara

wótrje, třeskawje. Ale tójšto měrniša bywa tutu melodija přez brunčacy a stajnje klinčacy hłós, kiž druhu pišeł, wjele wjetša a přez ramjo přečisujena, dawa.

Tuta rěka bruma (bórčawa). Wona wisa po khribječe dele a z měchom zwisuje z jara čéñkej rołku, kotraž je do brumy na zwjefšnym kónetu z boka vertikalne zasadžena. Dokelž ma bruma dosé hłuboki hłós dawać, dyrbi khětro dołba być a by dyrbjała po prawom dełni kónc něhdźe pola dudakowych bristow měć. To pak njeby ani wušikne ani rjane było, a tohodla bě nuzne, tutej trěbnej dołhosći hinak wotpomhać. Něhdźe srjedža je z pomocu dweju zhibnjeneju mosazneju rołkow koleno tworzene. Bruma mjenujcy njeńdže runje dele, ale wróci so něhdźe w połojey naspijet z pomocu mosazneje zhibnjeneje rołki, na čož zaso z pomocu toho sameho srědka prěnjotny zaměr dostawa a dale dele dže, hdzež — něsto niže křiža — drjewjany dżel so skónča a přičinja so zaso zazhibnjenia, dale bóle so rozšérjaca rohowa rołka, kotraž so tež jako přeběrawa horjeka z wobročenym a šěrko wotewrjenym „lijkom“ ze žołteho blacha k posyljenju zwuka kónči.

Bruma je swoje měno zawěsée z toho dostała, zo jeno brunči, dawajcy jeno jedyn hłós, hłuboki, stajnje klinčacy, contra-f, z čimž so runje tak wótry hłós přeběrawy zeslabjuje, jako so tež dudakowej ludžbje tamne jednohłosowe lubozne přebarbjenie dawa, kotrež z wučenišim słowom „pastoralne“ mjenujemy. Zwuk so zasadnje runje tak twori kaž w přeběrawje, jeno wulkosć a material tamneje zwukotworjaceje příprawy staj druhej, zo by so nuzna hłubokosć docpěla. Tež tudy je stołpik a jazyčk, ale woboje je wjetše a z bozowego drjewa wudželane. Na kónetu jazyčka pak je kusk smoły přilěpjene, zo by so pomalšo třasł, a wón rěka přihódnje barcawa (bórčawa), zo by so z tym zwuk, kiž twori, přiznamienił.

Wobě pišełi, přeběrawa a bruma, stej na někotrych městnach z mosaznymi rynkami wobjatej, z džela k wudebjenju, z džela krutosee dla. Barbjenej stej čěmnobrunej. Nimo toho stej wudebjenej z koleskatymi rysami wot wjerčelnika.

Skónčnje mamy hišeće naspolnić třeći džel, měšk. Měšk kónči, kaž bu hižo prajene, do prawej džery w měše a nima ničo wosebiteho. Je to mały měšk, jeno mało wjetši dyžli tón, z kajkimž so pola nas (w Čechach) proch z klavira wuduwa. Zo by

dudak z łohéom derje duć móhl, je takle přihotowany. Wokoło čela ma pas z hočku na prawym boku. Tu zapowěša so měšk. Na prawym przedłohéu je zaso pask z podobnej hočku, z kotrejž so měšk ze zwonkowneje strony zapřimunje, na čož je hercej móžno derje duć.

Tajka je měchawa. Wot njeje so kozol („kósmaty“ kózol, nic „góły“) jeno zwonkowneje rozdžela. Wulki měch mjenujcy je z wódrjeneho kózla a kosmy su wostajene. Horjeka při šijinej džérje, hdźež je přeběrawa zasadžena, je primitivna drjewjana podoba kózlaceje hłowy, čorna wobarbjena a město wočow z dwěmaj mosaznymaj hozdžikomaj wuhotowana. Do tyła pak staj ji zasadženej dwaj zubaj, kotrajž mataj rohi woznamjenjeć. Wšo druhe je jenajke. Dudak ma drje dwaj měškaj za měchawu a za kózla, ale pišcele ma jene za wobaj nastrojej.

Hdyž dudak njepiska, ma dudy do jednotliwych džélów rozłożene (też pišceli hodźitej so do mniejsich džélów rozebrać) a składże wšitko kedžbnje do swětlabruneje rancy, kotruž na khribjeće nosy, dže-li na piskanje. Hdyž ma piskać, wukładże najprjedy, rozwaliwiši wačok, kedžbnje jednotliwe džèle a połoži je na podłohu; potom zestajuje pišceli, přeběrawu a brumu, při čimž jej hnydom z wučenjenjom abo powučechnjenjom hłosuje, dujo do njeju, potom zasadži kózlej abo měchawje přeběrawu na tom městnje, hdźež měješe zwěrjo hłownu, brumu přičini k lěwej a měšk k prawej džérje. Potom wozmje na so pas a na prawu ruku mały pask, kotrajuž k duchanju z měškom trjeba; na to pozběhnje cyłe dudy, přečisnje brumu přez lěwe ramjo na khribjet, měšk pak najprjedy zapnje k pasej, kiž wokoło čela dže, na čož hišće měšk přičini z hočku paska na prawej rucy. Měch (měchawa abo kozol) wostanje tak dudakej na wutrobnu wisajo. Skónčenje přimunje z woběmaj rukomaj přeběrawu (z prawej horjeka, z lěwej deleka), na čož łohé praweje ruki žimać a powětr do měcha honié počina. W měše je wosebita zasuwa (pri wuscu měcha), kotraž so wotwera, hdyž měšk powětr nutř duje, kotraž pak so sama zwěra, hdyž měšk nowy powětr do sebje sręba. Hdyž je měch połny, zapiska dudak.

Dudakowa hudźba je jara zajimawa. Dokelž ma nastrój jeno dwě pišceli, je jeho hudźba dwojohłosna; bruma mjenujcy dawa na stajnosći jedyn hłuboki zynk, kontra *f*, a na přeběrawu piska

so wšelaka a wjesoła melodija. Chcemy-li dudakowu ludžbu roze-
stajeć, chcemy-li ju prawje zrozumić, wostajmy na khwilu brumu
a wobkedźbujmy jeno te zynki, kotrež z čikotaceje přeběrawy
slyśimy. Tu spóznawamy, zo, — runje jako huslerjo melodije w tej
jednorej formje njereprodukuja, w kajkež je lud spěwa, ale zo
tute melodije bobaće a wšelako wudebjuja, — tež dudakowje
tak činja a to hišće wjele bóle. Zrozymjenja dla je najlepje du-
dakowu melodiju zapisać a rozložić. Pytnjemy potom, zo je
melodija tak jara zestajana, zo je lědma přenjotna jednora melo-
dija spóznać, kotaž so spěva; spóznajemy, zo je to jara bohata
variacija na cyle jednore thema. Zo so tuta variacija čežko za-
pisuje, je jasne. To, zda so, je tež dotal serbskich zběračelov
narodnych pěsni zatrašało, čohoždla ani w jenej serbskéj zběrcy
dudakowsku ludžbu zapisanu njenamakamy. A to je runje ze
škodu, dokelž je to jara zajimawa, kedžby hódna a powučaca
melodija. Kotriž so za to zajimuja, nadeńu něšto wote mnje
zapisanych příkladow dudaka Bole w „Nowej Zběrcy“. Tudy po-
dam jeno krótki wužožk.

Přehladamy-li dudakowu variaciju a chcemy-li ju prawje
rozsudzić, je trjeba, zo sebi wot dudaka tež příslušnu pěseň za-
spěwać damy, zo bychmy ju w tej formje zapisali a woboje
přirunali. Widzimy potom jara jednore thema a jara zestajanu
variaciju. W tutej pōénjemy najprjedy přenjotne tony roze-
znawać (kotrež su zhromadne ze spěwanej melodiju a su po pra-
wom wjazawa mjez thematom a variaciju) wot dudakowych pří-
dawkow, kotrež su přenjotnu jednoru melodiju wudebiše a do
zestajaneje variacije přetworile.

Jasno je, zo budžemy wosebje tute přidawki rozsudzeć. Na
tutom městuje njeje móžno wše zhromadnje přepytować, rozsudzić
a rozrjadować; přetož bjez příkladow by tajke rozsudżowanje
mało wužitka měło, ale z najmjeńša něšto naspomnju. Někotre
z tuthykh přidawkow spóznawamy hnydom za woprawdžite ludžbne
wudebjenja, spóznawamy hnydom, zo maju melodije wudebjęć.
Nimo tuthykh pak pytnjemy jenu wěc, kotaž so jara často pokazuje
a wo tutej njechce so nam wěrić, zo by melodiju wudebjala;
čini ju bóle zestajanu, ale wěscé nic krasnišu a zajimawšu,
na wopak wostudlišu. Pytnjemy mjenujey, zo dudak nimale po-

kóždym přenjotnym tonje dominantu c přidawa, štož so wězo krasne mjenować njehodži. A hdy bychmy melodiji kelkožkuli zapisali, hdy bychmy sebi wubrali kajkehožkuli dudaka, haj, hdy bychmy wobkedžbowali dudaka nic serbskeho, ale na př. českého abo pólskeho atd., spóznajemy, zo so tuta wěc wšudžom pokazuje a to runje tak husto jako pola serbskich dudakow. Tuž so přeswědčamy, zo ma pak dudak špatne krasočuće, cheyo z tym stajnym wospietowanjom tona c melodiju wudebjeć, abo pak ma tuto wospietowanje někajki druhí zaměr. Tuto druhe je prawda. Wospietowanje spomnjeneho tona c njedyrbí melodije wudebjeć, ale ma drubi nadawk. Čitař so wčipuje praša: kajki? Wotmołwić njemóže so z krótka, z jenym słowom, dokelž so runje w tom potajnstwo dudakowskeje budžby a jeje kuzlařskeje mocy khowa a dokelž sebi tuto wotmołwjenje předběžne wułożenie z někotrymi słowami žada.

Předstajmy sebi derje dudakovu hudžbu. Deleka we wulkej hlubinje klinči stajuje jedyn zynk, horjeka pak, we poměrnje khětro wulkej wysokosći, piska so melodija. Jasno je, kedžbuje-my-li derje, zo z prěnja wulka zdalenosć dweju hłosow njeluboznu prózdnatu mjez woběmaj hłosomaj zawinuje a z druga, zo budža tuteje prózdnaty dla dissonancy přejara wótrje klinčeć, kotrež postupowaca melodija a stajne klinčacy samsny hłuboki ton tworitaj. Tute dissonancy drje so wotstronić njehodža, ale možno by bylo je přijimniše abo znajmjeňša znjesniše scinić (wšak hudžba z cyła ze samych konsonancji njewobstoji, ale woboje so wotměnja); — ale k tomu by trjeba bylo třečeho hłosa, srježného, kiž by spomnjenu prózdnatu wupjelnjal, z čimž bychu so dissonancije drje njewotstroniłe, ale jich wótre kromy bychu so zwotražały, bychu so znjesne sciniłe, haj samo lubozne. Ale z čim dostać třečeho hłosa, hdyž stej jeno dwě piščeli? Dudakowje su spóznali, zo runje w tom čežkota leži a zo móža jeno z pomocu třečeho hłosa tutón njedostatik swojego piskanja wotstronić. Třečeho hłosa přidobyć bu nuzna — ale z dobom tež njemóžna wěc při jeno dwěmaj piščelomaj. Kak sebi w tutej nuzy pomhać? To je hódańčko, wo kotrež by sebi někotryžkuli mudry podarmo hłowu łamał a kotrež su dudakowje — zbožownje rozhódali, ani zo bychu date wuměnjenje (jeno dwě piščeli) přeměnili.

Čłowjeska powaha ma tu wosebitosć, zo wšitko po zmysłowych začiščach wotměrja a z tutych wopravdžitosć rozsudža. Čłowjeska powaha pak je tež tajka, zo so ze začiščom spokoja a na wopravdžitosć njedžiwa. Přihladowař w džiwadle płaka pře mrějaceho rjeka, a njezadžewa jemu ani z najmjeňa, zo tatón rjek, hdyž je lědma zawěšk spadnył, žiwy a strowy stanje, zo by so před připlacowacym přihladowařstwom z posměvkou poklonił. Ludžo so ze zdačom spokojuja, ale wono dyrbi dospołne być. A na tule čłowječu samownosć zepjera so to, z čimž su sebi dudakowje k třećemu hłosej dopomhali. Wědzachu, zo wopravdžiteho třećeho hłosa dobyé njemóža, tohođla wotmyslicu sebi poslucharja ze zdanliwym třećim hłosom mylić.

Woni mjenujey po skoro kóždym přenjotnym tonje přidawaju ton *c* (dominantu); z tutym častym wospjetowanjom spomnjeneho tona nastawa dospołne akustiske mylenje, jako by tutón hłós stajnje klinčał, kaž ton *f*, kotryž bruma dawa. Z tym pak je začišć cyłeje dudakoweje hudźby tón, jako bychmy tři hłosy slyšeli. Z brumy klinči stajnje ton *f*, wyše klinči ton *c*, kiž z tonom *f* dominantu twori, a skónčne slyšimy melodiju. Potajkim wopravdže třihłosna hudźba!

Zo je tomu tak, jako sym tudy prajił, wo tom swědči to, zo kompositorowje, chcedža-li dudakowsku hudźbu napodobnić, tri hłosnje pisaju, kajkaž so tamna jeno z da. Dadža mjenujey deleka na stajnosći dwaj tonaj klinčec, kotrajž dominantu tworitaj, a horjeka dadža melodiju spěwaē.

Potajkim je jasne, zo spomnjene wospjetowanje tona *c* aesthetiskeho zaměra nima, ale zo je jeho nadawk hudźbna lesć, akustiske mylenje: tuto wospjetowanje dyrbi začišć činić, jako by tutón ton bjez přetorhnjenja klinčał, abo jako bychmy tři hłosy na dobo slyšeli. A dyrbimy dodać, zo je tuto mylenje dudakam dospołnje so radžilo!

Nětk mam přiležnosć, to prajić, štož sym hižo podótknył, rěčo wo husličkach a jich zjednoćenju z dudami. Tuta zjednoćena hudźba je potajkim třihłosna a štyrihłosna: po wopravdžitosći třihłosna, ale po začišću slyšenja štyrihłosna. Z toho budže zjawne, zo je tak zložena hudźba dudow a husličkow połnozwučna, nimo měry něžna, a přiličimy-li k tomu hišće wabjacu

moc přenjočnych serbskich rejowych hłosow, připóznaje kóždy, zo slyšenje tajkeje hudźby je woprawdžita radosć, dospołna zabawa, myslacemu hudźbniķej pak prawe powučenie. Je-li skónčne posłuchař čuciwy Słowjan, potom při wšech tuthych začiščach začuje tež wutrobne změrowanie a prawu radosć, runje tak toho-dla, zo móže so wokłewić z čistymi płodami słowjanskeho hudźbnebo ducha, z kotrymž so serbski lud wuznamjenja, jakož toho-dla, zo je so tuta narodna hudźba dotal zdéřžala a z njeju tež jara zakładny džel słowjanskeho byća we łužiskim narodze.

Zahorjeny posłuchař, kotremuž je žadna přiležnosć popłata, zo móže so w tuthych originalnych słowjanskich krasnosćach wo-křewić, podčisne so najprjedy wabjacej mocy, kotař jeho wobkuzluje a bjezdžak nastate zamyslenje začerja. Posluchař sebi přemysluje: hdyž je tole jeno mały džel kulturneho džela najmjeńšeho ze słowjanskich narodow — a to dželo, kotrež je prosty lud na polu wumjełstwa dokonjał — što hakle je dyrbjał genius wšoho stomilionowego słowjanskeho naroda dokonjeć! To dyribi přemnoho być, dyrbja w tuthych płodach drohokamjenje diamantowego błyśca skhowane być, dyribi to njepřehladna mnohota drohich pokładow być, kotrež su žadne z aesthetiskeho a ważne z kulturneho stejišča. A hdy by to wšitko z najmjeńša literarnje wukhowane, z najmjeńša do knihow zapisane a wopisane, hdy by to wšitko z najmjeńša na tuto njedospołne wašnje našim potomnikam skhowane było? Hdy by to wšo dokladnje rozsudzene było, zo by swět widział, što je słowjanski lud krasnego wutworił, zo by so swět přepokazał, zo so nad čołom Słowjanstwa hwězda genia błyści a zo je w njedótknjenych wutrobach słowjanskich narodow mnoho, přemnoho pokładow a parlow potajne zakhowanych?

Zrudne je wotmołwjenje. W tom zaměru je Słowjanstwo dotal mało činiło. Štož zapisowanje wupłodow narodnego ducha (potajkim słowjanski narodopis) nastupa, dyrbimy wuznać, zo smy wjele zabyću přewostajili, a to, štož je so hač do našich časow wukhowało, njeje dołho hišeć w knihach a w narodopisnych pomocnych srědkach złożene. A njeje-li so to stało, kak cheemy potom žadać, zo by wšo přeptytane, rozsudzene a czubje na wobdzívowanje předstajene było? Haj my Słowjenjo stojimy tak nizko, zo dla swojego wosudneho czolubstwo a dla swojeje njenawědzí-

tosće swoje samsne njeznajemy, potajkim tež nječešćimy a nje-lubujemy, ale za to nawopak k wšomu so klonimy, štož nam druhe narody podawaju, ani njerozsudzejey, je-li to dobre abo nic!

Zrudne to wobstojenja! Hdy skónčnje spóznajemy sebje sa-myh? Hdy so nakazamy?

Nadzíejmy so, zo so skónčnje jónu tola stanje, ale prošmy Boha, zo by potom hižo pozdže njebylo!

* * *

Z tym sym wše prostonarodne hudžbne instrumenty ūžiskich Serbow wułožił a kónču swój nastawk. Nimam pak jón za do-społny a dokonjany. Wosebje připóznawam jedyn njedostattk. Hdyž sym mjenujcy jednotliwe nastroje same za so rozestajał, by mělo skónčnje rozpominanje scéhować, w kotrymž bychu so wzajimne počahowanja tuthych nastrojow mjez sobu wułožiłe, abo binak prajene, by so naspomnić mělo, kotre nastroje so z dru-himi w praksy nałożuña, kak so zjednoćuju, kajke nadawki maju jednotliwe nastroje při tajkich kombinacijach atd.

Tutu njedospołnosć swojego nastawka zamołwjam takie. Z prénja sym tutomu njedostatkej z połocjey wotpombał, štož dudy a husle nastupa. Zwostawaju potajkim jeno serbske husle a tara-kawa (po prawym klarineta). Wo tych pak tohodla rěčeć nje-móžu, dokelž njejsym na swojich pućowanjach přiležnosće nadešoł, zo bych je praktiscy nałożene widział. Herca na husle a klarinetu sym přeco pytać dyrbał, na čož sym sebi dał zapiskać. Wězo sym so prašał, kak so to ma na rejwanskich zabawach, na kwasach atd. Ale tu mi tak wšelako a po kuskach powědachu, zo sebi žanoho předstajenja scinić njemóžach.

Za „Łužicu“ z českého rukopisa přeložil Jurij Libš, z nowa redig. M. H.

III. Texty k Nowej Zběrcy.

A. Dodawki (hl. str. 74—78).

B. Varianty.

(Po rjeđe Smolerja L)

1. Maruška w pěsačku hraješe.

Rjadk 41: Kajnfalerec džowka == snadź: „fein“ — Kellerec; přetož slyšach: z winoweje pincy „kellerjowa džowka“.

Po r. 43 přidawa so:

Wzał je sotříčku za ruku,
Wjezł je ju domoj k maćeri.
Wočin wšak wočin maći moja,
Ja dzě sej wjezu njewjestu,
Tebi pak młodu hospozu.

Ty dzě nic njetrjebaš njewjesty.
Ja pak nic młodeje hospozy.
Wočin wšak wočin maći moja,
Ja dzě sej wjezu młodšu sotru.

Z lěwej wona durje wočinješe,
Z prawej swoju dżowčičku witaše.

2. Hnała je čelefka.

Hnała je kruwafka
Čelatka won,
Do toho hajnišća
Zeleneho.
Wše je wona čelatka
Rozzhubila,
Sama so we hajku
Zabłudziła.
K njej je tam přišoł
Jedyn rajtař,
Jedyn tón rajtař,
Jeje luby.

Holičo, hdže maš te
Čelatka,
Zo tu w tom hajku
Tak sama khodžiš?
Wše sym ja čelatka
Rozzhubila,
Sama sym so w hajku
Zabłudziła.
Twoje su čelatka
W knjezej hródzi,
Dzi sej tam po nje,
Njekhodž k nam nutř!

3. Ja sym sebi wobhladał holičku.

Rjadk 41. rěka:

Z božim cheu ja dzěscem wokoł jězdzič,
Z fromnej cheu knježnu ke mši khodžič.

Město: „Njeje tu moja lubčička“ spěvaju:

Njeje tu jena fromna knježna,
Kiž je mje sydom lět lubo měla?

Sydom lět sym jeho lubo měla,
Nětkle sym jena fromna knježna!

Hólčik tón rajtowašo po hrodžišću,
Knježna po hrodže khodžeše.

Knježna z hrodu dele dzěše,
W cylej bělę drasče běše.

Hladaj wšak, hladaj luby mój
Na moje žolte włosy.

Kak su wone rjenje rozčesane,
Kak su wone rózno rozdute.*)

Tak naju lubosée rózno pójdza,
Kaž su wone prjedy w hromadu šle!

Z wětříkom móža so rózno rozdunyć,
Z fryšnej wodu móža rozplownyć.

4. Ja mam tam lubčičku za wodu.

Po 12. r. wo „pósće drježdánskom“ rěka:

Hdyž bě to zhoniła holička,
Jeho lubka najlubša,

Dala je jom' stajeć lawčički
Přez morjo šeroke.

Wot spodka běchu murjowane,
Wot zwjercha bolowane.

Na kóždej lawčičcy swěčička,
Ta swěčička zelena.

Holčik tón přez morjo plowaše,
Holčo jom' napřečo běžeše.

Hdze je so wzala ta stara baba,
Tole mi šerjenje šerjenjowske?

Wšitke je lawčički powróčala,
Lubeho do morja storčila.

Tudy so přistaja druha pěsnička abo džel pěsnički:

Prěni króć holička prošeše,
Zo chce k morju**) do trawy hić.

Daj mi moja mači k morju do trawy hić,
Mje moja hłowa jara boli.

Włoski sebi w morju wumyju,
Moja mje hłowa wotboli.

K morju či ja njewobaram do trawy hić,
Mlódša sotra pak dyrbi sobu hić.

Ta wšak njetrjeba sobu hić,
Ja cheu tam sama hić.

Mam tam moju zahrodku,
We zahrodey róžički.

Wona je hłupa a njerozymna
Wše mi te róžički zwoščipal!

*) Hdyž bě běta knježna abo novicka, běchu włosy přitřihane abo zwijazane, při wступjenju z klóštra je wona rozwijazuje. Tuž drje ma slědowaca strefa rěkač jako wotmořwa nawoženje: Z wětříkom móža so rozdunyć atd., tak zo je kónc cykleje pěsni: Tak (abo nětk) naju lubosée w hromadu pójdza, kaž su wone prjedy rózno šle! Tajke dlějše pěsnje so wšelako dale přadu!

Red.

**) t. j. k jězoru, k wodze.

5. Sydał je sydał drobnuški ptačk.

Na kóncu so přidawa:

Lečaloj staj lečaloj w cuzy kraj,
Nalečaloj staj wulke khójny.

We tych mi khójnach wulka trawa,
Na tej mi trawje wjele pjerja.

Jow je twój stary nan zarubany,
Jow je twoja mać roztorhana.

6. Wudowa syna ženješe.

Po 12. r. so spěwa přihódniši kónč:

Hdyž wonaj k wěrowanju džěstaj,
Stara mać ta Boha prošeše:

Zo by sej ju žiwu dom njepřiwiedł,
Zo by jem' na puču wumrěla.

Bóle doma stara mać prošeše,
Lěpje so jimaj wandrowaše.

7. Što sym ja noweho zhoniła.

Po słowach „z francózskimi šesnakami“ spěwa so:

Přečinił hólčik grunty, pola,
Sam je čahnył na wójnu.

Po „z druhim so rozmlowješe“:

Chceš-li byc holičo lubka moja,
Z jenym druhim so njerozmównej.

Ja sym nětk jedyn wyšsi wojak,
Ja tebje zatrčeli atd.

8. Štó to wěri, tak to boli.

Na kóncu přidawa so:

To mje mjerzy, to mje góri,
Hdyž se lubka z drugim tori.
Hdy by ja tam šel
A drugi by tam byt,
Jedowaće by mje mjerzało.

NB. Jednostrofowe texty stoja jenož pod notami.

Drubi přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu prjedy lěta 1848.

Zdělil K. A. Jenč.

W I. zešiwku Časopisa wot lěta 1862 smy prěni přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu před lětom 1848, kaž je w knižkach „Serbske horne Lužicy“ wopisane, dodali. Wot tamneho časa sem su so sčehowace serbske pisma wuslědžile, kiž dotal njehto wot nas njeznaješe a kotrež cheemy tehodla tudy we wosibitym přidawku zestajeć.

I. K „nabožnym pismam“ sluša:

1803. Krystofha Albrechta Lōšeka, duchowneho we Blati píchi Haveli Bustajenje teje Sbožnoſezje, to je krotke Wopízmo ſchitſich najwožebniſich Artikelov Křečejianſkeje Wucžby a Wjery — píchełżone wot C. T. K. P. M. B. (Přeložer najscherje: Christ. Traag. Klin, Pastor w Małym Budysinku, kiž je tam w lěće 1809 wumrjeł.)

II. K „składnostnym pěsnjam“ slušatej:

Bjez lěta. Kérluš: Nasđim Šerſkim Bratram w Saçonskim Wojsku. (Na lećacym łopjenje wokoło lěta 1806 abo 1812 čišcany, najscherje wot Rudolfa Möhna, archidiakona w Lubiju. Z nowa wotcišcany w I. zešiwku Časopisa 1866 str. 398.)

1787. To Woitendženje říneſa Jana Spana ſ Wadęz a říneſa Chrystofha Friedricha Rosta ſ Budyschjina wobžaruje to ſerske předorſke Tovarſtvo w' Wittenberku. (Spěw w 4, drje tež wot Rudolfa Möhna, kiž bě tehdom sobustaw towařſtwa, čišcany w Wittenberku.)

III. K „wſelčiznam“ slušej:

1772. Liſt, kotrež ton we Wahovi Spaljenj Hans Weink ſ Lubjenza čzi byt do ſvojeho Spalenja piſał je. (List na jeho starzej z jastwa w Budysinje pisany, serbski a němski, kóždy wudawk na dwémaj stronomaj w 8.)

1774. Krotzj stajena Powež wot teho ſameho Dzicbzia, ſiž Dražđonach wot svojich Starſkich na jene hubene a ſurrowe Waſchacie džeržane, tola . . . wot teje Woſchnoſzie ſbienenc a do teje Kieže tych panených džiečji pſchinežene wordowanø, po ſiauwnej Poweždi horje stajene. (4 strony w 4, wot njeznateho w hubjenej serbskej ryči a hišće hubjenišim prawopisu wudate.)

1784. Ta nežmertnoſz teje duſchie. Psihi wottendženju ſneſa Rychtarja ſ Mochholza, M. Štempela ſ Wojerez a Benada ſ Boižwez — to ſerske priedarske towarſtvo w Wittenbergu. (Wot njeznateho studenta w Wittenberku spisany a tež tam čiſčany nastawk na 4 stronach w 4.)

1807. Sprawne a Mjerlowanja hodne Wopijanje teje Wulſej, Kriwauej Bitvh bes tym Franzowſkim a Moschłowitarſkim Wojskom po Niaw wot 1. hač 9temu teho predvſajndženeho Mjeſoza 1807. (Najskerje wot Jana Dejki, serbskeho čeſle a literata w Budyšinje. 4 strony w 8.)

Kaž je znate, zasta prěni w tutym lětstotku wot Jana Dejki wudawany serbski časopis „serbski powjedar a kurér“ z měsacom haprylom 1813 a Dejka powjedaše pozdžišo sam, zo bu jemu dalewudawanje zakazane. Ale wot koho? Wot Napoleona, kaž před krótkim Łužica něsto wo tym powjedaše? Lědom je tón ſto wo tym slyšał, zo so w jeho času w Łužicy takji snadny serbski časopis wudawaše. Rozomniše wotmolwjenje na horjejſe praſenje namakamy na jenym wot Dejki wudatym lećacym łopjenje wot hapryla abo meje 1812, kiž je pod napisom „Serbow jenički Nowinownoſef“ exemplarej serbskeho kuréra w michaſkej cyrkwi w Budyšinje přiwjazany a hdzež Dejka swojim čitarjam powjeda, zo je rada města Lubija, hdzež so kurér tehdom čiſćeſe, za dobre spóznała, so na wyšsi hamt w Budyšinje wobroćié z wopraſenjom, hač smě so w tak njeměrnym času časopis dale wudawać a w nim wo wójnskich wěcach pisać. Dejka praji dale, zo móhlo to doňho trać, prjedy hač wotmoļwjenje přińdže a zo chee tehodla na khwilu z wudawanjom časopisa hač do noweho lěta zastać a kózdemu, kiž je do prědka zaplaćił, pjenjezy zaso dać. Najskerje pozdžišo dowolnosé data njebu a tak serbski kurér zasta wukhadźeć.

W Ponichowej knihowni při michaſkej cyrkwi w Budyšinje je jena katholska „Wincza Jezusowa“ wot lěta 1768 zakhownana, tak rjany, cyle mało trjebany, do prasowaneje kože ze spinckami zwjazany exemplar, zo je ze wšeſo widčeć, kak je to hiſće přenjotny zwjazk, do kotrehož bu w swojim času hnydom po wuńdženju z čiſćeńje zwjazany. A tola je tež tutón exemplar runje

tak po zdaću njedospołny a po swojich jednotliwych džělach spođiwnje změšany, kaž je nam k. faraf Dučman naspomnjenu Winicu z lěta 1768 w swojim přehladze katholskeho pismowstwa w II. zešiwku našeho Časopisa z lěta 1867 (str. 556 a 557) wopisał. Po zdaću skónči so Winica, kaž je to hižom k. Dučman prajił, na 242. stronje z pokazowarjom. Na to scéhuje w Ponichowym exemplarje: „Modlitwa za Wotwobroczeno teje Drohoté ha Woda-Ituzé” na 4 nječisłowanych stronach (přirunaj Dučman l. c. str. 572. 7). Dale scéhuje „Bożeje Mjehé Pobožne Swosćenio” wot M. W. F. R. 1766 na 20 nječisłowanych stronach. Spomjeny traktat je wot fararja Wałdy, přirunaj Dučm. l. c. 555. 16. Dališe 16 čisłowane strony podawaju „Kherluſch za žohnuwaño ha zwaruwaño teje zemje Pwodów” z lěta 1765. (Přirunaj Dučman l. c. str. 555. 15.) Hnylem na to započnu so a to ze stronu 337, kiž dyrbjala po tym, štož je prjedy wjazane, tola hakle 283. być, kěrluše (najprjedy raniše), kotrež je Dučman tež w tej Winicy z lěta 1768, kiž je jemu předležala, namakał a l. c. na stronje 557 dale wopisał. Wone su z lětow 1764 a 67, kaž Dučman to tež naspomina, a skónča so z pokazowarjem na stronach 577—584 a pokazuje tutón pokazowař jenož na kěrluše wot strony 337 sem. Po nim započne so nowy traktat pod napisom „Ten Schpihel toho Swidomija” a to na stronach, kiž su čisłowane z ličbami 121—136. Tutón traktat je ze „Schufc Jezujsoweje” 1747 čišćaneje (přirunaj Dučman l. c. 554. 12). K dobremu koncej je hišće přiwjazane „Krotke Rošiutzeno zatěch, lotzijz czedža do toho Bratſtva toho Swatoho Rozarija ſtupicž” z l. 1739 na 4 stronach. Na to rozwučenje spomni Dučman l. c. 572, 2.

A što nawuknjemy nětko za našu bibliografiju z tuteho exemplara Jězusoweje winicy wot lěta 1768? Zo je wona ze stronu 242 skónčena, zo su so k njej pak, zo by toša w zwjazku wupadnyła, kaž k prjedawšim katholskim winicam, wšelake hišće na skladźe ležace druhe katholske traktaty a listna z druhich winicow přiwjazowate snadno jenož po dobrospodobanju knihiwazarja, abo po požadanju teho, kiž je sebi knihu wjazać dał. Tež kěrluše, kiž maju strony 337—584, su najsckerje z někajkich druhich modlefskich, wot kotrychž nam snadno hišće ani přenje 336 stron ani titul znaty njeje.

Husleřskaj spěwnikaj Mikł. Krala a N. N. Pana.

Podał *M. Hórnik*.

Serbscy hercy su hižo dawno melodije serbskich pěśničkow hromadžili a mjez sobu wotpisowali za swoje potřebnosće. Texty pak, po jich zdaću mjenje wažne, woni vjezapisachu, dokelž te druzy při jich pískanju abo přewodzowanju spěwachu, kajkež běchu jim z tradiciju podawane a wšelako přeměnjaue. Tež nje-wuknjechu w předyšich časach serbsey pisać, tak ze su samo podate spočatki pěśničkow jara špatnje napisane.

Tajki rukopisny husleřski spěwnik a to wot Mikławša Krala sym w Časopisu M. S. 1875 na str. 69 naspomnił a někotre spočatki tajkých pěsni sobu wočiščał, kotrež hiše dospolne nimamy, zo by so za textami dale slědžilo. Tam je, štož sym tehdy zdželił, 97 melodiji pěśničkow a 44 pěsnjowych spočatkow (reji); wězo su zwjetša w Smolerjowej a w druhich zběrkach, a k tomu někotre njejsu spočatki, ale kruchi z wosrjedža pěśničkow. Na kóneu stoja spočatki někotrych kěrlušow, na kwasach spěwanych, a potom hiše tute pěsňe: Hdyž wšitke kury a ptaki spěvaja atd.; Njestaraj so stara mać, štó budže z Wóršlu rejwać; Dži hladaj, što Hanka džela; Ja će widžu; Nětk čahnu ja tam do Třešlan.

Tutón herc Kral bě syn žiwnoścerja Jakuba Krala z Ćemjeric, narodzi so, štož sym z matriki wupytał, 30. junija 1792 a je l. 1812 jako wojak do Rusowskeje sobu čahnyé dyrbjał a tam zemrěł. Wón je, praja, tehdy rjany wulkı čłowjek był a hižo wnuwołany herc. Jeho spěwnik je potom do swójby rychtarja a korčmarja Krala přešoł. Herc Kral je wězo sebi tež wot druhich hercov swoju zběrku k swojej potřebnosti wotpisował. Jeho spočatkowe słowa pak pokazują na budyšsku krajinu, hdzež su potajkim na spočatku toho stočka a předy serbscy hercy hiše byli a hižo wjele pěsni t. r. melodiji sebi zhromadželi. Budyšske wurazy (pódla druhostronskich) su: Ja chcu swoju Hanku Židowcam dać; W Přiwćicy twarjachu nowy hród; w Měsće na tom hrodźe tam sedža holey tři; w Přišecach ja słužić njebudu; Židowske holey; Do Jenkee; Krakečanski Čorný. Hercy w druhéj stronje tajke wjesne mjená zaso do

druhich přeměnjeju. Jedyn spěwa: A srjedža mi Delnjeho Židowa; druhí pak: Srjedža mi Hornjeho Wujezda atd.

Nowiši rukopisny huslefski spěwnik ma n. př. N. N. Pan w Khrósćicach, kotryž tam dotal jako serbski herc skutkuje, jako prjedy dołhe lěta mój wuj Hórnik. Tón je naš pilny sobudzělačeř Ludwik Kuba z Poděbrad w tutom Časopisu derje wopisał a k swojej „Nowej Zběrcy“ wustojnje wužil. Panowe spočatki pěsni pokazuja tež z džela na budyšsku stronu; mnohe texty su te same jako pola Milkawša Krala. Wosebje dopokazuja po-khad z Budyškeje: A srjedža mi Delnjeho Židowa; Židowsk-holcy; Do Jenkec; Pola Bukečanskoh' Krala; Hdze dha budžewi (= budžemoj, pola Krala); Janak a Jurak . . . Hrubjelčanski Pumpač, w Měsće pola Rjedy (tola tež: Ja sym sebi jenu tam z Kozařc wzał); Krakečanski Čorný; Wulke te štuki, wołowjane kulki te dyrbja tym Turkam te hłowy preč braé (jako pola Krala ujedospołna).

To wšitko podawam jenož, zo bych k dalšemu zběranju namówiał tych, kotriž so na wudospołnjenje textow a tež melodiji z luda wustoja. Wězo budža jim wjesni ludžo přeco prajić, zo žane pěsni wjacy njewědža. Podobnje wšak je hižo farař Jan B. Junghaenel, we Wochozach wot 1783 a w Slepom wot 1806—1809, powědał w swojich zapiskach (hl. Časopis 1882, str. 55): *Ehemals hatten (die Wenden) ihre podkērluše und pěsnički, von welchen man hin und wieder (sic!) noch einige antrifft . . . Das Wort pěsnička hat aber jetzt bei ihnen einen so üblichen Begriff wie unser (sic!) Schümperlied . . . daher die pěsnički sehr in Vergessenheit gekommen sind. Nur unter jungen Leuten hört man zuweilen den Anfang von etlichen, aber niemals (sic!) das Ende. Um Wilthen und Postwitz herum, wo die Wenden mehr Freiheit haben als andernwärts und mithin aufgeweckter sind, möchte man sie noch am meisten antreffen!* Hdyž pak hudźbnicy, jako L. Kuba a druzy mjez lud du, namakaju nětko, hdzež je hižo wjele pěsni čiščanych, tola hišće z cyla nječišćane varianty a wudospołnjenja.

Přispomnjenje.

Panowy spěwnik wopisuje k. Ludwik Kuba (hl. str. 104 a 105) a je jón tež wužil w swojej wjeleważnej zběrcy „Slovanstvo ve svých zpěvech“. Tuta zběrka a wosebje jeje lužiskoserbski džel ma za nas jako

za druhich Słowjanow wulku ważnosć. Wona podawa nam ludowe abo narodne pěsni wšich družinow, kajkež su w dotalnych serbskich zběrkach podate, Hornjeje a Delnjeje Łužicy; su tam po Smolerjowym rozdělenju zastupjene: 1. přezpóna (pokhody), 2. hrónčka, 3. reje, 4. woženjenja abo přispěwy (delnjoserbacy [?] raduanja — hódanja), 5. kwasne spěwy a 6. pokérlnše abo legendy (špatnje abo wusměšnje wot wučenych pomjenowane „bamžički“, kotrež słowo ani w Hornjej ani w Delnjej — bamžycki — lud z cyła njeznaje!), mjez tym zo su Smolerjowe „stonanja“ (prošenja) wuwestajene, dokelž maju jenož słownu, a nie hudźbnu ważnosć.

Serbski džél „Slovanstva“ podawa z cyła 85 čisłow pěsni a reji z harmonisaciju; su tam mužske a žónske štwarzospěwy, štwarzospěwy za měšany chor, mužski trójspěw, spěwy z přewodom klavira za tenor abo sopran, za baryton abo alt a za bas. Za druhich Słowjanow je tam nastawk wo serbské rěci a za Serbow je najwažniše kritiske skónčne rozpomnjenje.

L. Kuba je mjez serbskimi pěsňemi podobnosće z pěsnemi druhich ludow wupytał, jako z českimi, z pólskimi (reje) a němskimi. Najoriginalniše su po jeho wuprajenju w jeho „Slovanstvje“ tute: Ja pak khuda syrotka, Wäitka so ta čeledź, Hołbik dwě bělę nožcę ma, Sedźał je hólčik na trše, Hobwijaj se ty, Hokoło grodu sęczycka, Što tu młodu holcu wohidži, Přijěl je z Mišna, Předał je hólčik konje a wóz, Spójšla běšojadna ludowa, Šeł jo góleyk na jermank. Zajimawej stej tež: Jědlenki su rubali a Maš to żowčo plešašo; přetož spočinataj w twjerdej toninje a kónčitaj w zrudnej mjehkej atd. Za prastare a tohodla přenjotne pěsni spóznawaju so te, kotrež maju krasne stare cyrkwińskie toniny, n. př. dorisku: Ha hólcy so na kwas hotowachu, Što tu młodu holcu zdebujuje; aeolisku: Za českimi horami, Haj hdyž ja ranko; lydisku: Tak ten wbogi burski muž. Originalne serbske su wosebje tež w takée $\frac{2}{3}$, podobne druhim zapadnosłowjanskim. Spočatkowy a bjezwuznamny přídawek „ha, hale“ při spěvje pokazuje na špatne němske příklady, z čimž so text a melodiya kazy. W dotalnych zběrkach pěsni je tón předraz njepravidłownje zapisowany. Historiskaj spěwaj staj: Přijěl je z Mišna młody pan, a: Serbia so do Němcow hotowachu. Tajke a druhe spominanja wo našich serbskich pěsňach w „Slovanstvje“ wubudžuju k jich studiu tež ze strony — Serbow! Tež móža zběrácelowje našich pěsni wot njego wuknyć (hl. str. 102).

Dodawk k leżownostnym mjenam.

Zběrat *Michał Rostok*.

7. Rozwodecy. Pušćenca.

30. Rodecy. Pola křiža. Na skopeu. Na šlipjach. Na bojšach. W šijach. Hoła hórka. Pod lipu. Za přečníkom. Swinjace puče. Dróhony (tež: w dróhowach). Hrabcy. (11.)

32. Njeznarowy. W čertowym kuće. W rěčkach. Na Mjerašku. W Džēdonkach = Džēdowki. (4.)
39. Ľusk. Rjekwej? = pola Rjekwje.
41. Poršicy. Bukowina. Běla woda. Běla hora. Prašiwa hrabowka. Smolic hat (tež: Smolowy hat). (5.)
42. Mały Budyšink. Hromadnik. Konjaca Łuka. Kowafka. (3.)
43. Přiwcicy. Holbec rěčka (Alberitsbach). Žmoła (rěčnišče). (2.)
50. Brězyna. Homolki.
56. Minakał. Šipy. Wulki a mały bajk. Křivoj. Šlobanca. Jězorc. Doňhače. Kaponki, p. Séerniče, bl. (8.)
57. Kamjenna. Zamjeńki. Jazowy. Pózefnja. (3.)
58. Radwoť. Hućina (tež: Lućina). Na tórmje? Pórizna (drje: Pyrizna?). Popowka. Winčki. (5.)
59. Kheln. Libuchowka. Łomčanka. Złoborsče. Krušwicy. Mjezdrihi. Dwójnea. (6.)
69. Hodžij. Sternik. Kałanca. Kranjene. Pastwjace więźne kefki. Wowči hat. Konjacy hat. (6.)
70. Wulki Žičen. Korbała. Rab = Kranjeny hat (Raubteich). (2.)
71. Mały Žičeńk. Pózerjec młyn (Pusjhermühle).
76. Hnašecy. Robočanski pué.
82. Rašow. Mjena sem njeslušaja; snano do Sokolcy.
89. Budyšin. Mjecki. Šibeńca. Špitalski hat. Strowa studnja (Gesundbrunnen). (4.)
92. Krakecy. Khopač. Podołki. Hory. Lišći bajk. (4.)
102. Nowa Wjes p. Huski. Nowa Wjes p. Njeswaciđla. Kadłoby. Wólsiny. Zdžark. Stare Błoto. Brylawki. (5.)
111. Spytecyc. Podležanka. Slěborna hora. Skalanski młyn. (3.)
112. Čerwjene Noslicy. Ptači doł.
115. Lutojecy. Nowina. Trowolnja (?). Slěborna jama. (3.)
119. Čěkcecy. Wišeńca. Liponca. Hrabšinki. Sucha Łuka. (4.)
120. Koblicy. Kamjeńca. Džělošća. Wjelči doł. (3.)
122. Běcicy. Bjezlada. Tórkla. (2.)
123. Myšecy. Butrjanki. Jězor. Ratkowy. Sławčiny. Syćinki. Močidla. Rajchi? Strony = Strónje. (8.)

124. Wutołćicy. Kobanski młyn. Hajki. (2.)
131. Komorow p. Rakiec. Za puścencu. Jakowc, h. Kažiměr, h. Kači hat. Žabjacy hat. Rózkowy hat. Zahonce. Wulke a małe łuki. Ławy. Podlęsy — pod lęsami. Wičežtwo = Wičełstwa. (11.)
130. Čornjow. Nowy hat. Podskalec = pod tkalcem. (2.)
154. Praskow. Babnišče.
155. Mała Boršč. Butřanki. Haj. Winica. Pjelcowski hat. (4.)
169. Wóslink. Pisany doł (Schiedthäl).
197. Rakocy. Cark. Khopty łuh. Pjezak. Pjeńkač. Kazyměr. (5.)
201. Hora. Łukajey.
202. Holešow. Kazywoma (?).
250. Krjebja. Zaraženy Lebl (hola). Zmijaca kupa. Motsec hola. W pjeńkach. Wulka hola. W šmrěčkach. Kačencowy přerowc. Rjenich ola. Pola gmejnskich khójnow. Mjez rěkami. Wowča łuka. Pod dubami. Byča łuka. Michałkowa łučka. Na podźowkach (?). Na rózkach. Na spalenym. Na plońcach. Pola studnjow. Šibjeáčna hórka. Pola rynowanja. Pola fórmanského doła. Pola zhorjelského puća. Wolešanski puć. Stare wowčeřnje. Černjanka. Kupki. Zorłuki? Mjez hatami. Wulki hat. Mały hatk. Kowarjec husčiny. Křižny puć. Korčmarjec móst. (34.)
329. Prečecy. Pola Čěžkac. Pola Debiškowa. Pola Čorneč. Pola Libonja. (4.)
330. Miłkocy. Papruć. Lilia (Lilienfelb.) (2.)
331. Bóšicy. Róžki. Bukowa hora. Dubiška. Mokrica. Šnapač (hat). Brézynka. Přemjena. (7.)
332. Jasonca. Čapanec hrjebja. Jězor. (2.)
333. Kwaćicy. Dzěloštny puć. Kamjeński puć. Na dźewječich. Pola šibjeńcy. Na Běłowskim. Na prečniku. Pola hětow. Pola wulkeho duba. Raškovo. Lěpina. Na kopanach. Pola wódnika. Pjeršowki. Sušicy. Minkwica. W kutach. Na horach. W hatach. W łukach. Bolbora. Kulowka. Koblenc. Za hunami. (24.)

ČASOPIS MAĆICY SERBSKEJE

1883—1887.

Zwjazk VIII.

Lětnik XXXVI—LX.

(*Zešiwk 67—76.*)

W BUDYŠINJE.

Z nakładem Maćicy Serbskeje.

Mjena spisowarjow,

kotřiž su do VIII. zwjazka Časopisa (1883—87) nastawki podawali.

Dučman Handrij, farař w Radworju:

Serbske слова w zapiskach P. F. Kowarja (1721—36). XXXVI, 127.

Handrik Matej, stud. theol. w Lipsku:

Jutrowne khěrluše z luda. XL, 71.

Hórník Michał, farař w Budyšinje:

Hłosy ludowych pěsni. XXXVI. (Příloha I.)

Katechismus Jakuba Tieina z l. 1685. XXXVI, 115.

Zacharias Bierling a jeho knižka z l. 1689. XXXVI, 119.

Kóncowki -ho, -emu, -oho, -omu. XXXVI, 132.

Njeporjadne zeslabjenje někotrych sobuzynkow. XXXVI, 135.

Hdže ma so naše „ě“ za * písat? XXXVI, 138.

Někotre varianty delnoserbskich pěsni. Ze zapiskow Albina z Janšoje. XXXVI, 144.

Zběrki ludowych pěśničkow J. P. Jordana. XXXVII, 177.

List skutkovneho přečela Maćicy Serbskeje. XXXVII, 186.

Dodawk k přísłowam a prajidmam. Z rukopisa Kř. B. Jung-hänela. XXXVIII, 178.

Prěnja čiščana zběrka serbskich ludowych pěsni. XXXVIII, 181.

Nabožne spěvy z luda. XXXVIII, 192.

Rozprawa wo domje Maćicy Serbskeje. XXXVIII, 220.

Nekrologaj XXIV. & XXV. (H. Knjez a Jurij Nowak.) XL, 82.

Spomjenki k 40. narodninam Maćicy Serbskeje. XL, 91.

Husleškaj spěwnikaj Mikl. Krala a N. N. Pana. XL, 134.

(Wučahi z protokollow M. S. w kóždym lětniku.)

(Zapis sobustawow M. S. z přispomjenjom.)

(Wozjewjenja atd.)

Jenč Karl August, farař w Palowje:

Nekrolog XXIII. (Jan Ernst Smolef.) XXXVII, 172.

Druhi přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu prjedy lěta 1848. XL, 131.

Jórdan Hendrich, wučeř w Popojcach:

Kěrlušowe knižki Gregorija D. z l. 1590. XXXVII, 166.

Kósyk Mato, duchowny w Americy:

Basnje. XXXVI, 69.

Dopomnješe na ss. Cyrilla a Methodija. XXXVIII, 121.

Kuba Ludwik w Poděbradach:

Hornjołužiske texty ludowych pěsni. XL, 73.

Narodne hudźbne wumjełstwo Łužiskich Serbow. XL, 97.

Nowa zběrka melodiji k hornjołužiskim pěsnjam. XL, 1—78.

(Příloha.)

Muka, Ernst, wyšsi wučer na gymnasiu we Freibergu:

Namjezne ludowę pěsňe. Druha zběrka. XXXVI, 3.

Hłosy serbskich ludowych pěsni. XXXVI. (Příloha II.)

Hornjoserbske ludowe pěsňe. Štvrta zběrka. XXXVI, 20.

Delnjołužiske Serbowstwo w lěće 1880. (I.) XXXVII, 3—96.

(II.) XXXVII, 97.

Hišće něsto wo delních Serbach. XXXVII, 125.

Statistika Serbow delních. XXXVII, 129.

Statistika hornjołužisk. Serb. pruskeho kralestwa. XXXVIII, 3.

Statistika Serbow sakskeho kralestwa. XXXIX, 3.

Dodawčk k serbskim swójbnym, wjesnym a ležownostnym
mjenam. XL, 51.

Dodawčk za hornjoserbski słownik. XL, 69.

Pful K. Bohuwér, dr. professor, w tu khlwili w Njeswačidle:

Dwě pěsničcy. XXXVI, 59.

Štyri rostlinske pomjenowanja. XXXVI, 65.

Wo někotrych słowach a twórbach. XXXVI, 83.

Šyldowska rada. XXXVI, 113.

Naše participia na -acy. XXXVII, 111.

Drobnostki z luda. XXXVII, 123.

Někotre serbske słowa z Altenburga. XXXVII, 160.

Wo wšelakich słowach serbskeje biblije. XXXVIII, 125.

Genitiv na -u. XL, 57.

Pjech Jan Bohuwér, knihikupe a spisowar w Lipsku:

Prinošk k serbskemu knihopisej. XXXVI, 62.

Rady serb Jan (Wehla, wyšsi wučef) na Židowje:

Jednula. XXXVIII, 121,

Rězak Filip, kapłan w Khróścicach:

Hölčkowa służba. XXXVI, 143.

Rostok Michał, wučer emer. w Husey:

Hiše někotre rostlinske mjena. XXXVI, 67.

Ležownostne mjena. XL, 3.

Dodawk k ležownostnym mjenam. XL, 136.

Sauerwein J., dr. fil. a spisowat z Bantelna (Hannover):

Serbski spiw. XXXVII, 186.

Vašátko Sigmund, dr. jur. w W. Meziříču na Morawje:

Přirunowanje serbskich ludowych pěsni. XXXVII, 163.

Wjelan Julius Eduard, faraf w Slepom:

Krala Wukašinowa ženitwa. XXXVIII, 185.

Zyma. XL, 67.

Dosłowo.

Z tatym zešiwkom je Časopis, za naše pismowstwo a za Maćicu dosć ważny, swój štyrcety lětnik abo wosmy zwjazk zbożownje dokónčil. Posledni lětnik je wo tři listna wjetší dyžli předkhadzacy a k tomu podawa ważne hudźbne přílohi.

Tuž džakuje so podpisany, kotryž wšak by nětk webčežnu redakciju a wosebje korrekturu Časopisa rad złożil, wšitkim swojim pilnym sobudželačerjam, nutrnje žadajo, zo bychu k spomóženju našeho luda a jeho pismowstwa swoje wudžětki a přinoški swěru dale w Časopisu wozjewjeli, jako tež, zo bychu nowi spisowarjo do rjadu sobudželačerjow Časopisa přistupowali. Daj Bóh!

Porjedzenje jara móžnych zmylkow w Časopisu přewostajam česčenym čitarjam.

Tež zestajenie generalnego registra wšech 40 lětnikow nje podawamy, ale radžimy, zo by so tón n. př. w swojim času k 50. lětnikej přidał. Dokelž pak Časopis hižo nětko wjele dodawkow za serbski słownik poskiéuje, by wužitne było, zo bychu młodši Serbja dodawki za serbski słownik zestajowiali a toho dla słowa z Časopisa na cedulki wupisowiali. Zhromadna próca někotrych hižo wjele dokonja. Tuž wjele zboža k dalšemu dželu!

Michał Hórnik.

**Dodawk k wosmemu zwjazkej Časopisa,
pjeć lětnikow 1883—1887 wobsahowacemu.**

Pokazowar po hlownym wopříječeu nastawkow.

A. Basnješke džéta.

a) Wumjelske (prěnjotne) a přełožki.

Basnje. Wot M. Kósyka. XXXVI, 69—83.

Šyldowska rada. Wot dr. Pfula. XXXVI, 113—115.

Serbski spiw. Wot dr. Sauerweina. XXXVII, 186.

Dopomnješe na ss. Cyrilla a Methodija. Wot M. Kósyka. XXXVIII, 121.

Jednula. Wot J. Radyserba. XXXVIII, 121—124.

Krala Wukašinowa ženitwa. Wot J. E. Wjelana. XXXVIII.

Zyma. Wot J. E. Wjelana. XL, 67—69.

b) Serbske ludowe.

Hłosy ludowych pěsni (příloha). Wot Hórniaka a dr. Mukí (melodije), XXXVI, 1—24 & 1—16.

Namjezne ludowe pěsnje. Wot dr. Mukí. XXXVI, 3—19.

Hornjoserbske ludowe pěsnje. Wot dr. Mukí. XXXVI, 20—58.

Dwě pěsničcy. Wot dr. Pfula. XXXVI, 59—62.

Hólčkowa služba. Wot F. Rězaka. XXXVI, 143.

Někotre varianty delnjoserbskich pěsni z Janšoje. Wot Hórniaka. XXXVI, 144—147.

Zběrki ludowych pěsničkow J. P. Jordana (varianty). Wot Hórniaka. XXXVII, 118—123.

Drobnostki z luda (dodawki). Wot dr. Pfula. XXXVII, 123.

Prěnja číščana zběrka serbskich ludowych pěsni (varianty). XXXVIII, 181—185.

Jutrowne khěrluše z luda. Wot Mateja Handrika. XXXVIII.

Hornjołužiske texty ludowych pěsni. Wot L. Kubý. XL, 73—78.

Nabožne spěwy z luda. Wot Hórniaka. XXXVIII, 192.

Narodne hudźbne wumjełstwo lužiskich Serbow (dodawki a varianty). XL, 97—130.

Nowa zběrka melodiji k hornjołužiskim pěsnjam. XL. (Příloha.) 1—78.

B. Réčespytné nastawki a slovniske zberki.

- Štyri rostlinske pomjenovanja. Wot dr. Pfula. XXXVI, 65.
 Hišće někotre rostlinske mjena. Wot Rostoka. XXXVI, 67—69.
 Wo někotrych słowach a twórbach. Wot dr. Pfula. XXXVI, 83—113.
 Serbske słowa w zapiskach P. F. Kowarja (1721—35). Wot Dučmana. XXXVI, 127—132.
 Kóncowki -eho, -emu, -oho, -omu. Wot Hórniaka. XXXVI, 132—35.
 Njeporjadne zeslabjenje někotrych sobuzynkow. Wot Hórniaka. XXXVI, 135—138.
 Hdže ma so naše „ě“ za † pisać? Wot Hórniaka. XXXVI, 138—43.
 Naše participia na -acy. Wot dr. Pfula. XXXVII, 111—118.
 Někotre serbske słowa z Altenburga. Wot dr. Pfula. XXXVII, 160—162.
 Wo wšelakich słowach serbskeje biblije. Wot dr. Pfula. XXXVII, 125—178.
 Genitiv na -u. XL, 57—67.
 Ležownostne mjena. Wot M. Rostoka. XL, 3—50.
 Dodawč k swójbnym wjesnym a ležownostnym mjenam. Wot dr. Mukí. XL, 51—56.
 Dodawč za hornjoserbski słownik. Wot dr. Mukí. XL, 69.
 Dodawk k ležownostnym mjenam. Wot M. Rostoka. XL, 136.

C. Narodopisne, staciznske a literarnohistoriske dísla.

- Přinošk k serbskemu knihopisej. Wot J. B. Pjecha. XXXVI, 62.
 Katechismus Jakuba Ticina z l. 1685. Wot Hórniaka. XXXVI, 115—119.
 Zacharias Bierling a jeho knižka z l. 1689. Wot Hórniaka. XXXVI, 119—127.
 Drobnostki z luda. Wot dr. Pfula. XXXVII, 123.
 Khěrlušove knižki Gregorija D. z l. 1590. XXXVII, 166.
 Dodawk k přísłowam a prajidlám. Wot Hórniaka. XXXVIII, 148—180.
 Přirunowanje serbsk. ludowych pěsni. Wot dr. Vašátka. XXXVII, 163.
 Spomnjenki k 40. narodninam M. S. Wot Hórniaka. XL, 91—97.
 Delnjołužiske Serbowstwo w l. 1880. Wot dr. Mukí. XXXVII, 3—96.
 Druhi přídawk k staršemu serbskemu pismowstwu předy l. 1848.
 Wot K. A. Jenča. XL, 131—135.
 Huslefskaj spěwnikaj Mikl. Krala a N.N. Pana. Wot Hórniaka. XL, 134.

Delnjołužiske Serbowstwo w lěće 1880. (II.) Wot dr. Muki. XXXVII, 91—110.

Hišće něsto wo delnich Serbach. Wot dr. Muki. XXXVII, 125—159.

Statistika Serbow (delnich). Wot dr. Muki. XXXVII, 129—159.

Statistika hornjołužiskich Serbow pruskeho kralestwa. Wot dr. Muki. XXXVIII, 3—120.

Statistika Serbow sakskeho kralestwa. Wot dr. Muki. XXXIX, 3—224 (z khartu). Džél naklada podawa hišće němsko-serbski zapisk.

D. Nekrologi.

(XXIII.) Jan Ernst Smolef. Wot K. A. Jenča. XXXVII, 172.

(XXIV. a XXV.) Hanuš Knjez a Jurij Nowak. Wot Hórniaka. IL, 82—85.

E. Mačične rozprawy.

List skutkowneho přečela M. S. — Dodawk k zapisej sobustawow.

— Zapis wučených wustawow a towařstwov, kotrež z M. S. knih i spisy wuměnuja. — Zapis sobustawow. — Rozprawa wo domje M. S. (z wobrazom). — Wučahi z protokollow, Zličbowanja, Zapisy přinoškow a darow atd.

Wobsah.

Ležownostne mjena. Zběrał Michał Rostok	str. 3.
Dodawek k serbskim swójbnym, wjesnym a ležownostnym mjenam. Podał dr. E. Muka	51.
Genitiv na -u. Podał dr. Pfül	57.
Zyma. Wot E. Wjelana	67.
Dodawek za hornjoserbski słownik. Zezběrał dr. E. Muka	69.
Jutrowne khěrluše z luda. Wupisał Matej Handrik	71.
Hornjołužiske texty ludowych pěsni. Zezběrał L. Kuba	73.
Wučahi z protokollow M. S.	78.
Nekrologaj XXIV. a XXV. (Hanuš Knjez a Jurij Nowak)	82.
Dary za dom M. S.	85.
Zličbowanie M. S. w 39. lěće (1885)	88.
Pokladnica mačičneho domu	89.
Přinoški sobustawow M. S.	90.
Sponnjenki k 40. narodninam M. S.	91.
Wozjewjenje	95.
Narodne hudźbne wumještvo lužiskich Šerbow. Podawa L. Kuba	97.
Druhi přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu předy lěta 1848. Zdželiſ K. A. Jenč	131.
Huslefskaj spěwnikaj Mikl. Krala a N. N. Pana. Podał M. Hórnik	134.
Dodawek k ležownostnym mjenam. Zběrał Michał Rostok	136.
Mjena spisowarjow	139.
Dodawk. Pokazowař k šestemu zwjazkéj	142.

NOWA ZBĚRKA

MELODIJI

k hornjołužiskim pěsnjam

(223 čísla).

Zhromadźiť

Ludwik Kuba.

Budyšin 1887.

Z nakładem Maćiey Serbskeje.

Óščař F. M. Grödel w Lipsku.

PŘEHLED.

I. Pěsnje z mojich zapiskow:	strona.
<i>A)</i> Serbske reje (č. 1 - 45)	1.
<i>B)</i> Štyri kwasne přezpola (č. 46 - 49)	17.
<i>C)</i> Wšelake pěsnje (č. 50 - 69)	19.
II. Ze zapiskow Michała Hicki z Ralbic:	
<i>A)</i> Reje serbske (č. 70 - 116)	25.
<i>B)</i> Wšelake (mjez nimi tež 3 přezpola; č. 117 - 120)	41.
III. Ze zapiskow herca Pana z Khróscic:	
<i>A)</i> Reje serbske (č. 121 - 162)	43.
<i>B)</i> Wšelake pěsnje (č. 163 - 197)	57.
IV. Ze zapiskow herca Starca z Khróscic:	
Reje serbske (č. 198 - 223)	67.

I. Pěsnje z mojich zapiskow.

A) Serbske reje.

1.

Z Rabic.

Slyš-éé, kaj-ké nět su óež-ke lě-ta, ko-trež třó-ča lu-dáí
 to - ho swě-ta; wo - no nje - je hó-rje ža - nom' mu-žej,
 hač na kra - ju je-nom' khu - dom' bu-rej, hač na kra - ju je-nom'
 khu - dom' bu - rej.

Tuto je jenož variacijsa, kotruž „here piska“ (hraje) na husle. Prěnjetny hłos z příslušnym textom je w Smolerowej zběrcy I. str. 219.

2.

Z Haslowa a Khrósćic.

Sta-rej bu-dzé-moj, še-rej bu-dzé-moj, že-nje wja - ey
 rej'-waé njeb-dzé-moj! Sta-rej bu-dzé-moj, še-rej bu-dzé-moj,
 že-nje wja - ey rej'-waé njeb-dzé-moj.

Tuta reja z druhim textom bu wot M. Hórniaka podata w Časopisu Maćicy Serbskeje l. 1568, str. 89. Melodija so tudy znova podawa, zo by so pónzało, kak „here“ hłos přeměnja.

2

3. Variant I. zapisany po huslach.

Z Ralbic.

4. Variant II.

Z Lazka.

5. Variant III.

Z Kulowa.

*) Varianty.

6.

Z Haslowa a Ralbic.

mlo - duš - ka, hdyž 'sče twój sta - ry nan,
hdyž 'sče twój sta - ry nan ži - wje - ne
ma.

Text w Smolerowej zb. I. str. 248.

7. Z Hasłowa.

Što to wě - ri, kak to bo - li, hdyž so lu - by z dru-hej
no - ri, zwóć-kom na nju mi - ka a so z nje - ju šeē - ka,
zwóć-kom na nju mi - ka a so z nje - ju šeē - ka, a so z nje - ju
šeē - ka.

Text a trochu hinaší hlós w Smol. I. str. 204.

8. Z Marijneje Hwězdy.

We wo-taw - ce rja - na Han - ka, we wo-taw - ce

rja - na Han - ka: rja - ny lu - by mój, rja - ny lu - by mój,
ty sy to - la píre - co mój.

9.

Z Kulowà.

Ha šlo je hol - čo po wo - du z ty-maj now - maj
ka - no - maj, hol - čo staj tej kan - je de - le,
wi - taj mje ty z ruč - ko - maj!

Variant druhéje
položcy.

Podobna melodija w Smol. I. str. 214 a w Mukowej zhřey w Čas. Mać. Serb. L. 1883. č. 42.

10.

Z Kulowa.

Nje-daj sej bo - lič - ka k wu - tro - bje bić, ha
zo je twój lu - by tak ja - ra fal - šny. Ha

Na tu melodiju slyšach tež spěvač pěseň „Zhotował so polski kral!“ Smol. I. str. 87.

11. Z Kulowa.

Ja sym wi - dzał wrob - la le - ēć, wo - či so jom'
 swě - ēe - štej;— wro - bel pře - eo le - ēe - še,
 wro - bel pře - eo le - ēe - še, prez tu na - šu za - hro - du.

Text w. Smol. I. str. 231.

12. Z Kulowa.

Ha što so tam zy - bo - le - še wfa - ra - rjo - wym
 1. 2.
 wów-su, ba wow-su. Pop tam Han-ku wě - ro - wa - še
 w ko - li - jo - wym wěn - eu, ha pop tam Han - ku wě - ro - wa - še
 1. na kóneu
 wso - mo - éa - nym pjel - eu, ha pjel - eu.

13. Z Kulowa.

Předí, předí, předí, ho - li - čo, za-předí ty wrje - ēen - ko!

wu - pře - džeš ku - džel - ku, wu - pře - džeš
ku - džel - ku, na - pře - džeš po - ta - ěik!

Po tutej pěśni „piska“ so, prajachu, tež: „Serbja so do Němcow hotowachu!“

14.

Z Ralbie.

Ser - bja so do Něm-cow ho - to - wa - chu, ha
slowč-ka pak nem-ski šée nje-mó-ža - chu, ha - chu.

Text w Smol. I. 32. Tam je tež hřös, a to starší dyžli tutón.

15.

Z Kulowa.

ži - dow - ske, ze - mjan - ske, ži - dow - ske, ze - mjan - ske
sa - me k hól - cam kho - dža; to su te pra - we hol - ey,
to su te pra - we hol - ey: sa - me k hól - cam kho - dža.

16.

Z Kulowa.

Sy - li lub - ka mo - ja, džerž mi mo -

joh' ko - nja, ko - nja choué ja der - je dzer - žéé,
 ko-nja choué ja der - je dzer-žéé, lub-ka two-ja to-la nje - bu - du.

17.

Z Kulowa.

Dzí, hla-daj, dzí, hla-daj, što hol-ěo džé-łá, wo-na tam
 po mě-sée, wo-na tam po mě-sée zkor-bi-kom kho-dzí.

18.

Z Kulowa.

Rej-waj méj po-hon-đo z dżow - ku, to je ta
 po - sled - nja . re - ja.

Text w Smol. I. str. 228. nieje dospołny.

19.

Z Kulowa.

Na - spě - waj so, ho - li - čo, wje - se - le, donž
 šée two - je mło - de dny wu - no - še - ju -

Další text, byrnje dolnołužiski, w Smol. II. str. 20.

20.

Z Kulowa.

Na mo-sée sta - ťa, rja - na so zda - ťa,
z mo-sta de - le stu - pi - ťa, zlu - bym jo so slu - bi - ťa.

21.

Ze Slepoho.

Daj - éo jom' ju, daj - éo, wón ma wjel - ku ţiw-nosé,
jo - mu ro - séo ţi - to, kaľ a rě - pa, jo - mu ro - séo
ži - to, kaľ a rě - pa, hi - řcée za - hon mor - che - wje.

22. Variacija k č. 21. kotruž dudak hraje.

23.

Ze Slepoho.

Na - ša maé mjo swa - ri, na - ša maé mjo swa - ri,
Nan - pak mjo chwa - li, nan - pak mjo chwa - li,
žo tak ja - ra wje - le lub-kow mam. Njeh jo to nět
žo so to - la kně - čo - mu mam.
wšo kaž cheo, je - no žo se to - la re - ju - jo.

24. Variacija k č. 23. kotruž dudak hraje.

Tu pšeň njehraješe w F dur. dokelž njeby dostat̄ tonow měl, kotrychž dudy na přednjej piščeli jenož 9 poskićuju. Z tuteje přičiny hraješe dudak tule pšeň wurjadne w B dur, haè runje sym ju tudy w F dur zapisal.

25.

Ze Slepoho.

Séel, maé, séel mi mo - jo lo - žo bě - le, séel, maé, séel mi
mo - jo; lo - žo der - bi byé, gó - ce bu - dža přijš.

Jo - žo der-bí byé, gól - ce bu-dža přijš taj - ke rja - ne bě - že
pi - sa - ne.

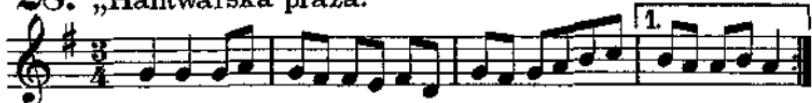
26. Variacija dudakowe k č. 25.

*) Tu by so mělo wo oktavu wyše hrać, ale dudakej njedostawa so tonow.

27. Z Kulowa.

28. „Hantwařská přaza.“

Z Kulowa.

Přiruňaj Smol. I. č. 278. Tam je tež text.

29.

Z Kulowa.

30.

Z Kulowa.

12

31.

Z Kulowa.

32.

Z Kulowa.

33.

Z Kulowa.

34.

Z Kulowa.

35.

Z Kulowa.

36.

Z Kulowa.

37.

Z Ralbic.

38.

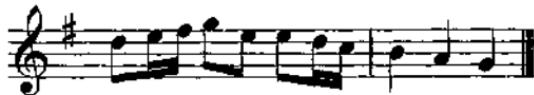
Z Ralbic.

39.

Z Marijneje Hwězdy.

40.

Z Haslowa.

41.

Z Rabic.

42. Variacija k č. 41.

Z Haslowa.

43.

Ze Slepoho.

44. „Łapata reja.“

Ze Slepoho.

45. „Lišcyna jama.“

Ze Slepoho.

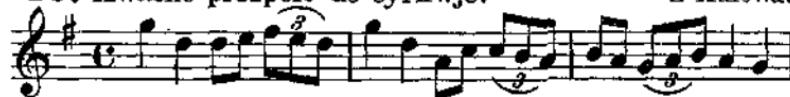

B) Štyri kwasne prezpola.

(Njespěwaju so, ale hercy jenož je „piskaju.“)

46. Kwasne prezpolo do cyrkwe.

Z Kulowa.

47. Kwasne přezpolo z cyrkwe.

Z Kulowa.

48. Kwasne přezpolo do cyrkwe.

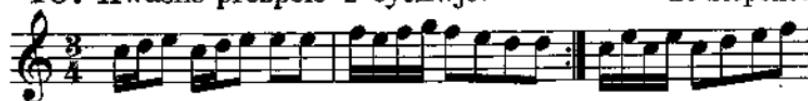
Ze Slepoho.

Při tom se njespěwa, ale jenož „juska“

49. Kwasne přezpolo z cyrkwe.

Ze Slepoho.

Při tom so njespěwa, ale jenož „jusku“

50. C) Wšelake pěsne.

Ze Slepoho.

Přec khó - džíš k tym dru - him hol - eam,
 přee nje - jay ty do - ma, do - ma maš ty tu
 ber - gař - sku a z bur - ske - ju khó - džíš.

51. Variácia k č. 50. kotruž dudak hraje. Ze Slepoho.

52. Pomału.

Z Kulowa.

Ha sy - dał je, sy - dał je drob - ma - ški ptačk, ha
mjez dwě - maj bě - ky - maj ka - mu - ško - maj.

Text w Smol. I. str. 128.

53.

Z Kulowa.

Ha ja sym sej wob - hla - dał ho - li - ěku, ha
rja - nu bě - lu řer - wje - nu, ha swo - jo - ho ru - nje - ēa
mlo - do - sée ha swo - jo - ho ru - nje - ēa rja - no - sée.

Text w Smol. I. str. 82.

54.

Z Kulowa.

Šol je knjez hól - čík z pi - wa dom, šol je knjez hól - čík z pi - wa dom, spě - wa - jo,
ju - ska - jo, spě - wa - jo, ju - ska - jo.

Text a podobny hlós (ale w dur) w Smol. I. str. 53.

55. Andante.

Z Kulowa.

Ja syn na hwězdach wi - dža - la, zo doł - ho ži - wa
nje - bu - du, zo doł - ho ži - wa nje - bu - du.

Přiručaj w Smol. I. str. 76. č. 66. a na str. 137.

56. Andante.

Z Kulowa.

Ha što sym ja no - wo - ho zho - ni - la, moj
lu - by cheo wo - to minje pree, ha ja pak jom' taj - ku - le
ra - du dam: wo - stań 'šeé lět - ko při mni.

Text w Smol. I. str. 111.

57. Andante.

Z Ralbie.

Ha šla je ta ho - lič - ka tra - wię - ku
žnjeé, ha - le tři mi te štan-džič-ki do bě - īeh' dnja.

58. Moderato.

Z Ralbie.

Ha sy - li mo - ja lub - ka stajne swěr - na, ha zwjedz mi mo - joh'

ko - ni - ka, zwięz mi mo - joh' ko - ni - ka zhór - ki de - le.

Text w Smol. I. str. 117.

59. Allegro.

Z Kulowa.

Ha ni - čo wjae se nje - sta - ram, hdże bu - du ja nōe - ku spać,
wo lě - su hał - zach ze - le - nych, tam bu - du ja nōe - ku spaē.

Přirunaj Smol. I. str. 51. č. XXII. a str. 12. č. XII.

60. Largo.

Z Kulowa.

Wu - do - wa ta sy - na že - nje -
še, ha wu - do - wa ta sy - na že - nje -
še, do De - lan po nje - wě - stu joh' sće - lě - še.

Text w Smol. I. str. 135.

61. Andante.

Z Kulowa.

Swě - éi - la, swě - éi - la hwěz - džiě -
ka tu - le ey - lu doł - hu
nōe, tu - le cy - lu doł - hu nōe.

Text w Smol. I. str. 46.

62. Lento.

Z Kulowa.

Nětk hlej mi po - wěz ho - li - čo, ha
 što je mi wzy - mje ze - le - ne, što je mi wzy-mje
 ze - le - ne, rja - ne mlód-ne haj ze - le - ne.

Text w Smol. I. str. 177.

63. Largo.

Z Kulowa.

Za - wdał jej hól - čik žol - ty gros, wo - na jo - mu te
 ru - bi - ško, wo - na jo - mu te ru - bi - ško.

Text w Smol. I. str. 99. & LXIII.

64. Andante.

Z Kulowa.

Dyž pak ja ran - ko do - moj džech prez
 je - dyn ze - le - ny hajk, fal-de - ri, fal-de - ra, fal-de -
 ra - ra - ra, prez je - dyn ze - le - ny hajk.

Text w Smol. I. str. 48.

65. Andante.

Ze Slepoho.

lu - be - go, ju - da hej, za - bi - la mi lu - be - go.

Další text w Smol. I. str. 52. a w zbězey Mukí w Čas. M. S. 1888. I. str. 4.

66. Podkěrluš při kwasnym blidže spěvany. Ze Slepoho.
Moderato.

man - džel - stwo, chen po - wés - éi. To nie nje - je

člo - wjek wu - znał, to je Bog knjез sam wu - sta - jił

w pa - ra - di - zu, w pa - ra - di - zu.

Text w Smol. str. 259. I.

67. Při kwasnym blidže. Ze Slepoho.

ja - snym, za kry - tym bli - dom kwas - -nym, srjedž
rja - nej, wot wšic - kich lu - bo - wa - -nej, dha

druž-kow, swa-tow stej, tak rja-nje sa - dzo nej.
na njej smě-je - ja so wšie-kich wo - bli - ča.

68. Wjesele.

Z Kulowa.

Ha cy-ļa wjes so skhadžu-je na kermušku rej - wa-ć, ha
to so wšie - ko zra-du-jo, haj rej-wać, nio nam ža-ro-wać.

69. Moderato.

Z Kulowa.

Šel jo hól - čik na pi - wo, haj na to pi - wo
da - lo - ke, haj na to pi - wo da - lo - ke.

Text w Č. M. S. 1873. II. str. I.

II. Ze zapiskow Michała Hicki z Ralbic.

A) Reje serbske.

70.

Wje-le ra - zow sym ja zto-bu re - jo - wał, že - nje nje-jsym
zto-bu le - žał, to je, hol - čo, two - je zbo - žo, to je, hol - čo,
two - je zbo - žo, zo ja nje - jsym zto-bu le - žał.

71. Zhotował je so pólski kral. (Sm. I. str. 86.)

Musical score for exercise 71, featuring four staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The music consists of eighth and sixteenth note patterns, primarily in the treble clef.

72.

Musical score for exercise 72, featuring three staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The music consists of eighth and sixteenth note patterns, primarily in the treble clef.

73.

Musical score for exercise 73, featuring two staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The music consists of eighth and sixteenth note patterns, primarily in the treble clef.

74.

75. Variacija k č. 74.

76.

28

77.

78.

79.

80.

81. Variacija k č. 41.

82.

Musical score for Variation 82, Treble clef, 3/4 time, key signature of one sharp. The music consists of three measures of eighth-note patterns.

83.

Musical score for Variation 83, Treble clef, 3/4 time, key signature of one sharp. The music consists of four measures of eighth-note patterns.

84.

Musical score for Variation 84, Treble clef, 3/4 time, key signature of one sharp. The music consists of four measures of eighth-note patterns.

30

85.

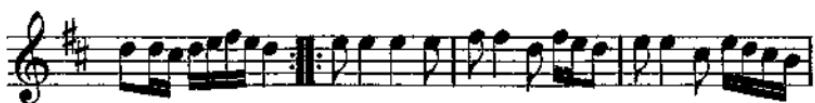

86.

87.

88.

89.

32

90.

91.

92.

93.

94. Variant k č. 93.

Four staves of musical notation in G clef. Each staff contains six measures of eighth-note patterns. The patterns vary slightly between staves, featuring various combinations of eighth and sixteenth notes.

95.

Three staves of musical notation in G clef. Each staff contains four measures of eighth-note patterns. The patterns consist of eighth-note pairs or groups of eighth and sixteenth notes.

96.

A musical score page showing two measures of music for orchestra. The key signature is A major (one sharp). Measure 11 starts with a bassoon solo followed by a dynamic instruction 'P' (piano). Measure 12 begins with a forte dynamic 'F' and continues with a sustained note. The score includes various instruments like strings, woodwinds, and brass.

A musical score for piano, showing two staves. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#). Measure 11 starts with a sixteenth-note rest followed by eighth-note pairs (F#-G, A-G, B-A) repeated three times. Measure 12 begins with a sixteenth-note rest followed by eighth-note pairs (F#-G, A-G, B-A) repeated three times.

A musical score for piano, featuring two staves. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. Both staves are in common time (indicated by a 'C'). Measure 11 begins with a quarter note in the bass staff followed by eighth-note pairs in the treble staff. Measure 12 begins with a sixteenth-note pattern in the bass staff followed by eighth-note pairs in the treble staff.

97

A musical score for piano, showing two staves. The top staff uses a treble clef and a common time signature, with a key signature of one sharp. The bottom staff uses a bass clef and a common time signature, with a key signature of one sharp. Measures 11 and 12 consist of sixteenth-note patterns. Measure 11 starts with a quarter note followed by a sixteenth-note pattern. Measure 12 starts with a sixteenth-note pattern followed by a quarter note.

A musical score for piano, showing two staves. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#). Measure 11 starts with a eighth note in the treble clef staff followed by a sixteenth-note pattern of eighth note pairs. Measure 12 begins with a sixteenth-note pattern in the bass clef staff.

A musical score page showing a single melodic line. The key signature is G major (one sharp). The melody consists of eighth-note patterns, primarily eighth-note pairs and sixteenth-note groups. The notes are black on a white staff.

98

A musical score for piano, showing two staves. The top staff uses a treble clef and a common time signature (indicated by 'C'). The bottom staff uses a bass clef. Measures 11 and 12 are shown, each consisting of six measures. The music features eighth-note patterns and rests.

A musical score page featuring a treble clef staff with sixteenth-note patterns and a basso continuo staff with a sustained note and a bassoon-like line.

99.

100.

36

101.

Musical score for exercise 101, measures 1-3. The score consists of three staves of music in common time (indicated by a 'C') and G major (indicated by a 'G'). The first two staves begin with eighth-note patterns: the first staff has an eighth note followed by six sixteenth notes, and the second staff has an eighth note followed by five sixteenth notes. The third staff begins with a sixteenth-note pattern. Measures 1 and 2 end with a double bar line. Measure 3 ends with a single bar line. The first measure of each staff is labeled '1.' and the second measure is labeled '2.'

102.

Musical score for exercise 102, measures 1-3. The score consists of three staves of music in common time (indicated by a 'C') and G major (indicated by a 'G'). The first staff features a continuous eighth-note pattern. The second staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth-note pairs. The third staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth-note pairs. Measures 1 and 2 end with a double bar line. Measure 3 ends with a single bar line.

103.

Musical score for exercise 103, measures 1-3. The score consists of three staves of music in common time (indicated by a 'C') and G major (indicated by a 'G'). The first staff features a continuous eighth-note pattern. The second staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth-note pairs. The third staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth-note pairs. Measures 1 and 2 end with a double bar line. Measure 3 ends with a single bar line.

104. Variacija k č. 103.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

40

113. (Přirunaj č. 107.)

114.

115.

116.

B.) Wšelake.

117. Variant k č. 61.

Andante.

Swě-óí-ka, swě-óí-ka hwě-zdžiö-ka tu-le ey-fu
doł-hu nőe, tu-le ey-fu doł-hu nőe.

118. Přezpolo kwasne do cyrkwe.

Variant k č. 46.

119. Přezpolo kwasne do cyrkwe.
Variant k č. 46.

Five staves of musical notation in C major, 2/4 time. The notation consists of eighth and sixteenth notes, with some groups of three notes underlined by a bracket.

120. Přezpolo kwasne do cyrkwe.

Variant k č. 47.

III. Ze zapiskow herca Pana z Khróscic.

A.) Reje serbske.

121. Hanka, moja lubka, šołtowa dżowka, čohodla njejsy
wcera...

122. Što sće nam přivjezli, fórmani, z cuzeje zemje haj,
fórmani?...

(Přirunaj: Sm. I. č.V.)

123. Židowske holcy te same k hólcам khodźa, na
khribječe jich dom noša....

124. Mała sym była, hubjena dosć, wulka sym narostła,
lóza sym dosć...

125. Ja sym sebi žonu wzął a wona rjana njeje, njech
jeno rjana...

126. Preč, preč moja luba lubka, ja će wjaczy widźeć
njemóžu...

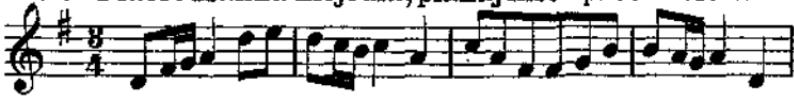

127. Ja sym sebi swoju lubu lubku tak jara mało wažit...

128. Plačeš Hanka mojedla, plakaj hišće přeco bóle...

129. Wšitke naše holcy so do wěncow wiją, wona pak wěsće...

The musical score consists of four staves of music in 3/4 time, with a key signature of one sharp. The first three staves are identical, showing eighth-note patterns. The fourth staff shows a different pattern of eighth and sixteenth notes.

130. Běži, běži wodźička po zelenej lučcy...

The musical score consists of two staves of music in 3/4 time, with a key signature of one sharp. The first staff shows eighth-note patterns, while the second staff shows sixteenth-note patterns.

131. Wożeń so, wożeń so, holička moja, dokelž...

The musical score consists of two staves of music in 3/4 time, with a key signature of one sharp. Both staves show eighth-note patterns.

132. Ach moja Hanka, kaž ta klanka, wzmi mje džensa
sobu...

133. Do Jenkec ja na piwo njepóndu... Kajke su to tajke
krótke...

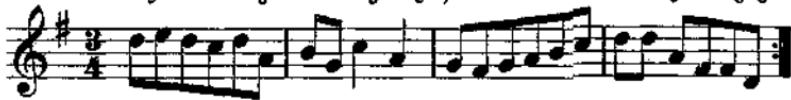
134. Pola Bukečanskoh' Krala tam je šwarna holca....

135. Čohodla ťazyš k našim holcam, přečo ťazyš po čmě?...

136. Ja sym w tajkim kraju był, tam hdźež so holcy ženjeja...

137. Variacija na čč. 10 a 71. Text stoji pod tutym čisłom.

Wšak ma mo - ja lub - ka šór - evš - kaj dwaj, ha _____

wšak ma mo - ja lub - ka šór - evš - kaj dwaj, ha z ty - maj so

bu - dźe - moj při - wo - dźe - wać, z ty - maj so bu - dźe - moj

při - wo - dźe - wać.

138. Variacija k č. 16. Chceš-li lubka moja być, dżerž mi mojego konja....

The musical score consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 3/4 time signature. It features a continuous eighth-note pattern. The second staff also has a treble clef and a key signature of one sharp, continuing the eighth-note pattern. The third staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp, showing a different rhythmic pattern with sixteenth notes and eighth-note pairs.

139. Hdźe budźewidźensa w nocy, dżensa w nocy leżeć?...

The musical score consists of two staves of music. Both staves begin with a treble clef and a key signature of one sharp, in 3/4 time. The first staff contains a series of eighth-note chords. The second staff continues with eighth-note chords, maintaining the same key signature and time signature.

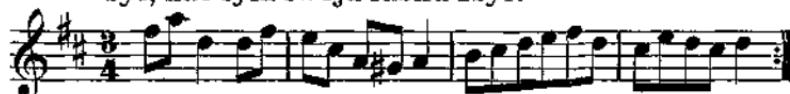
140. Zwotkalsy, buriko? Ja sym z Bjerwałda, ja mam tu rjanu Hanku, Kašpor k njej łazy.

The musical score consists of two staves of music. Both staves begin with a treble clef and a key signature of one sharp, in 3/4 time. The first staff features eighth-note chords. The second staff continues with eighth-note chords, maintaining the same key signature and time signature.

141. Tebi budže po smjerći zyma, zo sy sebi stareho mu-
ža wzala...

142. Whribach, hiribach, jahodach, tam sym ja tak doľho
był, hač sym swoju lubku zbył.

143. Přirunaj č. 28. a pola Smolerja I.č. 278, hdźež je text:
„Hantwarska přaza.“

144.

145.

146. Ja sym sebi jenu tam z Kozać wzał...

147. Na Židowje su či rjane holcy, wšitke wonie w koral-lach khodža.

148. K Popocom ja njepóndu. (Smoleń I. Str. 215.)

149. Mi je žel tej holički, zo sebi ju njejsym prjedy wzał;
něhdy moja....

150.

Musical score for piece 150, featuring three staves of music in 3/4 time with a key signature of two sharps. The first staff consists of six measures of eighth-note patterns. The second staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs. The third staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs.

151. Krakečanski Čorný ma dwě rjani holcy....

Musical score for piece 151, featuring three staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The first staff consists of six measures of eighth-note patterns. The second staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs. The third staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs.

152. Što so mi tam tak zyboleše w fararjowym wowsu...

Musical score for piece 152, featuring two staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The first staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs. The second staff begins with a measure of eighth notes followed by a measure of sixteenth-note pairs. A circled note is present in the first staff.

(Přirunaj č. 12.)

153. Rejwaj, mój pohončo rejwaj, to je ta poslednja reja...

(Prirunaj: č. 18.)

154. Holička staješ na mosćiku, džeržeš sukničku za rjemješk...

155. Na kermušku póndu, ale na robotu nihdy nic...

156. Nihdy hórje njeje, hač hdyž lubka dōma njeje

157.

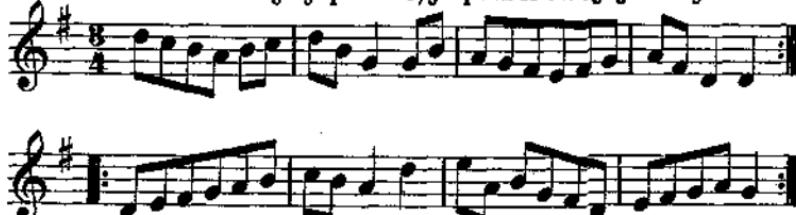
158. Ach ty lesny luby rjany mój, kajki sy ty jara šikowany...

159.

160. Džensa domoj njepóndu, ja pak k swojej lubcy du...

161.

162. Rjane holcy, světě lacy...

(Přirunaj: Smoleř I. str. 281.)

B.) Wselake pěsnje.

163. Wudowa ta syna ženješe...

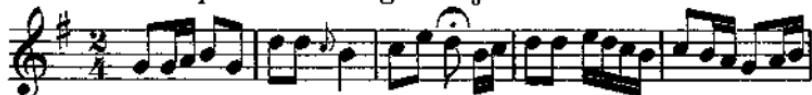

(Přirunaj: č. 60. a Smol. I. str. 185.)

164. Moluj mi, mój molerjo, róžičku na moju lubku...

165. Přišol prošeér z Hungarskej....

Text: Smoler I. str. 102.

166. Ja sym z tobu z pankom hraľa, ty sy ze mnú z falšom....

167. Jěť je luby na rolu, na rolu...

168. Skakała je wróna koł wokoł młyna: Mjel, mój młyńko....

(Přirunaj: Smoleř I. str. 223.)

169. Na ladku staj so sydnyłej, wobajstej čiše wusnyłej...

170. Wśitka so ta čeledź preč hotuje...

(Text: Smoleř I. str. 39.)

171. Zapłać mi moje, zapłać mi moje khody wše!....

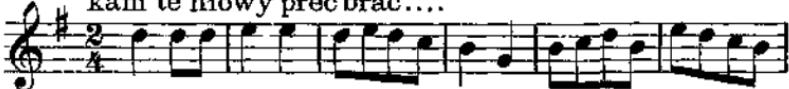

172. Što sym ja bohužel činiila, do tajkoi' štanta sym stupila...

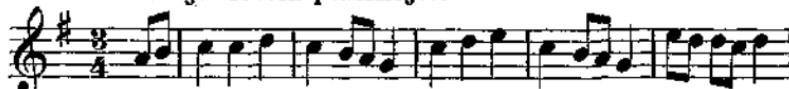

Text: Smoler I. str. 251.

173. Wulke te štuki, wołowjane kulkki, te dyrbja tym Tur-kam te hłowy preč brać....

174. Słužił je hólčik panikej...

Text: Smoler I. str. 75. § 76.

175. Na тебi je widčeć, rjane holičo...

Text: Smoler I. str. 186.

176. Holička z hrodu dele džěše a w wšej bězej drasče...

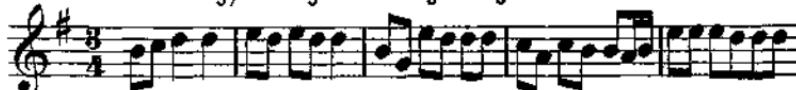

177. Ale holička ta khodžeše po zahrodze....

Text: Smoler I. str. 119.

178. Ale běstaj, běstaj towaršej dwaj....

Text: Smoler I. str. 124.

179. Stoji ta woda lěto tam, hdźež luby konje napoja...

Text: Smoleń I.str. 194.

180. A srjedźa mi Delnjeho Židowa stoji linda zelena...

Text: Smoleń I.str. 87.

181. Jězdžil je tón luby po holi, a po tej holi Drježdžanskej....

Text: Smoleń I.str. 109.

182. A čohodla sy zrudna njewjesoła, zo sebi wjesele njezaspěwaš?...

Přirunaj: Smoleń I. str. 216.

183. Džensa je runje sydom lět, hač je mój luby wote mnje
preč....

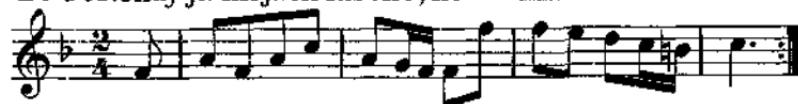

184. Předał je luby konje a wóz...

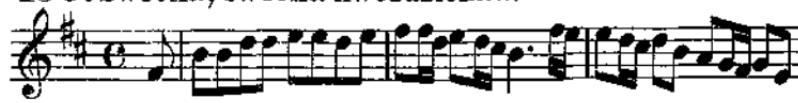

Text: Smoleř I. str. 38.

185. Něhdy ja mějach lubeho, nětk nimam žanoho...

186. Swěćila, swěćila hwězdžička...

Text: Smoleř I. str. 46. Přirunaj w tutej zběrcy č.61.

187. Puščej so mój luby po židžanej nitcy...

188. Pod českimi horami jena mała studnička...

Text: Smoler I. str. 69.

189. Što tu młodu holcu klejduje?...

Text: Smoler I. str. 190.

190. Woni su přišli po mój wěnc...

Musical notation for song 190. The score consists of three staves of music in 2/4 time with a key signature of one sharp. The first staff begins with a quarter note followed by eighth-note pairs. The second staff starts with eighth-note pairs. The third staff begins with eighth-note pairs.

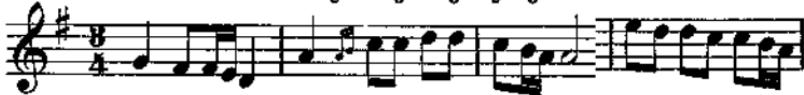
191. Derje je widźeć na tebi, zo maš starośc na sebi....

Musical notation for song 191. The score consists of three staves of music in 2/4 time with a key signature of one sharp. The first staff features eighth-note pairs. The second staff has eighth-note pairs with some sixteenth-note grace notes. The third staff shows eighth-note pairs.

192. Ja sym će pytał sydom lět, sydom lětkow...

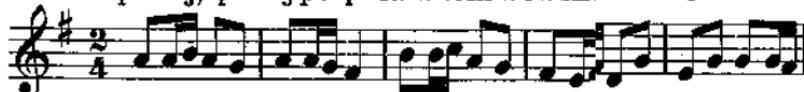
Musical notation for song 192. The score consists of two staves of music in 3/4 time with a key signature of one sharp. The first staff includes eighth-note pairs and sixteenth-note patterns. The second staff features eighth-note pairs with sixteenth-note grace notes.

193. Mi so džens w nocy džěješe jedyn jara džiwny son...

Text: Smoleř I. str. 88.

194. Spěwaj, spěwaj pocpula w tom wowsk'u zelenym...

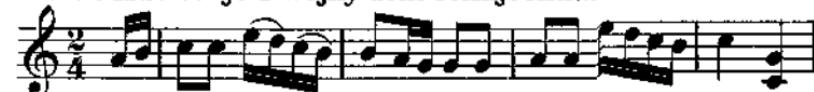

Text: Smoleř I. str. 103.

195. Ale tehdom, tehdom běše' jedyn jara dobry čas...

196. Kubičenjo z wójny dom čehnjechu...

Text: Smoleř I. str. 146.

197. Ja sym jara hubjena syrota, nimam...

Text: Smoler I. str. 65.

IV. Ze zapiskow herca Starca z Khróscic.
Reje serbske.

198.

Po tutej hraje so č. 208.

199. Přirunaj č. 93. a 94.

200. Variacija k č. 40.**201.****202.** Variacija k č. 90.

203. Variant k č. 86.

204.

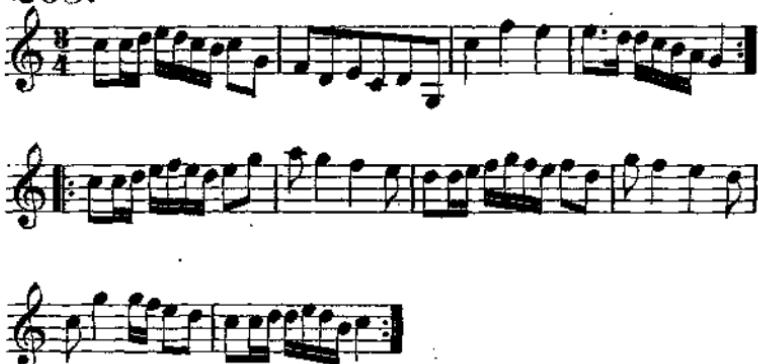
205. Variacija k č. 68.**206.** Variant k č. 98.

Po tutej, praja, hraje so č. 203.

207. Variant k č. 85.

Po tutej hraje so č. 200.

208.

209. Variacija k č. 36.

The musical score for exercise 209, Variacija k č. 36, consists of four staves of music in common time (indicated by a '4') and treble clef. The score includes two endings labeled '1.' and '2.'. Ending 1 begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth notes. Ending 2 begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth notes.

210.

The musical score for exercise 210 consists of two staves of music in common time (indicated by a '4') and treble clef. The first staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth notes. The second staff begins with a sixteenth-note pattern followed by eighth notes.

241.

242.

243.

214.

215.

216.

217. Variant k č. 116.

Musical score for exercise 217, Variant k č. 116. The score is divided into three staves. The first staff begins with a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The second staff starts with a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The third staff starts with a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs.

218.

Musical score for exercise 218. The score is divided into three staves. The first staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The second staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The third staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs.

219.

Musical score for exercise 219. The score is divided into three staves. The first staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The second staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs. The third staff features a sixteenth-note grace note followed by eighth-note pairs.

220.**221. Variacija k č. 41, 42 a 81.****222.****223. Variacija k č. 89.**

POKAZOWAR.

	Strona.
A čohodla sy zrudna, njewjesoła	62.
Ach moja Hanka, kaž ta klanka	47.
Ach ty lesny luby rjany mój	56.
Ale běstaj, běstaj towaršej dwaj	61.
Ale holička khodzše po zahrodze	61.
Ale tehdom, tehdom běše jedyn jara dobrý čas	66.
A srjedža mi Delnjeho Zidowa	62.
B eži, běži wodžieka	46.
C yła wjes se skhadzuge	25.
Č ohodla ťaža k našim holcam	48.
D dajée jom' ju, dajée	8.
Derje je widźeć na tebi	65.
Do Jenkee ja na piwo njepónidu	47.
Dwě roži kćejetej	24.
Dyž pak ja rano domoj džéch	23.
Džensa domoj njepónidu	56.
Džensa je runje sydom lět	63.
Dži, hladaj, dži hladaj	7.
F arak a Jurak	50.
H anka, moja lubka, šoltowa džowka	43.
Hantwańska přaza	50.
Hdže budźewi džensa w noczy	49.
Holička stoeše na mosóliku	54.
Holička z hrodu dele džese	61.
C heeš-li lubka moja być	49.
Ja sym ée pytał sydom lět	65.
Ja sym jara hubjena syrota	67.
Ja sym na hwězdach widžafa	21.
Ja sym sebi jenu tam z Kozáre wzął	52.
Ja sym sebi swoju lubu lubku	45.
Ja sym sebi żonu wzął	44.
Ja sym sej wobhladał	20.
Ja sym widžał wrobla lećec	5.
Ja sym w tajkim kraju byť	48.
Ja sym z tobū z pankom hrała	58.
Jěl je luby na rolu	58.

Jězdžil je tón luby po holi	62.
K ajke su to tajke krótke	47.
K Popocom ja njepóndu	52.
Krakečanski Čorný ma dwě rjani holey	53.
Křesíjanški člowječe	24.
Kubičenjo z wójny dom óehnjechu	66.
Kwasne přezpola	17, 18, 19, 41, 42, 43.
„L apata reja“	16.
L išeyna jama“	17.
M ała sym była, hubjena dosé	44.
Mi je žel tej holički	52.
Mi so džens w noocy džéješe	66.
Moluj mi, mój molerjo	58.
N a kermušku póndu	54.
Na ladku staj so sydnyłej	59.
Na moscę stała	8.
Naspěwnej so holičo	7.
Naša mać mjo swari	9.
Na tébi je widzeć, rjane holičo	60.
Na Židowje su či rjane holey	52.
Něhyd ja mějach lubeho	63.
Nětk hlej mi powěz, holičo	23.
Njedaj sej, holička, k wutrobje hié	4.
Nido wjac so njestaram	22.
Nihdy hórje njeje, haě bdyž lubka doma njeje	55.
P lačeš, Hanka, mojedla	45.
Pod českimi horami	64.
Pola Bukečanskoh' Krala	47.
Preč, preč moja luba lubka	44.
Přeč khódžiš k tym druhim holecam	19.
Předať je luby konje a wóz	63.
Předz, předz, předz, holičo	13.
Přišoł prošeř z Hungarskej	58.
Pušćej so mój luby po židžanej nitoy	64.
R ejwaj, mój pohončo	7, 54.
Rjane holey, swětle lacy	57.
S cel, mać, scel mi mojo ťože běle	9.
Serbia so do Němcow hotowachu	6.

Skakała je wróna	59.
Skhiliła so jědlińka	24.
Słužił je hólcik panikej	60.
Slyšee, kajke nět su čežke lěta	1.
Spěwaj, spěwaj, pocpula	66.
Starej budźemoj	1.
Stoji ta woda lěto tam	62.
Swěćiła, swěćiła hwězdzička	22, 41, 63.
Sydałje, sydał drobnuški ptačk	20.
Sy-li lubka moja, dźerž mi mojoh' konja	6.
Sy-li lubka moja stajnje swěrna	21.
Šla je ta holička trawičku žnieć	24.
Šlo je holčo po wodu	4.
Šoł je knjez holičik z piwa dom	20.
Šoł jo holičik na piwo	25.
Što sée nam přivjezli, fórmani	34.
Što so tam zboleše	5, 53.
Što sym ja bohužel činiła	60.
Što sym ja nowoho zhoniła	21.
Štó te wěri, kak to boli	3.
Štu tu młodu holeu klejduje	64.
Tebi budźe po smjerēi zyma	50.
We wotawee rjana Hanka	3.
W hribach, hribach, jahodach	50.
Wjele razow sym ja z tobu rejował	25.
Woni su přišli po mój wěno	65.
Wożeń so, wożeń so, holička moja	46.
Wšak ma moja lubka šoreuškaj dwaj	48.
Wšitka so ta čeledź preč hotuje	59.
Wšitke naše holey so do wěncow wija	46.
Wudawaj so, holičo	2.
Wudowa ta syna ženječe	22, 57.
Wulke te štuki, wołowjane kulkı	60.
Zapłać mi moje, zapłać mi moje khody wsę	59.
Zawdałjej holičik żoły groś	23.
Zhotował je so pólski kral	26.
Zwotkal sy, buriko	49.
Židowske holcy te same k hélcem khodźa	44.
Židowske, zemjanske	6.

W o b s a h.

Narodne hudźbne wumjełstwo lužiskich Serbow. Podawa Ludwik Kuba	str. 97.
Druhi přidawk k staršemu serbskemu pismowstwu prjedy lěta 1848. Zdželil K. A. Jenč	" 131.
Husleřskaj spěwnikaj Mikł. Krala a N. N. Pana. Podal M. Hórník	" 134.
Dodawk k ležownostnym mjenam. Zběral Michał Rostok	" 136.
Mjena spisowarjow	" 139.
Dosłowo	" 141.
Dodawk. Pokazowař k šestemu zwjazkej	" 142.

Wozjewjenje.

K wužitku domu Maćicy Serbskeje w Budyšinje předawaju so Serbam w maćičnym knihoskładze a pola pokładnika za dwě hriwnje:

Písně lužické (Serbske narodne pěsňe), kniha V. „Slovanstva ve svých zpěvech“.

Tuta krasna kniha wobjimuje 85 čisłow serbskich pěsni a reji (tutych je 20), kóžda pěseń je dwójcey do hudźby zestajana, za spěw a za fortepiano, a skónčenje slěduje kritiski nastawki wo serbskich narodnych pěsnjach. Hodži so za serbske koncerty.

Předsydstwo M. S.

 W knihokupstwje předawa so zešiwk Časopisa po M. 1,50.
W knihoskładze M. S. dawa so rabatt.

 Wo zapłačenje přinoškow naležnje prosymy, dokelž nakład Časopisa sebi wjele pjenjez žada.

Kózdolětny přinošk sobustawa M. S. je štyri marki abo dwaj florenaj we slěbrje.

Na dary za dom M. S. a na přinoški sobustawow kwituje po pokładnik M. Mjefwa (po němsku: Kaufmann M. Mürbe, Bautzen, Sachsen) we „Lužicy“ a z časami w Časopisu.

Na naprašowanje wo Maćicy S. a wo jeje domje wotmołwja so na listy pod adressu: Pfarrer M. Hornig, Bautzen.

